

POEZIA / primăvară 2016

**APARE SUB EGIDA
UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA**

POEZIA

**revistă de cultură poetică
nr. 1 (75) / primăvară, 2016**

Tema numărului

POEZIE ȘI LACRIMI

primăvară 2016

Editor: FUNDAȚIA CULTURALĂ POEZIA

REDACTIA:

DIRECTOR FONDATOR: Cassian Maria SPIRIDON
REDACTOR ȘEF: Marius CHELARU
REDACTORI: Emanuela ILIE , Liviu PAPUC
SECRETARIAT DE REDACȚIE: Doina BUCIULEAC, Mariana IRIMIȚĂ

COLEGIUL:

Lucian ALEXIU (Timișoara)
Leo BUTNARU (Chișinău)
Dragoș COJOCARU (Iași)
Chiril COVALGI (Rusia)
Olimpia IACOB (Satu Mare)
Miron KIROPOL (Franța)
Carmelia LEONTE (Iași)
Güner AKMOLLA (Constanța)
Mihaela MOSCALIUC (SUA)
Mircea M. POP (Germania)
George POPA (Iași)
Christian W. SCHENK (Germania)
Baki YMERY (Kosovo)
Andrei ZANCA (Germania)
Michael WATERS (SUA)

---

coperta: doina liliana buciuleac

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Str. I.C. Brătianu nr. 22, etaj 1
700037, Iași
Tel./Fax: 0232-260390
e-mail: poezia95@yahoo.com
www.poezia.usriasi.ro

ISSN 1582-0890

RO53RNCB0175033618300001 – BCR IASI

ABONAMENTE pe adresa **REDACTIEI** sau în **contul revistei**
(cu condiția expedierii pe adresa revistei a documentului de plată
precum și a adresei poștale complete unde să fie expediată revista)
Prețul abonamentului pentru anul 2015 este de 36 lei + 8 lei taxe poștale (9 lei/ număr)

Tipărit la **BLUE SIM & CO**
simonaslf@yahoo.com

SUMAR

Cassian Maria SPIRIDON – *Un dar al lacrimilor* / 5

„Aș putea scrie poezie chiar și în deșert, oricând, pentru că simt în mine flori înmugurind, în orice moment”

– Convorbire cu poetul italian **Menotti LERRO** / 10

POEME de: Gheorghe GRIGURCU (15), Ioana DIACONESCU (16), Bogdan ULMU (19), Marin IFRIM (19), Constantin DEHELEAN (21), Balaci PASCU (22), Vasile BURLUI (24), Ion MARIA (26), Corina MATEI GHERMAN (28), Constantin GUZGĂ (32), Adrian LESENCIUC (35), Gabriela PACHIA (40), Florentin DUMITRACHE (43), Petru SOLONARU (45), Constantin LEONTESCU (47), Dan MOISII (48), Mihai Sultana VICOL (50), Vasile FILIP (52), Ioan Romeo ROȘIANU (53), Ioan Iancu VALE (57), Luminița COJOACĂ (58), George TERZIU (60), Dan MINOIU (63), Dorina STOICA (65)

TINERI AUTORI: Ionuș ALUPOAIE (67), Ioan BARB (70), Mihaela OANCEA (72), Flavia ADAM (75), Ioana BURGHEL (77), Anda COMȘA CHIS (79), Marian HOTCA (80), Valentin TUFAN (82), Marin MOSCU (85)

ARTE POETICE LA ROMÂNI: AI PHILIPPIDE – *Condiția contemporană a poeziei. Concurența genurilor?* / 87

POEME românești de: Ion MINULESCU (88), Constantin NISIPEANU (89), Leonid DIMOV (90), Petre STOICA (91), Nichita STĂNESCU (92), Anghel DUMBRĂVEANU (94), Grigore VIERU (95), Marin SORESCU (97), Ioanid ROMANESCU (100), Cezar BALTAG (100), Ana BLANDIANA (104), Gheorghe PITUȚ (104), Marius ROBESCU (105), Ion PACHIA-TATOMIRESCU (105), Gabriela PACHIA (106), Adrian BOTEZ (108), Mihai MERTICARU (110), Radu STANCA (115), Radu FLORESCU (121), Victoria FĂTU NALAȚIU (122), Liliana SPĂTARU (124)

traduse de: Gabriela PACHIA, Constanța NIȚĂ, Mircea M. POP, Joachim SCHWIETZKE, Livia MĂRCAN, Denisa Elena CÎRJOI, Paula ROMANESCU

Marius CHELARU – *Biblioteca HAIKU* / 128

POEME de: Lydie Myriam MBOSSA (135), Boubé HAMA (138), Annamaria FERRAMOSCA (140, 144), Daniela PERICONE (142), Filippo RAVIZZA (143), *Sasna Dun* (156), Natalia KOZAK (168), Graeme HETHERINGTON (172), Jane KIRWAN (173), Katerina RUDCENKOVA (174), Pam BROWN (175), Simon MAWER (176), Libuse CACALOVA (177), Erik Jacub GROCH (178)

în românește de: Marilena LICĂ-MAȘALA, Eliza MACADAN, Tatiana CIOBANU,

Elena TODIRAȘ, Gabriella MOLCSAN, Arșaluis SARCHISIAN GURĂU,
Alexandru G. ȘERBAN, Ligia Doina CONSTANTINESCU, Dagmar
Mária ANOCA

POEZIE ȘI LACRIMI

Daniela ANDRONACHE – *Lacrimile, mărgăritare ale suferinței în sonetele lui
Francesco Petrarca / 181*

Cristina RUSU – „Cum șade răznită cetatea aceasta,... / 184

E S E U

Leonida MANIU – *Lirică greacă veche. Concluzii / 188*

Daniel ONACA – *Lars Forsell sau proteismul unui postmodernist inadecvat / 192*

Nicolae MAREȘ – *Împărat și proletar de Mihai Eminescu în limba polonă (II) / 198*

CRONICI ȘI RECENZII

Marius CHELARU – *Poezia este ca un aparat foto / 216*

Lucian GRUIA – **Interiorul liricii:** O cercetare gnoseologică a poeziei române
începînd cu Nichita Stănescu – *Cassian Maria Spiridon, Cumpăna
gîndului / 218*

Ioan HOLBAN – *Focul sacru de la poarta Edenului / 220*

Ilu(i)zia poetului care respiră valuri / 222

Lumea ființelor volatile / 224

Ada D. CRUCEANU – *Ousia (o interpretare) / 226*

Al CISTELECAN – *Între reflecție și atitudine / 227*

Vasile DIACON – *Constantin Mănuță și toamna poeziei / 229*

Petruș ANDREI – *Dorina Stoica – Îndrăzneala de a scrie poezii / 235*

Lucian GRUIA – *Vali Orșan – Glonțul predestinat / 237*

Liviu APETROAIE – *Destin și predestinare / 239*

Mihaela OANCEA – *Mihai Doloton – un poet al nihilomelancoliei / 240*

Emanuela ILIE – *Cărțile autorilor ieșeni: triumphiuri captive / 242*

P A R O D I I de **Lucian Perța / 244**

P R I M A V E R B A – **Carmelia LEONTE / 248**

Mihai EMINESCU: *Veneția / 250*

Cassian Maria SPIRIDON

Un dar al lacrimilor

Aristotel în *Poetica* sa, definește tragedia drept *imitația unei acțiuni alese și întregi, de o oarecare întindere, în grai împodobit cu felurite soiuri de podoabe osebit după fiecare din părțile ei, imitație închipuită de oameni în acțiune, ci nu povestită, și care stîrnind mila și frica săvîrșește curățirea acestor patimi.*

În același timp, imitația de care ne ocupăm fiind imitația unei acțiuni, realizată de cîțiva eroi, iar aceștia deosebindu-se în ochii noștri după caracterul și judecata fiecăruia (elemente după care, îndeobște, se cîntăresc faptele individuale), urmează că pricinile acțiunilor sînt două, caracterul și judecata, și că, la rîndul lor, acțiunile hotărăsc fericirea ori nefericirea oamenilor. Este catharsis-ul, termen grecesc, tradus prin purificare, prin care sufletul este curățat de orice pasiune, depășind imanența, spre a accede spre mai înalt.

În Retorica, Stagiritul explică mai pe larg ce înțelege prin teamă și milă. Citim în capitolul V din Cartea a II-a despre teamă ca fiind o suferință sau o tulburare, cauzate de reprezentarea unui rău viitor care poate provoca distrugere sau suferință; căci oamenii nu se tem de toate relele, ca de exemplu, dacă o persoană va deveni nedreaptă sau înecată la minte, ci de toate cîte pot aduce ori suferințe grave, ori distrugerii, iar aceasta dacă ele apar nu îndepărtate, ci apropiate, încît să se împlinească. Căci oamenii nu se tem de cele care sînt foarte departe; toți știu, de altfel, că vor muri, însă moartea, nefiind aproape, nu se îngrijesc deloc de ea. Dacă tocmai aceasta este teama, atunci lucrurile de acest fel care provoacă teama sînt în mod necesar toate cîte par să aibă o mare putere de a distruge sau de a cauza pagube ce tind să provoace, la rîndul lor, o suferință mare. Peste cîteva zeci de rînduri, tot pe această temă, precizează și în ce condiții teama provoacă mila: „În general vorbind, sînt de temut toate cele care, cînd se întîmplă, sau urmează să se întîmple altora, sînt capabile de a provoca milă”.

În aceeași Carte din Retorica, la capitolul 8, citim despre milă ca fiind o suferință anume, resimțită din cauza unui rău manifest, distrugător sau dureros legat de cel care nu merită să fie atins de el, și pe care un om s-ar aștepta să îl îndure el însuși, sau vreunul dintre ai săi, iar aceasta, cînd răul pare aproape.

Sîntem atenționați și asupra contextului în care oamenii sînt miloși, cînd *socotesc că există niște persoane virtuozose; căci cel care gîndește că nu există nici una, va considera că toți sînt demni de nenorocirea lor. Și, în general, cînd un om este dispus astfel încît să își aducă aminte că asemenea rele i s-au întîmplat lui, sau vreunui dintre ai săi, ori să aștepte să i se întîmple chiar lui, sau vreunui dintre ai lui.*

Pe aceeași temă, în *Poetica* la capitolul XIII și în consonanță cu cele din *Retorica* la suferințele fundamentale cuvenite a fi provocate de tragedie, este adăugată *omenia*, urmată de *milă și frică*.

În continuitatea viziunii aristotelice asupra omeniei, Kant, vorbind despre *însușirea sublimului și frumosului la om în genere*, consideră că, *dintre însușirile morale sublimă este numai adevărata virtute: „Virtutea autentică nu poate fi grefată decît pe principii, care, cu cît sînt mai generale, cu atît mai sublimă și mai nobilă o fac. Aceste principii nu sînt reguli speculative, ci sînt conștiința unui sentiment ce sălășluiește în orice suflet omenesc și care se extinde mult mai departe decît o cer motivele speciale determinate de milă și amabilitate. Cred că sintetizez totul dacă spun că e vorba de sentimentul frumosului și al demnității umane. Primul este temeiul unei generale voințe de bine, cel de al doilea – temeiul unei stime generale, și, dacă acest sentiment ar atinge deplina desăvîrșire în vreuna din inimile omenesti, atunci omul respectiv s-ar iubi și s-ar stima într-adevăr și pe sine, dar numai în măsura în care este și el unul dintre ceilalți, anume dintre cei asupra cărora se revarsă sentimentul lui cuprinzător și nobil”.*

Ideea de sublim kantiană este dezvoltată de Friedrich Schiller, unde aflăm un autentic imn dedicat omului, fizic atît de ușor destructibil, dar cu o invincibilă putere morală în fața nesfîrșitelor primejdii de moarte: „Sublimul nu se întemeiază așadar nicidecum pe învingerea sau suprimarea unei primejdii ce ne amenință, ci pe eliminarea ultimei condiții, singura în care poate exista primejdie pentru noi; căci sublimul ne învață să considerăm partea fizică a ființei noastre ca pe un lucru natural exterior, care n-are nimic și în nici un fel de a face cu adevărata noastră personalitate, cu eul nostru moral”.

Catharsisul e cel care prin lacrimi ne purifică, ne curăță sufletul întru sublimul și frumosul care prin poem ne despart de patimi, de invazie acaparatoare a contingentului.

Epopoea lui Ghilgameș, mai veche decît Biblia, creată cu un mileniu și jumătate înaintea poemelor homerice, în Mesopotamia, țara dintre Tigru și Eufrat, narează vitejiile și suferințele lui Ghilgameș, regele legendar al Urukului. De multe lacrimi și suferințe are parte eroul nostru odată cu moartea prietenului de nedespărțit Enkidu. Sînt descrise încercările

regelui de a-și scoate din Infern prietenul, toate fără succes. Ghilgameș merge în templu și se roagă pe rînd zeilor care nu-i răspund, doar Ea îl ascultă pe rege care *varsă lacrimi*.

„O, tată, o, Ea, iată că pukku a căzut în Infern/ iată că mikku a căzut în Infern;/ de s-ar putea sa se întoarcă Enkidu din Infern!/ căci nu soarta l-a răpit, nu o stafie l-a răpit, ci pămîntul l-a înghițit;/ nu vreo unealtă a neînduplecatului zeu Nergal l-a răpit, // ci pămîntul l-a înghițit;/ nu țărîna pe cîmpul de luptă al vitejilor a mușcat, ci pămîntul l-a înghițit.”/ Ea, tatăl, spuse viteazului Nergal:/ – „Deschide acum borta care duce în Infern,/ ca să iasă duhul lui Enkidu din Infern!/ și să poată sta de vorbă cu fratele lui!”/ Viteazul Nergal deschise borta care duce în Infern,/ duhul lui Enkidu, ca o suflare, țîșni din Infern./ Ghilgameș și cu el începură să vorbească:

IV

– „Spune-mi, prietene, spune-mi, prietene,/ spune-mi care-i legea lumii subpămîntene pe care o cunoști!”/ – „Nu, nu ți-o voi spune, prietene, nu ți-o voi spune:/ Dacă ți-aș destăinui legea lumii subpămîntene pe care o cunosc,/ te-ai porni pe plîns!”/ – „Ei bine, fie, vreau să mă pornesc pe plîns!”/ – „Ce ți-a fost drag, ce-ai mîngîiat și era pe placul inimii tale,/ este astăzi prada viermilor, ca o haină veche./ Ce ți-a fost drag, ce-ai mîngîiat și era pe placul inimii tale,/ este astăzi acoperit cu pulbere./ Toate acestea sînt acum cufundate în pulbere,/ Toate acestea sînt acum cufundate în pulbere.”

Cunoscute sînt plîngerile profetului biblic Ieremia, viziunea lui asupra nenorocirilor ce vor cădea asupra Ierusalimului pentru păcatele sale. Grea suferință-i provoacă profetului pierzania Cetății:

48. Șuvoaie de apă lăcrimează ochiul meu, din pricina prăpădului fiicei poporului meu.

49. Ochiul meu varsă lacrimi fără încetare, căci nu este ușurare,

50. Pînă să se uite în jos și să privească Domnul din ceruri.

51. Ochiul meu mă doare din pricina fiicelor cetății mele.

52. Ca pe o pasăre m-au vînat fără cuvînt vrăjmașii mei.

53. Au vrut să nimicească în groapă viața mea, și au aruncat cu pietre în mine.

54. Ape năvăleau peste capul meu și cugetam : «Sînt pierdut!».

55. Chemat-am numele Tău, Doamne din groapa cea mai dedesubt.

56. Tu ai auzit glasul meu: «Nu astupa urechea la suspinul și strigătul meu».

57. Tu erai aproape în ziua cînd Te-am strigat și ai zis: «Nu-ți fie frică!».

58. O, Doamne, Tu ai judecat pricina mea, Tu ai izbăvit viața mea!” (Plîngeri 3,48-58).

Exilat în anul 8 d.H. la Pontul Euxin, grele lacrimi varsă și Ovidiu în Elegia a III-a din Tristele, cartea I-a: „Cînd mi-amintesc de noaptea grozavă, de demult, // Simt cum mă potopește al plînsului tumult, / Potopitoare lacrimi se scurg șirag, șirag, / Atunci eu părăsit-am pe veci al Romei prag!”.

Și Enea, ajuns la țărîm, după un ospăț bogat din cerbii ce-i vînase, își plînge soții pierduți, ne spune Virgiliu în *Eneida*: „...Cu hrana / Ei se-ntremează și, lungiți pe iarbă, / Se-mbuibă cu vin vechi și carne grasă. / După ce, astfel, își alină foamea / Și masa ei o strîng, atunce numai / De soții lor pierduți vorbesc tot timpul / Și-i plîng pe ei; cînd speră, cînd li-i teamă; / Ei stau la îndoială: ce să creadă? / Că mai trăiesc ori își găsiră moartea / Și nici n-aud că sînt chemați pe nume”.

Sînt lacrimae rerum (*Sînt lacrimi pentru nenorocirile noastre*) îi spune Enea prietenului credincios Achates după vizitarea unui șir de imagini cu războiul Troiei.

În Psalmul 136 (*Aleluia*) citim: „La rîul Babilonului, acolo am șezut și am plîns, cînd ne-am adus aminte de Sion. În sălcii, în mijlocul lor, am atîrnat harpele noastre. Ca acolo cei ce ne-au robit pe noi ne-au cerut nouă cîntare, zicînd: Cîntați-ne nouă din cîntările Sionului! Cum să cîntăm cîntarea Domnului în pămînt străin?” (Ps. 136, 1-4). Psalm tradus mirabil de Mitropolitul Dosoftei și publicat în *Psaltirea pre versuri tocmită* la 1673: „La apa Vavilonului, / Jelind de țara Domnului, / Acolo șezum și plînsăm, / La voroavă de ne strînsăm. / Și cu inemă amară, / Prin Sion și pentru țară, / Aducîndu-ne aminte, / Plîngeam cu lacrimi hierbinte. / Și bucline ferecate / Lăsăm prin sălci aninate”.

Sfîntul Simion Noul teolog în Imnul 18, *Învățătura unită cu Teologic, despre lucrările iubirii sau despre lumina sfîntului duh, se nevoiește în chemarea luminii dulci a iubirii Persoanei lui Hristos prin multe lacrimi*: „Eu strig, mă înăbuș în dorința de-a o prinde, / dar toate sînt noapte și mîinile mele sînt nevrednice. / Uit de toate și șed și plîng / nemişperînd să o văd altădată astfel. / Dar cînd voi fi plîns mult și voi voi să mă opresc, / atunci venind în tăină ocupă capul meu / si mă pornesc lacrimile, neștiind cine este / și-mi luminează mintea cu o lumină foarte dulce” (traducerea Dumitru Stăniloae).

Dar *prin izvor de lacrimi*, ne spune Eminescu, *mor dureri*.

Petru Damaschin, în *Învățături duhovnicești*, spune: „Postul smerește trupul, privegherea luminează mintea, liniștea aduce plînsul, plînsul botează pe om și spală sufletul și-l face fără păcat” (*Filocalia*).

Lacrimile ne curăță, ne purifică inima și ne luminează sufletul. Prin rugăciune multă vin lacrimile și din cutremurarea cuvîntului în vers. „Mai întîi roagă-te pentru dobîndirea lacrimilor, ca prin plîns să înmoi sălbăticia

ce se află în sufletul tău; și, după ce vei fi mărturisit astfel împotriva ta fărădelegile tale înaintea Domnului, să primești iertare de la El (Evagrie Monahul, *Cuvînt despre rugăciune*, 5, *Filocalia*).

Între cele nouă fericiri se află și: *Fericiți sînt cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia.*

Fără darul lacrimilor nu există curățire de patimi.

Prin rugăciune și poezie aflăm oglinda lacrimii în care să ne vedem sufletul.

O frumoasă priceasnă, *Fii lacrimilor tale*, se aude la slujbele ortodoxe, dar și greco-catolice.

O măicuță sfîntă

Te rugăm fierbinte

Să ne-ascuți de-a pururi

Marea rugămintă

Nu lăsa Măicuță

Să pierim pe cale

Căci noi sîntem fiii

Lacrimilor tale...

Poezia, alături de rugăciune, este marele dar al lacrimilor.

Viitoarele numere vor avea ca temă:

2016 – *Poezie și joc; Poezie și tradiție; Poezie și avangardă*

2017 – *Poezie și ironie; Poezie și sărăcie; Poezie și castitate; Poezie și vicii*

2018 – *Poezie și profeție; Poezie și păcat; Poezie și clarviziune; Poezie și virtute*

**„Aș putea scrie poezie chiar și în deșert, oricând,
pentru că simt în mine flori înmugurind,
în orice moment”**

– Convorbire cu poetul **MENOTTI LERRO** –

Considerat unul dintre cei mai importanți poeți contemporani din Europa modernă, datorită prolificității și calității textelor sale, (conform schiței biografice din volumul *Poeme alese*), Menotti Lerro s-a născut la Omignano, o comună din provincia Salerno, în regiunea Campania, din sudul Italiei. A publicat 14 volume de poezie (ultimul apărut în ianuarie 2016, *Pane e Zucchero*, Editura Ladolfi), mai multe cărți de proză, eseuri, teatru ș.a. A debutat în 2003 cu volumul de versuri *Ceppi incerti* (publicat la Florența pentru celebrul Caffè Letterario Giubbe Rosse). Operele sale au fost bine primite atât în țară, cât și peste hotare (în Anglia i-a fost dedicat în 2011 volumul *The Poetry of Menotti Lerro* editat de Andrew Mangham de la Universitatea din Reading).

L-am întâlnit pentru prima oară la o serată literară organizată de Centrul Cultural Italo-Român din Milano la Consatul General al României, cu ocazia Zilei Mondiale a Poeziei. Dialogul început atunci a dus la publicarea unor poezii ale sale în revista „Poezia”, numărul de iarnă 2015. Volumul său *Poeme alese*, ediție bilingvă română-engleză, apărut în Italia, la Genesi Editrice, în 2013, va fi prezentat în revista „Convorbiri literare”. Dialogul nostru, rămîne deschis și va fi prezentat în curînd cititorilor revistei. Deocamdată redăm în cele ce urmează fragmente din interviul acordat.

Marius Chelaru: Menotti Lerro, cînd ne-am cunoscut, la Milano, am amintit și despre romanul tău *Augusto Orrel: Memorie d'Orrore e Poesia/ Augusto Orrel: amintiri de groază și poezie*, apărut în 2007, și despre amprenta biograficului din paginile acestuia (am în vedere și cărțile tale *The Body between Autobiography and Autobiographical Novel* și *L'io Lirico nella poesia autobiografica* dar și *Raccontarsi in versi. La poesia autobiografica in Inghilterra e Spagna, 1950-80*). Apoi, scrii într-un poem: „Copilăria a fost prea scurtă./ O fugă peste cîmp,/ o numărătoare inversă.” Așadar, să vorbim despre anii de început, de familie, de locurile natale, de Salerno, cum ai ajuns la primul poem!

Menotti Lerro: Iubesc mult poezia lirică. Poate pentru că viața mea personală o cere. Aceasta nu înseamnă, însă, că orice compoziție a mea e autobiografică. Dar aș putea spune că jumătate din ea a fost, pînă acum. *Buturugi incerte* a fost prima mea poezie, scrisă la 16 ani, într-o zi cînd, dintr-o dată, mi-am dat seama că pentru a conserva emoția minunată de dureroasă pe care o simțeam în acel moment, trebuia să o scriu și că doar rafinamentul unui vers ales ar fi putut cînt de cînt ocroti acel ceva care n-aș fi vrut să se risipească precum imaginile create în fața mea de fumul din sobă... Și, de fapt, e de ajuns să îmi amintesc, recitind versurile în minte, ca acum, ca să văd și să simt din nou totul... Și totuși, chiar dacă pare ieri, au trecut de atunci 20 de ani. Ce minune! Iată, poate la asta, printre altele, poate servi poezia și arta, în general.

M.C.: „*Oglinda apei este noroiul*”... „*Oglinda ne ia prin surprindere/ Îmbătrînim pe jumătate afundați/ în rîurile noastre*”... Cum se vede prin „oglindea” poeziei omul/ eul/ lumea de astăzi? Și cum privește poezia prin „oglindea” lumii”? Cum se vede pe sine Menotti Lerro prin oglinda „poeziei” și prin cea a lumii?

M.L.: Sînt un visător, dar și un om cu foarte mult simț practic. Nu împlător am făcut studiile liceale de construcții. Apoi chemarea poeziei, a literaturii, a limbilor străine, ca și dorința mea nemărginită de a-mi pune la încercare forțele, m-au făcut să îmi schimb complet orientarea și așa am pornit pe lungul drum al artelor și materiilor umaniste. Nu am uitat însă ce înseamnă să trasezi o linie dreaptă, cel de-al doilea principiu al termodinamicii, condiția de maximă stabilitate a configurației de „octet”, calcularea timpilor de parcurgere a distanțelor ori cum să înalți/ să dărîmi un zid...

Mă simt, așadar, ca făcînd parte din lumea concretă - cea care călătorește uneori pe căi periculoase datorită ignoranței umane și a tot ce ține de ea - dar și din cea a poeziei, care parcurge un drum anevoios din cauza prea multor personaje ambigue, care nu au nimic de a face cu ea, dar care o perturbă și o sufocă, vrînd să se impună cu orice preț, anihilînd în acest fel, cu forța, pe acei puțini la număr poeți adevărați care, din fire, nu au chef să lupte în bătălii aparent sterile (și cînt greșesc!).

Mașina umană mă fascinează mai mult decît o rachetă cosmică

M.C.: În poemele tale omul este ca un „loc de povestit”, dar și de descoperit, continuu, cu sentimentele, cu mișcările, alegerile sale, tot cu „defecțiunile” și impactul acesta asupra celorlalți. „Una din particularitățile mele este că am întotdeauna inspirație”, spui la un moment dat ca răspuns la o întrebare ce ți-a fost pusă la înfîlnirea de la consulatul român. Autobiografia dar și viața, așa cum este ea, cu diversitatea pe care o oferă oamenilor par să fie unul din izvoarele tale de inspirație. Celălalt însă mi se pare înlăuntrul tău, felul în care cerni toate acestea.

M.L.: Da, mașina umană mă fascinează mai mult decât o rachetă cosmică. De la frumusețe la decădere, de la filozofie la defectele comunicației, de la îmbrăcăminte la suflet, de mai avem unul cumva. E captivant să descrii toate astea, să îți imaginezi ce mecanisme ne mișcă pe noi și universul „nostru”. Mai trebuie să spun că este ceva înăuntrul meu pe care îl simt ca pe un flux de neoprit, ceva special, în stare să-mi curețe arterele de toate reziduurile. Aș putea scrie poezie chiar și în deșert, oricând, pentru că simt în mine flori înmugurind, în orice moment, uneori părînd a fi niște lalele negre. O dată am scris așa: „Mintea îmi este un cimitir: florile zac alături de morți.”.

M.C.: *Și, legat de asta, ai „subiecte” care te atrag în mod special, teme care îți par mai aproape de sufletul tău? Cînd începi să lucrezi o faci ca urmare a inspirației sau/ și în urma unor gânduri care te duc cumva la un anume tip de planificare?*

M.L.: Cum spuneam, pentru mine inspirația e neîntreruptă. Cînd învățam trebuia să fac eforturi să mă concentrez asupra studiului, altfel aș fi dedicat zile întregi scrisului creativ. Îmi amintesc, spre exemplu, că de multe ori îmi veneau în minte versuri care îmi păreau atît de frumoase, dar nu mă ridicam din pat să le scriu. Îmi spuneam: ce păcat că acest vers, ajuns la mine în acest moment, este destinat să cadă uitării... și de multe ori se întîmpla chiar așa, pentru că în ziua următoare, mai totdeauna, în ciuda speranțelor, totul dispărea... Dar știam că alte flori ale minții urmau să apară cît de curînd, ceea ce mă făcea să nu sufăr excesiv pentru acea pierdere...

M.C.: *I Poeti Senza Cielo/ „Poeții fără cer”. Vrei te rog să detaliezi puțin conceptul dar și tot ce înseamnă asta, de la început, pînă la toate reverberațiile avute?*

M.L.: Baudelaire, cînd vorbea despre un albatros care nu știa să meargă, descria nemaipomenit figura „poetului fără cer”. O ființă divină care are nevoie de spații ample pentru a se putea exprima și a-și arăta măreția, dar care, coborît pe pămînt, devine neîndemînic, pentru că e atît de dificil să rămîi lumină cînd te învăluie întunericul. Poetul, artistul în general, este după mine o ființă superioară, care a suferit într-o mai mică măsură în urma procesului degenerativ început, ca să o spunem creștinește, odată cu alungarea oamenilor din paradisul terestru... Problema lui cea mai mare este legată de societatea consumistică, bazată pe aparențe, în care evident nu îi este simplu să-și găsească un loc potrivit. Poetul ar trebui să trăiască din poezie, din artă, să fie susținut de Stat și de ceilalți oameni, deoarece reprezintă o figură care trebuie păstrată și de la care ai ce învăța. În schimb, ca urmare a forței și mai apoi a degenerării mișcării Romantismului, s-a ajuns la crearea unui profil neînsemnat și înstrăinat.

Mi-am construit viața exact așa cum am dorit

M.C.: Te-ai specializat în limba, cultura și literatura engleză, dar ai predat și limba și literatura spaniolă. Viața te-a „împins” în aceste „direcții”, sau atracția a venit ca urmare a lecturilor ori a altor factori?

M.L.: Mi-am construit viața exact așa cum am dorit. La 18 ani aveam deja clar în minte tot proiectul pentru următorii 20 de ani. Un gând ascuns: să scriu toate cărțile pe care le aveam deja în mine și pe cele care urmau să vină, pe rând, să urmez studiile și într-o zi să ajung profesor universitar. Mă simțeam în stare și cred că am făcut-o. Și trebuie să spun că ar fi fost chiar mai simplu într-o țară meritocratică și nu într-una sfișiată de invidie. Dar, de multe ori, pot să spun că, în mod paradoxal, răutatea umană mi-a dat mai multă forță...

M.C.: Ai o experiență interesantă de viață, de jurnalist la *Il Salernitano* și de colaborator la Editura *Mondadori*. Sînt slujbe care îți oferă, fiecare în felul ei, o cheie spre un tip de înțelegere a lumii. Care dintre „chei” a fost mai aproape de sufletul tău?

M.L.: În ambele cazuri eram foarte tînăr. Am început colaborarea la „Il Salernitano” la 20 de ani și a fost o experiență formativă importantă, mai ales că a durat mulți ani. Am amintiri de neuitat. Scriam despre cultură, politică, actualitate. Mă entuziasmam mult și, printre altele, redactorul șef mă lăsa să scriu ceea ce vroiam și să merg unde voiam. Petreceam uneori zile și seri în redacție, ceea ce era foarte stimulant. Acea activitate se potrivea perfect cu modul meu de a fi, mi-a întărit autostima. La fel de importantă și intensă a fost și experiența la *Mondadori*. Dar eram încă tînăr și visam să îmi continui studiile și să ajung profesor. Așa că am renunțat în scurt timp. Dar, repet, mi-a lăsat un important bagaj formativ, mai ales în a înțelege ce este o carte în materialitatea sa, în amplasarea ei în spațiu, cum se promovează un produs editorial, etc. Mi-am putut da seama ce se află cu adevărat în spatele unei cărți sau unui autor și cum poate uneori să fie îmbunătățit substanțial un text datorită unor mari profesioniști. Adevărul despre un autor, o carte, poezie, literatură și artă este dificil de înțeles și de pătruns... diferă mult în funcție de punctul de vedere, care determină viziunea subiectivă și univocă.

M.C.: Sînt și „capitole” mai aparte în viața ta: profesor pentru studenții cu nevoi speciale și interpret la un dialog internațional inter-țări legat de *Committee on the Rights of the Child (CRC)*. Vrei te rog să ne vorbești despre aceste experiențe?

M.L.: Sînt încîntat de această întrebare. Mai ales în ce privește experiența de asistență în institute liceale. Îmi fusese dată posibilitatea de a începe un doctorat, dar nu știam încă răspunsul la cererea de bursă de studiu, așa că, între timp, am acceptat o supleanță la Vercelli pentru a mă putea descurca din punct de vedere economic. Anul acela am înțeles ce minunat e să predai în acest cadru, că cei cu dizabilități au și sînt în stare să dăruiască și

celorlalți atîta dulceață, inteligență și frumusețe. Orice profesor ar trebui să facă o astfel de experiență cel puțin un an. Te formează profesional, deschizîndu-ți porțile unei lumi uimitoare. Experiența de la Geneva, în schimb, a durat cîteva zile. În calitate de traducător am acompaniat-o pe ambasadoarea italiană pentru drepturile copilului la o conferință la sediul ONU. A fost o experiență încîntătoare și, în același timp, distractivă, dat fiind că nu era o activitate pe linia pregătirii mele profesionale.

M.C.: Lucrurile s-au schimbat mult după 1989 în Europa. Acum mulți români sînt în Italia. De altfel, ne-am întîlnit la o seară a poeziei române și am înțeles că ai cunoștințe legate de literatura noastră. Cum „se văd” literatura/cultura/ poezia română în Italia, în opinia ta, este România cunoscută și astfel?

M.L.: România are o importantă cultură literară. Dacă e să ne referim la cea contemporană, Marin Preda cu scrierile sale care își trag seva din rădăcinile rurale și din cotidian, dar și, de exemplu, Mircea Dinescu ori Marin Sorescu, pe care îi apreciez. Este o umanitate puternică și impresionantă în acești artiști, o dorință de a salva și de a-și afirma propria identitate, propriul folclor, propriul drapel, chiar în condiții de dizidență și de luptă. Pe urmă, cînd mă gîndesc la România nu pot să nu citez locurile și atmosfera create, chiar dacă zugrăvite de un irlandez, în jurul mitului principelui Vlad III al Valahiei (cunoscut sub numele de Dracula sau Vlad Țepeș), la dramatica lui poveste de dragoste, de durere, de oroare, de opoziție față de Biserică și la ale sale, uneori demențiale, legi și condamnări.

M.C.: Mulțumindu-ți pentru amabilitatea de a accepta să avem acest dialog, să încheiem cu proiectele tale, în speranța ca vom avea ocazia să ne mai întîlnim și cu alte prilejuri.

M.L.: Printre numeroasele mele proiecte de viitor se află texte de poezie și proză, ca și traducerea și punerea în scenă a primei mele piese de teatru intitulată *Donna Giovanna*. Versiunea în limba română a fost realizată de prietena noastră Florentina Niță, căreia îi mulțumim și pentru faptul că a intermediat acest dialog. Această nebună, înțeleaptă, minunată călătorie continuă... Vă mulțumesc!

Versiunea română. **Florentina NIȚĂ**

Gheorghe GRIGURCU

Rurală

Am îngrămădit tăcerile una peste alta
într-un cufăr

de jur împrejur gîrbovite pustietăți
nori maniaci

oglinzi de țară ieftine țîșnite
din alte oglinzi mai vechi

flăcăi îngîndurați și fete
în mîini purtîndu-și inima
(mîinile groase roșii
inima de turtă dulce)

cîte-un cocoș cu capul
tupilat sub aripă
de teama ielelor

mai e drum lung pînă-n seară.

Gesturile

Primul gest îl sfida pe al doilea
al doilea îl concura pe al treilea
al treilea îl persifla pe al patrulea
al patrulea îl compromitea pe al cincilea
al cincilea îl consuma pe al șaselea
al șaselea îl ignora pe al șaptelea
al șaptelea îl iubea pe cel dintîi.

WUNDERKIND

Adormire
Somn așezat pe somn
Pe noapte
Pe întunericul
Licărind Lumini
Înaripatele
Mă ridică
Sînt un fulg în timp ce dorm
Fără somn
Mă poartă pe aripi

Transparența
O stare ce se insinuează
În materia cărnii mele
A pămîntului
Ca o cruce cu care am purtat
Viața mea mai grea
Decît pămîntul

FĂRĂ NOAPTE

Lui Slavco Almăjan

Lumina mea pe-o rază suprapusă
Care mă orbește
E prea mult
Trag cenușa nopții
Pe firele țesute în nevăzut
De războiul către celălalt

Alcătuire misterioasă
Un carbon un diamant
Care-mi taie venele
Pentru înlocuirea sîngelui
Albastru azuriu
Ca icoana Ta văzută
Prin poarta Cerului
În vis
Dar ce e vis
Ce mai poate fi vis

Ce mai poate fi
Coșmarul
Am să-mi ascult prietenii
Despre noapte
Care poate fi
Sau poate să nu fie
Să nu fie zici
Să nu fie
M-am văzut plutind
Pe cerul zilei
Și în același timp
Eram aceea
Care-și trăia destinul
Pe culmea canioanelor
În raza nepătată

Necuprinsă

MILA

Cînd mă voi îmbolnăvi mai tare
Am să aud raza clipind
Pe lumina feței mele
Pe ochii care nu se vor
Deschiși pînă la orbire
Am să ascult înserarea cum izbește
În ușa îngustă și de aur
Peste ferestre am să văd
Aripa văzduhului
Bătînd spre mine
Fără s-o aud
Dar voi nu veți ști
Iubiții mei nimic din toate acestea
Eu le-am visat doar iar timpul
Îmi pune batista muiată-n narcotic pe gură
Să nu vorbesc
Și apoi să nu văd
Să nu aud
Execuția să fie blîndă
Cu atît mai atroce
Cu cît mila

MAREA DE RECIFE

Și așa ai să te pierzi
O să te găsească
Te aruncaseră pe fundul mării
Dimineată
Ai deschis ochii în apă
Și ai văzut ce nu credeai
Cristalul
Săbiile luminii trecîndu-ți prin piept
Fără urme de sînge
Pînă la urmă
Căderea părea nesfîrșită
Pînă ce ai atins nisipul
Aur în părul tău despletit de alge
(Aveau gust de mirt
Și miros de ambră neșlefuită)
Deschisese gura monstrul marin
Un uriaș smarald
Pe care mi-l întindea soarta atunci
Cînd nu mai puteam cuvînta de uimirea
Frumuseții ce mi se arăta
În marea de sub mare
Despre care v-am mai vorbit
Si care nu m-ar fi lăsat la mal
Odată cu valurile
Fiindcă valuri nu avea
Ci doar recife
Coralii și alte cele minuni
Împovărătoare
Și nu mă mai recunoșteau
Uitați-mă
Nu mă mai căutați
Printre colții fiarelor
Cînd o să mă ridic
Din marea de sub mare
N-o să mă recunosc nici eu
În cereasca
Pe care rămăsesem cîndva
Și de pe care
Acum puteam chiar zbura

Din volumul în pregătire *Țesuturi*

Bogdan ULMU

Murături

Draga mea, de câte ori pun murături
mă gîndesc la tine.
Nu, nu fiindcă ai fi acră – dimpotrivă,
cu tine a început pe lume diabetul! –
ci pentru că delirez, de câte ori privesc
borcanele doldora de gogonele:
mi se năzare că-s rotunzii tăi sînișori!
Nu-mi mai trebuie *steak*uri și cartofi:
cina, la mine se compune
din pătlăgele (să vezi ce figuri fac ospătarii
cînd comand, la felul unu, doi și trei
doar murături!).
Minunea mea, dacă la anul
observi că-ți cresc sîinii,
vino, să punem la borcan și pepenași!...

Marin IFRIM

Drumul cuvintelor

colecție de scrisori nedesfăcute –
întîmplări ferecate,
somm liniștit, filozofie
viața este cel mai lung drum
care poate străbate un om
în sens unic:
îl cară, îl lasă undeva
și o ia de la capăt –
viața, drumul cuvintelor

Buzăul prenatal

orașul moare, în propria-i maternitate
prin gară își părăsește trupul hăcuit
de arhitecți chirpicari
spre vreun spital din secolul trecut;
orașul e grav bolnav și prefăcut
ca un escroc care

mereu își mănîncă ultima grevă a foamei
în văzul mulțimii miloase

Somnoroase coțofene

iată-l pe heidegger sforăind
la umbra brună a filozofului andrei,
între timp, moașa berzei înlătură placentă
unui neuron încolțit
în crăpătura unui gînd mai tare
ca piatra
mai iute ca neclintirea
coțofenelor împăiate direct în zbor

Ața albă

Vanitas vanitandum, et omnia vanitas
literă cu literă citind
cînd nu e ceață deasupra pămîntului
exceptînd Marele Zid Chinezesc
doar un singur lucru se mai poate zări:
un fir de ață albă
cu care este cusută
pîrtia poetului invizibil Volumescu
spre Premiul Nobel

Definiție ratată

odată pusă pe litere
poezia devine o bucată de carne congelată
într-o cochilie de melc leneș,
v-o spune un robot cardiac c-o poftă de citit
mai necesară decît alcoolul tectonic
din degetele pianistului orb

Confort

hei cititorule crispat și criptat
bine ai venit
în casa cuvintelor
cînd descoperi poezia
ar trebui să dai de odihnă
precum o pasăre
într-un avion care zboară

Armonii

*

Unde pleoapele tale îmi ating pielea
înflorește o undă
ce se termină în inima mea...

*

Catifelată pielea ta:
izvorul unde ciutele se adapă,
unde eu îmi caut căldura pentru nemoarte

*

Părul tău îmi acoperă mîinile
ca o cîmpie nesfîrșită
orizontul

*

Mîinile tale îmi sărută inima
ori de cîte ori se împreună
într-o rugăciune

*

Glasul meu
este ecoul glasului tău
nerostit

*

Pasul piciorului tău
se adună într-un cerc
ce mă cuprinde

*

Sufletul tău tresaltă
într-o lacrimă pe care o sorb
murind

Balaci PASCU

Mamón, Mamona, denumiri provenind din vechea limbă aramaică, semnificând Diavolul, bogăția și lăcomia de bani, iar, în sens restrictiv, căpetenia diavolilor, utilizate în *Evangelhii*, din gr. *Mamonas* și sl. *Mamona*, apud *Dicționar religios*, 1994. (n.a.)

Kyrie eleison (Doamne miluiește)

În Marea Lavră aud un dulce zvon:
Kyrie eleison, kyrie eleison,
La început timid, apoi ciclon,
Kyrie eleison, kyrie eleison.
Zeci de călugări cântă-n unison
Kyrie eleison, kyrie eleison,
Mă simt trecut prin ciur și prin dârmon,
Kyrie eleison, kyrie eleison.
Greaca distinsă-a lui Anacreon,
Kyrie eleison, kyrie eleison,
Din strane laterale și amvon
Kyrie eleison, kyrie eleison,
Duhul cel sfânt ne-nalță spre Athon:
Kyrie eleison, kyrie eleison...

Odată-n viață, orice bun creștin
Axion estin, axion estin,
Își leapădă surtucul de Cain
Axion estin, axion estin,
Ajunge-ndureratul pelerin
Axion estin, axion estin,
În istmu-ndepărtat și bizantin
Axion estin, axion estin
La poala Maicii sale-i tot suspin
Axion estin, axion estin,
El bea al Vieții vin din alt ciorchin
Axion estin, axion estin
Și Dumnezeu din cer nu-i mai străin
Axion estin, axion estin...

La mănăstirea Marea Lavră, octombrie 2015

După legendă, Athos ori Athonas...

După legendă, *Athos* ori *Athonas*,
Fost-a gigant cu-o atât de mare forță,
C-a smuls el un vulcan ca pe o torță
S-o zvârle chiar lui Zeus în obraz.

Acesta și-a ferit al său grumaz;
Dându-se-n lături, ca-o agilă morsă
Și-un urlet explodeă ca o amorsă
De la Olimp și până-n Caucaz.

Iar muntele, vuind, căzu în mare
Să-i fie lumii noastre *noua punte*
La raiul cel pierdut; spre –a lui grânare

Ajunși prin negre posturi și rugi multe:
Întreagă Antichitatea e-o urmare
A *Marii Cărți* cu profeții cărunte.

Homer cântat-a Athosul cel Sfânt...

Homer cântat-a Athosul cel Sfânt
În vechea *Iliadă* minunată
În cântul XIV¹, pentru *Noua Diată*²,
Adusă de Iisus pe-acest pământ.
Sfințită de al Domnului Cuvânt,
Precum de-un sânge nobil, ce odată,
A curs pe crucea grea, ostracizată,
Piatra de aici s-a preschimbat în cant.

---

¹ „Când Afrodita, copila lui Zeus, acasă se-ntoarse,
Hera, Olimpul lăsând și sărind de pe culme la vale,
Trece-n Pieria și prin Elatia cea desfătă
Peste –nălțimile munților plini de ninsoare din plaiul
Tracilor, buni călăreți, ea nici nu atinge pământul,
Iar de pe **Muntele Athos**, dă fuga pe undele mării,
Până sosește la Lemnos, orașul măritului Toas.”

(Homer, *Iliada*, traducere de George Murnu, studiu și comentarii de D.M. Pippidi, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955; mai sus, reproducere din *Cântul XIV, versurile 224-230*) (n.a.)

² *Noua Diată* – adică *Noul Testament*, *diata* fiind un cuvânt provenind din neogreaca διάτα (n.a.)

Cetățile elene vechi, cazone,
Din vremea legendarului aed,
Thysos, Dion, Olófyscos, Kleone

În fața Maicii Domnului succed:
Toți idoli cu fețele poltrone
În fundul râpei-n vaier se reped...

Vasile BURLUI

Imperator

*Motto: „Deșertăciunea deșertăciunilor,
toate sînt deșertăciuni”*

Sînt împăratul cerului și al pămîntului,
Stăpîn al artelor magice și al cuvîntului,
Stăpînesc păduri, cîmpii și chiar dealuri
Și fluvii tumultoase curgînd între maluri.

Stăpînesc fulgerul din înaltele ceruri,
Ploile verii și asprele geruri.
Sînt împăratul gîzelor și al furnicilor,
Imperator recunoscut în clanul aricilor.

Ridicînd pînă-n înalturi colb sideral,
În larva de cîini vagabonzi din satul astral
Pe galactice uliți cînd îmi port eu alaiul,
Mulțimea șoptește uimită: „acesta e craiul!”

Admirați-mi mantia cusută din frunze de boz
Și tunica splendidă din tulpini de rogoz,
Frumoasa ghirlandă din vrejuri de volbură,
Dar ce minunat palat am clădit într-o scorbură!

În mîna mea augustă port sceptrul aurit,
Pedeapsă pentru acei ce mai au de clevețit.
...Acest dar dintr-o regească întîmplare
De fapt a fost o creangă căzută în cărare.

În coroana mea sclipesc în chip de mărgăritare
Pietre și scoici adunate din rîu sau din mare,
Cireșele roșii, petunii culese din grădinile poștei,
Agățate toate acolo ca să se bucure proștii.

Aezii și tot natul îmi cîntă mereu osanale
În sirinx de trestii sau stridente țimbale.
Nu luați seama la cei ce prin colțuri vă spun:
„Desigur, acest presupus împărat e nebun!”

Carnet de reporter

(scherzando ma non troppo)

Un peisaj de toamnă dezolant,
Cu plopii desfrunziți și-un pod rulant,
O fată care vinde struguri dulci,
Și-un drum neasfaltat ce duce la Tecuci.

O veche fabrică, dărăpănată, fără paznic,
Un câine vagabond rînjind slugarnic,
Un stol de vrăbii pe o grămadă de gunoi
Și un acar trezit de-atîta tărăboi.

Cale ferată pînă într-o poartă
Ce nu se va deschide vreodată,
O firmă jerpelită atîrnată-ntr-un cui
Nemaitrezind oprobiul nimănui.

O turmă amestecată, de capre și de oi,
Într-un toiag, păstor uitîndu-se la noi,
Pe margine de șanț, bătrîna torcînd caer,
Și-un dor de Europa plutind perfid în aer.

Cîntul tăcerilor

Mamei

În fiecare noapte ascult cîntecul tău de tăcere,
Sau poate că tăcerea ta este un cîntec
Acoperit sub bolnave cuvinte, sub durere,
Răscolindu-se-n piept, răsucindu-se-n pîntec,

Alergînd nebun deznodat peste cîmpuri,
Prin pădurile arse de pîrjolul uitărilor,

Risipind spaimă prin visuri, prin lucruri,
Adormind în pagina din Cântarea Cântărilor.

El poartă cu sine de-a pururi pecetea tăcerii
Cu deget nervos apăsător peste buze,
Cu neliniștea crudă dinaintea plecării,
Cu tonuri prea sumbre pregătit să acuze.

Ascult cântecul acela atât de tăcut,
Ca și cântul sorilor rătăciți pe elipse abrupte,
Răsunând în tăcerea de glas prefăcut
În temple păgâne cu însemnele rupte,

Murmurat în tăcere lângă vatra de lut,
Ca un descântec de deochi sau de boală,
Pîngărit cu anatema de păcat nefăcut,
Un cânt al durerii, un cânt de răscoală.

Ion MARIA

---

alb infinit

mi-e frică de iernile care vin deodată
pe toate planetele (și textele se golesc
de cuvinte cu cât frigul e mai puternic)
mi-e frică de acel alb infinit ce se întinde
de aici până în casiopeea (și ochii tăi
nu sunt pe aici să-mi îmblânzească atmosfera
să înverzească plantele ascunse în pământ
și vâscul crescut în lună ca pe stejarii
bătrâni din pădurile celtice)
am frica păsării migratoare ce trece oceanul
și pe drum uită tot ce știa din vechile
universuri
am frica unui copil care înainte de-a vorbi
e mai înțelept decât toți înțelepții apoi
părinții îi spun cuvinte îl învață
tot ce nu știu și-n copil mugurul de akasha
degenerează devine materie carne și os
mi-e frică de lipsa mea de imaginație

(un păstrăv care urcă împotriva curentului)
mi-e frică de nopțile lungi în care nu pot
să dorm simt cum vine viitorul îndepărtat
al galaxiei și eu nu-mi găsesc locul
printre marii galactici
care sunt statui
încă de la naștere

întuneric profund

deja am multe povești de viață
în urma mea
sunt un măslin cu trunchiul contorsionat
și nu chiparosul ce se avântă spre cer
(care aș fi vrut să fiu)
deja teama cântărește mai mult decât bucuria
balanța vieții mele nu mai este echilibrată
până acum am urcat de acum cobor
și cine știe ce mă așteaptă jos
acolo unde muntele devine câmpie
(să nu ne păcălim nisipul din râu
vine din munte și nu dintr-o mare)
nu știu sigur dacă nu sunt abandonat
de cei din cer
(dacă am contat vreodată cât de puțin
pentru cei de sus)
cine știe ce războaie duc îngerii
și nu mai au timp de noi
trebuie să mă descurc singur
e târziu pe strada mea
și cineva a spart felinarele
întunericul are o viteză mai mare
decât are lumina
oriunde mă uit e întuneric profund
mai știu eu oare să lovesc două pietre
și să fac un foc
oricât de mic?

cunosc

în iași am câțiva prieteni
dar nu o să ajung acolo
niciodată

în atena nu am prieteni
(decât din vechile cărți)
dar nici acolo nu o să ajung
(deși îmi doresc foarte mult)
și totuși noaptea mă plimb
prin diverse sisteme solare
mă întâlnesc (deseori) cu îngerii
și (câteodată) cu diavolii
nu am putere însă mintea mea
ordonează universal (așa se spune
în noile teorii cosmologice)
cunosc un poet din america
(îl visez uneori) s-a născut
în belgrad și este de-o vârstă
cu tatăl meu și cu poezia
cunosc tristețea și cunosc frica
(chiar și foamea știu ce este)
deși nu văd reflectoarele
ori microfoanele știu că cineva
mă urmărește (de lângă steaua
azathoth) poate are grijă
de mine
însă eu nu simt asta

Corina MATEI GHERMAN

O SĂ ANUNȚ

Să fiu acolo
nu mi-am notat
în calendarul gândului
prin baruri
biblioteci
plimbându-mi
hoitul
rânduri la rând
din zi în oră
mai execut
câte un cuvânt
rebel
nu sunt dintre acelea
vândute

la schit
să nu anunț decesul
ar fi
poate... poate.....
reflecția
cești de cafea spălate
când ștergi praful
de pe idei
și mai stau
când ele toate
povestesc de ale lor
aventuri
o întrebare
le pun pentru
încurcătura minciunilor
dar bani nu le-am oferit
atunci....
cu ochii ating
fundul portofelului
sărăcit de atâția săraci
așez șeaua pe toboganul
poemului
și la drum.....

INIȚIATIVĂ

Vocifera atunci
când era pe post
de cobai
la tensiunea
de 400 volți
nimeni nu leapădă
ocări de otravă
el înțelegea vărsând
din stomac
idei bolnave de tetanus
în clar nimic nu mai are
valoare
de schimb la cântar
ba chiar afirmă asta
ar fi moda modernă tip U.E.
speriată de-a binelea

un borș de o sută de lei
am abandonat
în cutia milei de la vadul
lui vodă
și inspirată
am împletit în spic
de grâu
razele unui soare de vară
apoi îmi continui rugăciunea
într-un schit
iar zvonarii zonei
trâmbițau
că în vale
nea Costică
a deschis un aprozar
unde animalele
nu vin din jungla umană.

PROBABIL

În replică notez
nu este poemul 3
vădit tendențios
mesteca între unghii
cuvinte
nechemate retorici
în haine slinoase
vociferează
despre amestecul babilonic
comentau...
consemnau...
pagina zero
cuvânt învrăjbit
retorică neconfirmată
în fals negru
să-i aplanez
în stil metaforic
o incizie în brațul
stâng al poemului
folosesc un ciocan
un cui
un explozibil

un fitil subtil
îl voi teleporta
în cămașa nopții
o comisie de anchetă
va studia
migrația strigoifului
în tăcerea netransparentă.

IMAGINE

Lângă calculator
privesc tăcerea
ce cuprinde
toată fereastra
indescifrabil
mă provoacă
pe toată distanța
de la mine
până la spicul
de lumină
altfel
scriam o invitație
pentru mâine
la cina
omului
care sapă
după tăcerea
ajunsă la el
vocea tăcerii
nu se amplifică
ea navighează
între urechile mele
și timpul de după geam
acest interval
este mare
o cămilă africană
evadează
voci din pivnița
temnicerului
îndelung
cerșesc lumina.

Răni nevindecate

Ne-am așezat tăcuți
și cumiți
lângă muntele sfânt
așteptăm să pogoare un sfânt
să ne învețe cum să trăim
timpul, martor fidel
aleargă cu noi
pașii lui repezi ne duc
pe drumuri deșertice
răsuflăm ușurați
după ce am fost trecuți
prin vămi și munci
ce vremi de bejenii trăim
și ce trist legămînt
cu soarta nuntim
parcă am fi umbre târzii
ale unui blestem;
să ne așezăm din nou
tăcuți și cumiți
pe un tărîm înșorit
să frîngem în noi dureri
cele purtate prin vremi
și pe cele ce vin
în munții aceștia înalți
să iubim izvoarele
cu ape reci și limpezi, zglobii;
cu iz de rășină în nări
să alergăm spre sihăstria
ca spre oazele de liniște și pace
ființa întreagă o clipă măcar
să guste extazul mistic
să privească spre ea înșăși
pînă o să ardă cu nemurirea
nestinsă lumină în lume...

iul-2005

unele sunete le aud
pe altele le intuiesc
chiar acum urlă pămîntul

sub cerul înstelat
o stea stingheră pe cer
plînge licărind în lumină
lacrimi de foc varsă văzduhul
cheamă străinul din mine...

11-iul-2005

genuni care dispar
în fiecare dimineață
lasă orizontul stingher
și pămîntul în lumină
voci străine se pierd în depărtări
culori născute din razele de lumină
pastelează colinele
din raze de lumină
nestinse iubiri înveșnicesc
albite de timp
ard tîmplele
heruvimi pogoară în lume
să ne lumineze calea...

13-iul-2005

am regăsit apele mării
liniștite dar reci
în valuri timide
tresărea solemn
întinderea-i nemărginită
meduze nenumărate
pluteau cu trupul lor gelatinos
totul, parcă, trecea în fluid:
iubirea mea pentru mare
gîndul neliniștit
frînturi de vis
întreaga ființă
sleită de puteri;
ba chiar și rostirea
născută pe buze
murea și ea
ucisă de ape;
marea părea
un imens mormînt

de trupuri și idealuri
în liniște pregătea furtuna
în abisul somnolent
zac neliniști nenumărate
doar apele mării le știu
și simt răsuflarea-i rece...
Ef. Nord 21-iul-2005

amiezile zilelor dogoritoare
înveninează trupul
călătorului rebel
pe o masă ca de jeratec
pașii lui grăbiți mășăluiesc
tălpi însîngerate
trupul ofilit
și un gând negru
toate înclin spre nebuloasa
apelor învolburate
mai mult înspăimîntă gîndul
că se năruie cerul
pe pămînt cad stele
încingînd destinul
seamănă a apocalips
– ce tristă pare marea
neagră de durere
își trece-n ape tot păsul
și-n spume nerostitele cuvinte...
Ef. Nord iul-2005

La răsărit lumina
stă de veghe
spre seară apune
apoi apasă pleopa nopții
pe tărîmuri îndepărtate
– ce ispită e întunerecul!
un cerc de foc străpunge
văzduhul în ascuns
pe luciul apei stele lucesc
pe țărîm stau singur
nici nu mai știu
cît timp a trecut

de cînd sînt trist și singur
pe un țărîm pustiu
aș vrea să mă afund
cu apele-n abis
pe lac, în noapte
taine să dezleg
un pescăruș dă din aripi
pare rătăcit
apoi spintecă văzduhul
revine ostenit pe țărîm
iar lacul pare liniștit
și atît de întunecat
parcă-i un imens pustiu
prin care nu mai trece nimeni
nici vînt, nici păsări călătoare
nici o făptură ce se mișcă
nici chip, nici stare
doar lumina stă de veghe
raza ei din cer strălucește pe ape
seară de seară...

Techirghiol iul-2005

Adrian LESENCIUC

Cînd ai timp, fulgerînd în uitare se scutură toamna așteptărilor deșarte colindînd liniștea altora.

Ai timp fulgerînd în uitare. Se scutură toamna așteptărilor deșarte colindînd liniștea altora.

Cînd?

Timp fulgerînd în uitare. Se scutură toamna așteptărilor deșarte colindînd liniștea altora cînd ai.

Fulgerînd în uitare se scutură toamna așteptărilor deșarte, colindînd liniștea altora. Cînd ai timp.

În uitare se scutură toamna așteptărilor deșarte, colindînd liniștea altor cînd ai. Timp fulgerînd.

Se scutură toamna așteptărilor deșarte colindînd liniștea altora cînd ai. Timp fulgerînd în uitare.

Toamna așteptărilor deșarte. Colindînd liniștea altora cînd ai, timp fulgerînd în uitare se scutură.

Așteptărilor deșarte colindînd liniștea altora cînd ai timp, fulgerînd în uitare se scutură toamna.

Deșarte e, colindînd liniștea altora, cînd ai timp. Fulgerînd în uitare, se scutură toamna așteptărilor.

Colindînd liniștea altora, cînd ai timp. Fulgerînd în uitare, se scutură toamna așteptărilor deșarte.

Liniștea altora, cînd ai timp, fulgerînd în uitare. Se scutură toamna așteptărilor deșarte, colindînd.

Altora, cînd ai timp, fulgerînd în uitare, se scutură toamna așteptărilor deșarte colindînd liniștea.

Lumina țese pînze deșirate. În ecou se pipăie încă, așteptînd împlinirea unei primăveri despletite.

Țese pînze deșirate în ecou. Se pipăie, încă. Așteptînd împlinirea unei primăveri despletite, lumina.

Pînze deșirate în ecou se pipăie încă. Așteptînd împlinirea unei primăveri despletite, lumina țese.

Deșirat e în ecou. Se pipăie încă, așteptînd împlinirea unei primăveri despletite. Lumina țese pînze.

În ecou se pipăie încă, așteptînd împlinirea unei primăveri despletite, lumina. Țese pînze deșirate.

Se pipăie încă așteptînd împlinirea unei primăveri despletite. Lumina țese pînze deșirate în ecou.

Încă așteptînd împlinirea unei primăveri despletite, lumina țese pînze deșirate. În ecou se pipăie.

Așteptînd împlinirea unei primăveri despletite, lumina țese pînze deșirate. În ecou, se pipăie încă.

Împlinirea unei primăveri despletite. Lumina țese pînze deșirate în ecou. Se pipăie încă, așteptînd.

Unei primăveri despletite, lumina țese pînze deșirate în ecou. Se pipăie încă, așteptînd împlinirea.

Despletit e. Lumina țese pînze deșirate în ecou. Se pipăie încă așteptînd împlinirea unei primăveri.

Nu-i o joacă sinceritatea picăturilor ce cad moarte alături. Se leagănă în păreri de rău deasupra lor speranța.

E o joacă sinceritatea picăturilor ce cad moarte alături. Se leagănă în păreri de rău deasupra lor speranța. Nu?

O joacă, sinceritatea picăturilor ce cad moarte. Alături, se leagănă în păreri de rău. Deasupra lor speranța nu-i.
Sinceritatea picăturilor ce cad moarte alături se leagănă în păreri de rău deasupra lor. Speranța nu-i o joacă.
Picăturilor ce cad moarte alături se leagănă în păreri de rău speranța. Nu-i o joacă sinceritatea.
Ce cad moarte alături! Se leagănă în păreri de rău deasupra lor speranța. Nu-i o joacă sinceritatea picăturilor.
Moarte. Alături se leagănă în păreri de rău. Deasupra lor, speranța. Nu-i o joacă sinceritatea picăturilor ca cad.
Alături se leagănă în păreri de rău. Deasupra lor speranța. Nu-i o joacă sinceritatea picăturilor ce cad moarte.
Se leagănă în păreri de rău deasupra lor speranța. Nu-i o joacă sinceritatea picăturilor ce cad moarte alături.
În păreri de rău, deasupra lor, speranța nu-i o joacă. Sinceritatea picăturilor ce cad moarte alături se leagănă.
De rău, deasupra lor speranța. Nu-i o joacă sinceritatea picăturilor ce cad moarte alături. Se leagănă în păreri.
Deasupra lor, speranța nu-i o joacă. Sinceritatea picăturilor ce cad moarte alături se leagănă în păreri de rău.
Speranța nu-i o joacă. Sinceritatea picăturilor ce cad moarte alături se leagănă în păreri de rău deasupra lor.

Ființa de lut, în mâinile-ți, creatorule. Absurd început al vorbelor din vis (deunăzi conceput în gol).
De lut, în mâinile-ți, creatorule, absurd început al vorbelor. Din vis (deunăzi conceput în gol), ființa.
Lut în mâinile-ți, creatorule! Absurd început al vorbelor! Din vis (deunăzi conceput în gol), ființa.
De...! În mâinile-ți, creatorule, absurd început al vorbelor. Din vis (deunăzi conceput în gol), ființa de lut.
Mâinile-ți, creatorule absurd, început al vorbelor. Din vis (deunăzi conceput în gol), ființa de lut.
În.
Creatorule, absurd început al vorbelor din vis deunăzi conceput. în gol, ființa de lut. în mâinile-ți!
Absurd început al vorbelor din vis, deunăzi conceput în gol. Ființa de lut în mâinile-ți, creatorule!
Început al vorbelor din vis, deunăzi conceput în gol. Ființa de lut în mâinile-ți, creatorule absurd!

...al vorbelor din vis, deunăzi conceput în gol. Ființa de lut în mîinile-ți, creatorule! Absurd început!

Din vis (deunăzi conceput în gol), ființa de lut. în mîinile-ți, creatorule absurd, început al vorbelor.

Deunăzi, conceput în gol. Ființa de lut în mîinile-ți, creatorule! Absurd început al vorbelor din vis.

Conceput în gol (ființa de lut în mîinile-ți, creatorule absurd), început al vorbelor din vis. Deunăzi.

În gol, ființa de lut. în mîinile-ți, creatorule absurd, început al vorbelor din vis (deunăzi conceput).

Au înflorit privirile. Alunecă-n oglinzi sunete, adesea înecate în ochi. Cîntecele – centauri muți.

Privirile alunecă-n oglinzi. Sunete adesea înecate în ochi, cîntecele. Centauri muți au înflorit.

Alunecă-n oglinzi sunete adesea înecate în ochi. Cîntecele – centauri muți. Au înflorit privirile.

În oglinzi, sunete adesea înecate în ochi. Cîntecele, centauri muți, au înflorit. Privirile alunecă.

Sunete adesea înecate în ochi, cîntecele. Centauri muți au înflorit. Privirile alunecă-n oglinzi.

Adesea înecate în ochi, cîntecele, centauri muți, au înflorit. Privirile alunecă. în oglinzi, sunete.

Înecate în ochi, cîntecele. Centauri muți au înflorit. Privirile alunecă-n oglinzi. Sunete, adesea.

În ochi, cîntecele, centauri muți, au înflorit. Privirile alunecă. în oglinzi, sunete adesea înecate.

Cîntecele – centauri muți – au înflorit. Privirile alunecă în oglinzi. Sunete adesea înecate în ochi.

Centauri muți au înflorit. Privirile alunecă-n oglinzi. Sunete adesea înecate în ochi, cîntecele.

Muți au înflorit! Privirile alunecă-n oglinzi. Sunete adesea înecate în ochi, cîntecele-centauri!

Bătrîne, noaptea ta a rupt balansul și rîm-adînc în scorbura tăcerea. Nici nu-ți dai seama care e avansul sau dacă inferezi cu adierea, Nepoții-n umbra ta-și lungeau mlădita și-i adormei, cîndva, cu scîrțitul coroanei. Te vedeai cu miorița cînd îți mijeia prin muguri răsăritul.

Bruma a-ntors pe dos acele vremuri. Scorbura ți-e acoperiș și poartă; în pînză de păianjen acum tremuri și scîrții gri precum o mîină moartă. Nepoții-s mari. De trunchiul lor se-agață un ram uscat și noduros – trecutul tău bătrîne. însă rămîi în viață cu alte frunze-n cer. Tu, așternutul.

Femeia își întinde golul pe care trebuia să-l poarte.
Prin naștere și bocet cheamă o viață nouă lângă moarte.

Poemul nu trăiește numai dacă i se-aduce ofrandă
ci, mai ales, dacă se zbate încolăcindu-se pe bandă.

Absent e zborul – filfiirea e urma păsării, e pasul
ađinc mișcând din răsucirea la care ne-am dat popasul

Învelește-te în mînz. Crește-te doar împotriva
ca amiezele în prînz, veghea-n umbra ei lascivă.
Strînge-te în ceas cu ceasul. Minutar să-ți fie glasul.
Bufnița e oarbă. Oare împrejur ce te mai doare?
Iarbă bîntuie în pas. Ochi impus sădit pe nas.
Iar împrejmuește-te. Crește-te în creștete.

ÎMI tămîiază Voronețul irISI
ISI drege veacul dangătul în inIMI

RESpiră, necreată, Bucovina
IN Aerul prea dens de MaramuRES

Mirarea cu sînge și par smulge vertebră cu vertebră. Minte și el, într-adevăr, zicînd ca n-are pic de febră.
Tigvele de cal din uluc îmi feresc de rele cireada de vise obtuze. Năuc, m-am trezit smulgîndu-i-se noada.

Oricît ai vrea să mergi pe-această cale, se-ntoarce-n tine tot ca începutul.
Organul mers e transplantat în șale și-ncerci, gasteropod ce-apasă lutul o altă cale-n trecere, spre tine. Nimic din ce se-ntîmplă nu-ți mai pasă. O neînfrîntă liniște revine și toate drumurile duc spre casă.

TU Rămii azi – dospește și șederea ca-n propria găoace rătăcește veaCUL
TU Rătăcești cu el, însă averea se-nfiripă rotund, sucit, precum colaCUL

O, dacă l-aș prinde pentru a deschide acest poem precum coloana fără de sfîrșit, ar fi un cîntec răsfirat pe gene, sau poate-un liliac cu capu-n jos în peșteri, oracolu-ar grăi povestea Anei cea zidită, despre Manole și cei nouă meșteri, însă hîrtia transparentă ar ține-n zona de torsiune un O ca semnul infinit.

clay being in your hands creator absurd beginning of the dream's words
pastiy conceived in vain

1.

Clay being in your hands, (absurd) Creator [or Creator, absurd
beginning...] Beginning of the dream's words, pastiy conceived in vain.

2.

Being in your hands, Creator!
Absurd beginning of the dream's words,
Pastiy conceived in vain.
Clay.

3.

In your hands, [the] Creator
– absurd beginning of the dream's words pastiy conceived –
in vain [you], clay being!

4.

Your hands, Creator,
absurd beginning of the dream's words pastiy conceived in vain!
Clay be in gin!

Gabriela PACHIA

Lacățele nemuririi

Această lacrimă,
cu pleoape îngeruite de un secol,
purtînd pe piept
decorațiile de rigoare,
este tatăl meu...

Această lacrimă,
căzută dintr-un geamantan cenușiu,
împachetat în grabă,
într-o limbă străină,
este mama mea...

Aceste lacrimi,

strigînd printre fisurile istoriei,
dîndu-și întîlnire
în miezul de fier al patriei,
sunt bunicii mei...

Această lacrimă,
cu dealuri veline și văi
rodind roș-galben-albastre rime
și stindarde carpatine,
este omul meu...

Această lacrimă,
dînd șah-mat timpului,
arzînd pe obrazul adevărului
ca săgeata iubirii,
este copilul meu...

Această lacrimă,
deschizînd toate lacătele
cu cheia sol a firului
de traista-ciobanului,
este copila mea...

Această închisoare de lacrimă,
veche de un secol,
căzută dintr-un geamantan
printre fisurile istoriei,
cu dealuri, rubine
și rime-săgeți carpatine,
arzînd adevărul iubirii,
deschizînd lacătele nemuririi
cu un fir de traista-ciobanului...

Cum sună ploaia...

Cum sună ploaia printre borne,
printre muguri curioși,
pe zorindele aripi arcuite-n zbor,
pe turle și-n jgheaburi,
pe corole și iriși...
Cum se aude liniștea-ecou
în porii neființei,

în amurg vom curge printre pietre,
printre muguri somnoroși,
pe aripi frînte în turle și-n jgheaburi,
pe corole fără iriși...
Dar eu, eu sunt aici...
Dacă nu ajung în somnul tău pe înnoptat,
privește înregistrarea video,
pe raftul de sus al timpului trecut.
De nu vin pînă la miezul nopții,
caută fotografiile color, coperți,
diapozitive, în cutia ta neagră.
Dacă rămîn acolo și peste noapte,
mă găsești printre rîndurile de crăițe.
Dacă nu sosesc nici la solstițiul de iarnă,
aruncă repede năvodul în inima ta,
între două revărsări ale pămîntului roșu
s-ar putea să fi rămas privirea mea.
În cel mai rău caz, deschide dicționarul
la litera arhanghelilor...
Cum sună ploaia...

Broboade de humă

Susură picăturile zdrențuite ale amintirilor
printre cețoase cruci cu umeri gîrboviți
de lăsata lemnului, de uitarea-uitării,
pe sub brazi chirciți de moroii dealului,
la urechea nukului înstăpînit peste clanuri de pelin,
la o ochire de trenul spre marile capitale...

Broboade de humă plîng fii și soți neglijenți,
plecați să cosească vrejul timpului,
dornici să sădească pruni pentru languroasa zare,
să mîngîie tulpanul văilor, bretonul livezilor,
să îmblînzească fantasmale tolănite-n rîu,
să creștineze durerea plopilor, a rugilor de mure...

Broboade de humă rămîn în ogradă
să descînte prichiciul, buza fîntîinii cu glanț,
mîțele sticloase, golumbii neostoiți din podul de tablă,
protofotografiile de nuntă, lămîiul înmărmurit
în gura beciului, ploaia de aur – destrămată strajă porții

cu scîrț, cîinele casei juruit de lanț...

lîngă turla bisericii...
să rodească lănci de iris
așteaptă icul primăverii
Broboade de humă

Florentin DUMITRACHE

ECHILIBRU PERFECT

Viață în cer,
viață pe pămînt
echilibru perfect
între duh și cuvînt.

Viață în apă,
viață în aer
echilibru perfect
fir tors dintr-un caier.

Viață în stele,
viață în noi
echilibru perfect
între-acum și apoi.

EU PORT CU MINE...

În cîntul vieții am găsit alint,
În rodul pomului un înger păzitor,
În praful timpului colind
Și toate adunate-n piept cu dor.

Le port cu mine, nu mă mint,
Le-mprospătez cu apă de izvor,
În cîntul vieții am găsit alint,
În rodul pomului un înger păzitor.

În drumul meu potecile îmi sînt
Pavate cu miresme și-aripi de visător,
Eu port cu mine și cuvînt

Spre înălțimi, spre tainic zbor:
Alint, colind și înger păzitor.

GÎNDURILE MELE

Printre gânduri mi se scurge timpul
Și nu pot ca să-l opresc din cale,
Zăgazul meu este ca vîntul
Ce se îndreaptă înspre înălțimi din vale.

Gîndurile mele-s răvășite
Pe tot trupul timpului trecut,
Flori albe, roșii, crengi înmugurite
Simeza unui vis pierdut.

Nimeni de sus nu dă un răspuns
De ce n-au aflat ei mai devreme
Eroii sînt morții care-acolo-au ajuns,
Alții sînt penalii din scheme.

Vino, Doamne, și fă o dreptate,
Judecă cum știi Tu mai bine,
Viața a fost împinsă spre moarte.
Celor de sus: „Să le fie rușine!”

ÎN TOAMNA MEA...

În toamna mea acum
cîntăresc atent rodul vieții
măsor și compar:
dorința cu realizarea,
împlinirea și eșecul,
trăirea cu necunoscutul

în balanța timpului
doar gîndurile bune
și realizarea lor
sînt într-un echilibru perfect,
restul: probabilitate,
incertitudine,
dezechilibru
în toamna mea de acum

existența și speranța
își dau mâna
pentru un alt anotimp
când...

INFINITUL

De la gând pînă la faptă
Drumu-i lung, întortocheat,
Visul nu e fructă coaptă,
Ci doar sîmbur de visat.

De la vis la împlinire,
Numărăm din doi în doi,
Vom cădea în adormire,
Sau vom merge prin noroi ?

De la vis, la gând, la faptă,
Drumu-i lung, nu-i ca clipitul,
Dar ne-așteptă fructă coaptă
Din noroi, e infinitul.

Petru SOLONARU

Vinul...

Chiar pocalul bolții stele, nopți rotind,
mii văpăi, iluzii, peste-al firii grind
și heruvi deolaltă prin stihii de nu-s,
știu că în Vin e calea Purului Neclint...

Toată cugetarea a nimic și-a ce-i,
focul, apa, vîntul, colbul, ca temei,
sorb cu dînsul vraja, beatificînd
inima înțeleaptă întru vîi arhei.

Dogme, vorbe vane despre-al crucii cui,
lumea strămirării încă-a nimăru,
întregesc pustiul, unde în adevăr
cei plecați dintr'înșii sînt comoara Lui.
Trandafiru-i trece cheia în catihis

cînd pe tabla vieții, numelor ce i-s,
șterge și adună zbucium și senin...
Însă nu și-al tainei, jertfă în liniști, vis...

Vasul van al firii...

Vasul van al firii dacă-l vei goli
într-atunci de întregu-ți te-ai desprinde și,
mistuit, eterul fi-vei astei lumi,
umbră a cenușei ferecată-a zi...

Viața și cu moartea, împotrivit curent,
suie-a coborîre. Doar prin oponent
îi sînt cunoscute, nu în absolut.
Contingent preumblă altui contingent...

Isis, Isis, Isis!... Luna incantînd,
fără hat iubire peste gînd în gînd
între-acei minunii ce-au venit spre jos!...
Dincolo de vălu-i, doar iluzii bînd,

robi din labirinturi a deșert ațîn
ciclurile întoarse în palidul destin...
Au cîntat Kabala, însă nu invers,
și celest cătunul l-au pierdut prin chin...

După-al legii scris

A vedea Oglinda măreția-i doar...
Ale sale straie încă dacă par;
cel ce le îmbracă în incombustul foc
este punct din punctul tihnei, cuvîntar...

Prin trezite cumpeni strînse în Coviltir
vindecări arată ninsul elixir,
nalt, al clarviziunii alchimiei vechi
după care urna-i giulgiul fără fir.

Lîngă neștiință un nevolnic drum
tipărit-a margini cu venin și fum
și-a făcut din minte-al dogmei zid himer
sprijinit pe colburi toarse fiecum.
Însă-ar fi amintea: cum s-a-întredeschis

a veni pe lume din ocult abis,
cel ocean al Sinei, nu avem decît
Lui să ne întoarcem după-al legii scris...

Constantin LEONTESCU

Recviem lui Brâncuși

Moto: *"Priviți lucrările mele până le vede-i.
Cei aproape de Dumnezeu le-au văzut".*
(C. Brâncuși)

La Masa Tăcerii, ultimul rămas,
așteptat-am în zadar,
tăcerea să prindă glas.
În jurul ei, istoria neamului meu,
pulsează metronomic prin gâtul
clepsidrelor-scaune:
tic-tac, tic-tac, tic-tac...

La Poarta Sărutului,
îndelung am zăbovit,
în zadar așteptând,
despietirea sărutului... împietrit.
Sărutul săruturilor,
sărutul record –
cel mai lung sărut –
cel de la Poarta Sărutului!

Coloana Infinitului –
coloana vertebrală a neamului meu.
Lujer de crin, cu rădăcina-nfiptă
în cripte de voievozi și sfinți.
Un nesfârșit poem,
mai lung chiar decât Ramayana,
decât Mahabharata –
poeme-maraton.
Coloana Infinitului,
în teologia maestrului,

e mai înaltă decât Everestul.
Ea nu-i doar cât se vede.
Partea-i nevăzută continuă să urce.
E infinită.
Acel ce-o urcă, niciodată
nu-i va atinge piscul...

Dan MOISII

CEAȚA

Rostogolindu-mi copilăria și visul,
O ceață albastră mi se vîntură-n os.
Izvorul din mine, nu Paradisul
Ca din fîntînă l-am scos.

Cuvintele mi le aud ca pe-o undă
În care lume mă revărs eu, oare?
Aș vrea să mă cunun și să fac nuntă
Din nou, cu dragoste și împăcare.

Neistovit, tata își ține pasul,
Pînă în suflet luminat de-o stea;
Floare de nufăr luminează iazul...
Mi-i sîngele o salcie în carnea mea.

Lumina lunii funie se face,
Mi se-nfășoară rece, peste gît.
De mult mai mult, de mii de ani încoace
Mi-i trupul o găoace și atît.

Degeaba stau pe cîmp. N-aud nimic
Satul e tot ca sub o apă vie;
Sînt un stejar ce-mbătrînesc și strig,
N-am nici în ghindă eu, copilărie!

Doar un suspin și un oftat adînc
Prind în sămînța mea ce va să fie.

De jale, rădăcina, din adînc
Se smulge singură reînvie.

Neistovit curge prin ceață tata
Și ceața o preface-n flori de mac.
E clar. A curs în mine somn din cer și gata
Adorm pe veci. Încă visez și tac!

PRIMĂVARA

În VICTORIA înflorește casa... Grădina
Ninge cu lumini. Fulgi cât o stea
Renaștere dau mamei mele, Elena.
Tata-i o umbră din care
Izvorăște melancolic lumina
Totul ușor e pe lume...
Numai umbra amintirii e grea.

Pînă la casă
Orișice drum e o cărare geroasă
Ba chiar, de la gară drumu-i de viscol și gol.
Nămeți de timp înghițim
întorcîndu-ne acasă,
Spre inima acestui pristol.

Drumul e leneș în amintire și tandru
Ca un braț de femeie, molatec, pe gît
Dar eu mă sufoc sub masca acestui scafandru;
Mor și mă satur de izvorît.

Așa e primăvara ce din plin izvorăște.
Îți pari dintr-odată tulpină, izvor;
Simți cum din tine se naște un pește
Care un vierme va-nghite, întins de undița lor.

MI-AI FOST URZIT

Cum sună frunzele!... Ca un suspin.
Poate ca un surîs cînd cad și mor.
Deși ca ele cad eu mă ridic;
Arc pentru suflet îmi e creanga lor.
Chiar și murind, parcă învăț să zbor.

Frunzișul reînvie pe cărare,
Călcăt de doi îndrăgostiți... Sub pași

O lume-nvie în același timp și moare;
Sîntem deopotrivă triști și lași

Nu ne gîndim la iarna ce-o să-nghete
Frunzele moarte, muguri nenăscuți,
Cădem în toamna vieții și pe fețe
Purtăm sfîrșitul vremurilor, muți.

Urzești, prin gînd, ca un păianjen plasă...
Parcă și văd cum brume reci prin ea
Îmi vor închide drumul către casă;
Te voi vedea prin brumă, te-oi vedea

Cum, sec de suflet, îmi urzești mereu
Un voal de rece brumă de mireasă...
Deși plîngînd, mă zbat, mă mulg din plasă
Și mă cunun în cer cu Dumnezeu.

Îmi vine-n suflet și-o pădure clară
În care frunzele, precum un dor
În mine cresc. O viață legendară
Trăiesc și-n îngeri, după moartea lor.

Mihai Sultana VICOL

Credința mea în tine e rai

De când m-ai părăsit, singurătatea
Îmi însoțește umbra pretutindeni

Credința mea în tine-i rai. Minciuna
M-ar arunca în iad de te-aș minți

Când departe ești de mine
Neliniștea-i văpaie și deznădejdie mă dai

Pentru o clipă irosită într-un sărut
Mi-am risipit iubirea în van

Inima nu-mi iartă chinul
Stârnit de încinse vorbe fără rost

Patima în mine-i biruitoare și-n sânge
Înfocată îmi este iubirea pentru tine

Iertare

Îți cer iertare
Cerul nostru senin odinioară
S-a umplut de fulgere și țipete
Stârnite de furtuna mâniei

Vorbele mele
Șuierat cumplit de șarpe
Așteptarea-i străbătută de întuneric
Inima mi-e rănită de tășuri
Amarnicului regret

În liniște
Nu mai am scăpare
Dacă te-ai hotărât
Să mă părăsești, lasă-mi
Umbra ta

Ca un păgân

Ca un păgân neștiutor
De Dumnezeu te voi iubi
Sălbatic până-n sânge

Zadarnic ruga îți va fi
Neîndurător din brațe
Și sărutări n-am să te las

De te vei pierde în dăruire
Vei îmblânzi păgânul
Care-ți înalță biserică pe inimă

Zenovia

Vine sfârșitul lumii
Și tu nu vrei să mori
În paradis...

Aripi

Mi-a mai crescut o aripă, Părinte,
Acum am două și îmi sunt destule
Să mă închin în fața celor sfinte
Și să-mi înclin privirile fudule.

Voi dobândi poate și-un dram de minte,
Să potolesc pe cele nesătule;
Mi-a mai crescut o aripă, Părinte,
Acum am două și îmi sunt destule.

Încerc să mă adun din oseminte,
Să mă desprind din visele credule.
De mine însumi să-mi aduc aminte,
Speranțele le strânge și adu-le.

Mi-a mai crescut o aripă, Părinte.

Dă-mi, Doamne

Îmi voi aduce înapoi părinții,
Mă voi lua pe mine înapoi.
Destul s-au înfrățit cu sfinții,
Mai lasă-i, Doamne, și cu noi.

Nu vreau să-mi regăsesc arginții
Pierduți prin gloduri și gunoi;
Îmi voi aduce înapoi părinții,
Mă voi lua pe mine înapoi.

Am face-o iarăși pe cumiții,
Iar ei ne-ar scoate din noroi.
Mai vreau să mi se schimbe dinții,
Ghicindu-mi soarta în trifoi.

Îmi voi aduce înapoi părinții.

Vreau

Vreau să-mi mai ghicești în stele,
De Luceafăr să-mi descânți

Și-n tocitele pingele
Cui de aur să-mi împlânți.

Dă-mi să beau de prin ulcele
Zemuri pentru cei înfrânți;
Vreau să-mi mai ghicești în stele,
De Luceafăr să-mi descânți.

Cu saturnice inele
A logodnă să mă-ncânți.
Dă-mi iluzii dintre cele
Ce te apără de tânți.

Vreau să-mi mai ghicești în stele.

Prin jnepeni

Privirile prin jnepeni mi se-ncurcă
Și se strecoară cum ar fi reptile.
Sunt un moșneag care abia mai urcă,
Purtând în traistă ultimele zile.
Cu munții eu am mai avut de furcă,
Pe când visam fecioarele zambile;
Privirile prin jnepeni mi se-ncurcă
Și se strecoară cum ar fi reptile.

Ci Dumnezeu în spate mă aburcă,
Ca pe o carte cu mai multe file,
Dar nu știu ce potecile îmi spurcă,
Strivind un vis sub talpă de șenile.

Privirile prin jnepeni mi se-ncurcă.

Ioan Romeo ROȘIANU

Scrisoare despre bogăția lumească și sărăcia spirituală

IUBITO, mă tot mir de faptul că-ți strângi cu disperare comori pe pământ
apartamente în centru mașini la scară și haine de lux bijuterii și domenii la
țară

înseamnă că la biserică mergi să-ți etalezi hainele mulate să atragi priviri
și să stârnești patimi

înseamnă că ești buzduganul cu care Satana dă-n sufletele bărbaților
înlăcrimați și întorși la Domnul
înseamnă că n-ai ochi să vezi că Isus a fost răstignit pe cruce desculț și fără
pantofi de lux
n-avea costum de firmă și mătăsuri când s-a răstignit pentru noi
dormea pe jos, Iubito, când salva lumea, mânca smochine și spice
vorbea de suflet, Iubito, de ceva ce inima ta nu știe să vadă.

(Mai știi când ți-am zis că-n Biblie se scrie de femei, pasiune și dragoste și
că nimic nu e vulgar?!)

Iubito, Isus a îmbrățișat lumea cu brațele Sale plăpânde pentru că noi să
respiram liberi credința
pentru că noi să numărăm norii rătăciți pe cer și-n simțiri să împlinim
trăirea
dar tu nu și nu, Iubito, nu și nu, tu cauți comori pe pământ și de ceruri nu-ți
pasă
tu strângi averi că să te simți bine-ntr-o lume improprie visului și poeziei
ai mătăsuri foșnitoare în timp ce apostolii dormeau pe jos și mâncau pâine
și pește.

(Mai știi când ți-am zis că-n viață nu e o tragedie să-ți atingi scopul ci că e
una dacă nu ai un unul în viață?!)

Iubito, cândva mi-am propus să merg până la capătul lumii ca să te caut
dacă nu te găseam aș fi venit pe jos de nicăieri spre niciunde
ca să-mi fie calea de-ntors acasă mai grea și mai lungă visul mai lung și
durerea mai grea
purtam în buzunare pietre și-n priviri speranțe deșarte
pentru că atunci când te-am găsit am descoperit rătăcirea în lume.

Scrisoare despre cartea vieții și foile ei

IUBITO, mi-am propus să nu rup nici o filă din cartea viețuirii mele într-o
lume improprie poeziei și visului
sunt lecții din care-am învățat chiar și căzând, Iubito
sunt lecții care mă dor și palme pe care mi le-a dat viața
sunt clipe frumoase sublime printre dureri ca o mângâiere cerească de
șoapte
ca un alint în pragul casei părintești ca o îngenunchere la porțile cerului
ca un sărut smuls ploii atunci când vin pe jos înspre tine.

(Mai știi când am rugat iarna să vina mai încet și să nu se grăbească pentru că nu toți oamenii au haine groase?!)

Iubito, prieten adevărat e cel care te ridică înaintea să cazi e cel care îți ajută când alții încă n-au văzut c-ai căzut
ăla e omul lui Dumnezeu cel care sta în loc să îl ajungă umbra din urmă
cel care vine-nspre tine când alții pleacă la greu
așa este lumea făcută, Iubito, din îngeri și demoni mai deși decât picăturile de ploaie ce mi se strecoară în suflet.

(Mai știi când ți-am zis să nu plângi după trecut pentru că el a plecat și să plângi după viitorul ce încă n-a venit?!)

Iubito, clipa e nesigură și viitorul probabil la fel cum până și timpul probabil poate fi posibil
e de trăit momentul, Iubito, e de bucurat ochiul și zarea
e ca și cum sinceritatea spusă tare nu face decât să-ți trieze prietenii mulți
e ca atunci când iubirea vindecă necondiționat rănilor vieții când șterge lacrimi și mângâie priviri.

(Mai știi că ți-am spus că sunt trist pentru că ne facem cruce cu aceeași mână cu care ne ștergem la fund?!)

Iubito, într-o bună zi mă vei întreba dacă te iubesc mai mult pe tine sau viața
eu îți voi spune că viața, iubito, că n-am piese de schimb și nu am decât una singură
tu vei pleca nervoasă pufnind și jignind
și nu vei auzi sufletul meu șoptindu-ți că singura mea viață ești tu.

Scrisoare despre cuvinte și tăcerea din ele

IUBITO, azi s-au înșurubat între noi niște cuvinte mai groase decât negura nopții

amici falși au ținut trena tăcerii și ne-au răscolit singurele șoapte avute
că la meza era scos alfabetul care-ncepe mereu cu litera A orice numărătoare începe cu UNU orice liniște cu un cuvânt apăsat
așa a fost și-n sufrageria ta când poemele stăteau la rând să fie citite
pentru că mereu cineva avea ceva de spus
așa a fost atunci când ne-am certat pe amintiri și nimic când nimicul acoperea cerul și mi-am trecut printr-un plâns curățirea

mai urât că zmeii din basmele copilăriei citite de mama am fost mai păcătos că îngerii decăzuți mai adânc decât liniștea joasă.

(Mai știi că afară plouă când eu îmi stingeam în lacrimi privirea?!)

Iubito, așa a fost și m-am simțit inutil și mic într-o lume cu reguli la rând prea multe reguli pentru o singură viață, mai zic

așa a fost și atunci când am stins priviri în marginea zării și așteptări în tăcerile tale

așa fost și așa va rămâne mereu că o poveste de spus nepoților când iarna crapă de ciudă dimineața

când primăvara sfidează nămeții cu zâmbet și flori

când vara se coace sub suflet și șoapte că-n tainele copilăriei de care-am uitat

ca atunci când vine iarăși toamna și frigul ne-aduce aminte de lemne de foc.

(Mai știi că era amiază și noi aveam senzația că ziua abia începe când zâmbești?!)

Iubito, așa a fost; au fost oameni în jur când am recitat poezii de unul singur sau poate doar singur credeam că sunt cu vorbele mele

mă dureau de parcă aș fi știut pe de rost senzația maternității într-o lume în care alocația nu ține de foame

în care soții se ceartă pe lucruri ce nu existau la facerea lumii și-a vieții.

(Mai știi când mă păzeai de păianjeni și muște când scriam poezii despre suflet și șoapte?!)

De la geamul din blocul vecin era mereu cineva ce te pândea în buza-nserării

dar atunci când am citit poezii când ne-am certat pe puținele cuvinte rămase nu mai stătea nimeni în stradă și-n ploaie

mi-era greu să-mi zic trubadur când nu aveam tăcerea la mine și când, din

clepsidra spartă nici măcar nisip nu mai curgea

când pe valea secată se prăvăleau stânci de nicăieri spre niciunde de parcă-n cutremur ar sta esența lumii

așa era atunci și noi habar n-aveam de ce se-ntâmplă-n sufrageria din centru când ploua

ne certam pe nimic inventariam cuvinte și șoapte și viața trecea trecea trecea fără să ne ceară voie.

(Mai știi că la apus am rămas singur ai stat pe genunchiul operat m-ai apărat de muște și m-ai sărutat pe tâmples?!)

Iubito, așa a fost când am simțit că explodam de atâta iubire martori n-am avut pentru că se făcuse seară
apoi am așteptat dimineața ca pe o binecuvântare ca pe-un balsam de tămăduit priviri
nu m-am uitat în ochii tăi nu pentru că se lăsase ca un blestem noaptea ci pentru că nu voiam să mă pierd în surâs.

Ion Iancu VALE

PĂDUREA TOAMNA

Cerul a migrat dincolo
de polenul florilor
și arama țigancă nomadă
își zornăie banii în plete.
Ochii de pe tulpinile mestecenilor
lăcrimează sub pleoapa vântului
și pe degetele umede ale tăcerii
corbii par verighete de smoală.
Doar brazilii-și mai țipă
zîmbetul verde
îngânați de șoaptele albastre
ale pământului.
Dar de unde știm noi
că izvoarele
nu sînt plînsul limpede
al brazilor striviți
de atîta nemoarte...

ARAMĂ

O barcă de aramă
plutește între malurii pelerine
cărăușind esivale culori
spre un port de aramă,
ploaia descîntă în surdină
legînd rîurile cu un cer
ce mustește aramă,
iar curcubeele exilate
sub buza ulcioarelor
smălțuite cu aramă,
par arcade unicolore
arcade de aramă.

MONTANĂ

Un șoim tae poteci
în largul cerului
și coasa ascuțită
a aripilor lui
cîntă lovind curbat
în coiful soarelui.
Spirale verzi se-nfig
în margini de furtuni,
mai cade cîte-un zvon
din neștiute Lumi
și turme de argint
călcînd în iarba densă
adaugă prinos
la pacea grea, imensă.

Luminița COJOACĂ

Răsunetul floriei

Frica de moarte
se desface de pămînt
se arată la lume
acoperită
se împarte la vii
mîncare aleasă
colacii vorbei
nu se înnoadă
frigul din oase
nu întrebă lumea dacă
poate să stea
așezat la porți
frica de morți
nu se uită la lume
banii îi dă de pomană
să se fiarbă laptele
sub ochii curioșilor
masa are gust de tămîie
flacăra stinsă înaintea vorbei
ochii capătă lumina
în fiecare dimineață
lumea ca să o vadă dezbrăcată

Înainte izvorului

Înainte cuvântului
s-așează Dumnezeu
dimineța
să guste din strugurii încinși
pe colivă se așează
bomboane din spirit de echipă
soarele se îngroașă
din lipsa de spațiu
carnea să nu se coacă
să se împartă la oameni
de poftă
oamenii gustă bucățile din
spirit și apoi
se desfac de păcate
rodiile nu mai dau bună dimineța
să nu se aprindă lumina
pomenile dau bine pe negură
hartă cu sărbători se cinstește
ca și mugurii porecliți cu alai
strigă mesenii spiritul se face pâine
împărțit la oameni în loc de colaci
când noaptea se face zori de zi
și se dezleagă rodiile de muguri
stolurile de înger se arată la oameni
frica de masă să se desfacă

Dor fără înger

Piatra se desface de apă
câinii vorbelor trec
pe spatele apei
unși cu Untdelemn și binefacere
somnia nu se mai duce la biserică
laptele nu se face din apă
smântână se împarte la morți
să nu trezească ziua
spatele pietrei nu se sparge
niciodată dimineța
prânzul e destinat îngerilor
să nu treacă vorbele fără întuneric
pe lumină

la apus de umbră
șade Dumnezeu cu pomeni alături
le numără să îi iasă
morții la socoteală
masa se face cu apă
pomenile să nu treacă neobservate

Piatra cu păcate

Cu fiecare piatră
se face urma
piedica n-are urme
pașii când trec se face de ziuă
noaptea dorul e mai puternic
carnea nu se împarte pe colaci
de lapte cum izvorul nu se
face pământ oamenii să-l ocolească
cu putere grea
la adăpat oamenii vin
cu încredere în ziua de apoi
fericirea când crești
se dă de pomană peste piatră și spumă
la adăpat oamenii se duc cu pomenile scrise
laptele împart
piatra să se desfacă de păcate

George TERZIU

POEM DE ZIUA MEA

Profundul violoncel al nopții
Azvârle întunecata sa jubilarie departe, peste zare.
Imaginea de ceață a lucrurilor își dizolvă formele
În fluviul de lumină albastră
Muzeul de artă tresare sub pașii poetului
Picturile curg înapoi în pensule
Imaginile fug pe câmpuri răzlețe
Împiedicându-se de fluturi călători
Personajele principale țin discursuri despre
Vreme
Și despre căderea în păcatul picturii,
Autorii fug speriați de moartea criticii.
Dar nu, nu acesta e poemul căderii mele,

Am ceva pentru voi, prieteni din toată lumea,
O sărbătoare de iunie sub care mă nasc
Aseară m-am întâlnit cu mine și arătam obosit
Dacă am noroc voi muri de o boală celebră, nouă
Și se va vorbi de ea la televizor.

CATEDRALA

Pe câmpul timpanului se va construi o catedrală
Picturile vor curge maestuos pe pereți
Judecata de apoi va trece prin sala unde
Credincioșii se vor așeza cumiști să primească smoală
Dacă e din mâna Domnului cu plăcere
Totul va fi dominat de legea cadrului
Și a perspectivei hieratice
În centru Hristos va domina axial
Peste gândurile noastre nespuse, firești
Culegând nebunia spirituală
Nebunia veșnică, nu cea trecătoare
Subtila cunoaștere a dogmelor va fi centrul
De unde izvorăște prostia ca un fluviu de foc
Din când în când va veni un înger cu apă,
Cu bere și mici cu muștar
Vom mânca grațios micii și pâinea
Orice vine din mâna domnului e spirit și taină
Chiar și plictiseala, chiar și sexul neprotejat
Pe câmpul timpanului catedrala râde subțire
Clopotele sunt doar pentru inițiați.
Hei, tu, cel care nu știi cu ce se mănâncă astea
Fii fericit, gândul tău colorat
A ajuns până la Domnul
Și încă mult mai departe...

LINIA IMAGINARĂ

Când am tras acea linie imaginară
Toți câinii din oraș au început să latre
Toate bunicile au încremenit cu nepoții de mână
La birtul din colț zeei au ieșit plictisiți la o bere
Puteam să le stric infernul cu linia mea imaginară
Sau să-i fac să se iubească nebun
Dar ceea ce trebuie să se întâmple se întâmplă
Așa că dimineața asta e o dimineață tristă

Banală, plictisită, nici măcar nu merge la școală
E vacanță și totul e asemenea vacanței
Singura preocupare sunt fenomenele normale
Cum ar fi privitul în ochii minții
Și mersul pe catalige
Pentru a analiza lumea de sus
Când am tras acea linie imaginară nici nu am știut
Că doamnele visează la iubirea veșnică,
Când ești copil te uiți după fete
Când ești bătrân te uiți după doamne-doamne,
Pentru o doamnă am oprit odată apele și munții
Am oprit poezii și criticii literari
Am oprit câinii să latre
Ea m-a lăsat să-i pup mâna
Care brusc s-a ofilit și doamna a murit curând
Toate femeile sărutate de mine se ofilesc
Apoi se întristează și mor devreme

PRIETENILOR

Mă numesc George Terziu
Atât
În fiecare zi mă leg cu sentimentele voastre de gât
Cred că dacă vă dau bere o să fie mai bine
Ca în filmul acela Un om și un câine
Amintirea voastră am pus-o în rama din piept
Ca să-mi fie aproape atunci când v-aștept
Vă asigur de toată dragostea mea
Și-o să vă dau locul lângă mine, pe stea
Vom călători prin spații deschise
Mai aproape de cer și de vise
Mă numesc George Terziu
Atât
În fiecare zi mă leg cu sentimentele voastre de gât

EMINESCU MEU

Mă gândesc la Eminescu
La un Eminescu care mănâncă și bea
Nu ca la o iluzie, ci ca la
Un om simplu visând la o stea
Niciodată nu vin la el cu mâna goală
Îi aduc slănină și ceapă

Îl doare o mână și capul îl doare
În vreme ce bea niște apă
Voi muri, îmi spune șoptit, voi muri
Îmi vor face statui și evenimente
Apoi vor merge cu sentimentul de turmă
Cu mare fast să se-mbete
Au nevoie de mine, ca de aerul nopții
Dacă mori devii ideal
Îmi șoptea Eminescu, în vreme ce ploaia
Cădea peste noi, ca un val..
Într-o zi a plecat departe, departe
Într-un alt spațiu terestru
Prietenii mă cheamă să bem o pălincă
Căci a murit Eminescu

Dan MINOIU

Uimire

Capete de șoapte sparg lumina nopții
Strecurându-mi visul de a te avea
Picături de glasuri se-mpletesc cu sorții
Tîmplei de speranță, că vei fi a mea.

Tace și rugina patului de doliu
Scîrțîie neunsă poarta dintre noi
Te aștept pe prispă ca să-ți dau fotoliul
Rugului din suflet cînd ardeam în doi.

Transformare

Din șoapta mea găsită în noroi
Tu ai făcut cuvinte prefăcute
Infirmi de jocuri și de plîns în doi
Am aruncat cenușa poemelor trecute.

Și-n glas de primăvară cu iz de os domnesc
Rostogolindu-ți clipa de-a mă avea aproape
Te-ai așezat pe treapta pe care se-ntîlnesc
Mici picături de rouă născute între pleoape.

În spargeri de lumină bat amintiri de-o clipă
Și-n lumea de orgolii a viselor pustii

Se pierd vecernii spuse în veșnica-mi risipă
A clipelor în care transform ce pari a fi.

Nu înălța cuvîntul, dă foc ascuns mirării
Și ziua nu mi-o-ntinde ca lucru adormit
Sîntem petale frînte în zbaterea uitării
Cînd noaptea cade aspru pe focul domolit.

Toamnă

Picăture de șoapte sparg timpanul nopții
Strecurîndu-ți dorul de a mă avea,
Strîmb, mă-ndrept spre clipă respirînd din sorții
Criptei ridicate ce mă aștepta.

S-a închis și cripta, ți-ai închis odaia
Poți pentru o clipă să bocești cumplit,
Iată că spre seară a-nceput și ploaia
Curățînd tămîia ce s-a răsîndit.

Timp

E rece aici
și tîmpla mi-e spartă
Potopul fuge de pustiu
Cu dor în ferești
Te-aștept la o poartă
Zidită de mine, noaptea tîrziu.

Prin sînul tău plin
Văd punți de plăcere
Licoarea în suflet îmi e prea grea
Te-aștept să adormi
Pe faguri de miere
Hai prinde-mă-n joacă, frumoasa mea.

Te-aștept să te-apleci
Cînd casa mi-e goală
Vino și umple odaia din vis
Încarcă-mă-n clipă
Cu cer și cu smoală
Cu cremene udă și foc interzis.

Dorina STOICA

Pentru moment

ne rotim odată cu pământul
 ne-ntunecăm odată cu noaptea
 înaintăm cu fluxul
 dăm înapoi cu refluxul
 pentru unii poate părea ciudat
 dar pentru mine
 în luna când înfloresc teii
 sunt necesare cimitirele
 câte o bătrână micșorată de ani
 uitată pe o bancă de copila
 ce s-a grăbit să-i ocupe locul de veci
 mă întreabă dacă nu mi-e frică
 "nu!"
 îi răspund
 morții nu bântuie pe nimeni
 ne facem singuri frică
 până la urmă toții ajungem aici
 tainele rămân însă taine
 pentru moment

Când Ți-ai întors fața de la mine

Când Ți-ai întors fața de la mine, Doamne
 Pământul și-a arătat nerușinat măruntaiele incandescente,
 apa a ieșit din matca prea strâmtă în căutarea libertății,
 cerul s-a întunecat și a căzut pe pământ pucioasă și foc.
Când Ți-ai întors fața de la mine, Doamne
 florile s-au făcut de piatră, piatra s-a făcut cenușă,
 stelele s-au stins așa cum se topește o lumânare uitată
 la căpătâiul unui mort lăsat singur într-o capelă întunecată.
Când Ți-ai întors fața de la mine, Doamne
 păsările cântătoare nu au mai ciobit diminețile cristaline
 iar marea a revărsat peste mine valurile furioase,
 umplându-mi gura cu sare și ochii cu lacrimi.
Când Ți-ai întors fața de la mine, Doamne
 luna ce mi-a aurit lunga noapte a Valpurgiei,
 în care iubitul se făcea în mine prunc nenăscut,
 s-a lăsat înghițată de vârcolacii flămânzi de Lumină.

Când ți-ai întors fața de la mine Doamne

Sokar și-a luat înapoi întunericul cu toate cele ascunse ale lui.

Campanie electorală

Viața asta miroase a hoit,
stau mai mult prin cimitire.
Sub pleoape se ard lumânări,
Cafeaua amară deja este rece.
Pe stradă, din țevile de eșapament,
gazele ofilesc iarba.
Nu mai sună telefonul mobil,
astă-noapte l-am pus pe vibrații.
Schilodiți alungați în ger orfani
s-au ghemuit lângă zidul crăpat.
Un câine bolnav caută umbra.
A vomitat.
Își păzește osul deja sfărâmat.
Ce zi lungă, toridă de vară!
Niște femei ofilite se pierd în biserici.
Aici sunt mulți orbi, șchiopi și doi posedați
cântărețul și preotul, doar, sunt bărbați.
Un copil ales dintre cei cumiți
împarte niște foi pe care e scris
"Încredeți-vă de acum numai în sfinți!"

TINERI AUTORI

Ionuț ALUPOAIE

VERNALĂ

Se-mbracă primăvara-n flori de nunți
Și-n ochii verzi ne botezăm pereche
Zăpezile asudă chiar și-n munți
Sosesc cocori și iarna-i tot mai veche.

Cu pași novici pe tâmpilele lui marte
Amorul nostru prunc scâncește sigur
Și vremea bună, ca un semn de carte
Se-ntoarce-ncet, februarie e singur.

Înalță adieri sihastre aripi albe,
Din cenușa tângii de zăpadă
Adormitei albe, stele-i mor în palme,
Și grăirea ninsă-i doar o stinsă zadă.

Gura-i veșnic rece, blând misterioasă
Își îngroapă-n taină nunta vesperală,
Morții așezându-i voalul de mireasă
Niciodată moartea va trăi vernală.

Regăsindu-și sorii dezrobiți din hamuri
Ceru-și spală trupul în zefiruri calde
Clipe descâlcite se-oglesc prin ramuri
Și-au cusut pădurii rochii de micsandre.

Furișată-n cuiburi, răsucind o zare
Ornic al iubirii, pleopa ta rotundă
Vai... de-ai plânge clipa ai ucide-o Mare
Și un Cer ce-ți umple lacrima fecundă.

Noaptea nu mai gustă gândul zilei,
Viața nu mai e ofranda morții,
Feciorind sfioasă buzele idilei
Ziua abia ninge trupul nopții.

Alb și negru plâng contraste pure
Strânse-n lacrima ce ne separă
Fiecare clipă bate-un veac pe buze
Pân' sărutul tău o să mă ceară.

Și-amintindu-și legământul tainic,
Zi și noapte vin în fața sorții
Ca o echitate-a unui suflet grabnic
Universul stă-n balans de echinocții.

Hai iubito, potrivește-mi firea
Strânge-o între două morți egală
Ca o libertate cumpănind iubirea
Niciodată moartea va trăi vernală.

Ca-ntr-un zbor matern spre calde vise
Tu mă-nalți pe albele-ți aripe
Scâncete din somnul Celei stinse
Plânse veacuri și eterne clipe.

Între noi nici amintirea-i veche
Nicio lacrimă iubito ne separă
În privirea ochilor pereche
Moartea poate-o Clipă să dispară.

Ornicul iubirii bate să se frângă
Într-un cuib pe tâmplele lui marte,
Ochii verzi încep frumos să plângă
Între noi nu e nici semn de carte.

CĂUTARE

În locul meu, toamna
îți scrie pagini albe,
zilnic pagini albe.

Îmi adap condeiul în
saliva albă a neființei.
Pe buzele tale,
înfășate în poeme de frunze,
scânci-vor nesăruturi,
pruncite din lacrimile unor îngeri de nea.

Cuvinte dispărute te îngână,
rătăcindu-ți sufletul
într-un ornic al identității,
ascuns în lumina unui sclipet defunct.
Din Calea Lactee,
ninsoarea încă îți caută chipul.

Pe pagini albe, veșnic albe
totul devine căutare,
O căutare cosmică,
ca o 'tristețe' mută de Chopin
așternută pe noblețea femeilor dace.

Între buzele tale ,
Universul are chipul
unui sărut adormit.

Oglinda glasului tău
îmbracă primitiv
ecoul unui pian de gheață.

Timpanele mele
poartă doar efigiile
sunetelor ninse.

Să nu mă strigi, iubito!
Citește-mă doar
între două ninsori nerostite
și totuși știute.
Gustă-mă și-apoi scuipă-mă
între două lactei întâmplătoare.
Ucide-mă și-apoi plânge-mă
ca pe un sărut
între două nesăruturi.
Zăvorăște-mă la tine-n gând
ca pe un ornic
între coastele unei iubite ore.
Răstignește-mă
între două amintiri veșnic albe,
ca pe-un Tâlhar

între doi dumnezei de zăpadă.

În locul meu, toamna
îți scrie pagini albe,
zilnic pagini albe.

Îmi adap condeiul
în saliva albă a neființei.

În loc de sărut
buzele tale
sorb vaierul unei lumini topite.

Să nu mă strigi, iubito!
În căutarea ei,
ninsoarea are sufletul
unui copil adormit.

Să nu mă strigi...
Sub pleoapele luminii,
se pot odihni
veacuri de întuneric...

(se dedică celei care știe să iubească până la 10.....)
28 oct.2015

Ioan BARB

Fiorduri

Știam că pot să cad
să mă sparg
risipindu-mă în celulele tale
să nu mai aud nici un strigăt
doar cioburi în care
să-mi tai legăturile cu prezentul
să mă desprind de țărnam
lunecând pe apele limpezi
care îmi desfac lacătele
să-mi văd sfârșitul
îmi aud pietrele rostogolite

lovindu-se pe fundul vieții
unda lor vremelnică
vibrând
în umbra zilei noastre de pământ

Reversul medaliei

Toată lumea primește premii și laude
numai eu îmi iau pumni în nas
admir laurii altora
îmi adun sângele curs din nas
în căușul palmelor
se produce o complicată fotosinteză
pe mine atârână
ziduri crengi pânze de păianjen
lacrimi bucăți de poeme cuie
discuri de floarea soarelui
tăceri umbre etc etc
mă clatin ca un pom
greu apăsător de roade
dacă închid ochii
soarele răsare de după umerii tăi
pe cerul creionat în alb roșu și galben
un goblen din care cobor și îmi încep fiecare zi
asta e lumea mea
în care îmi place să-mi despachetez
sandviciul în pauza mare
între feliile groase
cerul albastru întins
prin care văd clar raiul
ca pe un trofeu

efectul scorpion

mă ascund în partea mea obscură
foșnesc ca porumbul în lan
sub brumă
în nopțile de septembrie
mușcate de lună

dinții strălucitori ai vulpilor
îmi luminează calea

locul în care nimeni nu știe nimic

este chiar sub ferestrele tale
are ziduri înalte și o grădină
din care crește cerul
prin visele lichefiate ale unui copil
așa cum din șoaptele tale
se dezvoltă cuvintele

cocoțat pe zidul interior
încă aștept
o minune coborâtă din cer
ca în ziua cincizecimii
să-mi glăsuiască pietrele
într-o limbă uitată
și eu să le înțeleg
desprind mușchiul aproape uscat
de pe fețele lor cenușii
pielea sub care a încremenit trecutul
și le înțeleg vuietul
un duh întrupat își întinde mâinile
jupuindu-mi sufletul pregătit pentru jertfă

Mihaela OANCEA

Zi de ianuarie

Pe palierul nostru,
un bătrân își ascultă boala
cum îi croncăne prin artere;
sprijinit pe cadrul metalic,
privește nimicul
cum umblă
în papucii lui de casă,
în halatul lui de poplin,
prin viața
care încet-încet
nu-i mai aparține.

La mezanin, cofetarul îmbujorat
pune plăcintele la cuptor.
Știe că pe la amiază,

clientela va amușina galantarele
pline de baclavale, marțipan și turtă dulce.

Undeva departe,
cu aspect de argint polizat,
hibernează, în vizuina lui,
cerul.

Lună la perigeu

În lava lunii ajunse la perigeu
sticlesc spinări de gânduri
cu vaier zimțat, pământiu.

Adâncit într-o floare de lotus,
liniștit,
Uroborus rostește o mantră
deprinsă din vechime.

Se clatină iar totul,
cu nu știu câte grade pe Richter;
încă o noapte în care murim
un pic și încă un pic.
Cineva în jur?
Nimic –

Ridicare din lut

Te logodești c-un munte, în lan cu iarbă-albastră,
se-adună cerbi când încă e vară la fereastră.

Pe brațe ți se culcă păduri cu dor de stele;
zâmbind, le-nmuguresc pe tâmpile, brumărele.

Curând se face iarnă; în lut arborii țipă
și, transformați în păsări, din moarte se ridică.

Pluvială

Amiază. Adunate sub clopotul de pâslă al ploii,
păsările țipă;
un câine lăptos trage de-o parte și de alta
fâșii de sentimente rătăcite pe străzi,
relicve de suflete cadrilate,

pe care le aşază la zvântat
pe o tarabă plutindă.

Gerul jupoaie cu şapte limbi de foc
amurgul prăbuşit
peste întreaga urbe.
Din ce în ce mai vizibile, ca-n galantare,
aripi noroite zac în dezordine
pe zidurile înaltelor case. Tăcere de lut.

Cu ochii sticlind în noapte ca pisicile,
şuvoaiele îşi caută rădăcinile
în pleistocen.

Bufonul

În cadranul irisului unui bufon
se ghemuiesc cohorte de îngeri
denudând sensul
orelor îmbrăţişate
până la cenuşă.

Semiumbră. Imagine în oglindă
a încăperii-peşteră
care începe să se micşoreze
pe măsură ce se multiplică.
Risipite pe parchet,
dorm câteva creioane -
au avut şansa
de a-i colora trecătorului
zborul spre liniştea zmeurie,
însă au reuşit să contureze
un abisal licorn
uitat într-o mare
măcinată de alb
şi un bufon
păstrând întipărită pe retină
nu doar durerea din casa lui Iair,
ci şi taina
unui rest de soare.

Flavia ADAM

UN COPAC NUMIT CUVÂNT

Fiecare cuvânt un copac,
uită deșertul în care-a crescut
soare cu pecetea lui David pe frunte,

în miezul furtunii,
ca peștii înotăm prin propriul sânge –
jucăm Brașoveanca încătușați câte doi,
cât toamna mai calcă răscrucea
la ceas de amurg,

primită ne fie-așadar pătimirea!
rugul în flăcări plin de cuvinte,
avizierul pe care-am scris veșnicia
cu pixuri de lut –
zădărnice sunt toate,
cenușă de presărat sub pescărușii de apă,

nimic nu datorăm lumii,
nimic acestui copac fără cer pe deasupra,
fără un dumnezeu în care să ne-nfingem unghiile
când duminica trage să moară.

PÂINEA DE TOATE ZILELE

Firește că sunt vie,
doar mă hrănesc din pământul
în care sângele s-a strâns ca un ghem,

pe aceste meleaguri,
strămoșii au luptat pentru mine,
pieptul lor învelit în pânză de in
a sorbit vârful lancei
cu o demnitate pe care eu, cea de azi,
n-o mai cunosc,

poate-am murit odată cu ei –
lângă stejarul bătrân,
un cioban mi-a cântat din fluier prohodul
și graurii au presărat peste mine
boabe curate de grâu,

ce fel de gânduri sunt acestea, mă-ntreb,
la ceas de restriște
nicio pasăre nu-și doarme decent despletirea,

cum să nu fiu vie,
când sunt pâinea cea de toate zilele,
pe care-o-mpart mișelește sărmanilor și bogaților,
în același procent?

NIGHTS IN WHITE SATIN

Chiar de m-aș teme de moarte,
nimic n-aș schimba,
sub glugă ascuns, același zâmbet pe fețele mirilor
după douăzeci de ani și mai bine,

un fel de „Nights in white satin”
cu refrenul schimbat,
galbenul nostru mă tulbură în amurg,

ia-ți chitara, iubitele, cântă-mi de lună,
cu jumătatea ucisă
nu mai percep dezacordul.

SĂRUT SUB EIFFEL

Târziu pe trotuarele din Paris,
în ceainăria lui Jean
ceștile și scrumierele goale,

ce n-aș da să mai ningă o dată
pentru sărutul nostru de sub turnul Eiffel,
primul sau ultimul,
tot ce-a fost după, nu mai contează,

hai să traversăm împreună orașul,
buzele noastre să-ntâlnească-n secret
aburul cald,

deasupra unui balcon cu mușcate,
Dumnezeu să ne picteze-n acril
tânguirea.

Ioana BURGHEL

DORINȚĂ

Să rătăcești, Doamne, cutia
mea cu pământ
singurătatea își are legile ei

e greu când se crapă de ziuă
peste cerul din mine

iarba trimite scrisori în
propoziții scurte
nu știu să mă rog
nu știu să cer
car această casă ca o
fantomă
și îngerii plâng agățați de
rochia femeii în roșu

după ce mi-a privit răsăritul în
ochi
cântecul păsărilor cunoaște tremurul frunzelor

am aflat cum morții i se
potrivesc toți pantofii
și, cum niciun plâns nu arde
ca lacrima Ta.

DOR DE CIREȘE AMARE

am ochii unui poem nescris
prin inima mea trece soarele
desculț
la marginea luminii a sădit
o grădină

cât dor de cireșe amare!

când lumea își cerne seninul din nisip
în ochii mei adumbriți se adună păsări
liniștea e ca o zi pe care mi-o amintesc până la
amănunt

POEM DESCULT

ca o copilărie prea scurtă
ca un cerșetor
la marginea timpului
îți voi dărui
o pereche de pantofi
cu tocuri înalte să înveți
cum se calcă-n picioare
sufletul lumii
până când sângele difuz
va colora lumina
va învăța cuvintele să cânte
dincolo de urllet
până când nu va mai fi
nimic de neînțeles
în tot înțelesul acesta.

VIS CU SANDALE ROȘII

în pereții de beton liniștea se despletește
până la farduri

lipindu-mi amărăciunea de podele
cu niște degete de greieri degerați
învăț să plâng
și să contemplan asfințitul
(doare mai puțin decât o rătăcire
prin
hățișul de zâmbete sparte)

aerul mă toarce sacadat și grav

ca un bolnav de tuberculoză
întind palmele și tu te afunzi în durere
ca-ntr-un vis cu sandale roșii
(dincolo de tot întunericul ăsta
aș putea să inventez altceva de exemplu
un ritual cu nebunii lumii rânduți
pe aceeași sfoară sau să învăț
un șarpe de pripas să danseze
la toate festinurile sfinților)

o femeie și un bărbat au început să încolțească
lângă pământul acestei singurătăți răsturnate

și toate acestea pentru niște sandale roșii"

*

Flutură sufletul ca o apă înmormântată în
celălalt pământ

pui de mierlă un înger
caută lumină în orașul prin care
a plouat prea devreme
niciun pustiu nu-și tocește degetele numărând
zile impare

Anda COMȘA CHIS

Ucigaș de cuvinte

Strada e plină de intenții ascunse
după fiecare impresie
stă la pîndă un cuțit
gata să se împlînte
pînă în mijlocul cuvîntului
să-i scoată măruntaiele de sensuri
și să le întindă pe trotuar
strada e plină de cuvinte
măcelarite încă de la răsărit
rușinate că înghit zilnic
tentațiile unui ucigaș de cuvinte .

Despre a muri

am să mor într-o zi de luni
mîinile mele vor prinde țărîna
și o vor îndesa sub pleoape
zilele mele se vor umple de smoală și de puf
îngerul mă va striga de două ori
iar a treia oară îmi va lustrui pantofii

pentru călătoria în abis
aș putea să mor în oricare zi
prefer să știu că oasele mele
vor avea 6 zile în care
să rumege iarbă.

Marian HOTCA

---

poem în interval

[existența de azi
e doar un cartof oximoronic
pierdut pe banda
realității]

poem în interval

[tulburătoare e lumina
ce a trecut prin nisip
căci sînge a scos
în cortina văzduhului
trasă peste soare]

poem în interval

[între două verticale de întuneric
e greu
să-ți găsești
orizontala de lumină]

poem în interval

[toate păsările au murit în mine
doar zborul lor atîrnă dureros
în mâini
pleoapele nu mai pot
semăna licăriri de stele
acum învață
numai plînsul]

poem în interval

[moartea voastră e urîță
a mea încă
nu s-a născut
catastrofele agonizează

în pământul vostru
și cresc în mine haotic
departe aș vrea
ca toate lucrurile
să-și memoreze
sfârșitul]

poem în interval

[se pare că
totul a expirat pînă la ultimul punct
nimic nu mai poate fi utilizat
pentru o reciclare divină
vreau o nouă creație
nu ambalaje noi
pentru lumi vetuste]

poem în interval

[memoria luminii o vedeam goală
alunecînd în toată moartea lucrurilor
respir prin toate rănilor florilor din fereastră
oboseala unei descompuneri perpetue
și-nvăț să alerg înapoi pe nisipul din clepsidră
șoaptele alungite făceau praf
timpul rătăcea între noi fulgerînd
am crescut atît de tare
încît sufletul nu își mai găsea locul în mine]

poem nocturn

privirea descompune în fire de praf
fluturii serii
mureau prăpăstiile în ochii șerpilor
respirînd un timp
dureros de gri
singurătatea
o aud amplificată
în căderea grea a pașilor pe nisip
parcă încep să zbor
în sens invers
fără aripi hieratice
și mă înalț dincolo de silabe pietrificate
lăsînd în urmă

un pod de cuvinte
clătinându-se printre buze

eternitatea nu mai dorea să înghită
plînsul dilatat
al nopților
nu mai dorea nimic
totul se lungea într-o tristețe definitivă

stare

niște drumuri zdrențuite
pietre grele se spintecă una pe alta în creier
apa alergînd goală
printre picioarele confuze
chipul legănîndu-se
între două căderi dilatate
fără să mai cunosc drumul
despart ceasul de timp
înainte de a uni malurile serii
într-o veghe copleşitoare
tăcerea era ca un film mut
fără actori și regizor
în minte toate gîndurile s-au stins
în curînd mă voi bate pe întuneric cu liniștea

poem în interval

[sîntem intervalul închis
cu capetele fixate
între maternitate și morgă]

Valentin TUFAN

Apus electric

Se zbate un abur molatic peste soborul de patimi cuibărite în apus,
o searbădă reîntoarcere în trecut îți lasă gura pungă –
îți activează simțurile un dor electric pe care îl asimilezi
ca pe o doină ce-ți răsună din miezul sufletului.
Pe lîngă stîlpii de telegraf
se zbat himerele cuvintelor topite pînă în miezul înțeleșului,
șopatele sărută buzele umbrelor

ca refractarea dintre două respirații ce-ți escaladează simțurile –
e acel moment de climax absolut
cînd apusul surîde electric prin doi ochi
ce pier odată cu ultima rază de soare,
acel moment cînd norii îți cad la picioare și te dezmiardă seninul soarelui
rezultat din împreunarea mîinilor noastre
făcute pumn.

Fericirea

Bătrînul,
cu mîinile vlăguite de vreme,
construiește, cu băgare de seamă,
sensul unic al vieții -
cu îndemînare și înțelepciune
își așază palmele din care crește
însuflețirea, ca cea dintîi bătaie din univers

Iernile cad peste noi
ca o luptă inegală cu timpul,
din turnul cu ceas,
urmele secundelor viscolesc în suflet
ca o hologramă din iernile sugrumate
ale răbdării

Întotdeauna bătrînul a știut să le arate copiilor, tehnica -
le-a pus hîrtia în mîină să se privească în suflet
și să-și împătorească revelațiile

Odată ce sufletul s-a așternut pe foaie,
a aspirat tot universul
ca un iris ce privește în el însuși

Totul e relativ,
cum s-a și demonstrat,
fețele își schimbă expresia
ca un cub Rubick în mîină destinului

Bătrînul japonez
dădea sens vieții,
așa le invoca și copiilor
cînd făceau origami –

își împătureau răbdările
și timpul rămânea schimonosit
și relativ

Cînd terminau
admirau lebăda în care si-au împăturit secunda –
din penajul tehnicizat al ei creștea universul
și toate derivatele ei...

.....

Fericirea brută e acea hîrtie albă
pe care-ți așterni frămîntările,
e bonsaiul ce rodește din zidul plîngerii,
atît de simplă și totuși atît de complexă,
o îmbrățișare a trecutului cristalizată-n prezent,
ori un simplu zîmbet pe o hîrtie milimetrică,
Fericirea e
un cocon rodit dintr-un mugur de scînteie
pe care îl înalță bătrînul la ceruri drept lampion –
închinăciune spre cer.

Din centrul lumii

Atunci cînd alerg, ritmul pașilor e o dezvoltare continuă
care nu pune stop, alergarea e ceva mult mai complex,
pornește pe toate axele, ca un sentiment de cădere,
atunci cînd îți vin în minte lucrurile pe care nu le-ai făcut
și trebuie să le faci.

Aleea are înfiripată, viziunea primilor pași, atunci cînd soarele
răsărea în toate formele și îmi cădea la picioare ca un joc de cuvinte,
aici am plantat, în zilele de vară, un ciot uitat din axa lumii –
l-am udat cu însuflețire și cu veșnicia satului.
Am încrustat în fibra lui
țesuturile sufletului de copil,
privirea bunicului și înțelepciunea –
în fiecare an
crestez tulpina
și beau cu aceeași ardoare
viziunea lumii prin suflet de copil.

Marin MOSCU

Sângele iubirii cu mii de rădăcini

Iubirea mea, credința, prinde rădăcini
Între două mere râvnite de vecini,
Urcă peste dealuri, curge în furtuni,
O sorb cu plăcere din adânci fântâni.

Urme lungi de umbre se-ntind către apus,
În brațe infinitul ne poartă spre Iisus,
Netezim răspunsul și așteptarea noastră
Că-ntr-o zi vom trece în viața cea albastră.

Până atuncea punem spice la cingători,
Copiii-nălțăm spre soare deseori
Și visăm la mărul râvnit și de vecini
Prin sângele iubirii cu mii de rădăcini!

Poeții mei frumoși

Poeții mei frumoși, sub fluturi de lumină,
Puneți poezia pe-a inimii regină
Și trageți cu miere și polen în nori
Până omenirea se va schimba în flori.

Buchete să se-așeze în armonii celeste
Cu rădăcini învetrele rupestre,
Cu vârfurile săgeți prelinse-n soare
Sub crucea păcii: vis și sărbătoare.

Poeții mei frumoși, țara ni-i sfântă,
Ascultați când inima cuvântă,
Trageți cu miere și polen în nori
Și lăsați reginei coroane dulci de flori!

Efemere

Universul învârte roata timpului
Pe inelarul străpuns de lumină,
Pasul meu fierbinte sare din mers,
Din pielea îngerilor curge rugină.

Fiecare ins radiază în fața oricui,
Chiar și moartea prin moarte călcând,

Firul de iarbă pe buzele vântului
Crește ciocârliei note noi de cânt.

Flutură hainele hăului peste-nălțimi,
Pegașii nechează prin caii putere,
Ghețarii sufletului se scaldă-n câtimea
Veștilor ce se nasc în drum efemere.

Cerul

Cerul a căzut în odihnă pe umerii mei,
Capul îmi stă cocoțat în brațele tale,
O furtună de sânge umflă sentimentele
Care-adună mângâieri în visele carnale.

Pictez virgula tăcerii pe torsul iubirii,
Sub fruntea anotimpului de umbre încercat,
Îmi lărgesc semnul inimii în cartea
Prin care edificiul vieții lacrimi a vărsat.

Pe raftu-nfrigorat cu pagini negre, sfinte,
Degete flămânde răsfoiesc din greu,
Am citit, o, Doamne, citesc, vreau să descopăr
Sub care parte-a cerului voi odihni și eu?

ARTE POETICE LA ROMÂNI

AI. PHILIPPIDE

(1859-1933)

**Condiția contemporană a poeziei.
Concurența genurilor?**

Ar putea fi vorba de o concurență între genurile literare sau chiar între arte diferite, atunci când genurile literare sau artele ar coincide perfect în ce privește natura lor, mijloacele lor de expresie și, mai cu seamă, bucuria pe care ne-o dau și emoțiile pe care ni le provoacă. Dar fiecare dintre ele ne mișcă în mod diferit și atinge în noi alte fibre. O poezie bună stimulează gândirea, te îndeamnă la meditație. De asta, o poezie trebuie făcută cu inteligență, nu numai cu sentiment. Desigur că ea trezește sentimente, evocă și provoacă stări afective, dar o poezie care se mulțumește numai cu atîta, nu este completă. Asta însă nu înseamnă de loc că poezia trebuie să enunțe, să dezvolte și să comenteze idei, așa cum ar face un studiu sau un eseu – să fie ceea ce germanii numesc *Gedankenlyrik*, lirică de idei, care expune idei, fiind așadar ceea ce obișnuit se numește poezie filozofică. Această poezie e seacă și nepotrivită prin definiție, o dată ce își propune să realizeze un scop care nu e al ei, ci al activității științifice. Bucuria intelectuală pe care o dă poezia e de altă natură. Poetul lucrează în primul rînd cu corelații și cu asociații, încercînd să găsească acele *corespunderi*, dintre care cîteva le amintește Baudelaire într-o poezie celebră: „Natura e un templu ai cărui stîlpi trăiesc/ Și scot adesea tulburi cuvinte, ca-ntr-o ceață;/ Prin codri de simboluri petrece omu-n viață/ Și toate-l cercetează c-un ochi prietenesc”. Poezia nu are nevoie să-și procure arme noi ca să înfrunte „concurența” celorlalte genuri literare sau celorlalte arte. Cu mijloacele pe care le are, poezia poate „capta” oricînd cu succes interesul publicului. Dintre aceste mijloace, principalul mijloc este ritmul. Ritmul este în poezie factorul fundamental; este singurul care deosebește în chip hotărît poezia de proză, este însăși condiția de existență a versului. Fără ritm, nu există vers. Versul fără ritm este o absurditate, este tot așa cum ai spune focul fără căldură. Fără ritm, poezia este proză, o proză care poate avea mari calități de stil, care poate fi plină de gândire poetică, poate fi construită cu un mare meșteșug în ce privește armonia și echilibrul perioadelor, dar care este și rămîne proză. O astfel de proză poate fi mai poetică decît o poezie alcătuită din versuri corecte sau mediocre; totuși, din punct de vedere formal, ea nu este, nu poate să fie decît proză, fiindcă nu are ritmul necesar existenței versului.

POEME ROMÂNEȘTI ÎN LIMBI STRĂINE

Ion MINULESCU

Echoless Romanza

To Theodor Solacolu

O love, sweet tiny bibelot,
Lovely thing, so ephemeral and unfair,
I find you on the very same étagère
Where I abandoned you a year ago...

Thank you !...
Yet how ?... What fortunate event, which Ronsard ?...
What charitable soul has been your safeguard
During my absence,
During her absence,
During our absence ?...
Whatever white daemon,
Whatever blue bird effulgence
Has watched you for so long
And has tended you, beloved stash,
To shun smash and shard
And flee dust's eyelash ?...

O love, sweet tiny bibelot,
Precious thing of immaculate enamel art,
Keep staying as you are, fair and square...
Don't ever go away, God forbear...
And if you care for us, if you really care –
Oh !... if you really want your love to show –
Please, wait for us, endure one more year's froe...
A year at least...
No more request...
A year's long go...

O love, sweet tiny bibelot !...

English version by **Gabriela PACHIA**

Constantin NISIPEANU

A Musical Box

I'll strive to open the violet box,
 your musical box, the one you'd sent me
 as a gift in an enigmatic way. Who could've managed
 to enter my room unseen while I was sleeping,
 since only dreams were granted permission
 to draw near to my slumber? You used to say
 you wouldn't for the world part with this
 violet object you pretended to treasure
 as the apple of your eye. How on earth did it enter my room?

All of a sudden a bitter fear gripped and disquieted my soul
 and my hands began to tremble
 my cheeks turning violet-blue at the thought
 that inside the musical box I might come across
 the flower I offered you
 when you first smiled at me,
 while the weeping willow on the shore bowed
 to absorb your image from the lake's mirror
 then I suddenly felt the clutches of jealousy
 thrust deeply into my heart so that, clenched fists,
 I dashed upon the willow, fiercely striking its trunk
 and I kept striking till someone, hidden within the trunk's heart,
 flung the bark of the tree open as if pushing
 a window open and scrutinised me with harsh irony.

Frightened into another shudder, I ran away,
 deserting you by the weeping willow which had instilled in me
 the serpent of dread, the serpent of jealousy – it tormented my heart
 simply because I beheld the weeping willow bow to absorb you
 from the lake's mirror and, maddened with having left you alone
 when I cowardly threw you off into the willow's arms
 while it was bowing to absorb you from the lake's mirror,
 yet I instantly stopped and desperately looked back,
 but you were no longer there and my heart started
 to throb ardently. I felt it fretting
 to flee from me. I'd turned into a stranger for her,
 anguished by the willow's having absorbed you into its heart,
 whence the frightening eyes had scrutinised me.

Defying the disquietude which gripped me, the turmoil
bubbling in my blood, I opened the musical box,
although inside it I didn't come across the flower of your first smile,
inside it I came across a blossoming willow twiglet.
This and nothing else inside: A weeping willow twiglet.
Whereupon, dismayed that the weeping willow had sent me this sign,
of its triumph, of your having been willfully absorbed into its heart,
I started to run out of myself, rushing beyond my thoughts
and I've been seeking you everywhere, ceaselessly seeking,
and, enthralled by my own thoughts,
I'm sitting on the lake's shore
awaiting to sap your image from the lake's mirror.

English version by **Gabriela PACHIA**

Leonid DIMOV

Destiny with a Baobab

The town with frills of cardboard quadrilles
Would lead a life of cinema thrills and spills,
While its streets spread out the whispering burden
Merely between showtimes. At five and seven.
The marketplace bearing a famous Swabian name
Would shrink under a proliferating baobab, a frame
Whose heavenward forehead was like a house, with pubs
And pearlescent trains, speeding through boughs and stubs,
With blue stations where we'd sit and smile and drink
Our absinthe from translucent glasses, then we'd sink
Into our stories of life on the brink, sneering and poking fun
At the fish behind the windows, shun in the long run,
That evening when devoted, most tender-hearted clouds
Echoed dogs' barks and roosters' crows, grounds and sounds,
And commiserative doctors of snow with Swabian names
Who'd jab and dab, lying ill by their patients, in baobab frames.

English version by **Gabriela PACHIA**

the object in the china cabinet

That object in the china cabinet peers at you
monitors you each morning and each evening and each night
gazes at you when you make a wry face in the mirror
watches you as you dance alone
scrutinises the way you gulp down bread fruit lobsters cigarettes vitamins
contemplates you emerge from sleep your ruffled hair laden with goose
down
stares at you when you sneeze vigorously
examines the way you scratch the inside of your nose
spies on your melancholic yawn
witnesses you die
that object in the china cabinet
that creature of cheap ceramics
that loathsome thing keeps an eye on you

from our kitchen

My sweetheart the metaphysical smell of vegetables
evenly fades away from our kitchen the curtain itself
searchingly witnesses the alterations in our calm shadows
the taste of wet salt lingers all around
the daylight's fair bread is darkening
while the summer's fish is ailing in the heaven's well
can you hear the wooden bells on wind strings
chiming a more profound passage? the spider's
silver trace on the ceiling leisurely wears away pray
to the angel enclosed within the quince lest he put us
asunder in the coldness of the sleep

English version by **Gabriela PACHIA**

Song

Solely the fish do not drown in water,
Solely the worms and the moles do not choke with clods of earth
the slender bird becomes an ark
solely by flying.
Stricken by angels wings in flutter,
I fix my eyes on you,
my sweetheart, the one who makes
my 'alas', my 'oh', my 'ouch' bleed !
Today my vowel is filthy,
adulterated with mud,
my lofty sweetheart,
who disconsented to our twosome.
The shirt of my speech
is soaked with sweat, begrimed,
in the tear of pondering, squalid with salt.

Solely my coldness befriends
church spires.
Unhurriedly, I comb the ferns
in time's long mane,
I sanguinarily cut it with my body,
the flesh scissors for cutting iron.

She

Wilfully done, wilfully done,
now when I love her the most,
I have wilfully lied to her.
Wilfully done, wilfully done
now when she loves me utterly,
I have wilfully overshadowed her.
Wilfully done, wilfully done
now when she is contemplating me
I am singing sorrow.
Wilfully done, wilfully done
now when she is the fairest amidst the world

of my stars,
I am turning a blind eye.
Wilfully done, wilfully done
now when I can grasp her grace
suffusing all the city's walls
I am turning a deaf ear.
Wilfully done, wilfully done
now when I feel she is yearning for me
I am offending my friends
unbearable of my profound longing for her.
Wilfully done, wilfully done
now when she is ironing her checked dress
out of affection for me,
here I am cleansing my spears in benzene
to thrust them into beasts and vultures.
Wilfully done, wilfully done
now when I am supposed to be
embraced by an amorous pursuit,
I prolong myself into dreaming
for fear of being happy.
Wilfully done, wilfully done
now when she is radiating from her heart's luminousness,
I keep reading about all the novae
and all the exploded stars
and I lengthen myself like the longest street in the city
and I lay asphalt on myself
and I dress myself in snowfall and ice,
so that she, my dearest, my divinest,
might slip while walking
thus falling and hurting her ankle,
which, goodness knows,
I haven't kissed for so long.
After all,
who would dare to kiss an ankle
unless it limps ?!

English version by **Gabriela PACHIA**

Under the Glass of Several Words

In this notebook I have drawn together
the very few joys
left behind by four years of my lifespan.
There are a few things left
from the journeys I make
every day
around my house,
among these trees with scarce leafage
where the wind plays around,
there are some humble scraps
drawn together under the glass of several words
after some friend of mine
passed through this walled city,
then there is the lamp, fearfully turned on
when darkness falls
in the room where I muse upon all that has happened,
and the smile of the woman
gone off to bring me a wild flower
from the river meadow.
These are the few joys left behind
by the four years
when I tilled the barren land,
weeding the thorn bushes and the stones
to let grow the feeble plants
which yield the seeds
for the bird flying blue and free.

The Poet's Everyday Life

To Crișu Dascălu

Meeting a young mathematician
I heard him say
you poets have the cynicism
to confuse our clear minds
he didn't utter a single word about numbers
calculating machines cybernetics and all the rest
he tried to convince me using every means
that we explore unreal territories
that we are lured by some immune truths
such as the windmill and sailing

and that we don't understand anything of
the queens' blind passion
for the poet's daily life
I admitted he was right encouraging his stream of ideas
I kept him standing
while I was drawing with coloured chalk
on the city pavements
a fabulous realm
eternally sought after
by the diaphanous lovers

English version by **Gabriela PACHIA**

Grigore VIERU

The Library of Dew

My brother,
I have toured wealthy countries
where I would have remained
as poor as I am.
My brother,
the world is woven from footbridges
which one is compelled to cross safely
only by calling the bear 'uncle'.
My brother,
I don't mind dying anytime,
though I mind dying wheresoever.
I can only fathom myself dying
with my face reflected
"in this spirit of the grass
which is the dew".

The Teardrop

This face of a pellucid doleful god
The teardrop
This crystal cricket, this blasting rod,
The teardrop
This ponderous brain
The teardrop
This scorching Sun ingrain

The teardrop
This sharp chain blinding our eyes
The teardrop
This wrathful bullet that sanctifies
The teardrop
This rabbit, oh, lamenting over clashes
The teardrop
Hidden in the shadow of eyelashes,
The teardrop
This no wielding its broadsword
The teardrop
This union when the heart is the lord
The teardrop
This burdensome hill of salt
The teardrop
This ringing bell, this god of basalt
The teardrop

Womankind

"Her ardent lips give birth to my soul."

Lucian Blaga

Where has she descended from ?
Unearthly creature !
Heavenly dew
Dropping on the Earth's
Thirsty mouth to strew.
The stars above
Might be her footprints.
All the words at full pelt
Eagerly smelt
In her name's tints.
I contemplate her
As if she were good luck.
The golden ears of wheat
Ripen within my chest's pluck.
Her sweet, sweet lips
Incarnate my wellsprings,
Her long eyelashes spread,
Reaping for me tomorrow's bread.
Oh, love's dear yearning,
Great master of all swanning !

The Children and the Poet

To Ion Popescu Gopo

The man of the day becomes
Smaller and smaller
And the little fancy man
Grows bigger and bigger.
Each writer
Can border the sea
Through his tears.
Children tease the dogs,
Poets – death.

English version by **Gabriela PACHIA**

Marin SORESCU

The Couple

We revisit to the Edenic couple,
Yet on a distinct, untrodden path, strewn with natural obstacles,
With wild beasts, monsters, and mongrels which bark,
Yapping at us but it's so considerate of them to yawp and wail,
Since they weave a curtain of protests for us to hide...
Genuine purity blooms, mirrored
In the blood and the bones and the flesh bitten by the hope of life.
Indeed, we revisit to the Edenic couple
And step into it stealthily,
Coalescing into it,
Starting all over again, you eat the apple,
I eat the serpent and whatever may be at hand.
Anyway, some different taste.

Purified through venom and honey,
We reiterate the couple's song from A, from the vocalisations
And it will be immaculate and invigorating, against the background of
millennia...

The Road

Absorbed in thought, hands clasped behind my back,
I walk on the railroad tracks,
The most straightforward road
Ever.

From behind me, a train races
Hell-for-leather
Utterly ignorant of me.

This train – ancient Zeno bears me witness –
Will never catch up to me,
Since I'll forever take the lead by a few steps
Over the things which cannot think.

Or, supposing it ran me down
Brutally,
There'll always be a man around
To walk ahead of it
Absorbed in thought,
Hands clasped behind his back.

Much like myself now
Ahead of the black monster
Which hurtles nearer at a terrifying speed
And which will never catch up to me
Never ever.

Don Juan

Once I do well
In a love
I've been forging for a long time,
I copy it fair
Onto another woman's heart.

Mother Nature was fairly wise
To create women
Rather than men
So that we are favoured to refine
Our passions,
Writing a great many
Rough drafts.

Precautions

I dressed myself up in a suit of armour
Manufactured from the stones that dared
Defy the rushing waters.

I poised a pair of glasses
On the nape of my neck,
With a view to perceive
Things in sound
Hindsight.

I gauntleted and greaved and helmeted
My hands, my legs, my thoughts,
Leaving no part of myself assailable,
Prone to caresses.
Or to further poisons.

To fully shield my heart
I even fabricated a breastplate
From an 800-year-old
Tortoise carapace.

Having everything arranged like this
I tenderly replied to her,
"I love you, too."

The Shadow

Should our shadow
Relish all of our five senses as well,
We might delight in a more plenitudinous life,
Both our hearts throbbing at the fullest.

However, a long process of abstraction
Has meddled in lengthwise
Between ourselves and our shadows
And, due to our insensitivity,
Has reached its apogee.

Some people
Merely live side by side with their shadows,
As incomplete as shadows might be,
Scantly grasping, a whit of an eye,
A whit of a hand.

My Poetry

My poetry is nervous, as it keeps talking
it forgets to buy a ticket, it's forced to get out
but each time
some anonymous friends see it home

it's got no glory
for the simple reason that she has never wished for it,
it's got no religion
because it loves life very much
it doesn't make proselytes
because it never looks back

it doesn't pay any visits
it doesn't expect anyone to come
it doesn't have coloured dreams
it doesn't have to stare in order to get something

it's got everything it needs

English version by **Gabriela PACHIA**

Cezar BALTAG

The Jellyfish

There came a lazily waving bride,
a bodiless silk dress,
and the solitary swimmer unexpectedly
floundered about in her unseeable,
flouncing flesh

He perceives the world as before,
    he cleaves through the waves alike
on the shore his sweetheart is still waving at him
yet the sky has grown burdensome
    it's but the curtly
shrieking bird

that saw him suddenly plunge
into the transparent hollow

When did you break open into myself
bell of weeping egg white
flouncing cave
of the eternal swimmers ?

Luminous umbrella
bodiless silk dress
inexistent bride
tell me, where was the silken veil
that thrust me into your invisible flesh
torn to shreds ?

I am the same I was a second ago.
The sea splashes me as before
it's but the white bird that knows
there's no turning back for me...

The Drought Admiral

I am the one and only
and there is no other
besides me.
I shall not stay widowed.
You are my bridegroom.

I am the thread spewed out
by you, my
silkworm ;
I am your cosmic
shroud
that you weave,
o, magical grandson
of a butterfly ;
I am your anchor into the primordial,
my twin,
interminable, younger
than myself ;
I am the greyish
woodpecker

that drills
the white trunk
of hazard ;
I am the whip
that drives you on
and embraces you
and arrests you from running away.
Why do you turn you face from me,
leopard
born of a woman,
what blizzard diverts
your gaze
away from me ?

My heart is hurt
and has withered
like a flower,
my bones part
with my flesh,
I cry out
for you
in the four winds
like the rattling snake in the sand,
like the whipping viper
of the pharaohs,
blind, deceptive,
senseless,
cross-eyed,
with a blotched diadem
with neck rings
and shy looks !

Send for the wavering
Eagle,
whose stretching shadow
enshronds my days,
with the tide's ckeek
and leopard blood,
the remote one, the ungrateful
serpent,
the one that dwells

the woman-bred desert
under the noise
of my heart,
the golden furious,
in whose right eye
a thousand years
fly like the smoke,
like yesterday
that died away.

Send for the inquiring
                                Butterfly,
send for the butterfly-souled
warrior,
the snow hero
who fears me
the one crying for help
from my palm,
the one whose eyes open
like the jelly fish,
spacious for a second
till they vanish
away.

Send for
the egg of fright,
my lair, my restlessness,
the God I trust,
my mud,
my honey,
my scorpion,
the dust I am predestined to love,
indeed, to love his
perishable dust.

Send for
the drought admiral,
send for the fire,
devouring me
long before the moment
of its birth,
leaning against me

as far back as the womb
of the first mother,
even from Eve's thighs
he is my groom my groom.

English version by **Gabriela PACHIA**

Ana BLANDIANA

The Trap

That's what I'm going to do :
I'll set a mirror instead of my tombstone
And, instead of my name,
A mirror as well.
It'll be like a trap
You'll fall into
Eventually.
What do I care that nobody will ever know
Where my grave lies ?
When you're going to bend over it
Curious to see
Whom it belongs to,
You'll see yourselves.

English version by **Gabriela PACHIA**

Gheorghe PITUȚ

The Children

The children descend onto the Earth
from the heights of Heaven,
from up there, from on high
from the light's fatherly antiquity.
The stars' nerves buzz
in their throbbing blood,
each child is a dense-astrum.
When their lifespan has elapsed
the light commences to absorb them
to pull their souls upwards

until eternal winter
enshrouds the Earth.

E English version by **Gabriela PACHIA**

Marius ROBESCU

Definition

The poem comes and breaks itself
against the world's rib
like the blade of a dagger
leaving behind a glittering trajectory,
the poem always means to stab you to death
its thrust
is never a deadly blow.

Inscription

May those who have profaned the poets' kind
those who have fed on the marrow of their
brother's bones be cursed

may the worm dressed up in the butterfly's garments
be cursed for ever.

English version by **Gabriela PACHIA**

Ion PACHIA TATOMIRESCU

In the Nature of Joy, in the Geometry of Your Snowflake...

It seems a cherry blossom ballet, breezing April's photons :
it is snowing innocently, rustlingly...
...and the chorale of brownish leaves, secular, imperial platans resounds,
among the golden penguins of the fountain basin, among swan necks
with orange stars burning in their beaks...

I breathe the ozone molecules catching the fragrance
among my globules hosting emotions, ever more ruby,
I feel how they spatialise among the marble columns

of a different rise, in my peristylum –
my home of compact winter also witnesses the diamond soul,
in the ebb and flow carrying the milk foam of the whole galaxy...

From now on, my Sweetheart, please do no longer bite me by the Pole Star,
do no longer speak to me orientally, in the language of the king cobra,
do no longer tear the constellation of my Lyra with lily-of-the-valley teeth :
merely kiss me as in the nature of joy, in the geometry of your snowflake...

!

1st February 2010

Velvety Frostbiting Sun

The velvety frostbiting Sun
floods my outermost and
innermost spaces...

The Sun's molars of bashful photons
honeyfies
the grey scaly walls,
the susurrous yellow epiderma
of the November goddesses,
the ice-sweating asphalt,
the white feverfew,
the mauve chrysanthemums,
the clouds' daily refreshed ties,
on Harvest Day...

The Sun's infrared incisors, too sharp
through the woods' harp
and the subkingdoms' tarp,
deep down into my genes,
deep down into my chromosomes... !

English version by **Gabriela PACHIA**

Gabriela PACHIA

The Expendable Poet

Collective trophies crisscross on the revolutionary
boulevard, under compact fluorescent streetlamps,

the accipitrine memory – a gaia in a tarmacked diary –
breathes stifflingly, like the prelude of race engine cramps.

Decidedly, the sapient semicentury is effortlessly
consumed by the assiduous rubber tire dust,
while dreams stretch out their trunks guilefully
under the metallic silver blonde fondling to lust.

Abstemious neckties undo themselves grey-blue,
the networks unfurl their picturesque adhesive,
how oppressively must the basement imbrue
one and all 'for free', when passion's bowl is decorative.

The missive torpedoed in the rotary printing press
would often whimper viviparous distichs,
chiefly endive-flavoured poems, lines of languidness,
viands that rodipets and rodipettes would double-click.

The skimble-scamble nymph mixes votes and rhymes,
underlines gems on the manuscript, tempestuously,
precipitously conducts intellectual fencing mimes,
mortifying the expendable poet unchivalrously.

Outsoaring from the hefty burden of princesses
you flicker – flambé – an irregular didactic dream.
Dare you look into my eyes ? Among theromotigresses,
you're a ship's log, mere forceps, apfthae in your beak ream.

Sunflower in My Eyes...

I feel the evil eye goes crosswise...
The moments' dewdrops gently caress me
along the leaves of my finger tree
with fairy tales from beyond the clouds,
where the diligent rainbow dawns moulds...
The core quietly comforts me at the crossroads,
I'm a sphere's fruit wherever my soul floats...

Adorn my heart's desire with swarms of bees,
time's lid-ripened seeds soothe bended knees,
with harmonies of summer hearths,
let stepping into flowers be a condor's birth... !

Let's tread the wheel into a spiral spinning
ignorant of clay and rancid varnishing... !

The wicked cohorts in mischief fail to kindle,
I can cross the lifeline without a spindle.
Negation stealthily recedes into tucks of distress,
the coke love pays tribute to voicelessness.
Sunflower in their eyes,
wells feel the evil eye goes crosswise...

English version by **Gabriela PACHIA**

Adrian BOTEZ

Relinquishment

dirty clay
feet : that is to say
the clay in our feet – toiling
in advance – exceeding the Lord's
output plan for producing
human adobe

there is no way to spoil someone's pleasure – or
celebration – since it had been
previously ruined (long before
we were lied to and baptised)

you can – at the most – trigger
absurd cramps and
hypocritical fits of rage : drinking
hard – at the same time praying harder that
strong drink should no longer exist

...yet – after all – one has nothing else
to do – better and more decent –
than
to reconcile with God : unquestionably
the sole magnificent designer – the genuine – musician
and existential counsellor – in
the whole wide universe

Throngs of Madams Bovary

throngs of madams Bovary
per square centimetre ! – 'twas not Flaubert who
drew her out of her bitter
Epsom salt bathtub – it's we who
we lack the strength to treat the woman
fair – in particular – her
piles of broken – crushed – crippled
wings – from lying in abeyance for so long :
waiting for the everred signs of
acknowledgement – requisite and
unequivocal signals from
the vigorousness of those liable for
the trains' acceptance to enter
the railway station – from those who
urged her to have blind faith in
the cuckoo clock on the sky's
white crosses

and all these have arisen from the curdling of
books and from
the souls' – the masks' and
the words'
expiration date

...throngs of madams Bovary – my alarm
signal when – in all its suberbness – naïvety cracks
the eggshell with
its beak – and finds itself right in the middle of
the vermiculate cosmic
slum

English version by **Gabriela PACHIA**

The Sonnet of the Eternal Story

Madonna, nature's most sacred miracle,
Endowed with the torso of an immortal queen,
Wouldn't perfection discomfit your sheer gleen?
Ardent prayer reached its pious pinnacle,
Yet, dainty flower, who brought you here to preen?
Which stars concocted your every particle?
What secrets descend from women's chronicle
That lent you the pulchritude of the unforeseen?

Your fairytale dwells in the ceaseless present
As imperishable as stories can be,
No sculptor missed to chisel your monument,

Narrators in marble, warm and coherent.
Your glances covet Hyperions to spree,
Poets deify you to the apogee.

The Woman's Sonnet (I)

Whenever she smiles, she makes way for brisk spring,
Wherever she treads, she effloresces stone,
Wherever she stops, cynosure finds its throne,
Whomever she loves, love's a Saharan ring.

Her torso's slithering like a violone,
Her scorching undulation is heart-robbing,
She's tumultuous like Niagara's rolling,
The shadowed sun obeys her brightness awe-prone.

A woman is the blessed, warm summer rain,
The desert's lush green oasis to perdure,
The better half of the sunlight's broad domain,

The field cherishing the plough's strenuous strain,
I haven't found a greater marvel's allure,
Though she may rival but the high-domed azure.

The Concert of the Nymphs

Whence have you arisen, unveiled by deep blue
Horizons, my Nereid, Nymph or Naiad?
What cathedral have I crumbled, Hydriad?
Which orchard bough have I torn off to indue?

In a queen's crown like gems in a myriad,
In the wild mountains, my stunning dryad, true,
Where else could the marvel shelter and construe?
What charmed event steered her into our pleiad?

But here she comes, gently drawing close to me,
I am soon enwrapped in waves of golden hair,
She throws her arms around my neck, in high glee,

Her whispers kindle fire, chill me, fly free,
I seek her mouth, a honeyed voice splits the air,
"Wake up, my love, time runs fast, there's no repair!"

English version by **Gabriela PACHIA**

**„TRADUTTORE – TRADITORE”
sau
ÎNTRECEREA CU ORIGINALUL
DE PE COORDONATELE LIMBII FRANCEZE**

Radu Stanca: „CINA cea de DRAGOSTE” / „La CÈNE d’ AMOUR”

La mai bine de o jumătate de veac de la trecerea sa în eternitate, poezia lui RADU STANCA își dovedește perenitatea și deschiderea, continuând să-l fascineze pe cercetător. Poate tocmai de aceea, în fiecare an, în primele zile ale măr-țișorului, (5 martie), se cuvine să-l omagiem pe autorul lui *Corydon*, pe cel care, dacă ar fi avut șansa longevității, ar fi astăzi un distins Academician nonagenar, deci partener de discuție cu noi, dar mai ales cu cea care i-a fost „aripă” de „înger”, D-na Doti Stanca, o adevărată „Vestală, veghind ca flacăra operei lui să nu se stingă, în ciuda vremurilor aprige, cel mai adesea funeste pentru spirit și pentru valoare”.¹

Grupajul de traduceri de mai jos aparține ciclului „*Cina cea de dragoste*” ce cuprinde unele dintre cele mai frumoase poezii erotice, în care Poetul, ca un alt Christ, proclamă mântuirea prin dragoste, reiterând parcă momentul liturgic al „*Cinei euharistice*” pe care titlul grupajului de poeme îl parafrazează. La Radu Stanca *taina* Cinei este *dragostea*, ca unică valoare eternă.

Din bogăția și profunzimea simbolurilor vehiculate în universul imaginarului stancian, ne-am focalizat atenția pe simbolul *luminii* ca expresie a elanului ascensional baroc. Insinuat „hoțește” în templul luminii și al cunoașterii, Poetul va cădea captiv în mrejele zeiței luminii. Poate nu întâmplător, datorită acestor conotații ce transpar din poezia *Doti* (numele de alint al soției poetului) aceasta va tutela întreaga creație poetică stanciană. Astfel, într-unul din sonetele *Cinei*, simbolul ascensional al luminii ia forma „candelei aprinse”, a focului purificator din ritualul ecleziastic:

„Cu brațele ca două lumânări
Aprinse în biserică te-apropii...
Eu te aștept și parcă simt în nări
Mirosul de tămâie, când vin popii...
Biserica mea neagră! Ce cântări

---

¹ Ioana Lipovanu, *Sub semnul tragicului*, in : Radu Stanca, *Doti*, Editura Cartea Românească, București, 2011, p. 23.

Să-ți mai înalț, cu iambii și cu tropii,
Ca-n ochii tăi, cu binecuvântări,
Să strălucească înc-o dată stropii...?”

(Sonet).

În această poezie se combină, la modul baroc, printr-o subtilă *ars combinatoria*, serafismul unor imagini („lumânări aprinse”, „mirosul de tămâie”, „popii”, „biserica mea neagră”, „slujba”) cu senzualitatea și misterul feminin.

Într-un alt *Sonet* al *Cinei*, pentru a reda „tainica ivire” a „nălucii” iubitei, Radu Stanca aplică textului poetic tehnici inspirate din pictura barocă. Este vorba despre „maniera de ecleraj, de revoluția picturală a lui Caravaggio, adică de jocul baroc dintre *lumini* și *umbre* ce inaugurează tehnicile de expri-mare tipic baroce ale *Luminismului* și *tenebrismului*, ca și de schemele de compoziție în „*trompe l'oeil*”¹:

„Cum te ivești deodată-n fața mea,
Ca o statuie albă-n întuneric,
Îmi pari înlănțuită-ntr-o rețea
De raze verzi, cu lung reflex eteric...” (Sonet).

Motivul *umbrei* iubitei apare obsesiv și în poezia omonimă a ciclului *Cinei*:

„Mi-a mai rămas să-ți cânt doar umbra neagră
Cu care mă-nvelești când vine seara,
Și pot să spun atunci, strunindu-mi vioara,
Că te-am cântat, iubito,-aproape-ntreagă”

(Umbra).

precum și în poezia *Câinele* ce valorifică și motivul *spiralei* baroce:

„Totul în jurul meu îmi e prielnic:
Conturul umbrei tale pe pereți,
Calmul privirii, zâmbetu-ți sfielnic,
Ghemul ce-l depeni, destrămând tristeți...”.

Alteori, simbolul ascensional al luminii ia forma *făcliei*, a *focului*, pe care poetul îl asociază iubirii, căci, așa cum spunea Gaston Bachelard, psihanalistul elementelor: „L'Amour n'est qu'un feu à transmettre” (*Psihanaliza focului*).

„A dragostei mele sfiioasă făclie

¹ J. Debicki, J.F. Favre, D. Grunewald, A.F. Pimentel, *Istoria Artei, Pictură, Sculptură, Arhitectură*, Enciclopedia RAO, București, 1998, p. 156.

O port printre oameni și lucruri și-acuma...
De sute de veacuri îmi joacă pe față
Cu aripi prelungi de lumină și umbră

(*Făclia dragostei*).

În poezia stanciană, elanul ascensional baroc centrat pe simbolul *luminii* racolează și alte simboluri ascensionale, cum ar fi: *îngerul, aripa, raza solară și selenară*), *steaua, focul purificator*. În viziunea lui Radu Stanca, pentru eroina poporului francez, Ioana d'Arc, focul devine un iubit comic, iar arderea pe rug o nuntă cosmică (v. *Lamentația Ioanei d'Arc pe rug*).

Ca simbol ascensional izomorf luminii, focul purificator se materializează la Radu Stanca în simbolul *păsării de foc*, sugerând eterna regenerare prin dragoste. Imaginea *păsării de foc* este izomorfă cu cea a *iubitei*. Aceasta ia forma *păsării de foc* ca rezultat al combustiei sentimentului:

„De câte ori se naște din cenușă
Ca pasărea de foc – figura ta,
Eu mă opresc sfios și trist la ușă,
Și nici nu bat, și nici nu știu intra”

(*Sonet*).

Motivul *păsării de foc*, izomorf cu cel al *Phenixului* (inspirat din doctrina misticilor), este un motiv recurent la poezii baroci spanioli și italieni, întrupând extazul mistic prezent și în artele plastice ale vremii (v. *Extazul Sfintei Tereza*, din biserica *Santa Maria della Vittoria* din Roma, capodopera sculptorului italian Lorenzo Bernini). Prezența acestui motiv în lirica stanciană este încă un argument ce probează conectarea poetului sibian la imaginarul baroc.

Constanța NIȚĂ

Radu STANCA

(5 martie 1920 – 26 decembrie 1962)

„CINA CEA DE DRAGOSTE” / „LA CÈNE D’AMOUR”

Poem / Poème

Même après ton départ, tu resteras toujours
En moi, impénétrable, ravissante,
Une île étrange aux sentiers et parcours
Qui mènent nulle part ma triste promenade.

Tu resteras en moi même si tu es tentée
D’entrer dans la forêt afin de t’égarer...
Vois-tu ! tes traces dans ma rêverie gravées
Permettent de te suivre à mon gré.

Je te retrouverai même au fond d’un ravin,
Où que tu sois blottie furtivement –
Car ma rêverie est comme un escarpin
Qui ne chausse bien que ton pied, seulement.

Tu y resteras après avoir quitté
Mon pauvre coeur – tel un oiseau en cage –
Car ma tristesse étrange sait viser
Mieux qu’une arme : jusqu’aux nuages.

Je te reconnaîtrai sous tous les masques
Et les costumes à même de te cacher –
Car ma rêverie, sur des centaines, elle te démasque,
Et ma tristesse, sur des centaines, pourrait te dévoiler.

FLOAREA SOARELUI / LE TOURNESOL

Tout comme le tournesol, étourdissant,
Je tourne autour de toi – soleil éblouissant,
Et lors de ton coucher, à l’horizon,
J’encline ma tête en même direction.

Et je me tiens, la nuit entière, ainsi penché...
Ce n’est que le matin, à ton lever,
Lorsque ton front s’affranchit des nuées,
Que je relève vers toi mon front tout assoiffé.

J'aspire alors tes rayons envoyés
Dans les campagnes enivrées d'espérance,
Et peu à peu, je sens que mes nerfs exténués
S'emplissent, tout à coup, de substance.

Celle-ci pénètre doucement dans mon corps
Et monte à travers mes artères,
Jusqu'à ce que je donne des fruits
De chaque fleur que mon esprit libère.

SONET / „CA MAREA CE NICICÂND NU OBOSEȘTE...” /
SONNET / „TOUT COMME LA MER QUI NE SE LASSE GUÈRE...”

Tout comme la mer qui ne se lasse guère,
L'amour ne me fatigue en le chantant,
Plutôt furtivement, qu'en pleine lumière,
Plutôt discrètement, qu'en t'affrontant.

Que peut-on faire ? Probablement, hélas,
Un dieu absurde régit ce démêlé,
Si bien que si mon oeil distingue ta face,
Je ne sois pas à même de te trouver.

Tu apparais, tu disparais, mais sans raison,
Tantôt comme vague, tantôt comme rive éloignée,
Moi, je l'ignore, tout en étant si près...

Quant à ton jeu, si j'en tenais bien compte,
Il faudrait, certes, se méfier, évidemment,
Mais moi, j'y goûte, hélas, avidement.

SONET / „ CUM TE IVEȘTI DEODATĂ-N FAȚA MEA ...” /
SONNET / „LORSQUE TU APPARAIS D'UN COUP DEVANT MES YEUX ...” /

Lorsque tu apparais d'un coup devant mes yeux
Telle une statue blanchâtre et magique,
Tu me parais entrelacée dans un réseau
De rayons verts, à reflet éthérique.

Je me demande alors si ton apparition
Accompagnée d'un chimérique baiser
Est destinée à balancer mon coeur
Telle une cloche, ma bouche – à la boucler.

Comme je ne trouve nulle part aucune réponse
Sur cette mystérieuse apparition,
Je me contente de cette résignation,

Car ne sachant à quoi rime cette vision,
Je me contente avec ses traces si chères
De les suivre sans fatigue et de me taire.

SONET / „DE CÂTE ORI SE NAȘTE DIN CENUȘĂ...” /
SONNET / „CHAQUE FOIS QUE TA FIGURE, TEL UN OISEAU...”

Chaque fois que ta figure, tel un oiseau
De feu, parmi les cendres de mémoire renaît,
Timide et triste, devant ta porte, de nouveau
Crainctif, je n' ose ni battre, ni entrer.

Devant ton seuil, planté tel un piquet,
Moi, je m' y tiens ainsi des jours entiers,
En écoutant le battement discret
Du coeur que tu balances telle une poupée.

Et tout d' un coup, vaillant comme à la guerre,
Dans la nuit noire qui coule tout doucement,
Je frappe éperdument, à rompre ta portière.

Et toi, épouvantée, tu lâches sitôt l' objet,
Et ta poupée vole en éclats, telle la portière,
Et je m' affaisse au seuil, anéanti, lésé.

SONET / „ÎMI PUN URECHEA ȘI TE AUD ÎN MINE...”
SONNET / „JE PRÊTE L' OREILLE AFIN DE T' ÉCOUTER...”

Je prête l' oreille afin de t' écouter
Comme on écoute, dans une coquille, la mer,
Mais le lointain répond comme une prière
Ou un écho qui vient et disparaît.

Toute grande que soit la solitude qui m' embrouille
Parmi les tertres, quand je perds mes traces,
C' est justement cet écho qui tient ta place
Qui retentit à l' horizon et me chatouille.

Bien que j' aie dépassé depuis longtemps
L' époque où j' exultais de joie, parmi les anges,
Je me résigne à écouter, tel un enfant précoce,

Ces vibrations si longues et si étranges,
Qui viennent plutôt à la légère, que sérieusement,
Et où il me paraît entendre ta voix douce.

GHEMUL / LA PELOTE

J' égrenais mes souvenirs en silence...
Tu entras dans ma pièce sans dire mot...
Et assise, à côté, ta présence,
Changera, de ma chambre, le sens.

D' un étrange enthousiasme envahi,
Me voilà, à tes pieds, tout d' un coup, élané,
Et craintif, toute la nuit, j' y restai...

.....

Dévidant, en pelote de silence, l' oublie...

CÂNTEC DE LEAGĂN / BERCEUSE

Lorsque tu dors, tu es plus belle qu' éveillée,
Laisse donc ta tête sur l' oreiller, ma mie,
Avec toi, les éternelles harmonies
S' enferment en chrysalides et vont cesser.

D' ici et jusqu' au lendemain matin,
Il n' y a que le sommeil, telle une mort vive,
Qui vient ébouriffer tes cheveux châtons
Et mettre sur ta bouche sa langue et sa lessive.

Transi d' amour, comme devant une toile,
Admirant en silence ta paisible rêverie,
J' aperçois à travers ton opaque lingerie,
Quelques cornes d' escargot que ton corps me dévoile.

Lorsque sur la blancheur de ton matelas moelleux,
Enveloppé dans la brise de l' haleine,
S' ajustent les rivages déserts et sableux
Autour d' une île pareille, de grâce pleine.

Lorsque tu dors, tu es plus belle qu' éveillée,
Laisse donc, ma mie, ta tête sur le coussin,
Je veille sur toi assis dans mon fauteuil,
Car je voudrais demain surprendre de mon oeil
Comme le premier rayon s' abreuve de ton sein.

BIBLICĂ / BIBLIQUE

Au début, il y eut le baiser –
Et il se tenait sur tes lèvres...
Une fois, sur les miennes, déposé,
Il fit que dans l' air sanctifié,
Vît le jour l' univers tout entier
De l' esprit qu' unissait ce baiser...
De grandes eaux envahirent toute la terre
Et nous, on se mourait paisibles, sous les eaux...
Un oiseau, couleur rouge, le voici arriver,
Quand des monts d' Ararat, les sommets
S' élevèrent, tout d' un coup, délivrés.

Et nous, avec eux, on s' élevait,
Vers l' horizon nouveau et éclairé,
En apportant sur les ruines profondes
Ce même baiser de la Genèse du monde...

ARGONAUTICĂ / ARGONAUTIQUE

Les choses de ce monde-ci, à tout moment,
Sont comme le jonc, pliées par tous les vents.
Il n' y a, en plein vent, que notre amour
Qui, se tenant tout droit, attend toujours.

Il se détache des tentations et des serments
En repliant ses ailes soigneusement.
Et, du sommet du mât, juste de là- haut,
Domine la mer au large et le fléau.

Nulle vague ne peut détourner ses regards,
Nul son ne parvient à lui faire un écart;
Parmi les brumes légères du firmament,
Ses cheveux dorés seulement ondoient au vent.

Autour de lui, les gros orages soufflent
En ravageant, tout assoiffés, les gouffres.
Mais cela ne fut qu' en vain, car à la fin,
Mêmes les grandes eaux reculent dans son chemin.

Et le voilà dans son passage si clair,
À l' aise se glisser sous les éclairs,
Image inaccessible, haute et sainte,
Par toute ruine voisine non- atteinte.

Version française par **Constanța NIȚĂ**

Verbotene Räume

(Ruhe ringsum)

Noch einmal sitze ich allein an einem langen und leeren Tisch.
Die Ruhe ringsum ähnelt immer mehr einer alten Photographie
Aus welcher die Zeit davon gelaufen ist.

Verbotene Räume

(von niemand gekannt)

Ich träume riesige und süße Regen die von Norden kommen um meine
von Rost bedeckte Seele zu waschen. Die Tage vergehen
und die Fenster meiner Zimmer klar und hell knospend
in der warmen Mittagsluft
scheinen eine solche Welt zu träumen.
Meine Zeit von ehemals ist jetzt im Mondlicht durchsichtig
mein Gesicht und meine Hände enthäutet bis ich friere.
Von niemand gekannt
um das Hauses wandelnd
täusche ich dann und wann Ewigkeit vor.

Verbotene Räume

(beschreibendes Gedicht)

Nach ein paar Tagen Krankheit habe ich meine Angst besiegt.
Heute bin ich vom Stockwerk heruntergekommen um die Welt zu sehen.
Ich habe vergessen wie er aussieht
mein Schreibtisch.
Ich habe vergessen wie man auf Treppen tritt als ein gesunder Mann.
Ich habe vergessen Stunden Tage Nächte
Ich habe vergessen wie der Körper das kalte Meerwasser im Spätsommer
teilt.
So dass ich tief einatmete
den Kompass in die Hand nahm
und hinaustrat mit dem linken Fuß
in eine heiße Sonne.

Verbotene Räume

(Freude für einen Tag)

Es ist Sonntagmorgen und du bist nicht zu finden.
In deinen Gedanken hebt die Bitterkeit ein Haus aus Erde und Stein
hoch an den Himmel
aber du bist schon lange nicht mehr darin
du betrachtest deine Arme wie sie blühen hinter einem Hügel
du betrachtest dein Blut einen Tannenwald durchstreifend und schweigst.
Resigniert ruderst du von Norden nach Süden in einem Meer
voller Worte
Hinter dir erstrecken sich unendliche Wege wie einige tönende Fenster.

Aus dem Rumänischen: **Mircea M. POP** und **Joachim SCHWIETZKE**

Victoria FĂTU NALAȚIU

(1941, Domnești, Bistrița-Năsăud)

Poetă, prozatoare, pictoriță, dramaturg, activist cultural, Victoria Fătu Nalațiu, pasionată de haiku, se bucură de recunoaștere națională și internațională; este prezentă în expoziții din Paris, în antologii poetice din Croația, Japonia, Franța, Canada, Mexic, Irlanda; numele ei se află în dicționare literare, albume de pictură, se bucură de aprecierea unor personalități literare, printre ele fiind criticul și istoricul literar Alex Ștefănescu.

În 2015, în cadrul Concursului Literar Internațional Corona din Italia cu tematică impusă cuantică, i se acordă „Mențiune specială” pentru poezia „Frumusețe răpitoare într-alt cer de poezie” pe care v-o prezentăm în traducere italiană.

Bellezza affacinante in altro cielo di poesia

Il poeta va avanti!
Portando la fame e la sete dell' ansia
entra nella trace creativa.
Libera le catene del tempo,
scrutando il mistero in bellezza.

Le frecce della conoscere lo routarlo
Intermedio dell' attesa
i sogni gli scivolano
nello spazio tra pensieri.

Sulle soglie viventi, diverso campo energetico
il tempo scorre, tra altre lingue
e luce le visioni dell' immaginazione.

Il poeta va avanti,
spensierato, come fosse un torreggiante „Neutrino”
fa amicizia con „Tahioni”
ed attraversa il soglio di luce...
Si carica dalle visioni dei „Psitroni”
Per guarire lo spirito dell' umanità.

Sulla schiuma delicata dell' immaginazione
la corona dell' infinito c'è nascosta
tra „stringhe” giocose
tra mondi del multiverso.

Il poeta va avanti...
I suoi pensieri avvolti delle vivace credenze,
Aproffondiscono il consenso d'incantazione nello sfumato;
– Si cambia in sorriso Gioconda, fa amicizie con Dante;
– Gli ecquazioni d'Enstein crescono in geometria sacra,
bellezza affascinante in altro cielo di poesia!

Prezentare și traducere de **Livia MĂRCAN**

**Come uno sguardo
(Cît o privire)**

Io sono al margine di tutte le cose.
Verso l'infinito ci sei **Tu** con l'amore.
Io sono al margine del tempo, al margine del verde,
Tu sei la saggezza delle stagioni.
Io mi nutro della luce della terra
Anche se oscurata da tante grida!
Ma poi ballo all'alba con le farfalle
Sulle spalle dei papaveri e del vento, in estate
Perche in autunno, mi sorprende
Con la parola al margine di tutte le cose.
La alleanze sono come un sguardo!

Traduzione di **Denisa Elena CIRJOI**

Как посмотреть

Я на краю всего, и тьмы и света.
До бесконечности я за любовь держусь.
Я на краю времён, на грани цвета
Зелёного, которым дорожу.
Пусть мудрость всех сезонов вы впитали,
А я кормлюсь сиянием земли,
Хоть и омрачена она печалью
Всех горьких слёз, что кто-то здесь пролил.
Там с бабочками танцы на рассвете,
И маки по плечам рассыпал ветер...
А здесь кружение осени и снова
Я на краю вещей стою и слова,
Чтоб за любовь свою держаться впредь –
И на союз наш стоит посмотреть.

Перевод с румынского **Марины АХМЕДОВОЙ**

Paula ROMANESCU

DIALOG

- Seigneur, pourquoi le Verbe Votre tout premier choix?
- Le chaos dominait déjà...

- Pourquoi l'homme – étincelle dans la nuit sans voie?
- Du mot « la solitude » en connais-tu le poids?

- J'étais enfant, Seigneur, hier encore sous Vos cieux.
- Tu l'es toujours, l'habit a changé un petit peu...

- Pourquoi à l'homme de boue une âme tellement pure?
- La poussière se lève bien haut au ciel d'azur.

- Vous rejoindre, Seigneur, comment trouver la voie ?
- Commençons par le commencement !
  - Aaaaah!

- C'est pour la première fois qu'on se parle en amis.
- C'était le temps, vois-tu, on est tous deux ici...

- J'ai barbouillé Ton Verbe de lumière, de silence.
- La vie qu'on te donna, en connais-tu le sens?

- La femme, la douce femme avec sa pomme ravie...
- Plus tu en rêves, plus ta faim s'agrandit.

- On dit que les étoiles ont mare d'éternité.
- Le mensonge de l'amour est souvent tellement vrai.

- De la vie j'en ai donné aussi, juste de ma chair!
- La fierté humaine n'a pas de bornes sur terre.

- Sur tous les Golgotha traînent mes années meurtries.
- Oserais-tu me rappeler le cri : Eli, Eli?!

- Et pourtant ce crime-là par Vous-même approuvé...
- Tu n'as rien compris, pauvre terre animée!

- Je n'aurais pas donné mon fils pour toute la terre!
- Comprendras-tu enfin mon silence, mon mystère ?

- Je ne lève des prières que lorsque mon âme pleure.
- L'océan de ton sang est trop vaste pour le cœur.

- La terre que je suis me brûle incessamment.
- De ton chagrin se lève des silences couleur chant.

- Je Vous cherche sans cesse dès l'aube au coucher.
- C'est au fond de toi-même que tu dois me chercher.

- C'est Paradis doré le bois, d'or le verger.
- De t'aimer tant je dis aux feuilles comment tomber.

- Sur ma rive de silence viennent des oiseaux de chant.
- Ton sourire les rassure, fragile roseau pensant...

- J'attends le moindre signe de Votre immense amour.
- Je t'en ai donné mille; ton être est-il sourd?

- La mer me fait signe, elle - mesure d'infini.
- Elle espère d'atteindre par toi la lune des nuits.

- Le vent m'appelle au large espace sans frontières.
- Le dor te tient sur terre - racine de miel amer.

- Par un petit gland le chêne m'en donne de ses nouvelles.
- L'anneau bleu de la vie dans son noyau t'appelle.

- Je voudrais croire en Vous de ma raison entière.
- Je t'ai donné pourtant une âme, être de terre...

- Des corbeaux dans ma nuit me hantent de leurs ailes noires.
- Le baptême en lumière se prépare dès le soir...

- De mes quatre saisons il m'en reste l'hiver.
- Jusqu'au grand blanc silence, il reste un bout de chemin.

- Le temps me couvre de ses brumes, je suis

Encore en fleur. – Le crois-tu vraiment, dis ?...

- Je rêve d'un beau printemps, de l'amour – le bel âge.
- Tu aurais pu quand même devenir un peu plus sage...

- Les grues dans les cieus étendent de longues rivières.
- Le vrai départ, vois-tu, c'est toujours dans le ciel.

- Seigneur, pourquoi la vie – l'éternelle – me fait peur ?
- C'est que sur terre l'amour ne fut pas ton point fort...

- Dans Votre ciel, Seigneur, pas de chants, pas de bals...
- Apporte-moi quand tu viens, une poignée de cigales.

- Mon ombre – fine mouche, m'épie à tout moment.
- Le chemin de ta vie ne fut que trace de vent?

- Je ferai le chemin qui me reste, à petits pas.
- Désolé, ta route sur terre s'arrête là!

* Din vol. *Dialog / Dialogue*, ed. Alcor, 2006, București, ediția a II-a

BIBLIOTECA HAIKU

Marius CHELARU

Spuneam în numărul din iarna lui 2015 că și în primul al acestui an vom semnala cărți ale unor autori din spațiul ex-iugoslav, acum Croația, cu care colaborăm de ceva timp, și pentru revistele „Poezia”, „Kadō” sau „Carmina balcanica”, dar și la alte proiecte. Continuăm, așadar, cu alți doi autori din spațiul amintit.

*

Boris Nazansky, *Ubiranje zvijezda/ Harvesting the stars*, Naklada Đuretić, Zagreb, Croația, 2015, 136 p.

Scriitorul și jurnalistul Boris Nazansky s-a născut la Rijeka, Croația, în 1953, a absolvit o facultate de inginerie chimică, locuiește în Zagreb unde este redactor șef la o revistă de rebus, „Kvizorama”. A publicat peste cincisprezece mii de rebusuri și enigme/ cimilituri în diverse reviste/ publicații în croată, sârbă, slovenă, engleză. Scie haiku în croată, engleză și, ca și alți autori din zona sa (între care, semnalai deja în rubrica noastră sau în „Convorbiri literare”, Đurđa Vukelić Rožić și Željka Vučinić Jambresić), în dialectul kajkavian. A început să publice în reviste/ periodice/ selecții/ antologii din 1993, în Croația, Australia, Bulgaria, Franța, Marea Britanie, India, Italia, Japonia, Olanda, Polonia, România, Rusia, Slovenia, Serbia, SUA. (În ce privește publicarea în România, am avut prilejul să discutăm de mai multe ori, colaborând la unele proiecte; am publicat poeme ale sale în „Carmina Balcanica”, „Kadō și „Poezia”.) A fost editor al revistei Haiku și în juriile unor concursuri de haiku, co-editor la revista „Haiku Miscellany”, Ludbreg și „Calendarul Haiku”, Ludbreg.

În cartea de față textele haiku sînt împărțite (după un scurt prolog, un mic prozo-poem) în ciclurile: *Vedrina/ Brightness, Svjetlo/ Light, Spoznaja/ Cognition, Bjelina/ Whiteness*, „deschise” prin poeme ale unor autori fie din Croația, fie din alte locuri de pe planetă. Astfel, prima secțiune se deschide cu un haiku de Zdravko Kurnik, 1937-1910, a doua – Yosa Buson, a treia – Kobayashi Issa, iar ultima – Masaoka Shiki.

Boris este un autor care are deprinderea cuvîntului, înțelege ce înseamnă haiku, ce înseamnă specificul pe care îl poate da limba și cultura croată – inclusiv la nivel dialectal – acestui poem, care sînt trendurile actuale (dar nu pare un „adept” neabătut nici al acestora, nici al experimentalului) ș.a., și parte dintre acestea se întrevăd la o lectură atentă a creațiilor lui. De pildă, dacă ne uităm numai la poemele din această carte, cezura (acolo unde putem vorbi de ea) este, cu puține excepții implicite, nu evidențiată (acolo unde este, Boris folosește fie cratimă, fie trei puncte), și în ce privește numărul de „silabe” există variații de abordare, poemele nu sînt grupate după clasicul sezonal, cum am menționat deja. Dar, pe de altă parte, majoritatea poemelor, chiar și cele în

care putem vorbi de elemente urbane/ legate de viața oamenilor, în cele mai multe reflectă ideea de/ apartenența la natură/ moment din/ în natură.

Cîteva poeme: „nu nori/ nici cer albastru/ doar cireși în floare”; „noapte în golf/ fiecare trebuie să-și atingă/ propria stea”; „Ziua tuturor sfinților/ frunze moarte șoptind/ printre morminte”.

*

Željka Vučinić Jambresić, *Povezani Kišom/ Linked with the rain/ Reliés par la pluie*, a haiku collection, ediție trilingvă croată-engleză-franceză, prefață: M. Chelaru, editor Djurdja Vukelici Rozici, versiunea engleză D.V. Rozici, versiunea franceză: Ana Tomičić, Ivanić Grad, Croația, 2015, 124 p.

Volumul semnat de Željka Vučinić Jambresić cuprinde, după un poem de deschidere, poeme pentru fiecare ciclu sezonal, *Primăvară, Vară, Toamnă, Iarnă*, apoi *Poeme în dialectul kajkavian* (despre care am mai vorbit și în „Poezia” și în „Convorbiri literare”, când a fost vorba despre creații semnate de Đurđa Vukelić Rožić), *Podgoriile de la Klostar Ivanić, Pîriul* și, în final, *Vîntul și furtuna*.

Prin această carte (cu poeme care tind spre structura clasică, dar cu o atingere modernă) autoarea își propune să arate că haiku înseamnă viață, spontaneitate plăcerea de a te bucura de fiecare moment al vieții. Și, mai ales, înseamnă să trăiești în armonie cu natura, să-i simți frumusețea și puritatea. Mai înseamnă și tristețea pe care (ar trebui să) o simțim când o rănim, faptul că ne regăsim spiritual în momente unice, pe care simțim nevoia să le păstrăm în poem, cu aerul lor de spontaneitate: „duș de primăvară/ fiecare fir de iarbă/ cu propria petală de cireș”; sau: „o briză blîndă/ umple o cameră goală/ cu parfum de acacia”.

În același timp, Željka Vučinić, ca mulți alți poeți europeni/ occidentali dar și japonezi contemporani, aduce în poemele sale urbanul, cotidianul, „zona” în care se simte acasă, în care momentele de relaxare înseamnă familie, dragoste și să fie parte a acestora: „prima cafea – imaginea/ fiicei mele însărcinate în/ globul din pomul de Crăciun al bunicului”. Și, nu în ultimul rînd, e și semnul distinctiv al locurilor natale, fapt care devine mai pregnant în poemele scrise în dialect kajkavian ori cele din secțiunea Klostar Ivanić Vineyards: „o mică colibă din vie/ acoperită de sunetul clopotelor de seară”.

Unele poeme relevă simțul observației și tendința de a încerca un echilibru între static și dinamic, altele surprind acele momente pe care le dorește „prinse” autoarea în haiku.

Scurtînd, în acest volum Željka Vučinić Jambresić scrie despre oameni, natură, locurile natale, natură, animale, momente de viață.

Reviste

„Ginyu”, nr 69, 20.01.2016

Revista, deschisă cu un text semnat de Ban'ya Natsuishi, al VII-lea din ciclul *The New Poetics of Haiku*, are în sumar, între altele, poeme haiku (între care cîteva grupaje tematice, ca: *Weeping sunflower* – Ban'ya Natsuishi,

Autumn is the taleest – Sayumi Kamakura, Towers Collapsed – Toshio Kimura, where the ice river ends – Jim Kacian, Le champ de corbeaux – Jean Antonini etc.), book reviews (reținem textul lui Kuniharu Shimizu, Calligraphy is the visual image of one's mind – pe marginea cărții semnate de Ban'ya Natsuishi și Sayumi Kamakura, *100 haiku*, apărute sub sigla Cyberwit.net, India, 2016), eseuri. Ca de obicei, se încheie cu „Ginyu haiku galley”, în selecția și avînd comentariile lui Ban'ya Natsuishi, în care regăsim din nou și un nume care se anunță ca fiind din România, Lavana Kray.

*

„Frogpond”, volume 38: 1, Winter 2015

Nu este prima dată cînd semnalăm un număr al revistei Societății Americane de Haiku, în care, de altfel, nu cu mult timp în urmă am publicat un grupaj cu poeme ale autorilor noștri.

Și acest număr are un conținut variat, cuprinzînd (după cuvîntul *About HSA and Frogpond*): Museum of Haiku Literature Award (un haiku premiat dintre cele care au apărut în numărul precedent) – acum un poem de Peter Newton: „ploaie de după amiază/ golesc o carte/ de cuvintele ei”, secțiuni de haiku și senryu, forme înlănțuite, haibun, eseuri, *In memoriam* (numărul acesta – Francis Masat; unul dintre poeme: „apus de soare –/ un val brusc/ ne șterge numele”), review and briefly rewied, cărți premiate – Kanterman Merit Book Awards, pentru cărți publicate în 2013 – între acestea, locul 2 – Dietmar Tauchnet, cu *noise of our origin*, semnalate și în „Poezia”.

De remarcat varietatea și formală/ tehnică/ stilistică/ de vocabular și tematică a poemelor care apar aici. Cîteva exemple: „re: frunze căzătoare/ el spune că încă/ o mai iubește” (Stela Pierides, Germania); „castele vechi cu Beatles –//tata zice că nu-s omul/ care era el” (Lew Watts, SUA); „mai multă ploaie întorc obrazul celălalt” (Adrian Bouter, Olanda); „ceva orez.../ ceva fasole.../ lingura asta de lemn” (Bill Waters, SUA). Și un poem al lui John Barlow, Anglia, reprodus cum apare în revistă, dar în versiunea noastră în română:

lumina
zilei

în
micile
picături

ale
ploi
de noapte
pe
cozile cailor

*

„Gong”, Revue francophone de haiku, numărul 50, Janvier-Mars 2016

În editorial, Jean Antonini notează că acest număr este un omagiu „partenerilor și membrilor noștri” din America, drept pentru care în sumar vor fi pagini multe dedicate asociațiilor, autorilor, unor activități în domeniu din acest spațiu mai ales Canada; de exemplu: Au Canada francophone, Jocelyne Villeneuve *in memoriam*, de Janick Belleau, Haijin canadieni, Chronique du Canada, diverse texte despre foste sau viitoare înfîlniri din Canada, activitățile cercurilor/ grupurilor de haijini din Canada etc. De asemenea, sînt creații ale unor mai multor autori din acest spațiu sau/ și din Franța, unii dintre ei ajunși și în țara noastră – cum este, de exemplu, Geneviève Fillion. De asemenea, reținem, între altele textul lui Klaus-Dieter Wirth despre aliterație și asonanță în haiku, cel despre *Școala națională de haiku*, de Francine Chicoine, despre grupurile de creatori din Baie-Comeau, de Monique Lévesque și Claude Rodrigue, Grupul Sept-Îles, de Hélène Bouchard, despre Atelierul de la Sherbrooke, de Hélène Boissé (din creația căreia am publicat traduceri în România), despre grupul din Montréal, de Genèvevieve Fillion, dar și participarea lui Ion Codrescu, cu haiga, și la acest număr, și cu un poem haiku citat de Isabelle Asúnsolo în articolul său despre o înfîlnire a autorilor de gen, *Rencontre à Ghent, Belgique* și diverse alte texte de interes.

Cîteva poeme ale unor autori canadieni: „o piatră/ se reînsuflețește la soare –/ se mișcă!” (Jocelyne Villeneuve); „dimineață de toamnă/ pe pînza de păianjen/ bule de lumină” (Danielle Delorme); „pe creneluri/ umbrele rîndunelilor/ arabacescuri” (Geneviève Fillion); „o mantie invizibilă/ acoperă lumea invizibilă/ te văd doar pe tine” (Janick Belleau); „strigătul unic/ al gîștei singuratice/ cer de aprilie” (Micheline Beaudry) (în original – „bernache”: o specie de gîscă din ținuturile arctice, care iarna migrează spre zări mediteraneene).

*

„Mayley”, nr. 43, iarnă 2007, SUA; nr. 59, vară 2015

Este o revistă de haiku pe care am amintit-o de mai multe ori, editată sub egida Brooks Books, editori Randy și Shirley Brooks, ca o miniantologie, o plachetă de 16 pagini, pe fiecare pagină cîte un poem al unui autor, în total așadar 16 poeme a șaisprezece autori, și un al 17-lea, în haiga, pe copertă.

Din nr. 43 - Un poem: Anne LB Davidson - „Ploaie de noiembrie/ un homeless/ își învelește cîinele”.

Din nr. 59 - Anna Maris (Suedia), „orașul natal/ în casele familiare/numai străini”; Rob Dingman (SUA) –soare moale de iarnă/ toate hainele ei/ împachetate”.

*

„Portal Măiastra”, anul XII, Nr. 1 (46)/2016

În acest număr al revistei care apare la Tîrgu-Jiu, Nicolae Mareș publică un interesant interviu (p. 1, apoi p. 3) cu Radu Petru Șerban, ambasadorul

României la Tokyo, intitulat „Omagiu lui Brîncuși la Tokyo”. Încă prima întrebare/ primul răspuns se referă, pe scurt, la cuvîntul domnului ambasador la „reuniunea anuală internațională a Asociației internaționale de Haiku de la Tokyo, din 5 decembrie 2015” despre haiku, și despre cum este receptat în România, și la reflectarea acestui eveniment în presa niponă, în speță în cotidianul „Yomiuri”, care are un tiraj de 10 milioane de exemplare. Referirile la haiku, creații ale domnului Radu Petru Șerban se regăsesc în mai tot interviul.

*

„**Boem@**”, anul VIII, nr. 2 (84), 2016

În acest număr al revistei care apare la Galați citim o recenzie semnată de Nastasia Savin (care, de altfel, face parte împreună cu Mirela Savin din colectivul redacțional), un articol despre creația unei autoare de poezie de sorginte niponă al cărui nume l-am mai amintit în rubrica noastră, Luciana Vladimir – *Luciana Vladimir – Spre un alt cerc.*

*

„**Dobrogea culturală**”, anul VI, nr. 2, decembrie 2015

Din Constanța am primit și numărul pe decembrie 2015 al revistei „Dobrogea culturală”, editată de Liga Scriitorilor Români, filiala Dobrogea, pe care o semnalăm și pentru că în paginile ei semnează/ fac parte din colectivul redacțional, alături de alți scriitori dobrogeni sau mai de departe, și mulți dintre autorii care au tangență cu Societatea de Haiku din Constanța, între care Olga Duțu, Alexandra Flora Munteanu, Dan Norea, Floarea Cărbune, Mihaela Cojocar (care are aici și un grupaj de haiku) ș.a.

Autori de haiku români

*

Mihaela Cojocar, *Șoaptele mării/ Whispers of the sea/ Les chuchotements de la mer*, prefață: Olga Duțu, haiku, Editura Vif, Constanța, 2015, 144 p.

Volumul, apărut în ediție trilingvă (versiunea engleză semnată de Tiberiu Tizu, sub îndrumarea Alexandrei Flora Munteanu, cea franceză de Aurelia Milea), cu ilustrații ale autoarei, de cîțiva ani activînd în cadrul Societății de Haiku din Constanța, vorbește, așa cum arată și titlul, despre mare, despre locurile prin care Mihaela Cojocar a ajuns să treacă, fie că este vorba despre Constanța ori Caliacra sau alte locuri, dar nu numai. De altfel, poemele sînt grupate (după prefață și mulțumirile autoarei) în secțiunile: Marea, Anotimpuri – Iarna, Primăvara, Vara, Toamna. O autoare care s-a format în atelierile de haiku și înfîlînrile de cenaclu din orașul tomitan ajunsă, iată, la al cincilea volum.

Două poeme, și cu titlu de exemplificare: „Capul Caliacra –/ marea și soarele/ scaldîndu-i ruinele”; „lucind în soare/ turlă de biserică –/ pescăruș în zbor”.

*

Elena Stănescu, *Fantezii de primăvară/ Spring fantasies*, haiku, Editura Vif, Constanța, 2015, 92 p.

Apărută în siajul atelierelor de haiku ale Societății de Haiku din Constanța este și această carte, semnată de Elena Stănescu, prefațată de Olga Duțu, postfațată de Laur Văceanu, cu versiunea engleză de Alexandra Flora Munteanu (care semnează și pagini de considerații critice, la finalul volumului) și ilustrațiile autoarei.

Elena Stănescu, cu o activitate, ca profesor de biologie, de peste 33 de ani, scrie dintru început că, deși viața noastră se desfășoară sub semnul celor patru anotimpuri, „primăvara rămîne primăvară”, și, de aceea, își transpune gândurile/ sentimentele/ trăirile în terține/ poeme stil haiku.

Două poeme, și spre exemplificare: „mici umbreluțe/ luate de vînt în zbor -/ nori în vacanță”; „spre cer, în trepte/ cu alb, cu roz și verde -/ zile de Prier”.

Alte cărți ale autorilor de haiku

Alexandra Flora Munteanu, *Lecturi inedite*, Editura Vif, Constanța, 2015, 96 p.

Nu este prima carte a Alexandrei Flora Munteanu de acest tip. Am semnalat și alte astfel de demersuri ale sale, remarcînd stăruința cu care se apleacă asupra creațiilor unor colegi mai ales dobrogeni. În acest volum, de exemplu vorbește despre activitatea unor autori/ ori volume semnate de: Traian Brătianu, Laura Văceanu, Iulius Predușel, Elena Stănescu, Floarea Cărbune, Arșaluis Sarchisian Gurău, Lyana Galiș, Rodica-Maria Popescu ș.a.

Sîntem siguri că nu este ultimul demers de acest fel al autoarei, în care „adună gânduri și cărți ale contemporanilor noștri, concetățeni și evaluatori ai unor situații și realități rezolvate diferit” (cum scrie în *Argument*), și că ne vom mai întîlni în această rubrică și astfel.

*

Elena Stănescu, *Peripeții cu farafastîcuri*, proză scurtă, Editura Vif, Constanța, 2015, 162 p.

Ce faci după ce nu mai ești în „cîmpul muncii”, cum și în ce fel te raportezi la lume? Dar „lumea” (fie ea în persoana unei Vanety, secretară cu veleități de intrigantă/ fiară și otravă în același timp ori vreun amiral, domn Stil sau profesoara X ori Z, care nu doresc decît să mai capteze și ele o rază de atenție) cum e? Este delicatețea sufocată de grobianism, de mahala, de trivial sau răzbate, măcar pe ici pe acolo, cum poate? Pe scurt fie spus, dat fiind specificul rubricii noastre, despre toate acestea vorbește în prozele sale scurte Elena Stănescu, presărînd și puțin umor, ceva ironie, ceva pelin...

Coperta și ilustrațiile aparțin autoarei, cu o recenzie în loc de postfață de Güner Akmolla.

Japonia. Autori japonezi

Shusaku Endo, *Tăcere*, roman, traducere din limba japoneză de Florentina Toma, Editura Polirom, Iași, 2008 (ebook – 2015), 334 p.

Cîteva rînduri (pe larg în rubrica din „Convorbiri literare”, *Cartea străină*) de semnalare despre poate cea mai bună dintre cărțile lui Shusaku Endo, *Tăcere*, publicată în 1966, ecranizată (în regia lui Martin Scorsese), tradusă în multe limbi străine. Subiectul, persecuțiile creștinilor din Japonia din timpul șogunatului Togukawa, nu este unul ușor de condus în meandrele istoriei/ culturii și mentalității japoneze de-a lungul timpului, din varii puncte de vedere.

Romanul, care poate fi citit în mai multe perspective, este despre credință și îndoială, despre apostazie, sacrificiu și trădare, despre tortură și caracter, dar și felul în care poți să înțelegi un principiu, diferite moduri de a te apropia/ de a-l înțelege pe Dumnezeu.

O lectură interesantă a cărții unui mare autor este la îndemîna cititorului român de ceva vreme, printr-o ediție tipărită, dar și, mai recent, în versiune ebook.

*

Sei Shōnagon, *Însemnări de căpătîi*, traducere din limba japoneză, prefață și note: Stanca Cioanca, ed. a II-a revizuită de traducătoare în colaborare cu Roman Pașca, Rao International Publishing Company, București, 2004, 316 p.

Cîteva rînduri (pe larg în rubrica din „Convorbiri literare”, *Cartea străină*) de semnalare despre *Însemnări de căpătîi*, scrisă de Sei Shōnagon (născută undeva prin anul 966; nu se știu foarte multe despre viața ei), carte mai bine de o mie de ani considerată între cele mai căutate/ citite comentate; ecranizată, apreciată nu doar în Japonia

Însemnările de căpătîi sînt socotite primul zuihitsu (de la două caractere kanji care ar putea fi traduse a urma/ urmări pensula) al literaturii japoneze – un tip aparte de eseu, în care fragmentele eseistice sînt întreșesute cu tot felul de idei, însemnări care aduc a jurnal (nu cu totul în sensul european al accepțiunii), gînduri, fragmente de poem ș.a., adesea fără o ordine anume. A fost prima autoare, dar genul a „prins” la japonezi, devenind tot mai popular, astfel încît în perioada Edo se putea vorbi, în rîndurile negustorilor și a orășenilor de „stilul zuihitsu”, practicat și de autori faimoși, de pildă Motoori Norinaga.

O lectură aparte, a unei cărți care a străbătut secole după secole, și care poate fi interesantă și pentru amatorii de lirică de sorginte niponă.

POEZIESTRĂINĂ ÎN TRADUCERE ROMÂNEASCĂ

POEZIE FRANCOFONĂ CONTEMPORANĂ Din lirica africană

Lydie Myriam Mbossa

(1966, Brazzaville, Congo)

Născută în Brazzaville, Lydie Mbossa și-a desăvârșit studiile în Franța. Mamă a patru copii, a așternut poeme pe hîrtie timp de mai bine de 20 ani, cadou pentru aniversările prietenilor... Întîlnirea fericită cu cineastul Dom Pedro de Angola a dat alt sens talentului său; prieten comun, acesta a sfătuit-o să-mi ceară părerea. Traducerea poemelor de mai jos este o primă intenție de încurajare și promovare a temelor liricii prietenei noastre congoleze, dominantă desprinzîndu-se dorința de restabilire a armoniei pierdute pe continentul natal.

Eu, Fată din adîncul Africii mele, Ngala-Obondo

În sunet de tam-tam și pîntec gol, mă legăn în ochii tăi.
Ploaia nu mai are mistere pentru africana ce sînt...
Îmi voi mai vedea, oare, Bunica, aprinzînd focul?
Din înaltul zgîrie-norilor, îmi înclin fruntea pentru a fi
Toate aceste amintiri ce-mi alină mîhnirea.
Cocoșul¹, străjuind pe turlă, nepăsător chemării mele,
Tremură în bătaia vîntului cald, rece, călduț, inert.
Să uităm cine sîntem, părăind că sîntem!
Stinși de tristețe, mai bine,
Decît cuprinși de robia cerințelor unei palide lumi.
Africa mea, lumina ta străluce în inima și-n sîngele meu!
Și dacă îmi va fi dat să mă abat de la rostul meu,
Fie ca Domnul să mă cheme, pentru a-L sluji și venera...
Fată plecată din adîncul Africii mele, cu fața însemnată,
Cu sîinii goi și sexul excizat, mă simt dorită, prețuită...
De ce trebuie să plîng oare, pentru a mă salva?
Ah, soare vrăjmaș! Ce poate fi mai plăcut decît bucuria de a-ți simți arșița?
Încălzește-mi pe viață inima, să nu te uit nicicînd...

Imn Iubirii

Sînt fericită,
Sînt bucuroasă că sînt,
Bănuiala mi-a fost smulsă de blînda-ți lacrimă,
Privirile haine nu mi-au stins încrederea în om...

¹ Cocoșul (le coq) este simbolul Franței libere (n.t.).

Și ce ne-ar putea mîna mai departe,
De nu speranța de-o zi mai bună?
Din tine îmi iau seva trăirii, în tine îmi aflu binele...
Ghimpele din rădăcini mi se-ncovoie sub puterea noului veac.
C-o mîna sap pămîntul pentru a-l întîmpina,
Cu cealaltă gravez hieroglife în marmură,
Stavilă uitării...
Slavă mamei ce va ști să nască fără de păcat!
Slavă tatălui ce-și va ascuți lancea pentru izbîndă!
Slavă neamurilor ce știu asculta tăcerea străbună!

Amintiri din copilărie...

Joacă-te, scump odor, de drag de vise și de-ai tăi!
Cîntă mamă bună, să nu mă înstrăinez de tine!
Ce vrem pe Terra dacă nu bucurii pentru cei dragi?
Putem îndura, oare, precum Domnul, durerile terestre?
Trăirile mele, ce seamănă alor tale, caută
De ce-ul acestui cotidian banal nestăvilit...
Mîine e o altă zi și azi revine mereu,
Mîhnit de soarta nefericită a semenilor noștri,
Încrezător în viitorul pruncilor noștri.
Africa, dragostea mea, te port în piele și în sînge!
Cîntă-mi aria sărbătorii ce ne adună în jurul focului!
Alungă-mi din gînduri acest nou univers nepăsător!
Redă-mi culorile și poartă-mi pașii...
Pentru tine, voi ști să nu-mi uit trecutul,
Căldura ta izvor mi-e de fericire și de bine...
De ce ne-ai lăsat să mergem către altă stea?
Nu mai aveam nimic oare, altceva de sacrificat,
Decît propriile noastre vieți?
De ce ne mustri? Ce nu ne ierți? Sărăcia ta?
Fraternitatea ta? Tradiția ta?
Oprește masacrul și întinde-ne iară brațele tale!
O, Stăpîne ceresc, fă ca Africa să redevină
Leagăn de speranțe!

Maud, copila mea

Îmi iau pruncul în brațe,
Îi ascult inimioara fremătîndă
Și spun: Doamne, îți mulțumesc!

Uitînd plînsetele toate,
Trezirea mi-e bucurie,
Atît de dor mi-era de a o dezmierda...

Cu ochișorii-nchiși, pare că visează
La lumea noastră cea fericită!

Oglindă îți voi fi,
Clepsidră măsurînd adevărul...
Cînd vei fi disperată,
Îți voi face din durere curcubeu,
Ca tu să nu fii niciodată tristă.

Tu, Maud, copilă,
Și voi, prunci ai Terrei...

Unei prietene, unei surori

Dacă mi se va spune într-o zi, să renasc
Pentru o viață mai bună, voi zice:
„Cuvîntul nu-i nimic, cît mantia-i este golașă”...
Totuși nu voi avea decît o singură dorință:
Să aflu floarea al cărei parfum să mă-mbete veșnic,
Să aflu suflul ce știe să-mi aline durerile,
Să aflu soarele ce-și îndeamnă razele să nu mă sugrume,
Să aflu cîntul ce-mi alungă mîhnirea,
Să-mi aflu sora geamănă pe care nu am avut-o nicidecînd.
Și toate aceste cuvinte vă vor dezvălui sora ce vă sînt...

Inimă beată de speranță

Cînd veni-va ziua aceea, liberă vreau să fiu.
Cînd suna-va victoria, sprijin nu-mi vreau doar lacrima.
Lung e drumul către soartă,
Iar zarea, umbrită de piedici contrare,
Nu lasă luptei decît prea puțină mlădiere.
Zi de zi, pasul se vrea tînjind după lumină,
Noapte de noapte, în penumbră, ruga curge șuvoi.
Viața nu-mi aparține, și această părere mă face nevăzută,
Îmi inundă ființa cît mă confund una cu cauza...
Să-nceteze mîrșăvia! Să moară utopia!
Cu ochii înspre cer, respirația îmi atinge zenitul, suspinînd prelung...
Să-nvingă, fără vărsare de sînge, pentru un singur preț, Libertatea mea.

Boubé HAMA

(1980, Arlit, Niger)

Scriitor, ziarist, promotor cultural al asociației *Niamey Comedy Club*. Născut la Arlit, în regiunea Agadez, și-a desăvârșit studiile universitare în capitala Nimey, unde s-a stabilit. Este căsătorit, are un fiu și este, printre altele, președintele Asociației „Poezie și Proză” din Niger, precum și membru-delegat în Niger al Asociației „Întâlniri Europene Europoezie” din Franța.

Tăcere

Vai, tu!
Abia de mai preumbli...
De ură, inimile ni-s sătule,
Mi-e dor să-ți simt mirosul.

Vai, tu!
Mîhniți sîntem fără de tine,
Vino, vino cu întreaga-ți ființă,
Năprasnic dorul ne cuprinde.

Vai, tu!
Da, tu!
Porumbel voiajor, sol de pace,
Vino-n grabă...

Vai, tu,
Pace! Fără tine,
Nu voi ști cum de voi mai vorbi
De tine!

Pace,
Fie ca pacea să fie cu tine,
Ca să trăim în pace!

Tăcere, ce lung ți-e drumul!

Vai, tu, pace!
Fă ca pace-n satul meu să fie,
Și-n ținutul meu, și pe ogoru-mi.

Da, pacea...

Vis

Foamete în Levant,
Război la Apus,
Atentate la Miază-noapte,
Vînare de Vrăjitori la Miază-zi...

În numele tuturor religiilor,
Încetați! Să încetăm dar,
Ca Pacea să domnească iar!

Unui negru civilizată

„Civilizat”,
Ce straniu îmi pare cuvîntul...
Tu, întruchipare a neputinței,
Nu ești ca părintele tău
Ce s-a apărat mereu...

Mi-e inima împovărată
Căci nu ești demn...

Cît rău împrumuți de la alții!
Părintele tău n-a fost ca tine...
Fără să mai știi cine ești, stai rușinat...

Încetați să vă mai trădați oamenii,
Oh, voi, guvernatori, vai, ai Africii!

În românește de **Marilena Lică-Maşala**
Paris, 11 decembrie 2015

POEZIE ITALIANĂ CONTEMPORANĂ

Annamaria FERRAMOSCA

Annamaria Ferramosca s-a născut la Salento, dar trăiește și lucrează la Roma. Volumul "Ciclica", din care au fost selectate textele traduse în limba română, este a șaptea carte de poezie a autoarei. Printre volumele precedente amintim "Porte di terra dormo", Dialogo Libri, 2001 și "Curve di livello", Marsilio Editore, 2006. Opera ei poetică a primit numeroase premii și recunoașteri.

Crăciun care întârzie

naștere care mai întârzie
țipăt ce nu erupe
și totuși în fiecare clipă se rup apele
și pământuri se erodează în diluviu
porumbeii au aripi înspăimântate
frunzele de măslin sunt putrezite)
naștere care mai întârzie
dacă hibridul cu greu se face mozaic
dacă cea din urmă perfecțiune mai
rămîne intactă în pădure:
oameni roșii fac semn civilizației
să se îndepărteze spre miază-noapte să nu răspîndească
contaminarea unui apus
fără revenirea răsăritului

salvați dacă ne aplecăm
pe partea cealaltă a planetei
deformată de indiferență
unde mieii au ochi neîncrezători și frică
de mamele clonate și de lumina orbitoare a
focurilor inteligente ale dronelor

am ajuns la peșteră orbi
nici un păstor nici un dumnezeu
al reproșurilor și al concilierilor
cui să-i ducem în dar coșul nostru
sărac de cuvinte monezi
murdare de petrol sînge?

pentru cine supraviețuiește copacul
cu fructe dese

care are voci și ramuri de-a lungul continentelor
și rădăcini la racordurile inimii?

naștere care mai întârzie
și totuși încă o cometă sfișie noaptea
se curbează pe coada-remușcare
obstinată desenează un cerc
stradă a întâlnirii
eveniment

Invitații

e primăvară deșertul înmugurește
ies nave egiptene vechi
gata pentru decolarea astrală
sus un zîmbet ironic de stele
peste micile noastre mișcări în afara gravitației
atît de încăpățînate de neînțelese

atît de absurd fluviul celor uciși
insulta de neoprit adusă pămîntului

*

corp
ce mă apeși de-termeni
atît de bine și știutor încît mă văd
încuiată înăuntrul tău constrînsă în profil
un nimic înconjurînd

se spune că e pentru a te face nemuritor
sămînța care te reproduce
mi se aduc haine și simboluri să te acopăr
să exalt minunea dar
nu explici la ce bun toată această agitație
complicată precară
nu ar fi fost de-ajuns un set molecular
pentru a face auzită pulsația universului?

Prezentare și versiunea română: **Eliza MACADAN**

Daniela PERICONE

Daniela Pericone s-a născut în 1961 la Reggio Calabria, este poetă, critic și promotor artistic și cultural. Textele ei au fost publicate în reviste literare și antologii. A publicat volumele de poezie "Passo di giaguaro", Ed. Il Gabbiano, 2000, "Aria di ventura", Book Editore, 2005, "Il caso e la ragione", Book Editore, 2010. Textele traduse în limba română fac parte din volumul "L'inciampo", L'arcoliaio Ed. 2015.

Ce talent de pierde-vară
să-ți petreci orele sculptînd norii
urmărindu-i pe ascuns ca pe șopîrle
și să te arunci cu capul în rotocoalele de vată de zahăr
să te joci cu toate vînturile de-a care suflă mai tare
să-i faci să se împiedice să se rostogolească unul peste altul
oprindu-te dintr-o dată ca să anunți
intrarea triumfală a ploii
cea mai frumoasă furtună din istorie
cu fulgere pirotehnice și săgeți cu coadă
apoi acolo ud learcă să te învîrți nebunește
cu apa în ochii
ce nu mai au nevoie de lacuri sărate
mîinile în aluat coc pîinea la soare
și picioarele ascuțite bine înfipite în lună.

*

Uneori – desigur, doar uneori
se întîmplă un moment în care toate detaliile
se potrivesc cu precizia luminii
gustul corsar al cafelei
laptele fiert la gradația exactă
nici un firicel mai mult, nici unul mai puțin de zahăr
să decreteze bunătatea zilei
cu o arie de giotto in cercul biscuiților
lingurița care sună diavoleriile lui paganini
și eu mă întreb ce fac pe scaunul acesta
în timp ce perfecțiunea lucrurilor completează împotriva mea
împotriva acelei umbre care rămâne
agățată de os o neplăcere insomniacă
o alergie.

*

Să te gîndești la cine moare
înseamnă să te gîndești la Dumnezeu
un singur gol abisal
diferența este o chestiune de timp
diferite sunt ritmurile celor absenți
între cine dispăre într-o bună zi
și cine nu există dintotdeauna
dar cîștigă cine-a plecat
în fața cui niciodată n-a existat.

Prezentare și versiunea română: **Eliza MACADAN**

Filippo RAVIZZA

Filippo Ravizza s-a născut și trăiește la Milano, este poet și critic literar, a publicat poezie și eseuri în nenumărate reviste și a condus câteva publicații literare. Dintre sale de versuri amintim "Le porte", 1987, "Vesti nel pomeriggio", 1995, "Bambini delle onde", 2001. Poeziile traduse în limba română fac parte din cel mai recent volum al autorului, "Nel secolo fragile", apărut în 2014.

Știi

Știi că ne vom întoarce...
știi că vom vedea lumea
– înțelegi că de data asta
vom ști să vedem ceea ce nu e
nu răspunde - știi că vom mai
vorbi: eu îți voi spune despre nopțile mele,
îți voi zice din nou "și totuși se-nvîrte
se învîrte Istoria nu se poate opri,
se învîrte cum a priceput
a înțeles Hegel..."
dar nu ne va fi de folos, vom vorbi despre
Stuttgartul lui unde am băut vinul acela alb după ce am privit fluviile
și văile și o sută de piețe ale Europei...
ne vom întoarce în fine unde de fapt nu am fost
niciodată, ne vom întoarce în viețile noastre care nu
au existat vreodată, copiii ai unui continent
care nu mai are destin, călători într-o lume
congelată în nemișcarea răspînditei
supremații a tehnicii oprite...

lume care ne depășește și se perpetuează
imobilă, adică ceva ce nu mai
înmugurește, nu-și deschide ușile...
teatru nemișcat, scenariu înlemnit
al minții.

Un destin pe care nu-l are

Întâlnire înăuntrul timpului
în timpul ca un pod
aruncat către un undeva
ce nu există
”te-am văzut am avut senzația
și percepția ta... nu pot
știi mi-e interzis să înțeleg
ce e ce sunt aceste cețuri
în jur...”
atinge-le atunci, atinge-le,
atinge acest rîu care
încet se duce, încet se îndreaptă
către un destin pe care nu-l știe,
către un destin pe care nu-l are.

Prezentare și versiunea română: **Eliza MACADAN**

Annamaria FERRAMOSCA

Originară din regiunea italiană Salento, locuiește la Roma de mulți ani, unde a lucrat în sfera științei ca biolog nutriționist, iar în domeniul literaturii ca și profesor de Literatură italiană la Universitatea Roma 3. Este prezentă cu texte și note critice în reviste de poezie italiene și din afara Italiei dintre care ași aminti Poesia, La Mosca din Milano, Clepsidra, Gradiva, Italian Poetry Revue precum și pe diverse situri web din domeniu, ca poesia2punto0; blanc de ta nuque; Rebstein. De 4 ani face parte din redacția portalului Poesia2punto0.com, fiind inițiatoarea și coordonatoarea rubricii Poesia Condivisa, care selecționează și difuzează noua poezie italiană la propunerea cititorilor.

Ciclica, editată de La Vita Felice în 2014 pentru colecția *Le Voci Italiane*, este a șaptea culegere de poezii cu note critice semnate de Manuel Cohen. În 2009 a fost publicată în colecția *Poeți Italiani Contemporani* traduși de Chelsea Editions din

New York, volumul bilingv *Other Signs, Other Circles, (Altri Segni, Altri Cerchi)* o antologie de poezii publicate și inedite, care a primit Premiul Città di Cattolica.

Alte volume de poezii: *Curve di Livello*, 2006, Marsilio, selecționat printre finaliștii premiului literar Rosa di Camaioare, finalistă a Premiilor Pascoli, Lericipea, Lorenzo Montano. Republicat recent în e-book de www.larecherche.it, de unde se poate descărca gratuit. *Paso Doble*, 2006, *Empiria*, culegere bilingvă de dual poems (poezii scrise la 4 mâini), coautoare fiind poeta irlandeză Anamaría Crowe Serrano, traducătoarea sa în engleză, traducere de Riccardo Duranti. *Porte/ Doors*, 2002, Edizioni del Leone, tradusă de A.M.Serrano și R. Duranti, în versiune bilingvă, a fost difuzată în spațiul anglofon. *Il Versante Vero*, 1999, Fermenti, Premiul Opera Prima Aldo C. Bonacossi. *Poesia Anima Mundi*, 2011, puntoacapo Editore, conține un ciclu inedit cu titlul *Canti della prossimità*, este o monografie îngrijită de către criticul literar Gianmario Lucini.

Pentru poezia inedită autoarea a primit în 2011 Premiul Guido Gozzano, iar în 2012 Premiul Renato Giorgi.

Annamaria Ferramosca a îngrijit versiunea poetică a textelor mele din volumul bilingv „3D – Gheorghe Vidican-poesie 2003-2013”, CFR EDIZIONE, ITALIA, 2015.

Vocea ei este inclusă în Arhiva vocii Poeților, Multimedia, Florența. Textele sale au fost traduse în engleză, franceză, germană, greacă, albaneză, rusă și română.

*

Din secțiunea INEDITE, 2007 – 09

PLOUĂ LARG LINIȘTEA FERICITĂ A LIMBII

plouă larg liniștea fericită a limbii
 larg plouă
 pătrunde
 cântă petale înăuntru
 în interiorul inocentului sângelinfăhumus
 pătrunde un sens fără de care
 metalul nu răsună

din perete în perete din spin în spin
 rătăciții la atingere
 tresar
 se strâng
 în față e noaptea geroasă
 departe sunt cele două turnuri
 ca mamuții
 apar mâine dintre zăpezi

iată că plutește deasupra mea un Atlas

de dezorientare
arde
atât de intensă muzica
are forma unei harpe
pânza
toate acele greutateți de teracotă
din plumb atârinate ca și niște ghilotine
acum stau suspendate ca vibrafoni
în primitiva plecăciune a spicelor
mirese ce fug,
se leagănă o lumină
pe margine între mângâiere și lamă

am predat rănilile împreună cu armele,
am preferat sărbătoarea lungile mese sonore
mierea nunții împrăștiată
spre a ne întoarce goi în pământ gol
a ne face gâtul de miel de mii de ori
dacă e nevoie încă de sânge
pentru ultima prelingere

ușile lumii se întorc copaci
orașe precum câmpuri de semănat
iluminate ca regate
plouă o liniște fericită
somn infantil, lavă care se pietrifică
un rând de pietre de rescris

*

BIONANOSTRUCTURI

voi avea și eu ca șopârla în piciorușe
într-o arie neexplorată a creierului inimii
interminabile minime biomânere
angstrom
în stare să sprijine
greutatea ta nerușinată de bastion

te susțin
piatra mea de Stonehenge
lovind urlând împotriva cerului

cu tatuajul numelui tău repetat
în amprente fine de tot
– ca în frunza de lotus-
pe pieptul meu

Dalla sezione CURVE di LIVELLO (Marsilio, 2006)

LA CAPĂT DE LINIE

a te urca în 160, capăt de linie răbdător
între doi platani –mereu la aceeași oră –
se schimbă doar dispoziția asemeni norilor
aceeași e lipsa

locul meu preferat e cel din spate
pe centrul rîndului orizontal, cel mai bun
pentru a asista la film, punctual:
o mică mulțime ordonată, o parte așezată, alta în picioare
își vorbește prin priviri, suspectează pe cine îi stă alături
îl iubește, îl caută, îl lovește
în înclinarea subtilă a corpurilor
încrezându-se orbește
fatalități a cuvântului în totalitatea mișcării
acoperind fiecare propriul fragment cosmic de asfaltcer.

și nu știi de ce mă înduioșează
totul din acest autobus spargenori:
mersul, frâna, loviturile, rezistența aerului
reflectarea pe geam a plânsului stelar
vârtejul sângelui sub piele
- nostalgia de bigbang – dacă inima
meditează să încetinească, predispusă spre călătorie

privesc trenul ce fuge în pupilele omului din față:
locomotive mici se aprind - un copil mă fixează curios –
curioasă și eu să văd oprirea sa cu scânteii
decid să nu cobor încă
mă agăț de bara de la coborîre
(bulevardul continuă dincolo de piață ?)

în fond ce altceva am făcut decât că
m-am lăsat purtată pe urma numelor?

prietene prieteni care mă ajutați
să cobor
să urc
mă bucur de atingerea voastră
nu știu ce să vă dau în schimb
decât vreun ritm un bâzâit
al unei sosiri în depărtate
care deja e o plecare

Din secțiunea CURVE DI LIVELLO (Marsilio, 2006)

*

MEDITERANĂ

Marina Serra. Asaltul
limpezilor zori în stare
să-mpingă munții Albaniei
până aici, sub balcon
aproape că pot sa-i ating
versanții verzi și rădăcinile
împletite cu ale mele
din coastă în coastă
sclipesc de sens curenții
zumzetul mării
cântă în mediteraneană

puteam să mă fi născut pe acei munți
și mama mea să mă fi spălat în canalul Otranto
hrănită cu supă de alge și poezioare din Lushnje
puteam să mă fi găsit în acea barcă
atât de debordantă de speranță
că marginile nu reușeau să-nfrunte remușcărilor

mă regăsesc în acea barcă, sunt
albaneză, sau
messapică greacă egipteană libică
sângele meu este o întâlnire de unde
răbdător și antic
(continuă să amestece
această mare neascultată)

*

SĂ FIE IARĂȘI SEMNE

să fie iarăși semnele pe roci
care dezvăluie timpul
profiluri de războinici și zimbrii
în goană , sub un soare mic
în formă de stea

gâfâind
pe kilometri sclipitori de ploaie
profiluri de automobiliști și tiruri
scufundați în unde radio

vibrează
un dolmen puțin mai departe
cu forță imobilă
convoacă mâini și ramuri
trei pietre
- familia minimă scăpată de potop -

în liniște privindu-le în noapte
apropiind urechea de trunchiul măslinului
simțindu-se rocă voce limfă
arcă acostată și topită-n pământ

să fie iarăși semne pe pagini
să care timpul : porțiuni
depărtate de cer butoane pe unde
inundă ecranul, se ajung din urmă

așadar dă-mi vorbe și semne
plângi pe umărul meu, sau râzi
oferă-mi scene de bucurie
întâlnește-mă

înainte de a se rări pădurea
înainte de a se întâmpla eroarea neagră
înainte de ultimul răs
(rotirea pământului
este râsetul său continuu convulsiv)

*

POATE CU O FEMEIE

a o lăsa să facă lumină
cu lanternele sale, vigilentă
pe înaltele ziduri transparente
a o lăsa să apară și să dispară
cum vrea ea
să dozeze chemările
pentru a se putea retrage
în vreo junglă lunară a sa

poate cu o femeie
disperată de tine, de lumea ta
nu-i nevoie să împarți coroane
mai bine să vă faceți pribegi împreună
să navigheze cu ea pe o bărcuță lunară
să acosteze pe calme oncosphere
unde ea împărtășește
pâine și cuvinte

poate cu o femeie
să simți mai des stupoare
decât stupiditate, mai ales
când de sub ruine se înalță
lent satele
limpezite de plâns și ea
începe să vorbească trandafirilor

poate cu o femeie
să râdeți împreună
de emfaza și imperfecțiunea ta
ea complice custode
de plinătate și neliniște
de râs și de patos
ce nu se revarsă
peste suferința sa

te cufundă
în moalea ofertă
tu sătul de ea
curenții
mării tale îi inversezi, te dezici

de la strigătorul public ce erai
(acum sunt mai deschise spre lume ușile)

Din secțiunea PORTE/DOORS (Edizioni del Leone, 2002)

A VORBI ESTE CA ȘI CUM TE-AI NAȘTE

voce pe care de multe nopțile o urmăresc în van
cunosc bine așteptarea
și ciocnirea intensă
și unda
propagată de-a lungul străzilor la nordul inimii
sosește
și este trilul unei fetițe:
– suntem ca o vioară, e adevărat?
Cuvintele
zboară ca și muzica din gură
limba este arcuș...
dar dacă plâng,
lemnul viorii mele este ca
un ram în ploaie?

a vorbi
este ca și cum te-ai naște pentru alții,
de fiecare dată
a veni
spre lumina – albă – unde
cândoarea este universul oferit de note
bâzâitul îngerilor deasupra Berlinului
deasupra regiunilor
în afara dubiului în afara confuziilor
așa vorbesc copiii plămădind pământul
cu minima durere necesară

a vorbi ca
a trăi a împărtăși
ritmuri secrete ale vreunui Dumnezeu al simbolurilor
vibrații protejate până la un capăt
unde vocea va fi dincolo de muzică
pură nelimitată
se va lăsa

talking about – a vorbi despre tot
whispering – a susura
missing – a anula, chiar
(gălăgia picăturilor de rouă în noapte)

mâine, mâine, când?
astăzi plouă
deasupra lemnului
ramurilor
unui singur cuvânt
poate ucide, încă
o notă
să facă să tacă o vioară

ȚI-AM DESESTAT UN JILȚ

ți-am desenat un jilț
și l-am pictat ironic
tron de floarea-soarelui cu capul plecat
mi te-am imaginat privirea-n frunziș
înmărmurirea uluită a buzelor
întrebare toarsă de atingerea degetelor

și nu pot să-ți răspund
dar trebuie
să te fac insolent cu botul de vulpe
să te intimidez pentru ochiul dilatat
în consolarea unei silabe

și pe bună dreptate tu acum îți arăți dinții
vulpilor vânați pe cărarea
cuvintelor, până la cușca sa
imposibil s-o scoți din văgăună, imposibil
s-o anesteziezi
îi râd împrejur bare orizontale
ușoare ca liniile orizontului
(orizontal și ușor este scrisul)
nu-ți rămâne
decât să-i arunci strigăte de iubire
în loc de pietre
exact în centrul cercurilor sale de aer

din inimă aleg semințele florii soarelui
și leg tronul la încheietura mâinii
și urc cercurile
și râd de te prăbușești de pe tron
împrăștiind toate hârtiile mele
și tu în midriaza pupilară
cuvântul te dilată în cântece și stele.

astfel mă urmezi. visul este o cartecer
noi dedesubt la un planetariu de manuscrise

Din secțiunea *Il Versante Vero* (Fermenti, 1999)

Din *Other Signs, Other Circles (Altri Segni, Altri Cerchi)*

A Selection of Poems: 1990-2009, Chelsea Editions, New York, Series
Contemporary Italian Poets in Translation, 2009. Translation and Introduction by
Anamaria Crowe Serrano

limba care se revoltă

sunt pe punctul să închid televizorul
speaker-ul mă precedă amuțește
masca inexpressivă
se consacră liniștii

limba care se revoltă
cunoaște
răsuflarea puternică a copacilor
despre care vorbesc surzii
un nor alunecă printre ramuri
și se coc în același timp fructele
în secret
prin password-ul suflat al contagiunii

limba care se revoltă
cunoaște
murmurul animalic
al pașilor infiniți
prin câmpie
tăieturi în orizont
invizibile

pământul răsună și încheieturile mâinilor mele
la pasul mut al timpului
în cameră
un dinte de lapte cade
fără zgomot nici sânge

așteptarea vocii

un fel de scâncet
un geamăt mic de bucurie
ca un timbru strâmbat de iritare a apelor
este vocea embrionară care traversează bula salină
răsună în vinele mamei
și apasă și cântă elementara sa copilărie
cere să strălucească în concertul zilei
al ieșirii luminoase
când
minusculul corp va fi așezat
pe abdomenul planetă pe care îl recunoaște

emisia undelor mamei se împlinește
prin detașarea coroanelor vocale subtile ca aureole
și ea interpretează și tremură și construiește
un peisaj de case-copaci-străzi
sfînțenia primului drum
ea începe o rugăciune hotărâtă
sănătate înainte de toate pe urmă
frumusețe și o soartă bună ex aequo

totul se va întâmpla va trebui să se întâmple
prin voință-rit-destin
sau doar printr-o în-cântare

matern

m-am acoperit de nisip
în empatie cu insula care doarme
înaintea mea: o femeie-stâncă

cu fruntea înaltă împotriva nebuloaselor
cu gâtul plin ca într-o răsuflare largă
sătulă de pântecul ei în așteptare

m-am acoperit de nisip
pentru a mima profilul ei
pentru a intra în timpul ei
– nouă luni ca milenii –
am așteptat o bătaie un semn
(acel șoim neașteptat deasupra noastră
frazele sale
în cercuri mărețe)

mă scutur de nisip
merg pe țărni
în această lumină augurală care deschide
coincidența timpurilor
mireasa venindu-mi în întâmpinare
surâzându-mi
cu al său permis de trecere din mit
mânamângâiere pe pântec
ca și cum ar fi mama ei o întreb
când va naște

Sardegna, Portu Tramatzu

3 poezie da CANTI DELLA PROSSIMITÀ in La Poesia Anima Mundi
Monografie di Poeti contemporanei Note Critiche di Gianmario Lucini
Collana I quaderni di Poiein, Puntoacapo, 2011

Traducere: **Tatiana CIOBANU** și **Elena TODIRAȘ**
Supervizare: **Gabriella Molcsan**
Prezentare: **Gheorghe VIDICAN**

DIN LIRICA ARMEANĂ

Sasna Dun fragment

În numărul din toamna lui 2011 publicam un prim fragment (din partea a treia) din „Sasna Dun” („David din Sasun”), epopeea națională a armenilor.

Reamintim: se crede că epopeea ar fi fost desăvârșită în timp, după unii de prin secolul al VII-lea, după alții începînd cu secolul al X-lea, în peste 50 de variante¹. (de pildă, în cazul fragmentului pe care îl publicăm acum, dacă ar fi să ne luăm după secvența care spune: „Noi sîntem armeni, creștini, voi, necredincioși, arabi,/ Dumnezeu nostru-i Unul, zeei voștri-s mulți și slabi”, am putea spune că această porțiune a fost scrisă, sau are variante din perioada preislamică. Și, mai jos, în fragmentul 4, citim „atunci califul sprînceana...” – calif fiind un termen de după apariția islamului) Prima dată, spun specialiștii armeni, textul a fost așternut în scris de către Fr. G. Srvandzdyants, în 1873.

Epopeea vorbește despre viața și faptele de vitejie a patru generații de eroi ai unei familii din Sasun, un teritoriu din ținuturile muntoase ale Armeniei², la vest de lacul Van și de Muntele Ararat. Astfel, din prima generație ar fi frații gemeni Sanasar („Cel ca stîncă” în viziunea traducătoarei) și Baghdasar – fiii prințesei Dzovinar (nume care, scriam în „Poezia”, numărul din toamna lui 2011, ar însemna „cea născută din mare”)³. Sînt diverse variante de interpretare, varii paralele între epopee, episoade din aceasta și unele personaje cu altele asemănătoare din tradiția/ literatura universală sau a unor locuri apropiate. Astfel, unii au legat pe cei doi frați, Sanasar și Baghdasar, de Adramelech și **Sarasar, fiii lui Iezechia (Biblie, Regi, 2 ș.a.)**. **După** Moses Chorenensis, supranumit Patmahayr/ tatăl istoriei (armenilor), autorul *Istoriei Armenilor/ Hayots Patmut'yun*, dinastia Artsruni ar descinde din Sanasar.

Prezentăm acum alte fragmente, în traducerea și adaptarea semnată de Arșaluis Sarchisian Gurău, după prelucrarea literară de Măgărdici Heranian.

Marius Chelaru

---

¹ Astfel explicîndu-se, în viziunea celor care susțin această teorie, regăsirea în epopee a unor motive literare/ culturale de circulație națională, dar și universală întîlnite și în alte creații din folclorul literar. Profesorul și etnologul Manug Apeghian a adunat/ grupat cele peste 50 de variante ale epopeii, adică circa 25000 de pagini.

² După tradiția armeană ar fi vorba de muntele Sim, pe care unii l-au identificat ca fiind în Sasun. S-a spus și că Sasun (sassoun) este un cuvînt într-un dialect local care ar deriva de la sassoum – care ar veni de la uriaș, enorm.

³ Sînt și alte versiuni ale etimologiei acestui nume, de exemplu pornind de la cuvîntul armean dzov – mare și din cuvîntul arab nar – foc, alții îi găsesc filiații legate de cuvinte semite sau indiene..

Partea întâi

1

Cu multe veacuri în urmă, într-al Armeniei regat,
 Unde pînă la cer ajunge semețul munte Ararat,
 Din crestele înzăpezite, cu zgomot cutremurător
 Curgeau învolburate ape spre marea-ntinsă și ogor,
 Cu codri verzi și tăuri multe pline de galbeni nenufari,
 Unde țîșnesc, diamantine, izvoare pure de cleștar,
 Unde e limpede văzduhul, pămîntul bun și roditor,
 Stropit cu sînge și sudoare de-un harnic și viteaz popor,
 În dulcea patrie a noastră, în draga-Armenie natală,
 Domnea Gaghic, mărețul rege, cu strălucire și cu fală.

Și-avea Gaghic o față doar, s-o pui icoană la altar
 Frumoasă cum e luna plină, cu nume dulce: Dzovinar.
 Pe ea „Domniță Dzovinar” cu mic cu mare o chemau
 Și ca lumina ochilor o ocroteau și o iubeau.
 Involt boboc de trandafir era prințesa în palat,
 Așa gingașă floare încă în lume nu s-a mai aflat:
 Două migdale negre – ochii -, adînci ca Van-ul la privit;
 Mătasea genelor umbroase atîtea inimi a rănit;
 Unduitor, păru-i bogat coboară pînă la covor,
 Ducînd cu ea căutătura și gîndurile prinților.
 „Ferice de flăcăul care de-un zîmbet i s-a-nvrednicit;
 De mii de ori ferice-acela care-i va deveni iubit.”
 Așa optau vitejii-armeni pe urma ei, dar în zadar,
 Arzînd în flacăra iubirii pentru domnița Dzovinar.

2

Dzovinar – hanum, fie-ți casa casă,
 De ce ești atît de dulce și frumoasă?
 Urcă-te la cer, în mare coboară,
 Nu găsești așa de scumpă comoară.
 Boiul ei mlădiu voinicul de-l vede,
 Pe loc se aprinde și mințile-și pierde;
 Din obraji, lumină-i picură-n afară,
 De-o atingi c-un deget, trupu-i se-nfioară.
 În vîrtejuri dulci, pe umeri ca neaua,
 Cade păru-i negru, măturînd podeaua
 Te înnebunește, parcă ești vrăjit

Și-n cursa iubirii simți c-ai nimerit.
Zi și noapte-ntruna, fără somn și hrană,
Să stai să ascuți așa o codană,
Să te uiți la chipu-i, mut și ispitit,
Să nu te mai saturi nicicînd de privit.
Poți să mergi oriunde, poți s-ajungi în China,
Să te duci în India, chiar și-n Abisinia,
O așa minune nu vei mai vedea.
Fericit viteazul care-o va avea!!!

3

Faima despre a ei grație-a prins în lume să alerge,
A ajuns și-n țara Siriei, la puternicul ei rege,
Care-aflînd despre armeană, l-a lovit mare obidă:
N-a putut să mai gîndească, n-a putut ochi să-nchidă.
Ars de dragostea frumoasei, prins în lațul de iubit,
Și-a chemat oamenii-ndată și „Plecați!” le-a poruncit,
„Mergeți la-al Armeniei rege, duceți-i salutul meu,
Și alegeți din tezaur daruri multe, aur greu,
Spuneți-i de Dzovinar – preamărită pururi fie –
Că ilustrul rege-al Siriei o pețește de soție.”

.....
Și-au pornit îndată solii, au urcat pante abrupte,
Au trecut adînci prăpăstii, rîuri repezi, cîmpuri multe,
Au ajuns, în fine,-n vechea Țară Armenească,
S-au înfățișat la curte, au spus: „Regele trăiască
Ani mulți, pașnici și prosperi, sănătos și fericit;
Iată, ne-a trimis cu daruri Șahul nostru mult iubit
Precum pețitori, s-o ducem în împărăția noastră
Pe fiica Măriei tale, regelui nostru nevastă.”

Ce-a mai rîs Gaghic-arca', tolănit în tron fîlos,
Și, întors spre solii Siriei, le-a replicat fioros:
„Ce vînt i-a trecut prin capul regelui vostru „sublim”
C-a ajuns să creadă-anume că putem să ne-ncuscrim?
Noi, de neam, armeni, creștini – voi, închinători la foc
Și de rasă arăbească, cum să trăim la un loc?
Dumnezeul nostru-i Unul – unic și adevărat -,
Zei voștri-s o grămadă, nu știu cîți, n-am numărat.
Cu scumpele voastre daruri nu mă orbiți voi nicicum.
Mergeți la al vostru rege, grăbiți-vă, chiar acum,

Spuneți-i că toate-aceste comori trimise în dar
Nu fac cât un fir de păr din capul lui Dzovinar!"

.....
Și făcură cale-ntoarsă solii triști și supărați,
Străbătînd cu greutate ape, hăuri, munți înalți,
La palat se-nfățișară Califului din Missir:
„Să trăiești în sănătate și putere ani în șir.
Nu aducem veste bună de la armeanul Gaghic,
Îndrăznește să te-nfrunte, mîndru și nesocotit,
Căci, în loc ca să se simtă onorat, el – fără minte - ,
Fără teamă de primejdie, iată ce vorbă-ți trimite:
„Noi sîntem armeni, creștini, voi, necredincioși, arabi,
Dumnezeul nostru-i Unul, zeii voștri-s mulți și slabi;
Iar comorile din Siria, de le-ați da pe toate-n dar,
Cît un fir de păr n-ar face din capul lui Dzovinar.”

4

Pe loc atunci califul sprînceană și-a-ncrunțat
Și s-a aprins ca focul, de furie sufocat.
Ca norii în furtună, el a tunat cumplit,
Chemînd armașul grabnic, sever i-a poruncit:
„Adună toți soldații, întreaga mea armată,
Voi nimici Armenia, voi spulbera-o toată!”
Ca moartea se făcuse de palid dintr-odată.

Și a pornit califul, mînat de-a lui ispită,
Năvala către Țara Armeniei, liniștită,
Și-a așezat oștirea în șes, la răsărit,
Și iată că, deodată, pe cîmp a răsărit
O strașnică pădure de corturi și ostași
Cu sulii, iatagane, călări și pedestrași;
Și emisari trimise pe dată la palat,
Răspuns să-i dea armeanul, dar neîntîrziat,
Că el, califul, face o ultimă-ncercare,
Punînd cu-ngăduință aceeași întrebare:

„Pe Dzovinar mi-o dai??? De nu, apoi să știi:
Nu voi cruța pe nimeni: femei, bătrîni, copii,
Nici piatra n-o rămîne întregă-n urma mea:
Din piatră, -n chin și groază – nisip voi măcina”.

5

Gaghic, ca norii în furtună, la chip atunci s-a-ntunecat
Și-a poruncit mai marii țării să se adune la palat:
Să vină principii de-ndată și sfetnicii-ncercați în lege,
Să scape țara de dezastru și de blestem să o dezlege.

Ci la chemarea lui veniră toți comandanții cu credință,
Ce-i de făcut să chibzuiască, să vadă ce-ar fi cu puțință;
Veni chiar și Toros Keri¹ - ce tînăr pe atunci era! –
Dar chibzuit și înțelept, decît bătrînii mai ceva!
Și cînd la Sfat s-au așezat după rang, vîrstă și tipic,
Le-a spus îngîndurat și trist căruntul rege Gaghic:
Pe-al țării noastre piept, genunchiul și-a pus – ne-ndurător – califul,
El ce mereu cumplit și-agită sabia cruzimii către noi;
Cu oastea lui nenumărată ne-a-mpresurat avan pămîntul
Și-o vrea pe Dzovinar a noastră s-o ia ca pradă de război.
Ce spuneți dar? S-o dăm pe fată fără măcel, de bună voie
Ori să ne-mpotrivim cu luptă, s-o dăm siliți doar de nevoie?
Mișcată,-ntreaga adunare și înțelepți cu barba rară
Grăiră într-un glas: „Armenii să rabde astfel de ocară?
N-o dăm pe Dzovinar a noastră nelegiuitului păgîn,
S-o asuprească prin haremuri cu toane crude de stăpîn;
Nu-i dăm domnița noastră scumpă, chiar de ne lasă fără cap,
Nu-i dăm noi floarea armenimii, nu-i dăm noi crinul nostru alb,
În arșița să se-ofilească, lîngă suflarea de harap.
Să ne luptăm, să-l înfruntăm; ei sînt mai mulți dar să se știe:
Nu-i dăm tiranului barbar prințesa noastră de soție!
N-o dăm pe Dzovinar a noastră acelu monștru de pripas,
Chiar de-om pieri pînă la unul!” au hotărît toți într-un glas.
„Bătaie vrea? Să-i dăm bătaie! Ne-am mai luptat, nu știm ce-i frica”.
Numai Toros, căzut pe gînduri, tăcea și nu spunea nimic.
- Tu cum gîndești, Toros Keri? Căruntul rege l-a-ntrebat,
Vorbește! Ce părere ai? De ce stai trist și-ngîndurat?
– Eu sînt mezinul vostru-n Sfat, ascult, învăț și chibzuiesc
Și se cuvine eu să tac cînd cei mai vîrstnici ne vorbesc,
Dar – regele să ne trăiască! – Dacă-mi dați voie să grăiesc:
Să-i dăm prințesa fără luptă; s-o dăm! așa vă sfătuiesc.
Ea ne e scumpă tuturor, totuși – vă spun fără sfială –
Că mult mai scumpă ni-e Armenia, patria noastră natală.

---

¹ Keri – unchi, în lb. armeană [notă Arșaluis Sarchisian Gurău]

E ambițios Califul Siriei, oastea-l ascultă și i se-nchină,
 Războiul ar distruge țara și ar preface-o în ruină,
 Dar dac-o dăm de bună voie, avem două cîștiguri mari:
 Prieten și aliat - un rege, vecin puternic la hotar!
 Aceste vorbe nemiloase, dar drepte și adevărate
 Sfatul îl răscoliră iarăși ca valurile agitate,
 Cînd iată, -mbujorată întră prințesa însăși, Dzovinar,
 Cu-obrajii-n flăcări, dar semeață,
 Cu mers regal, zîmbind amar,
 Precum izvoarele de munte cum clipocesc după dezgheț,
 Așa vorbi, cu glasul dulce, dar hotărît și îndrăznet:
 „O tatăl meu, și voi, curteni,
 Prieteni dragi, popor, oșteni,
 Ne-amenință război barbar,
 Armenia-i în primejdie iar.
 Vai mie, pricina-s doar eu
 Acestui rău nimicitor,
 Nu voiesc însă pentru mine
 Să piară-al meu viteaz popor,
 Să curgă iar sînge-armenesc,
 Soțiile să văduvesc,
 Nobili viteji să se jertfească
 Și,-n lacrimi, mame să jelească.
 Nu vreau stropite să văd iar
 Petalele de flori cu sînge,
 Nici lîngă leagănu-ndoliat
 Cum mama pruncu-orfan își plînge.
 Păgînului să-i fiu soție
 În Siria mai bine merg,
 Să-mi scap de rele țara strămoșească,
 El doar cu mine să se mulțumească.
 Să-mi plîngă inima-n tărîmul arăbesc,
 Neamului meu doar eu să mă jertfesc,
 Coroana țării-n veci să strălucească,
 Grădina armenească să-nflorească.”

Astfel vorbi și,-ngenunchiată, sărută părinteasca mîină,
 La fel și-ndureratul tată sărută fruntea ei de zîină
 Și, întorcîndu-se mîhnit înspre curteni, căruntul rege:
 „Rămîne cum vrea Dzovinar, fata mea dragă, se-nțelege,
 Mai bine eu, nefericit părinte,-n doliu după ea,

Decît o țară-ntreagă-n lacrimi și-n sînge toată s-ar scâlda,
Așadar dați de veste iute solilor regelui sirian
Că-i dăm mireasă pe prințesa regatului nostru armean.
Ce rea e lumea, fiica mea!...Ajungă-i ura să și-o spele,
S-o sature a ta tristețe și,-amare lacrimile mele.”

6

Și bucuros nespus, monarhul Siriei, cu tot alaiul și nuntașii
Îndată spre Gaghic-arca-și purtară fără preget pașii.
Văzîndu-i în balcon pe rege și-alătura pe Dzovinar –
Cu fața albă, luminoasă, cu chipul liniștit și blînd,
El – amețit de frumusețea-i – căzu palancă la pămînt,
Precum, în apriga furtună, lovit de trăsnet, un stejar;
De i-au frecat fruntea și tîmpla cu ape dulci de trandafir,
Pe vlăguitul din iubire ca să-l aducă în simțiri.
Plin de țărîină, ud, zbîrlit, se-nfățișă cu nerăbdare,
Să îl salute pe Gaghic și să-i aștearnă la picioare
Prețioase daruri pentru dînsul și fata lui fermecătoare.
Cu chipul neguros și aspru și la privire-ntunecat,
Primind Gaghic salutul, rece, răspunse scurt și apăsător:
„Pe singura mea fiică, iată, ți-o dau, de-atîta o dorești,
Dar am două condiții care tu trebuie să le-implinești:
Vei pune un palat să-i facă – numai al ei – unde să stea
Și-un an de patu-i de fecioară îți este-oprit a te-apropia;
Să-și lepede credința sfîntă n-o vei sili să se-nvoiască
Și-i vei îngădui ca,-n tihnă, să-și facă ruga creștinească.”
„Mă învoiesc, primesc, răspunse, necredinciosu-ndrăgostit,
Precum lumina ochilor păzi-voi ce-am făgăduit.
Și fie ca regatul meu și țara voastră armenească,
Ca și vecini, prieteni, frați, în pace pururi să trăiască”.

Și astfel cei doi suverani s-au învoit și s-au legat,
Iar tatăl, mîna fiicei sale sirianului a-ncredințat.
A doua zi, la drum armata se pregătea ca să pornească,
Pe Dzovinar s-o ducă-n fală și-n cinste la noua ei casă.

7

În zori, însă cu voia tatei, prințesa iese pe răcoare,
Să dea o raită prin poiene cu fetele însoțitoare.
Îngîndurată, abătută, Izvorul Laptelui căta,
Unde ades venea odată cu fetele de seama sa.

În inimă cu-n junghi de foc, călcînd pămîntul drag, străbun,
 Și, -n lacrimi de înstrăinare, să-și ia acuma rămas bun.

Privirea-i rămînea lipită pe tot ce-n cale îi ieșea,
 Privea la toate cu mirare, de parc-acuma le vedea,
 Întîrzia pe orice piatră, sorbea parfum din orice floare,
 Avînd o vorbă de alint din inimă la fiecare.
 Și păsărelele mîhnite îi ciripeau: „Stai, nu pleca!
 Doar pentru tine-i cîntul nostru, rămîi la noi, nu mai pleca!”
 „Rămîi!” spuneau florile toate cu glas gingaș și cristalin,
 „Vom înflori de-acum tot anul, rămîi, cu tine vrem să fim!”
 „Oprește-te, rămîi cu noi – izvoare clare suspinau –
 O, sufletul nu ni-l zdrobi”, cu susur dulce se rugau –
 „Și nu ne văduvi de chipul tău drag, fermecător,
 Privește-n noi: te-om oglindi cu limpezime și cu dor”.
 Și fiecare spin, în cale-i, de rochia ei se agăța,
 Cu glas sfîșietor spunînd aceeași vorbă: „Nu pleca!”
 Fiece piatră de mormînt, oricare cruce, orice dîmb
 „Nu-ți părăsi – o îndemnau – al patriei sacru pămînt!”
 Soare și apă, cer și cîmp plîngeau cu toții supărați:
 „Unde vei mai găsi ca noi, prieteni sinceri și curați?”
 Și inima lui Dzovinar cu-amărăciune o umpleau,
 Amar zîmbea și cu tristețe, iar ochii-n lacrimi îi pluteau.
 Îngenuncheată, săruta țărîna, și-o punea pe față,
 Să-i țină minte amintirea, căldura, jalea-ntreaga viață:
 „Rămîneți cu bine dară,
 Pomi și flori înmiresmate,
 Eu de-asta plec: să vă păstrați
 Mereu plăcute, parfumate.
 Rămas bun, păsăret iubit,
 Fiți fericiți, de-asta plec eu,
 În stoluri ori perechi – perechi
 Să ciripiți în cuib mereu.
 Rămas bun, ape dulci și line,
 Păraie repezi, bulbucate,
 Izvoare reci, – de asta plec,
 Ca să rămîneți neschimbate.
 Rămas bun, stele dragi și lună,
 Albastru cer, soare-arzător,
 Să fiți senini! – de asta plec.
 De voi mereu îmi va fi dor.

Rămas bun, pruncii mei armeni,
S-aveți părinți, de-asta plec eu;
Să n-aveți ochii-nlăcrimați,
Pîine și joc s-aveți mereu.
Mame armene, de-asta plec,
Ca să vă las cu-ai voștri fii;
Ca să aveți, soții armene,
Casa-ncărcată de copii.
Rămas bun, drag izvor al meu, imaculat și răcoros,
Rămii de-a pururi ca și azi și clipește văluros!
În argintia ta oglindă vrăjmașul să nu dea cu piatră,
Iar apa ta, cu sînge tînăr să nu se tulbure vreodată.”
Astfel vorbi prințesa, trist, și-un pumn întreg bău, de apă,
Și înc-o jumătate-apoi sorbi cu sete, fără grabă.
Întoarsă către-nsoțitoare, le-a strîns la piept, de le-a strivit
Și fiecăreia o vorbă, la despărțire, i-a șoptit.
Cu drag le-a sărutat apoi, le-a spus la toate cu ardoare:
„Senină să rămînă-n veci a voastră stea strălucitoare !”
A doua zi, cu ochii-n lacrimi, din inimă picîndu-i sînge,
Își ia rămas bun de la rege, simțind cum viața i se frînge.
Sărută mîna părintească, cu ochii țara-mbrățișează,
Iar bietul tată, mîna ei, neputincios, o-ncredințează
Mîndrului rege din Missir, nerăbdător să o primească.
Prințesa nu se-mpotrivește. La ce i-ar mai sluji acum?
Armată și alai de nuntă spre Siria se aștern la drum.

8

Fălos, bogatul rege pune să se înalțe un palat
De-o uimitoare frumusețe, armencei, cum i s-a legat,
Alături de castelul său (să-i fie-aproape, la nevoie,
S-o vadă zilnic din balcon, să o privească după voie),
Unde-și ducea zilele triste, păzită ca un scump tezaur,
Precum pasărea de smarald în colivia ei de aur.
Șapte frumoase cu ochi negri, slujnice șapte din Mîsir,
Sînt gata la porunca ei, să-i împlinesc-orice hațîr.
De dorul țării ei pierdute doar ele o mai alinau
Și-adesea, cu prințesa tristă, stăteau și ele și plîngeau.
Iar regele ținîndu-și vorba, oricît era de ispitit,
Nu se-apropia, cum promisese, lîngă iatacul mult dorit.
Doar uneori, din foisor, tot mai uimit o urmărea
Și de-a armencelor splendoare neîncetat se minuna.

9

Când din al Laptelui Izvor băuse Dzovinar cu sete
 Și-n ultima ei zi din țară fusese-n crîng cu-acele fete,
 Ea n-a simțit cum apa vie i-a încolțit în trup vlăstar
 Și c-a rămas însărcinată pe loc, atunci, de-al apei har.
 Iar după nouă luni întregi și nouă zile, nouă ore din clipa binecuvîntată,
 Puse genunchiul la pămînt
 Și, fără chinuri, de îndată,
 Născu doi gemeni copilași
 Cu păr de aur, drăgălași.
 Popa veni numaidecît,
 Îi boteză, le fu și naș,
 Peste tonirul¹ de lavaș².
 (Toniru-i sfînt la noi – se știe – ca al Bisericii lăcaș).
 Le puse nume: Sanasar
 Acelui mai înfiripat
 Și, de asemeni, Baghdasar
 Celui mai mititel la stat.
 Ca urări să-i facă, după obicei,
 Imediat trecură peste drum, la rege:
 „Să-ți trăiască fiii! Scumpa ta soție
 A născut doi gemeni ca doi pui de lei
 Cu coame de aur, frumoși peste poate!”
 S-a mirat sultanul: „Asta nu se poate!
 Cum așa? De unde să răsar-aici?
 Din al cărui sînge fură zămislîți?
 Că eu niciodată, cum m-am și legat,
 De-așternutul dînsei nu m-am apropiat.”
 A chemat călăul și-a răcnit odată:
 „Mergi și taie-i capul! Chiar acum! Îndată!
 N-am nici o nevestă! Nu-s sămînța mea
 Gemenii aceia ce i-a născut ea!”

10

Crunt intră călăul, în veșmîntul roș,
 Cu sabia scoasă, ochiul sîngeros:
 „M-a trimis califul! – spuse pătimaș –
 Să-ți tai fără milă capul drăgălaș.”

---

¹ Străvechi tip de cuptor armean subteran, în care se prepară lavașul.

² Pîine armenească (de forma unei lipii subțiri), preparată după o rețetă veche de mii de ani.

Cu pruncii la piept și privirea țintă,
Spre-amenințătoarea lamă ascuțită,
Înfruntînd pe gîdea: „Nu e cu puțință!
Padișahul vostru n-are conștiință?” –
Se răstește mama gemenilor, iată,
Îi pierise glasul blînd și duios de fată. –
„Nu e nici o lege care,-n lumea asta,
Să spună că-ți poți ucide nevasta
Care a născut și-alăptează prunci,
S-o omori pe mamă, pe copii s-alungi.
Pe băieți, de mor eu, cine-i va hrăni?
Să-i înțarc, apoi fie ce o fi;
De-o să-mi mai vrea capul, vino ia-l și du-i!
Și încă ceva nu uita să-i spui:
De-mi vrea moartea, bine! Dar să nu-ndrăznească
Cu prepusuri false să mă bănuiască,
Căci i-am fost mireasă și îi sînt soția
Ce nu și-a pierdut încă fecioria.
Sînt nevinovată ca o porumbiță
De hulub ne-atinsă, încă neiubită;
Sînt ca neaua albă, și curată sînt
Cînd pe roze cade, rece, la pămînt.
Pruncii mi-s născuți din apa de izvor,
Zămisliți din apă, Dumnezeu mi-e martor.”
S-a întors călăul și-a plecat grăbit,
Și-a pus sabia-n teacă și i-a povestit
Regelui acestea, de l-a copleșit.
„Fie! – s-a-nvoit regele – Prea bine.
Am să-i cruț acuma. Zece ani de zile
Timp îi dau să-și crească cei doi băiețași,
Fac asta anume pentru copilași.
Ea-i ca pasărea rănită și captivă-n colivie.
Stă cu-aripa frîntă. Ce-ar putea să fie?
Ce-ar putea să facă? N-ar putea să fugă,
N-ar avea la cine. Unde să se ducă?”

11

Așa grăi califul Siriei și astfel copilașii ei
Creșteau la Dzovinar în brațe precum doi zdraveni pui de lei,
Sugeau și lapte și vigoare din sîinii fragezi de armeană
Și ceas de ceas creșteau cum alții poate-ntr-un an puteau s-o facă.

La fiecare sîn punea cîte-un copil să se înfrupte,
Dar Sanasar era prea lacom și-și termina tainul iute,
Pe Baghdasar îl da deoparte și de al laptelui izvor
Strîns buzele-și lipea; de-aceea se ciondăneau adeseori,
Se gîlceveau, se înghionteau, ba unu-ntr-altul mai dădea,
Însă regina, mama lor, îi dojenea și îi ierta.
Se minuna de forța lor, se bucura și mai mereu
„Doamne, – și zicea uimită, dînsa – cresc doi uriași la pieptul eu!”
Avea aproape patru ani, însă păreau flăcăi în lege;
La-nfățișare și putere, ziceai că sînt de paisprezece.
Cu alți copii mai mari ca dînșii mereu la trîntă se luau,
Cu pietre, bețe, pumni – cu-orice – îi puneau jos și îi băteau.
Dar dintre ei, mereu mai tare se dovedește Sanasar,
E mai nestăpînit, mai crîncen și mai furios ca Baghdasar.
Se îngrozea de el puștimea și, umilită greu, fugea,
Dar – protectoare – mîna lui pe frate-său îl apăra.
Nu era zi ca-n plină stradă, cîțiva obraznici de copii
Să nu mănînce chelfăneală de la-ai reginei smintiți fii.
Cu nasul spart, cu ochii-n lacrimi, zgîriați și ruți, acești băieți
Se văicăreau, fugind spre casă: și umiliți și plîngăreți.
Părinții? De! Ce puteau face? Te pui cu niște fii de rege?
Nu avea nimeni a se plînge ori a cîrti. Se înțelege...

Traducere și adaptare: **Arșaluis SARCHISIAN GURĂU**
Prezentare și note: **Marius CHELARU**

LIRICĂ POLONEZĂ

Natalia KOZAK

Natalia Kozak s-a născut în 1998 la Biała Podlaska – estul Poloniei. Copilăria și tinerețea și le-a petrecut în mica localitate Chotycze. În anul 2014 a terminat Gimnaziul de stat din Łosice, după care și-a continuat studiile la Liceul de cultură generală „Bolesław Prus”, din Siedlce. Este laureata Concursului literar național „Romuald Mikoszewski”, din Łosice, și a celei de a XIX-a ediții a Concursului literar național „Maria Konopnicka”, la Międzyrzecz Podlaski. Același an, 2014, este cel al debutului literar, poeziile sale fiind publicate în „Gościniec Bialski”, „Podlaski Kwartalnik Kulturalny”, precum și în revista de nivel național, pentru tineret, „Victor-Gimnazjalista” (Victor – Gimnazistul). Mediul literar din Podlasie a fost plăcut surprins de debutul elevei de 16 ani. *În creațiile sale se observă maturitatea cuvântului, învelișul poetic original, precum și metafora sublimată.* (Eligiusz Dymowski, preot, poet și critic literar polonez, născut în 1965)

ÎN PĂDURE...

în pădure
după o frunză
pădurea tușește pe sub tălpi

căderea ploii
strângerea frunzelor
mirosul timpului ce moare

simțim
noi
clipa o prindem noi
noi

ne-a prins și ea
pe noi

VIZIUNEA SFÂRȘITULUI

sfârșitul pe care nu-l vei evita
următoarea stație din călătoria ta
de la punctul A la b
în linie dreaptă sunt abia
zeci de ani de viață

când vei muri
va pătrunde în tine spațiul
pe care cineva disperat
încearcă să-l umple
măcar cu un fotoliu gol...

ești ca o casă veche
prin care liber
se învârte aerul
deși te opui
puterii sale te supui
mori
și ești slab
ca o frunză în vânt
sfârșitul vieții...
este doar spațiul

dar încă nu este sfârșitul
ești de abia la mijloc de drum
oamenii mor dar dispare
doar o parte din ei
ei rămân în viziunile noastre
și realmente noi suntem
cei care le luăm viața
ce se termină
odată cu moartea
memoriei noastre

EXISTENȚĂ (NE)REUȘITĂ LA MAXIMUM

de vei găsi al tău
eu
dă-mi un semn
te voi lua de mână
și vom căuta împreună
al meu
eu

al meu eu
chintesența existenței

AI ZBURAT ...

Tatălui meu

ai zburat
pe aripile credinței

fără cuvinte
și în grabă

iar eu
n-apucasem să cresc

în continuare sunt mică
și am nevoie de ajutorul Tău
când mă înalț după o vișină
în livadă
iar copacul este
prea înalt

CÂND SUNT FERICITĂ ...

când sunt fericită
nu sunt în stare să scriu poezii
cuvintele se fac grele

endorfinele cântăresc atât
ori este avaria de-o clipă a mâinii?

fericirea începe în cap
și nu sunt în stare să scriu poezii
despre ea

voi tăcea o clipă...
despre fericire

SUNT DEJA PATRU ANI...

sunt deja patru ani de când Tu nu ești
știi asta? știi
câteva veșnicii ale mele proprii

lumea se răsuțește și se schimbă

iar aluatul meu mă așteaptă
nedospit

poate cândva
te vei întoarce
într-o oarecare veșnicie

NU ESTE MAI FRUMOS...

nu este mai frumos
compliment
decât să percep
strălucirea mea
în ochii tăi

ești o minunată stea...

VISUL

lui Grzegorz

am avut un vis
că stau cu Tine în livadă

în vara târzie s-a împletit
nesiguranța
dar aerul era plin
de speranțe

coșul dintre noi
era gol

deocamdată

căci poeziile mele
sunt fructele credinței Tale
și încă se mai coc

versiunea română și prezentare **Alexandru G. ȘERBAN**

IPOSTAZE DIN LIRICA CEHĂ

Graeme HETHERINGTON

Graeme Hetherington (n. 1927, Latrobe, Australia) trăiește în Hradec Králové; a crescut în orașele miniere de pe îndepărtata coastă vestică a Tasmaniei. După finalizarea studiilor liceale, a frecventat cursurile Universității din Tasmania; ulterior, pînă la pensionarea din deceniul opt al secolului trecut, a predat limbile și literaturile clasice, printre cursanți fiind și mulți poeți tasmanieni tineri, de exemplu Stephen Edgar. Mulți ani a călătorit prin Europa, și a locuit în Grecia cîțiva ani. Cărțile sale (nu doar recente) includ *Colțuri îndepărtate*¹ (1986), *În Umbra Țării Van Diemen* (1999)², *A-ți da viața*³ (2002), *Un paradis pierdut din Tasmania* (2003)⁴.

Statui⁵

Am fost izbit, în timp ce făceam un circuit prin țară

După căderea Comunismului,

De toate statuile de piatră gri ale

Crucificării lui Hristos. Suferiseră mult

De neglijență timp de jumătate de secol,

Iar ades, lipsa fețelor, a membrelor,

Și lichenii încrustați le făceau greu

De recunoscut. Totuși chiar dacă,

În pofida șansei, El încă oarecum

Se ținea din răspuțeri de

Copacul Omului, erau ciorchinii

De boabe roșii ca sîngele, răspîndiți peste tot

Scoruse peste tot, asemeni cărnii

Închiphuite după bombardamente, ce dovedeau

Că totdeauna El va supraviețui timpurilor.

---

¹ *Remote Corners*, Twelve trees Publishing

² *In the Shadow of Van Diemen's Land*, Cornford Press.

³ *Life Given*, Indigo/Ginninderra Press

⁴ *A Tasmanian Paradise Lost*, Walleah Press

⁵ Poemul 'Statui' e publicat în *Povestiri din Praga/Prague Tales*, eds. John àBeckett et al., *New Europe Writers*, Warsaw, 2007.

Jane KIRWAN

Jane Kirwan (n. Anglia) Din părinți irlandezi, locuiește câteva luni, anual, în Praga. Jane Kirwan s-a calificat ca dentist înainte de a studia literatura engleză și irlandeză. A publicat¹ colecțiile de poezie *Furtul turnului Eiffel*² (1997), *Vinzătorul de oglinzi*³ (2003) și *Alt exil*⁴ (cu Ales Macháček)⁵, ultima publicată cu versiunea în limba cehă în 2011⁶. În co-autoriat cu Wendy French, a publicat⁷ în 2013 *Născut în SNS*⁸, un melanj de poezie, proză, memorii și întâmplări⁹. Relativ recent, a terminat de scris un roman¹⁰. Nominalizată de două ori¹¹ la Concursul Național de Poezie, Jane Kirwan a câștigat în 2002 un premiu al scriitorilor de la Consiliul de Discipline Umaniste.

Instrumentală (în Grădină)¹²

Ea despachetează - prepoziții
 împrăștiate peste plapuma de puf.
 El murmură că tot ceea ce are în cap
 e vin, pîine. Pesemne o
 șuetă plăcută. Perfect, spune ea,
 să luăm un caz diferit.
 Sînt la vîrf, tu ești locativ.
 De partea ta, posedată.
 Trebuie să aștept să văd dacă
 Ești cu mine sau fără.
 Dar, spune el, pînă la sfîrșit
 Știi. Ignoră acuzativul.
 Imposibil. Dacă aș sta,
 Aș face o deprindere din asta sau
 m-aș debarasa de ea odată
 pentru totdeauna. Tu chiar te distrezi
 cu numele meu. Eu niciodată

¹ Poemele sale au apărut în reviste și antologii din Marea Britanie și Republica cehă.

² *Stealing the Eiffel Tower*.

³ *The Man Who Sold Mirrors*.

⁴ *Second Exile* (poeme cu proză).

⁵ Rockingham Press.

⁶ *Druhý Exil*, la editura Novela Bohemica.

⁷ Hippocrates Press.

⁸ *Born in the NHS*.

⁹ Conceput pe cînd comentau despre Serviciul național de sănătate cu amenințările la care era expus.

¹⁰ *The Arrangement*.

¹¹ Pe locul al doilea.

¹² Poemul '*Instrumentală (în Grădină)*' e publicat în *Povestiri din Praga/Prague Tales*, eds. John àBeckett et al., *New Europe Writers*, Warsaw, 2007.

nu știu dacă vin sau plec. Sau nu mă recunosc
pe mine când sînt acolo.
Unde, întreabă el? Preciș.
Eu zăbovesc în afara casei
Pe cînd tu ești chiar în interior.
Tu insiști să fii în
Grădină. Întins lat pe
Pajiște, cu nasul umplut
De polen. Așa că ce
Dorești? Te vreau înăuntru.

Kateřina RUDČENKOVÁ

Kateřina Rudčenkóv (n. 1976, Praga) e poet, romancieră și dramaturg; a studiat la Conservatorul Jaroslav Jeřek¹ și e absolventă în Științe economice și Management². A debutat în 1999, cu colecția de poezii *Ludwig*, urmată în 2001 de colecția *It isn't necessary for you to visit me*³, cu versiunea în germană în 2002⁴, an în care Kateřina Rudčenkóv mai publică două cărți: de poezie, *Scrumul și încintarea*⁵ și de nuvele *Noptile, nopti*⁶. După o întrerupere de nouă ani, revine la poezie în 2013 cu colecția *Plimbarea pe dune*⁷, inspirată de o ședere în Latvia, colecție care a fost premiat⁸. Vocea sa lirică e deosebit de apreciată pentru senzualitate și auto-reflexivitate. În dramaturgie, a scris⁹: *Frau in Blau* (2004), *Niekur* (2006), *The Time of Cherry Fume*¹⁰ (2007), *The Pacified* (2009)¹¹. A primit burse în mai multe țari, participă la festivaluri literare internaționale, poezia sa fiind tradusă în foarte multe limbi. Ea mai editează publicația lunară pe Internet *Good Address*¹² (fiind și corectoare).

Încintare¹³

Aș da orice pentru ca Akhmatova să coboare
Din tabloul lui Petrov-Vodkin, și, fixîndu-mă

¹ Cu specializarea în scenaristică și compunerea de versuri pentru melodii.

² De la Universitatea cehă de Științe ale Vieții, Praga, precum și de la Colegiul de Agricultură.

³ *Není nutné, abyste mě navštívovl.*

⁴ *Nicht nötig, mich zu besuchen*, Wieser Verlag, Klagenfurt.

⁵ *Popel a slast.*

⁶ *Noci, noci.*

⁷ *The Walking on Dunes, Chůze po dunách.*

⁸ The Magnesia Litera Prize.

⁹ Mare parte dintre ele fiind puse în scenă.

¹⁰ *Čas třeřnoveho dýmu.*

¹¹ *Zpacifikovn.*

¹² *Dobr adresa.*

¹³ Poemul 'Încintare' e publicat în *Povestiri din Praga/ Prague Tales*, eds. John àBeckett et al., *New Europe Writers*, Warsaw, 2007.

cu acea privire....să se întindă lîngă mine
în întuneric.

Primăvara sînt vizitat doar de dorințe
Nimic nu rămîne de făcut ci doar să mă pierd în lucruri.

'Primvara, toate păsările
Se întorc la Bibirevo.'

- Îți amintești cînd ți l-am arătat pe acel bărbat
Șezînd în capul mesei de la Belvedere?

Încîntat de vorbire directă.

Pam BROWN

Pam Brown (n. 1948, Seymour, Victoria, Australia). Brown și-a petrecut copilăria la baze militare¹; de la prima tinerețe locuiește în Sydney cîștigîndu-și existența ca decorator prin site, ca muziciană și cineastă; a predat Redactarea, Studii multi-media, cinematografie. Între 1997 și 2002, a fost redactor de poezie la *Overland*; din 2004, este redactor asociat al revistei *Jacket*, iar între 1989 și 2006, a lucrat ca bibliotecar la Universitatea din Sydney. Cu foarte multe publicații în reviste australiene, precum și la nivel internațional, Pam Brown e redactor colaborator la *Fulcrum*². A participat la festivaluri internaționale, și a predat la Universitatea de limbi străine din Hanoi. A publicat cărți de poezie³: *Sureblock*⁴, *Cocobola's Funny Picture Book*⁵, *Automatic Sad*⁶, *Cafe Sport*⁷, *Correspondences*⁸, *Country & Eastern*⁹, *Small Blue View*¹⁰, *Selected Poems 1971-1982*¹¹, *Keep It Quiet*¹², *New & Selected Poems*¹³, *This World.This Place*¹⁴. 50 - 50¹, *Text thing*², *Dear Deliria*³, *True Thoughts*⁴, *Thoughts*⁴, *Authentic Local*⁵.

¹ Toowoomba și Brisbane.

² Publicație anuală de poezie și poetică cu sediul în SUA.

³ Și alte genuri literare.

⁴ Pat Woolley, Melbourne, 1972.

⁵ Tomato Press, Sydney, 1973.

⁶ Tomato Press, Sydney, 1974.

⁷ Sea Cruise Books, Sydney, 1979.

⁸ Red Press, Sydney, 1979.

⁹ Never-Never Books, Sydney, 1980.

¹⁰ E.A.F./Magic Sam, Adelaide, 1982.

¹¹ Redress/Wild & Woolley, Sydney, 1984.

¹² Sea Cruise Books, Sydney, 1987.

¹³ Wild & Woolley, Sydney, 1990.

¹⁴ University of Queensland Press, Brisbane, 1994.

Suspînînd în Brno⁶

Suspînînd în Brno, după ce ai alunecat pe
gheață cu sandalele tale de plajă tu urmărești
cum sticla se rostogolește pe eleșteul înghețat.
Ți-ai revăzut destinul & ai căzut
fără să-ți dai seama că ai căzut, aterizînd
undeva între dimineață & melancolie.
Reconfortanta ta dovadă de umor ieftin din
Prostia de Vest. Rumeșînd din tristețe,
Viața ta secretă - îți închizi ochii obosiți
asemeni zorelelor mov.

Simon MAWER

Simon Mawer (n. UK) a scris patru cărți, inclusiv *Himera/Chimera*, care a cîștigat premiul McKitterick pentru un roman de debut. Locuiește și predă în Roma.

Anul viitor la Marienbad⁷

La anul în Marienbad
Ne vom plimba prin aleile de pomi
Și vom lua ape
Iar mirosul pătrunzător de rugină va rămîne în gurile noastre
Ca gustul singelui
La anul în Marienbad
Totul se va vindeca:
Schilozii vor merge iar șchiopii vor alerga
Iar piticii și ologii vor dansa de bucurie
Descoperindu-se pe sine, respectiv, înalți și întregi.
La anul în Marienbad vei sta pe balcon
În timp ce mulțimile
Din grădinile stațiunii dedesubt
Vor aclama și flutura din mîini.

---

¹ Little Esther Books, Adelaide, 1997.

² Little Esther Books, Adelaide, 2002.

³ New & Selected Poems, Salt Publishing, UK/US/Aus, 2003.

⁴ Salt Publishing, U.K./U.S.A./Aust, 2008.

⁵ Soi 3 Modern Poets, paper-tiger media, Aust/Thailand, 2010.

⁶ Poemul 'Suspînînd în Brno' e publicat în *Povestiri din Praga/Prague Tales*, eds. John àBeckett et al., *New Europe Writers*, Warsaw, 2007.

⁷ Poemul 'Anul viitor la Marienbad' e publicat în *Povestiri din Praga/Prague Tales*, eds. John àBeckett et al., *New Europe Writers*, Warsaw, 2007.

La anul în Marienbad
 Vom lua un apartament la hotelul Polonia
 Și vom face dragoste la fereastra deschisă
 Cu grădinile stațiunii în exterior,
 Unde pîcla se lipește de ramuri ca fumul,
 Iar bolțile de ceapă se ridică din copacii de pin.
 La anul în Marienbad vom decoji cepele
 Dezvăluind strat după strat, fiecare mai misterioasă decît cea dinainte,
 Pentru a descoperi, cu ochi ce ustură,
 Miezul luminos și lucitor.
 La anul în Marienbad
 Vei îngenunchea peste mine
 În timp ce aerul pătrunde rece pe nesimțite prin fereastra deschisă
 Și-ți mîngîie șira spinării ca o mîină furișată
 Și atinge, cu un singur deget rece,
 A ta sclipitoare carne vie.
 La anul în Marienbad.

Libuše ČAČALOVÁ¹

Visînd la Moravia² - Libuše Čačalová³

Pămîntul meu firav
 Silnic la risipă
 Cu flamurile lipsite de strălucirea
 Pe care o au distanțele la care visează cineva
 Mai curînd cu cearcăne sub ochi
 Cu o supărare și o mahmureală
 Numele tău, pămîntul meu natal,
 Se prinde de melancolia viței de vie.

Selecție, prezentare, note și versiunea în limba engleză

Ligia Doina CONSTANTINESCU

---

¹ Cu o mini-prezentare în numărul tematic POEZIE ȘI SOFT, iarnă 2015.

² Poemul 'Visînd la Moravia' e publicat în *Povestiri din Praga/Prague Tales*, eds. John àBeckett et al., *New Europe Writers*, Warsaw, 2007.

³ *Intuiție și Anunțarea iernii* sînt două din poemele sale a căror versiune (din limba engleză) în limba romînă a fost publicată în numărul tematic iarnă 2015.

LIRICĂ SLOVACĂ

Erik Jacob GROCH

Erik Jakob Groch s-a născut în 25 aprilie 1957 în orașul Košice, Slovacia. După examenul de bacalaureat (Košice, 1976) a exercitat diverse profesii, unele bizare. Până în 1989 a frecventat cercurile intelectuale, literare și artistice underground din localitatea natală și a participat la seminariile clandestine, ținute în apartamentul dizidentului, poetului și filozofului Marcel Strýko (1955-1994), împreună cu care a editat volumele samizdat „A treisprezecea odaie” și „Nacelle”. Din noiembrie 1989 s-a implicat în activitățile Forumului civic din Košice. Între 1991 – 1992 a participat la fondarea și editarea almanahului literar „Tichá voda”, I – III (*Apă liniștită*). În 1990 a fost redactor la seria nouă a hebdomadarului „Viața culturală”. În 1992 și-a înființat propria editură, *Atelierul de cărți Timotej*, publicînd în primul rînd traduceri, filozofie, teozofie, domenii care convin firii sale. Editor al caietelor de poezie contemporană *Veršeonline* (*Versurionline*), se dedică designului grafic. Erik Jakob Groch trăiește la Uložie, în apropiere de Levoča, o localitate binecunoscută datorită monumentelor sale renaștentiste. Volume de versuri: *Súkromné hodiny smútku* („Lecții particulare de tristețe”, 1985 în samizdat; o ediție oficială prelucrată apare în 1989, reeditată ca selecție de autor în 2000); *Baba Jaga: Žalospevy* (Baba Jaga: *Elegii*, 1991); *Bratsestra* („Fratesoră”, 1992); *To* („Acel ceva”, 2000); *L'acinéma* (2001), *Druhá naivita. Zbrané a nové básne a príbehy* („A doua naivitate. Poeme și întâmplări – culese și noi”, 2005); *Em* (2005); *Píšťalkár* („Fluierașul”, 2006); *Infinity* („Infinituri”, 2008); *Ábé, Aha a spol.* („Abe, Aha și comp.”, 2009). Pentru copii a scris volumul *Tuláčik a Klára* („Micul peregrin și Klára”, 2001). Piese radiofonice – *Cililink* („Clinchilinc”, 1987); *Rozprávkolamy alebo Čo je čo a čo čo nie je* („Rebusobasme sau Ce este ce și ce nu este ce”, 1988); *Tuláčik a Klára* („Micul peregrin și Klára”, 1989). Tradus în italiană, engleză, cehă, slovenă, bielorusă. Premiul „Ivan Krasko” pentru cel mai valoros debut al anului (*Lecții particulare de tristețe*), Premiul Băncii Generale de Credit „Tatra” pentru *Micul peregrin*.

SCRIERE

Asta e munca ta; într-un jersey belgian,
aștepți, cu brațele încrucișate sau sprijinite de picioare.

Încă nu strălucește liniștea, dar începe să urce deasupra dușumelei.
Ai întins o coală din pastă de lemn, precum iasomia.

Grinzile, tocurile de uși, dușumeaua, teracota, pereții văruiți;
nume ce veghează împreună cu tine, încremenite.

Iar ce apare și iese la iveală avînd contururi familiare,
– fosile ale structurilor, pictogramelor, axiomei duhuitoare –

Pe toate le respingi: *poesis* înseamnă să crezi din nimic.
Acest scribere al tău, aduce a excremente de păsări,

cu găinațul pițigoilor cu străluciri gri ce se împerechează
încă în aer –, transformat și descompus

în grăunțe, pleavă și ce mai lipsește.

DURERE

Durerea are forța luminii, iubirea mea,
fața ta și fața mea
strălucind în lumină ca niște găuri.

Are față de înger,
a copiilor tăi și ai mei,
iubirea mea,

departe de iubire.

ACEL CEVA

Mă uit la masa de sub coate.
Nu e câmp, nici iarbă
Ce şuieră în alte limbi.
E o masă, din lemn, din copac,
dintr-o stea ce adoarme, din nimic.
Nu înțeleg cum vine asta. Miroase.

PISOIAȘUL

Apăru în puterea nopții, e parcă viu, se mișcă singur.
De unde vine, o coastă ieșită, urechile – un tee pee israelian.
Este, sau se copiază doar, sau e una din *posibilități*.
Mai întâi se plimbă mișcând mereu din lăbuțe.
Atîta drăgălășenie nu poate consta din neant, haos.
Că își are îngerii săi – negri sau albi – anunță
farmecul sublim, avangardist, seducător prin mîngîiere.
Oricum, faptul că face pipi unde trebuie, mărturisește: creatura
funcționează, lumina din ochii lui este *cineva* încîntat, cunoaștere
sublimă, clarobscur holbat, în care luminez cu ghemul de lînă.

PLĂCINTĂ CU MERE

La început trebuie să fi fost ceva *bătător la ochi*, o idee, ceva piatră de mîncat, un zero, din care a țîșnit sucul.

Dar ești tu – firule argintiu – ce aduni cuvinte grecești din nouri, cu mînă străvezie le pui cu grijă în nuiele.

Poate lumina acel ceva, specie prețioasă de stele, pînă cînd pămîntul s-a ivit din pămînt, acel ceva primordial, ce s-a smuls pe sine din sine, precum din nădejde.

Și azi mai strălucește lama cuțitului, cînd descoperă lumina albă sub pielița pelerinei umede, străfulgerare parfumată a luminii.

Rabbi L. susține că la început nu putea fi nici un fel de necunoaștere, doar conștiința lutului, adică libertatea păcatului rostogolindu-se.

Or tu zici că inima ta din lut e la Domnul și cu mîini goale pliezi lutul în lut, în vreme ce cuvintele tale ard pe mai departe.

În cele din urmă presari totul cu pudră de scorțișoară și de vanilie, universul e gata, în care tu – firisorule de argint –

la sfîrșitul a toate vei fi poate acel tot din ceea ce am.

Tot, ce din noapte – noaptea cea mai întunecată – voi duce cu mine la lebedele albe.

Traducere și prezentare de **Dagmar Maria ANOCA**

POEZIE ȘI *SOFT*

Daniela ANDRONACHE

*Lacrimile, mărgăritare ale suferinței
în sonetele lui Francesco Petrarca*

Destinul, această forță implacabilă ce ordonează întâmplările vieții și dispune de fiecare dintre noi, indiferent de origine sau rang, după bunul său plac, este cel care îi frînge inima marelui poet renașcentist, Francesco Petrarca și îi văduvește existența de ceea ce îi era mai drag pe lume – iubita sa, Laura de Noves, moartă în timpul epidemiei de ciumă din 1348: „Ci dacă soarta mi se vrea stăpîină,/ ce pot să fac decît să-mi port durerea/cu ochii plînși și fruntea în țărîină?”¹ (sonetul CCLXIX)

Supunîndu-se atotputerniciei destinului, poetul își asumă suferința provocată de această tragedie din viața lui care a avut impactul unui seism psihic ce i-a zdruncinat străfundurile sufletești și a reconfigurat realitatea din jurul său. După moartea iubitei, discursul poetului capătă valențe traumatice generate de lumea nouă din care Laura nu mai face parte. E o lume străină care îl dezadaptează și căreia poetul nu știe și nu vrea să-i facă față: „Cum să trăiesc? Ce sfat îmi dai, Iubire?/ Încă demult, știu bine,/ trebuia să mor și totuși sînt în viață./ Madona-i moartă; zbugium și mîhnire/să curm mi se cuvine,/urmînd cărarea inimii răzleață,/căci niciodată-n față/n-am s-o mai văd și grea mi-e așteptarea.”² (sonetul CCLXVIII)

Partea a doua a volumului de sonete *Canționierul*, din care fac parte și sonetele citate anterior, poartă titlul *Întru moartea Madonei Laura* și are ca temă suferința trăită ca parte a unui destin asumat. Este un destin care transformă într-o clipă bucuria în lacrimi din rațiuni numai de el știute: „În chinuri desfătarea/și-n lacrimi bucuria se preface,/ de cînd făptura-i sub țărîină zace.”³ (sonetul CCLXVIII)

Lacrimile poetului, dincolo de a fi răspunsul emoțional la tragedia din viața sa, sînt ca niște mărgăritare izvorîte din profunzimile unui suflet marcat puternic de suferință. Sînt cele care îl vor însoți pe poet tot restul vieții sale, funcționînd ca o marcă identitară în cazul său și devenind un leit motiv al celei de-a doua părți a volumului în discuție. Se poate afirma, cu alte cuvinte, că lacrimile sînt aliatele poetului în fața sorții ostile și totodată modul de sublimare a suferinței sale.

Un alt aliat al poetului este iubirea personificată și empatică pe care acesta o invocă ca pe un prieten drag de la care așteaptă înțelegere și

¹ Francesco Petrarca, *Rime*, Editura Univers, MCMLXX, p. 220, traducere Eta Boeriu

² *Ibid.*, p. 217

³ *Ibid.*

consolare: „Tu simți, Iubire, cât îmi e de adîncă/ mîhnirea; ți-am vădit-o/ și știu prin mine cât de mult te doare;/ ea-i și a ta, căci de aceeași stîncă/ noi luntrea ne-am izbit-o/ și-aceeași clipă ne-a lipsit de soare.”¹ (sonetul CCLXVIII)

Contopirea sufltească a poetului cu Iubirea merge pînă la identificarea cu aceasta și, prin urmare, suferința lui este și suferința Iubirii. Mai mult de atît, sonetul continuă pe o linie alegorică în care moartea Laurei este asemuită cu o stîncă de care luntrea vieții se izbește și se răstoarnă. Momentul morții Laurei este momentul în care universul existențial al poetului se răstoarnă, în care lumina și bucuria dispar pentru totdeauna din viața sa, lăsînd locul suferinței și lacrimilor. Și totuși, chipul Laurei, atît de mult iubit și proslăvit în versuri, se întoarce din neființă pentru a-i aduce alinare poetului: „Frumoasă ca nicicînd, din neființă/ se-ntoarce-n mine anume,/ căci preadorită-n inimă-mi se simte./ Și chipul ei toiaș mi-e-n suferință,/ și razim al ei nume/ce-atît de dulce-mi răsuna în minte.”² (sonetul CCLXVIII)

Pentru Petrarca, Laura este chintesența tuturor calităților umane, este „soarele” vieții lui și întruchiparea idealului de frumusețe în toate sensurile cuvîntului. Cel mai important sens constă în faptul că frumusețea iubitei este o reflectare a frumuseților cerești iar acest fapt îi oferă poetului un fundament temeinic pentru credința sa, și anume că după moarte, după ieșirea din trup, spiritul Laurei s-a întors în paradisul pe care l-a părăsit la naștere: „Țărîină-i astăzi, vai, țărîină mută/ obrazul ei ce taina/dumnezeirii ne-o vădise clară./ Și-n Paradis e forma-i nevăzută,/ desprinsă-n slăvi de haina/ ce-n umbre-o-nveșmîntase ca fecioară.”³ (sonetul CCLXVIII)

Dar tînguirea din primul vers este anulată de credința pe care Petrarca, ca poet creștin, o are despre Judecata de apoi cînd trupurile morților vor învia, iar frumusețea spiritului Laurei își va dovedi nemurirea și strălucirea: „Cin-trînsa a doua oară/ se va îmbrăca, și-atunci cu-atît mai vie/ va străluci-n tărie,/ cu cît și frumusețea ce nu moare/măi scumpă e decît cea trecătoare.”⁴ (sonetul CCLXVIII)

În sonetul CCLXXXII, poetul suferă o dedublare a eu-lui și se angajează într-un dialog cu propriul suflet său. Acest dialog are menirea de a evoca și de a reconstitui figura Laurei din amintiri: „O, suflet, ce-mi păzești însingurarea/ și-adesea-mi mîngîi noapțile durute/ cu ochii în care moartea neîntrecute/ văpăi a-ncins sporindu-le vîlvoarea,// cum mă-nfior cînd îmi așii cărarea/ și mă hrănești cu bucurii pierdute!/ Pe locuri dragi, din frumuseți știute/îți plăsmuiesc atunci întruchiparea.”⁵

---

¹ Ibid.

² Ibid., p.218

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.,p.230

Și totuși, acest exercițiu spiritual de aducere aminte îi răscolește și mai mult durerea care îl copleșește în cele din urmă și-l determină să izbucnească într-un „plîns fierbinte”: „Pe unde-n vers ți-am dăruit cuvinte./azi mi te plîng; dar mai vîrtos arsura/ ce-o port în piept îmi stoarce plîns fierbinte.”¹

Această rememorare dureroasă a personalității unice a iubitei continuă și în sonetul CCLXXXIII. În acest poem, poetul se adresează direct morții muștrînd-o pentru că i-a răpit Laurei suflul divin de viață, i-a știrbit frumusețea fizică, i-a anulat privirea și zîmbetul care i-au oferit poetului atîta încîntare și bucurie: „Ai stins, o, Moarte, dulcea ei privire/și-ai așternut pe fața ei paloare,/ slăbind din minunata cingătoare/un suflet pur ca mirul din potire.// Mi-ai luat tot ce mi-a fost dat spre izbăvire/ și-ai amuțit cuvîntul ei, cîntare./ Îmi umpli cupa de suspine amare/ și silă mi-e de tot, făr-osebire.”²

Și în sonetul CCCXV, Petrarca acuză moartea, considerînd-o un dușman personal care a pus capăt fericirii lui, răpindu-i iubita la ceruri: „Ci moartea, pizmuindu-mi fericirea,/ iubitei mele i-a ieșit în cale/ ca un vrăjmaș cu suliță și coasă”.³

Este mai mult decît evident faptul că moartea Laurei îl afectează nespus pe poet, anulîndu-i rostul și bucuria de a trăi. Acest eveniment îi zguduie existența din temelii, reasezînd-o pe coordonatele tragismului și ale suferinței. De la momentul tragediei, Petrarca refuză prezentul cu obstinație, viața lui constînd în lungi perioade de introspecție, meditație și de nostalgică aducere aminte.

În sonetul CCXCII, Petrarca meditează asupra efemerității condiției umane, asupra metamorfozărilor uluitoare pe care moartea le operează în ființa omenească. Este siderat de faptul că făptura vie și fermecătoare care a fost cîndva iubita lui, s-a transformat într-un „pumn de pulbere uscată”: „Privirea ei de-atîtea ori cîntată,/ și brațele, și mîinile, și fața/ ce mă vrăjeau însingurîndu-mi viața/și mă hrăneau rupîndu-mă de gloată,// candoarea frunții-n aur pur scăldată,/ și zîmbetul străfulgerîndu-mi ceața/ ca soarele cînd rîde dimineața,/un pumn sînt azi de pulbere uscată.”⁴

Sonetul continuă cu mărturisirea emoționantă a unui om sfîrșit care, paradoxal, trăiește și se hrănește din „otrava” suferinței sale: „Și eu trăiesc; trăiesc și-mi sorb otrava/ durerilor și lacrimi vărs de sînge/ și-mi port în larg, printre furtuni, epava.// Suspinul meu de dragoste se frînge,/ mi-e seacă vîna ce mocnea ca lava/ și versul meu nu cîntă azi, ci plînge”.⁵ Într-adevăr, poetul nu mai preamărește în versurile sale chipul radios al Laurei, așa cum se întîmplă în prima parte a „Canțonierului”, intitulată *Întru viața Madonei Laura*.

---

¹ Ibid.

² Ibid., p. 231

³ Ibid., p. 242

⁴ Ibid., p. 233

⁵ Ibid.

După cum am afirmat anterior, Petrarca își pierde bucuria de a trăi și o dată cu aceasta, inspirația și energia de a crea. În plus, se definește ca fiind o „epavă”, o ființă aflată la finalul existenței pămîntești, care nu mai manifestă interes pentru nimic și care trăiește doar prin prisma suferinței sale. E, așadar, lesne de înțeles de ce versurile lui sînt străbătute acum de un sfîșietor fior elegiac.

Sonetul CCCI îl înfățișează pe poet în mijlocul naturii ocrotitoare, prietenoase, care împărtășește suferința poetului, ușurîndu-i chinul și zbuciumul sufletec. Martoră a legăturii de dragoste dintre cei doi, ea este acum susținătoarea poetului în misiunea dificilă de a supraviețuire după moartea iubitei: „O, vale ce-mi aduni suspinu-n tine,/o, rîu ce crești din lacrimile mele,/ o, maluri verzi și pești cuprinși în ele,/ păsări rătăcitoare-n crîng, jivine,/ /văzduh senin, fierbinte de suspine,/ cărări prevestitoare azi de rele,/colină îndrăgită ce sub stele/ îmi porți și astăzi pașii către tine,// voi ați rămas aceleași de-altădată,/ dar nu și eu; în mine-i scris să-și curme/durerea loc și casă pe măsură.// De-aici o contemplan și-aceleași urme/le văd și azi de unde-n cer chemată/și-a dat țărînii dulcea ei făptură.”¹

Natura eternă reprezintă elementul la care poetul se raportează în evaluarea stării sale sufletești. Dacă ea este aceeași dintotdeauna, el este complet schimbat de suferință, însă găsește în sînul ei un spațiu de reculegere, contemplație și meditație. În fapt, natura devine un alter ego al poetului, un muzeu al suferinței lui, păstrătoarea unor amintiri sfinte la care poetul meditează fără odihnă pierzîndu-și pașii pe cărările ei nesfîrșite.

Cristina RUSU

**„Cum șade răznită cetatea aceasta,/..Ea nopțile și le trece
plîngînd,/ în lacrimi scaldîndu-și obrajii”
– Plîngerile lui Ieremia.**

Printre textele poetice de excepție ale Vechiului Testament se numără și *Plîngerile lui Ieremia*, carte numită astfel după traducerile din greacă și latină; astfel, în ebraică ea se numește *eca*, după cuvîntul de început al textului original: *vai,cum*.

Ieremia, unul dintre cei patru mari prooroci ai Vechiului Testament născut în Anatot (o localitate din apropierea Ierusalimului), provenea dintr-o familie sacerdotală, tatăl lui pe nume Helchia era preot. Dumnezeu îl rînduiește profet și, pe durata a patruzeci de ani, el își desfășoară activitatea sub domnia a cinci regi; Iosia, Ioahaz, Ioiachim, Iehonia și Sedechia. Contextul

---

¹ Ibid., p.237

istoric în care profetul își scrie profețiile este decăderea imperiului asirian și ascensiunea celui neo-babilonian. Cartea a fost scrisă la puțin timp după distrugerea Ierusalimului. În 597, Nabucodonosor cucerește Ierusalimul, templul și cetatea fiind prădate și arse. Ea este o elegie scrisă la moartea unui oraș. Ieremia plînge peste Ierusalimul transformat în ruine de către oștile invadatoare ale Babilonului. Poate că nimeni nu putea să scrie această carte în afara lui Ieremia. Acest om a fost profetul unei iubiri neîmpărțășite. Capitolele acestei cărți ni-l prezintă plîngînd aplecat peste cadavrul mării sale iubiri: Ierusalimul. Aparent, misiunea lui Ieremia a fost un eșec total. Fără să îi fie luate în seamă sfaturile, într-un asemenea conflict istoric, Ieremia rămîne o voce singulară, realismul său politic este perceput total deplasat, de aici și dramatismul vieții sale lăuntrice. Și totuși, el nu este un personaj care participă la desfășurarea și definirea unei istorii perceptibile. Este mai degrabă depozitar al Revelației divine și, prin aceasta, el percepe istoria înăuntrul său. Mesajul profetului nu a fost receptat în dimensiunea lui interioară. Libertatea omului a ales, dezastrul s-a produs; oricît de lung ar fi exilul, Ieremia a înțeles că din poporul deportat trebuie să supraviețuiască rămășița lui Israel menită să revină în patrie și să scrie o nouă pagină de istorie.

Plîngerile lui Ieremia sînt împărțite în cinci capitole, de fapt cinci elegii, cinci plîngeri pe care profetul le revărsă asupra ruinelor orașului. Cartea aceasta este o extraordinară poezie. Durerea acestui profet l-a făcut să vibreze cu o măiestrie pe care numai un talent cu totul remarcabil putea să o aibă. Ea nu a fost așezată în secțiunea cărților poetice pentru că, în mijlocul durerii și deznădejzii, Ieremia înalță din cînd în cînd ode ale speranței, veritabile demonstrații de credință în mijlocul celor mai adverse condiții. Cele cinci elegii sînt scrise în formă fixă, primele patru au fiecare cîte 22 de strofe (cît are alfabetul ebraic), primul cuvînt din fiecare strofă începe cu litera respectivă. A cincea elegie nu este marcată cu literele alfabetului, dar are 22 de strofe. Incantația prozodică este un vers mai lung și unul mai scurt, un ton mai tare în alternanță cu un ton mai slab. Trei teme se împletesc pe parcursul creației poetice: prima și cea mai importantă dintre ele este bocetul pentru Ierusalimul dărîmat. „Cum șade răznită cetatea aceasta,/ ea, cea cu multe popoare!/ E-acum ca o văduvă'n lume:/ slăvită cîndva printre neamuri,/ prințesă cîndva peste țări, ajuns-a tribut să plătească.” Cît de frumos începe poetul acest plîns al unei magnifice cetăți, astăzi ruină în cenușă. „Ea noaptea și le trece plîngînd,/ în lacrimi scaldîndu-și obrazii./ Din toți care-atunci o iubeau/ nu-i nimeni acum s'o aline./ Prietenii toți au trădat-o,/ dușmanii împotriva-i se-arată.” Dumnezeu s-a ținut de cuvînt. Lipsa pocăinței a atras asupra evreilor pedeapsa cruntă. În durerea lui, Ieremia vorbește cînd în numele său, cînd în numele cetățenilor Ierusalimului, cînd în numele cetății însăși. A doua temă este mărturisirea păcatelor și recunoașterea dreptății lui Dumnezeu în hotărîrea pedepsei asupra împărăției lui Iuda. „Păcătui cetatea, din greu, Ierusalimul,/ pricină pentru care-i acum în suferință./ Cei ce-o aveau în cinste, cu toții au

umilit-o,/că i-au văzut rușinea;/ ea însăși a gemut/ și fața și-a întors-o.” Și „Cătată ne-a fost calea, cercetată,/ iar noi la Domnul ne-om întoarce./ Pe mâini ne-om pune inimile noastre,/ spre Cel-Înalt din cer le-om înălța./ Păcătuit-am, ne-am făcut păgîni,/ Tu însă n’ai iertat.” Cea de-a treia temă, mai puțin dominantă dar nu mai puțin importantă este nădejdea într-o viitoare restaurare a Ierusalimului și a locuitorilor săi, datorită marelui har pe care evreii l-au găsit întotdeauna la Dumnezeu lor. Ieremia este un profet care cunoaște valoarea legământului. „O, Doamne,/ întoarce-ne la Tine, iar noi ne vom întoarce;/ ca și-altădată, fă-ne din zi o nouitate!”.

Pe tot parcursul acestor poeme, Ieremia se aseamănă foarte mult cu Hristos. Peste 600 de ani, Iisus avea să vină el însuși pe pământ și să plîngă pentru aceași cetate: „Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci și ucizi cu pietre pe cei trimiși la tine! De cîte ori am vrut sa strîng pe copiii tăi cum îți strînge găina puii sub aripi, și n-ați vrut! Iată că vi se va lăsa casa pustie” (Matei 23, 37-38).

Cartea *Plîngerile lui Ieremia* poate însemna și strigătul de durere al omului care crede în Dumnezeu și așteaptă un semn divin pe tot parcursul vieții lui spre mîntuire și iertare. Este o carte a lacrimilor, a durerii; omul ce îl slujește pe Dumnezeu simte această ruptură, nu doar pentru el, ci și pentru poporul lui, pentru dezastrul spiritual în care a ajuns Ierusalimul. Ieremia se identifică adeseori cu Iov atît în suferință, cît și în limbaj. El își mărturisește propria suferință și își descrie propriile traume. „*El trupul mi l-a ’mbătrînit, și pielea/ iar oasele mi le-a zdrobit.*” Venirea lui Nabucodonosor la tron, cucerirea țării lui Iuda, distrugerea Ierusalimului și luarea a poporului face ca glasul lui Ieremia să fie atît de sfișietor cînd privește în jurul lui la viața oamenilor transformată dintr-o dată în haos. În speranța că poporul lui va fi salvat el găsește trei argumente pentru această nădejde, trei argumente care sînt baza vieții spirituale a poporului lui Dumnezeu din toate timpurile. Primul argument este că Dumnezeu oferă poporului har. „*Iată ce mai gîndesc în inima mea/ și iată ce mă face să mai trag nădejde:/ bunătățile Domnului nu s-au sfișit, îndurările Lui nu sînt la capăt/ ci se înnoiesc în fiecare dimineață./ Și credincioșia Ta este atît de mare.*” Un argument foarte puternic în momente de necaz și suferință. Îndurările Domnului îl ajută pe Ieremia să-și ducă pînă la capăt credința. Dumnezeu încă oferă har și este Același în bunătate. Dumnezeu nu se schimbă, chiar dacă situațiile și circumstanțele se schimbă. Ieremia a știut că Dumnezeu îi va ajuta, îi va izbăvi și îi va ridica. Oamenii trebuie să persevereze în nădejde, să creadă în Dumnezeu chiar și în momentele grele și să Îl caute – lucru pe care ei de-a lungul timpului nu l-au făcut decît atunci cînd durerea și distrugerea era foarte mare. Perseverența și nădejdea sînt foarte importante ca ei să se bucore de har. Al doilea argument al nădejzii nezdruincinate a lui Ieremia în Domnul este că Dumnezeu poate să ajute. „*Bine este să aștepți în tăcere ajutorul Domnului.*” Ieremia a înțeles că Dumnezeu, chiar în momentele cele mai critice, poate să ofere ajutor. Oamenii se lasă

furați de timp când este vorba de ajutorul lui Dumnezeu, nu au răbdare și nu lasă ca Dumnezeu să-și împlinească voia și planul Său pînă la momentul când le va da ajutorul. În acele momente firea omului se revoltă împotriva lui Dumnezeu, ca într-o răzvrătire tăcută cu gânduri adresate lui Dumnezeu și nu cu voce tare. Psalmistul David cîntă în Psalmul 120, „Ridicat-am ochii mei la munți/ de unde-mi va veni mie ajutorul.” În cele mai dese cazuri, munții de probleme pe care îi vedem în față, în viața noastră de zi cu zi, sînt munți pe care noi nu îi putem muta singuri. Dar tot psalmistul spune că, după ce privește la munți, se gîndește că dincolo de ei există cineva care poate să ajute. Mîntuitorul Hristos ne călăuzește, ne ajută și ne poartă de grijă. Ar trebui să așteptăm și să ne uităm unde trebuie, pentru că ajutorul divin vine la noi. Al treilea argument al nădejzii este că Dumnezeu, atunci când îngăduie omului să treacă printr-un necaz, are întotdeauna un plan special cu el. Ieremia vede planul lui Dumnezeu și spune că el trebuie să primească acest plan al lui Dumnezeu din tinerețe. *„Este bine pentru om să poarte un jug în tinerețea lui. Să stea singur și să tacă, pentru că Domnul i l-a pus pe grumaz. În Noul Testament, la Matei, Iisus spune atît de frumos: „Luați jugul Meu asupra voastră și învățați de la Mine, căci Eu sînt blînd și smerit cu inima; și veți găsi odihnă pentru sufletele voastre.”* Să accepți lucrarea lui Dumnezeu din tinerețe înseamnă să accepți planul lui Dumnezeu în viața ta. această acceptare înseamnă de fapt că accepți învățătura lui Hristos și te supui acestui plan. Ieremia scrie: *„Căci Eu știu gîndurile pe care le am cu privire la voi, zice Domnul,/ gînduri de pace, și nu de nenorocire, ca să vă dau un viitor și o nădejde. Bucuria care vine care vine din acceptarea acestui plan este imensă. Dumnezeu îți poartă zi de zi de grijă. Ieremia a învățat două lecții majore și a vrut să le arate poporului. Dumnezeu nu lasă pentru totdeauna, nu abandonează, chiar dacă este supărat, El are planul Lui de disciplinare. Iar rana pe care o face omului tot El o vindecă. Profetul Ieremia fără să își dea seama pe deplin, plînge Ierusalimul care a fost, care este și care va fi și peste sute de ani atunci când Mîntuitorul Hristos învață oamenii în această cetate, atît de iubită și atît de lovită de-a lungul vremurilor.*

Note

Biblia, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2009

Biblia comentată, Poezia Vechiului Testament, Editura institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000

Septuaginta 6/I. Isaia, Ieremia, Baruh, Plîngeri, Epistola lui Ieremia, Coordonatori: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, Ioan-Florin Florescu, Editura Polirom, Iași, 2011

Lirica greacă veche (Concluzii)

Comparativ cu cele mai cunoscute expresii lirice ale lumii antice (cea egipteană, ebraică indiană etc.) care erau mișcate de elanurile nestăvilite ale unor trăiri impersonale, fapt ce trădează directă lor descendență dintr-un lirism colectiv primordial, poezia greacă se manifestă, încă de la începuturile sale, sec. VII și VI î.e.n., ca cel dintâi fenomen liric de proporții, ce poartă însemnele unor mărci personale de adâncime. Observația rămîne valabilă în ciuda aspectelor sincretice pe care înfățișările ei le comportă, respectiv a neputinței sale de a se desprinde de muzică (și chiar de dans uneori) pînă în epoca elenistică.

În consecință, în procesul dezvoltării civilizației urbane, luptele politice și pasiunile de tot felul care au tulburat viața cetăților, au determinat abolirea vechiului ideal uman modelat după tiparele eroului homeric și instituirea unei noi imagini a omului în care conștiința personalității se aprindea pentru prima oară. Însă desprinderea și delimitarea individului de colectivitate s-a produs paralel cu conturarea tot mai pregnantă a granițelor dintre conștiință și lumea exterioară, încît concentrarea subiectivității asupra propriei sale naturi a sfîrșit prin a descoperi și explora rezervoare lirice nebănuite pînă atunci ale sufletului omenesc. Marea diversitate de nuanțe a substanței lirice, ca și a formelor noi în care ea s-a concentrat, abia din această perspectivă devine explicabilă.

Cel mai revelator reflex artistic al acestui timp de profunde schimbări, la toate nivelurile structurilor materiale și spirituale, este *elegia*¹. Forma sa încăpătoare, aderînd deocamdată la conținuturi extrem de diferite (eroic, civic, antieroiic, sentimente de regret etc.) pare a fi în căutarea unui fond propriu. Pe de altă parte însă, tocmai această stare de lucruri a făcut posibilă cultivarea măsurii elegiace de către aproape toți poeții care au trăit la mijlocul și în a doua jumătate a sec VII î.e.n.: Callinos, Tirteu, Mimnerm, Solon, Teognis, Arhiloh ș.a. Definiția modernă a speciei nu poate fi aplicată decît unui număr restrîns de elegii nutrite de sentimentul unei deznădejdi irepresibile, provocată de gîndul neputinței de a mai recupera tinerețea și iubirea care au trecut. Nu este deci întîmplător faptul că un poet ca Mimnerm, făcîndu-se interpretul unor astfel de sentimente, a devenit primul liric în a cărui operă „se

¹ Indiferent de conținut, poezia alcătuită din distihuri elegiace, (care erau compuse dintr-un hexametrul și un pentametrul) era elegie. Acest mod de a defini specia s-a perpetuat și în literatura latină.

înfiripă o poezie personală, de comunicare directă a unor trăiri sufletești proprii”¹.

De asemenea, cadrul generos al *elegiei* a prilejuit și apariția *epigramei*. În concizia unicului său distih, acesta condensează o reflecție de ordin moral ori filozofic sau, în majoritatea cazurilor, transcrie în termeni mai elevați o simplă inscripție funerară. După aproape patru secole, în epoca elenistică, destinul său va evolua sub constelații mai favorabile. Constatarea poate fi justificată atât de frecvența cu care epigrama a fost cultivată, cât și de extensiunea pe care au cunoscut-o dimensiunile ei, în cuprinsul cărora amintiri despre cei morți, sfaturi morale, anecdote picante, dezvoltări cu conținut grav etc., se transformă într-o scurtă poezie avînd între opt și douăzeci de versuri. Deocamdată însă, nefiind o structură edificată de spiritul satiric și luminată de poanta finală – așa cum se va constitui mai tîrziu – aceasta rămîne, ca și elegia de altfel, să-și caute propria identitate.

În acest context, poezia iambică, datorită naturii sale incisive și ritmului său alert, deschide drumul liricii cu puternice implicații satirice, dar și cu trăsături personale de prim ordin. (Altminteri spus, atitudinea satirică în genere, ca și exprimarea unor sentimente de regret, sînt mai favorabile unui lirism personal decît reflecția morală ori celebrarea activităților civice.). Întrucît însă tonul mușcător vizează numai o persoană sau un grup restrîns de indivizi, fără a-și îndrepta săgețile asupra viciilor unui întreg mediu social, fapt ce presupune inexistența unei viziuni social-politice cuprinzătoare, poezia iambică pregătește doar terenul pentru adevărata satiră.

Ulterior, marea concentrare a substanței lirice în poezia melică a devenit principala cauză care a determinat producerea unei explozii neobișnuite în interiorul acesteia, prilejuind diversificarea ei într-un număr relativ mare de specii, *imnul propriu-zis, ditirambul, peanul, noma, oda, epinikiul, encomionul, himeneul, epitalamul etc.* Respectînd asemănările și deosebirile existente între acestea dar generalizînd nepermis de mult, ele s-ar putea grupa în *cîntecele, imnurile și odele* lumii grecești antice, deși granițele între imn și odă, pe de o parte, sau între odă și cîntec, pe de altă parte, rămîn, nu de puține ori, extrem de labile. Starea de imprecizie derivă aproape întotdeauna din însăși natura lucrurilor. Astfel, dacă prin exprimarea entuziasmului colectiv față de zei(sau de puterile naturii), imnul aderă la modul de a fi al lirismului impersonal al tradiției, prin marea sa sensibilitate și fantezie (Alceu, Safo) stă adeseori pe temeliiile unui lirism mai personal ca oda și cîntecul.

Cu toate acestea, acceptînd punctul de vedere al lui Platon, potrivit căruia imnul ar fi numai cîntecul de slavă închinat zeilor, se poate opera trasarea unei granițe mai ferme între acesta și oda dedicată glorificării unei

---

¹ Afirmația aparține Simonei Noica și se află cuprinsă în notele critice care precedă traducerea elegiilor lui Mimnerm, la pagina 21 a *Antologiei lirice grecești*. (București, Ed. Univers, 1970).

idei, personalități sau înfăptuiri umane deosebite. O asemenea perspectivă creează posibilitatea integrării câtorva forme ale liricii grecești în sfera imnului (*ditirambul, peanul, noma* etc.), iar a altora în cea a odei (encomionul, epinikiul). În felul acesta, ținând seama de disocierea operată, se poate constata că începând cu imnurile atribuite lui Homer, continuând cu cele create de Safo, Stesihoros, Pindar ș.a., și sfârșind cu cele presupuse a fi opera lui Orfeu, specia a traversat întreaga literatură elină, având uimitoare corespondențe de fond și de tonalitate cu imnurile egiptene, psalmii ebraici și cu imnurile vedice.

În același timp, în procesul creșterii sale în demnitate și cunoaștere, când omul a avut revelația naturii divine a însușirilor sale spirituale, el le-a ridicat și pe acestea (ca altădată pe puterile cosmice) la rangul de zeități și le-a celebrat în imnuri. *Imnul virtuții* de Aristotel stă împreună cu *Imnul Gîndirii*, elaborat de vechii indieni, pe aceleași coordonate de mentalitate, ambele creații reflectînd în fond un stadiu similar pe care s-a situat conștiința umană în relația sa cu universul.

În mod incontestabil însă, oda rămîne specia prin care lirismul cunoaște acum cea mai pură, mai densă și, din aceste rațiuni, cea mai plină de nuanțe stare a sa. Fiind un cîntec născut dintr-un nestăviluit elan admirativ față de o personalitate sau un eveniment, oda se distinge de cîntecul propriu-zis prin nota de solemnitate care se răsfrînge din întreaga sa tonalitate. Drept urmare, atari rațiuni de ordin teoretic permit, pe de o parte, clasificarea acesteia în odă politică (Alceu), odă erotică (Safo), odă cu caracter sportiv, religios și politic (Pindar), iar, pe de altă parte, facilitează delimitarea tuturor acestora de *cîntecul propriu-zis*, care, la rîndul său, poate să fie cîntec de nutură (epitalam), cîntec nupțial (himeneu), cîntec de petrecere etc.

Trebuie să relevăm că acest din urmă cîntec, așa cum a fost cultivat de către Anacreon, a avut un rol esențial în constituirea unei lirici a plăcerii. Apărută pe trunchiul meditației asupra deșertăciunii sorții omenești, poezia plăcerilor devine acum, pentru prima oară, o structură lirică independentă.

În această ambianță, în punctul unde neliniștea filozofică a unui Parmenide și Empedocle își asociază avîntul și strălucirea imaginației artistice, contururile unei noi specii poetice, *poemul filozofic*, devin tot mai distincte. Altminteri spus, starea de exaltare a filozofului față de adîncimea sau măreția propriilor idei, corelată cu necesitatea comunicării acestora într-un limbaj suplu și sugestiv, așa cum numai poezia îl avea, a sfîrșit prin a transforma materia abstractă în literatură. Avînd certe similitudini cu poezia filozofică de tipul *Imnul creațiunii* din *Rig-Veda*, o emanație lirică de scurtă respirație, născută din contemplarea cu fervoare a ideii, poemul filozofic elin se deosebește de acesta nu numai prin dimensiuni, ci și prin abundența ideilor și a conceptelor abstracte care, nu rareori, par să suplinească funcția personajelor din poemul propriu-zis.

Dar înainte de a-și încheia existența istorică și de a participa, alături de alte valori ale culturii eline, la marea operă de plămădire a spiritualității europene medievale și moderne, poezia greacă a mai creat, printr-un ultim și sublim efort, una din speciile cu cea mai îndelungată posteritate, *idila*. Altminteri spus, curenții cei mai vițoroși ai vechiului cîntec elen au continuat să circule subteran și, îmbogății de poezia populară, au sfredelit pămîntul transformîndu-se, prin strădania lui Teocrit, în izvoare de lirism proaspăt și curat. Dar presimțind parcă pierderile cu care civilizația va marca ființa umană, idila (și prin ea literatura greacă) îi oferea astfel omului, cu veșnica putere vizionară a artei autentice, mijlocul de a-și păstra puritatea și armonia lăuntrică, natura și visul.

În sfîrșit, toate aceste constatări se cuvin întregite prin cuceririle esențiale pe planul prozodiei, versul și strofa alcaică și safică.

De asemenea, subliniem prezența unor alegorii (cea a statului aflat într-un punct critic al existenței sale și reprezentat prin imaginea corăbiei în furtună), metafore (cea a vieții ca vis), teme literare fundamentale (eroismul, viața, moartea, natura, iubirea, frumusețea în sine, independentă de iubire, virtutea etc.), și motive literare (*carpe diem*, *fortuna labilis, est modus in rebus* etc.), care, prin intermediul literaturii latine, au pătruns în literaturile moderne.

Din nefericire însă, din întreaga moștenire a culturii grecești, domeniul cel mai afectat de eroziunea nimicitoare a timpului sau a altor factori destructivi este cel al poeziei lirice. Din cînd în cînd, descoperirea unor papirusuri, cuprinzînd cîteva versuri sau fragmente lirice mai ample, nu face decît să întregască o masă a ruinelor. În ciuda acestui fapt, tot ceea ce s-a păstrat din acest inestimabil tezaur rămîne o eclatantă mărturie a efervescentei spirituale pe care cultura greacă a cunoscut-o din epoca arhaică și pînă la sfîrșitul perioadei elenistice. Extraordinara diversitate a materiei lirice nu face decît să o răsfrîngă pe cea a spiritului grec aflat în explorarea unor noi domenii ale lumii interioare sau în fața unor probleme majore cu care s-a confruntat istoria sa.

În esență, lirica și muzica greacă rămîn expresia artistică a neliniștilor abisale care au cutreierat sufletul grec. Seninătatea și liniștea apolinică ce transpar din arhitectura, sculptura și filozofia sa, ca reflexe ale raționalității spiritului elen, trebuie numai decît întregite, spre a avea o imagine mai deplină a chipului său imaterial, cu înfiorările și temerile care alcătuiesc tendințele sale intime, dionisiace.

Lars Forsell
sau proteismul unui postmodernist inadecvat

1. Ipostazele comediantului

Muzica și poezia proastă nu ar trebui disprețuite doar pentru că iubim creațiile de calitate¹.

În poezia suedeză modernă Lars Forsell face figura celui mai versatil autor al generației sale. Este poetul care s-a sustras constant intențiilor criticilor literari de a-l încadra într-o categorie anume. Varietatea de expresie a poeziei sale este evidentă chiar și în titlurile cărților publicate de-a lungul anilor: *Voci, Pietre, Cîntece, Prieteni, Încrederi* ș.a. Forsell a scris cîntece și balade, elegii și satire, monologuri și poeme-portret, piese de teatru, texte de cabaret și monodrame. A scris sonete atunci cînd contemporanii săi cultivau versul liber. A scris pentru scenă, pentru radio și pentru cititorul ce preferă lectura în intimitatea căminului. Proza scurtă, eseurile și traducerile nu i-au fost nici ele străine. A tradus și trilogia lui Eschil, *Orestia*, și cîntecele politice ale lui Jacques Brel, Boris Vian, Léo Ferré și George Brassens. Tot el a fost cel care, în anii '50-'60, a introdus în Suedia tradiția șansonetei și a cabaretului². Dacă, sub aspectul diversității scrisului, ar fi să găsec un corespondent român al acestui autor, aș fi tentat să-l numesc pe Marin Sorescu.

Acest corifeu al literaturii suedeze, începînd din deceniul al patrulea înoace, născut în Stockholm, în 1928, s-a afirmat ca unul dintre tinerii poeți de prim rang în timpul anilor 1950. Generația acelor ani îl știe ca pe un tip elegant, cu pălăria pe-o ureche și șal aruncat peste umăr, autor al unor texte fascinante și melancolice precum *Învîrtește-te pămîntul meu, Eu stau aici în piața publică* sau *Pianul săracului*. Generațiile următoare și-l amintesc ca pe o celebritate care, în 1973, a scris textul hitului *Vara care nu spune niciodată nu* pentru concursul Eurovision. Versul *Sîinii tăi ca niște rîndunici care cuibază* a declanșat proteste publice. Aceeași reacție o cauzase și în 1960, după ce, în cadrul unei emisiuni televizate, s-a pornit să vorbească despre folosirea prezervativelor sau cînd, împotriva tuturor așteptărilor, a fost ales membru al Academiei Suedeze, în 1971. Forsell a rămas același tip recalitrant pînă la

¹ Frazele alese ca motto-uri aparțin poetului și au fost traduse de mine, la fel ca și versurile selectate spre ilustrare. – D.O.

² În timpul anilor petrecuți la Paris, Lars Forsell a avut ocazia să-l întâlnească pe compatriotul nostru, Tristan Tzara, despre care a și scris cîteva rînduri într-un volum de memorii. – D.O.

vîrsta de 79 de ani, cînd i-a venit sorocul să dea seamă pentru faptele sale, pe lumea cealaltă.

Dar să ne întoarcem la începuturile bogatei sale cariere. Lars Forssell a debutat în 1949 cu placheta *Ryttaren/ Călărețul*, prin care rupea cu tradiția poeziei ermetice, bine înstăpînită în peisajul liric suedez al acelei perioade. În *Clownul*, următorul său volum, publicat în 1952, și-a continuat asaltul împotriva tradiției moderne (oximoronul e la locul lui, aici), făcînd haz de producțiile marcat "cerebrale" ale colegilor săi scriitori. Lirica sa erotică a avut darul să stîrnească proteste vehemente printre păzitorii moralei. Versuri precum *Pe șoldul stîng, ai un semn micuț / Iar cînd rîzi, ți se fac cincii riduri / lîngă nară. (Un poem de dragoste, 1960)*, a trezit entuziasmul multor cititori, dar alții, la fel de mulți, s-au simțit oripilați de unele din poemele sale cu pronunțat caracter carnal. Cititorii români, care apreciază poemele lui Emil Brumaru, și nu doar ei, își pot imagina ușor genul de poezie practicat de junele Forsell la acea vreme.

Nonconformismul autorului a devenit și mai evident, cînd a introdus în poezia suedeză teme "apoetice" precum cele politice ori cele legate istoria recentă. Așa se face că, în versurile sale, a înlocuit anxietatea, atît de "îndrăgită" de moderniști, cu subiecte inspirate de atmosfera războiului rece a anilor -50. Credinței în unitatea dintre trăire și expresie, revendicată de ceilalți, el i-a opus convingerea că poezia este un joc cu măști, în care poetul își manifestă propria prezență. Ilustrativ, în acest sens este poemul *Conștiința, versiunea generală*, inclus în culegerea *FC Tjetjens* (1954):

<i>När på order guden fallit och legoknektarna slagit sönder hans lemmar</i>	<i>Cînd zeul a căzut la ordin și mercenarii i-au făcut zob mădularele</i>
<i>och i skydd av mörkret delat hans ägodelar mellan sig smög jag, Er tjänare, mig fram i första morgonljuset och krökte försiktigt ett hår på det avhuggna huvudet.</i>	<i>și la adăpostul nopții și-au împărțit bunurile lui între ei m-am furișat, Eu, robul vostru, la primele raze ale dimineții și am îndoit ușor un fir de păr de pe capul rețezat.</i>

Zeci de ani s-a confruntat Lars Forsell cu formele și simbolurile autorității. Mostre de critica socială directă pot fi găsite în poeme ce poartă titluri precum: *Fragmente din Zimbabwe* (volumul *Ändå/ Totuși*, din 1968), *Lenin vorbește lucrătorilor* (în *Oktoberdikter/ Poemele lui octombrie*, din 1971). Iată, spre exemplificare, cîteva versuri extrase din poemul *Sentimentul de a fi acasă*:

<i>Vi är alla invandrarbarn Vi kom en gång alla till främmande land.</i>	<i>Sîntem cu toții copii de imigranți Toți am venit cîndva într-o țară străină.</i>
<i>Vi är alla invandrarbarn</i>	<i>Sîntem cu toții copii de imigranți</i>

*men snart tog hemkänslan
överhand.*

*dar curînd sentimentul de a fi acasă
ne-a copleșit.*

În anii deceniului șase, Forssell a fost unul din scriitori care au condamnat războiul dus de SUA în Vietnam; rezultat, în mod cert, al celor 18 luni petrecute, în cursul anilor 1947-1948, la un colegiu american.

2. Rolurile dramaturgului

Oare nu s-ar putea scrie diferite tipuri de poezii pentru diferite tipuri de cititori?

În Statele Unite, Forsell a avut ocazia să se familiarizeze cu toată poezia anglo-saxonă, de la Edmund Spensers Faerie Queen la Henry James. Cît îi privește pe Ezra Pound și T.S. Eliot, a fost atras mai mult de primul, decît de cel de-al doilea, considerat drept un guru de către moderniştii suedezi ai deceniului patru. *Precum dama de pică și musca pe tavan / încerc să mă țin drept / cu capul în jos*, declara deschis autorul scandinav, în poemul *Steaua lui Cocteau*. Atitudine consecventă, formulată și mai explicit într-unul din numeroasele sale interviuri, în care declară că, în actul scrisului, se manifestă trei eu-uri: un eu conștient, exigent, care comandă și corectează exigent, eul conștient de sine doar pe jumătate și eul care scrie după pofta inimii. Se pare că în ansamblul operei sale s-au manifestat toate aceste trei eu-uri, nu doar pe rînd și separat, ci adesea într-o formă aglutinată. Multe din poeme sale au un ritm care le fac cantabile, piesele sale de cabaret conțin numeroase pasaje de adesea în registru grav, dramele lui sînt înșesate cu pasaje lirice iar versurile au adesea o încărcătură dramatică explozivă.

Iată, spre exemplu, cum, în poemul *Skrappnos/ Nas zdrelit*, percepția întunecată a unei existențe dezrădăcinate se pliază pe imaginea delicată, ce exprimă dragostea pentru propriul nepoțel:

Sakta, min like,

vänd dig sakta till mig som solens maskros

och tig med mig

rinnande avgrund / sök förstå

Det rena inger hopp och jag vill vara utan!

Ge mig ett kardborrliv så sakteliga

Nånstans / fastnar jag / väl alltid.

Încet, seamănul meu,

*întoarce-te încet spre mine, ca firul
de păpădie*

și taci cu mine

abis curgător / caută să-nțelegi

*Puritatea dă speranță iar eu vreau
să fiu fără!*

Dă-mi o viață de ciulin așa încetișor

Undeva / mă agăț eu / fii sigur.

Din versul despre puritate ar părea că, la traducere, am omis un "nu" cerut de logica enunțului. Cum se vede și din varianta originală însă, formularea are aceeași "carență" și în suedeză. Ciudățenia respectivă este atenuată oarecum atunci cînd o conectăm cu imaginea "vieții de ciulin". O posibilă interpretare ar fi

aceea că eul auctorial respinge certitudinile metafizice, preferînd suportul temporar, oferit de împrăjurările circumstanțiale.

Cînd nu vorbește în numele propriu, autorul recurge la imaginea unor personaje celebre, convins fiind că, prin ele, poate releva propriile sale drame sufletești. Este cazul celor mai importante poeme, elaborate în anii 60-70 și incluse în volumele *Röster/ Voci* (1964), *Ändå/ Totuși* (1968), *Oktoberdikter/ Poezii de octombrie* (1971), *Försök/ Încercare* (1972) și *Den möjliga/ Posibilul* (1974). Într-unul din poeme, abordînd figura Penelopei, bunăoară, poetul se întreabă, care va fi viața ei secretă – lipsită de dulceața așteptării – după întoarcerea lui Ulise. În *Odysseus în Ithaca*, "cel mai ciudat poem de dragoste din poezia suedeză", ca să-l citez pe Karl Vennberg (alt gigant al liricii scandinave), este exprimată neputința lui Ulise de a o uita pe Calypso, ființa pe care eroul lui Homer a iubit-o cîndva atît de pasionat și pe care încă o mai iubește:

*Det finns purpur så mäktigt, Kalypso,
att några uns därav kan färga hela havet blodrött.*

*E purpura atît de intensă, Calypso,
că doar cîțiva stropi pot însîngera întreaga mare.*

Iertată-mi fie zburdălnicia gîndului, dar eu simt în aceste două versuri, o tensiune extraordinară, echivalentă cu cea emanată din versurile Annei Ahmatova, din *Muza* (... *Tu ești cea care i-a dictat lui Dante Infernul?/ Și ea răspunde: Da*). Aceeași economie de cuvinte în dosul cărora simți că zace, zăgăzuită, o durere nemărginită.

În volumul *Röster/ Voci*, poetul problematizează însăși ideea perfecțiunii. El pune în gura genialului balerin Nijinskij cuvintele: *Auzi/ cîntă ceva ce nu știi/ Te poartă și te mîngîie/ Împotmolește-te...* De unde vine acest îndemn? Poate din nevoia de a păstra în suflet o urmă din neprevăzutul vieții, poate din teama de a nu eșua în cadrele sigure, dar, vai, atît de înguste al știutului aducător de moarte. Același Nijinskij, alter-ego-ul poetului, ajuns la apogeul artei sale, exclamă:

*Förstått? Vad?/ Säg det.
Jag är så trött.
Jag är träd på e nål som aldrig vill sluta
gå genom mörkret*

*Înțeles? Ce?/ Spune-o.
Sînt atît de obosit.
Sînt trecut prin acul ce nicicînd
nu-ncetează
să meargă-n întunerici.*

Ce altceva decât poezia, creația artistică în general, este acel instrument care înfruntă întinericul, care interoghează ființa la nesfârșit, chiar și dincolo de controlul sinelui?

3. Măștile tragicului

Poezia nu este doar cîntec de leagăn, dacă cineva ar crede așa ceva.

Punerea la îndoială a poeziei ca scop în sine este o constantă a creației lui Lars Forsell. Sîntem, astfel, îndemnați să credem că ea ar servi unui scop care o transcende, dar, paradoxal, această entitate superioară pare că lipsește! Este de remarcat, în acest sens, comentariul (auto)ironic dintr-un poem scris deja în anul 1954:

*Över protuberansernas form,
den sprängda
klippans överskärningar
gör han... på rutin... en parafra, ja*

*Peste forma protuberanței,
din așchiile
stîncii spulberate
face ... automat... o parafrază, da*

*över vad intet är. Må Gud blott
bevara honom från att
fullborda något...*

*a nimicului. Fie numai ca
Dumnezeu
să-l ferească să apuce a
împlini ceva ...*

*F.C. Tjetjens se intitulează poemul din care am desprins versurile de mai sus. Ele exprimă momentul cînd integritatea individului se prăbușește, scena fiind acaparată de... o absență. În cazul figurilor umane, această absență se manifestă ca deficiență sufletească ori spirituală. Anti-eroii lui Forsell sînt, nu de puține ori, ființe vulnerabile, ridicole, temătoare, eroi timorați, care nu cu semenii lor se confruntă, ci, cel mai adesea, cu propria lor neputință. Speranța însă nu lipsește cu totul, ci e prezentă ca o slabă licărire, precum în această variațiune după Yeats, selectată din volumul *Ândă/ Totuși*:*

*Lönnen/ väntar våren.
Den vet att hon kommer igen
och vattnar dess rot.
Men vår kärleks eld
noastre
skall med åren/ kvävas i sot.
Käraste./ Säg mot.
așa.*

*Arțarul / așteaptă primăvara.
El știe că ea se va întoarce
să-i ude rădăcinile.
Dar focul dragostei
va fi cu anii / sufocat de funingine.
Draga mea / Spune că nu-i*

Durerea generată de presimțirea sfîrșitului e contrabalansată, chiar dacă și într-o mică măsură, de dorința de a fi contrazis.

Culegerea de poeme din 1980, intitulată *Stenar/ Pietre*, este considerată de cei mai mulți recenzenți suedezi drept cea mai remarcabilă carte a lui L. Forsell. Ea reprezintă o adevărată sinteză a universului său poetic. Mirajul unor episoade din trecut și amintirea fugară a prietenilor dispăruți, sînt înlocuite rapid de asaltul unor adevărilor nemiloase. Într-un poem din suita *Hjärnspöken/ Sperietori*, versurile par a fi înlănțuite într-o stare de transă:

*Stegen/ rubbar Lien/ Lien rubbar/ Lansen//
Lansen rubbar Hillebarden/ Hillebarden/ Klappträät//
Myror rör sig/ Stacken rubbas intet//
Det är Skrapnos/ Bilan darrar
och allt och ingenting är rubbat//
Stadig hand!*

*Pașii / surpă Coasa / Coasa surpă / Lancea //
Lancea surpă Halebarda / Halebarda / Maiul //
Furnici se mișcă / Mușuroiul nu se surpă nimic //
Este Nas belit / Satîrul se-agită /
și totul și nimic nu e prăbușit //
Mîină fermă!*

Ritmul sincopat al acestor versuri naște impresia unui nevinovat joc de copii, un fel de *capra sare masa/ iada sare casa*, dar toate aceste obiecte vătămătoare ne sugerează că este vorba de o realitate extrem de gravă; fapt tradus prin mijlocirea cuvintelor ce se agită asemenea satîrului ținut în mîină cu fermitate. Aceeași strategie a îmbinării ludicului cu tragicul, dar într-o notă mult mai degajată, este folosită și în poemul *Förtroenden/ Încrederea* (2000). Dragostea de viață se împletește aici cu conștiința sfîrșitului iminent:

<i>Snart skall man lämna scenen</i>	<i>Cît de curînd voi părăsi scena</i>
<i>och följa den farliga leden</i>	<i>urmînd calea primejdioasă</i>
<i>strax bortom dikesrenen</i>	<i>aflată colea dincolo de șanț</i>
<i>in bland de mörka träden.</i>	<i>printre pacacii întunecați.</i>

Nu sună strofa aceasta ca un ecou al unui poem de Marin Sorescu (ca să nu ne ducem cu gîndul tocmai pînă la Arghezi)? Mie îmi pare că da. Aceleași nuanțe autoironice, aceeași săgălnicie în tratarea unui subiect cum nu se poate mai sumbru.

Nu știu cît de limpede reiese, din toate aceste exemple, felul în care Lars Forsell a știut să echilibreze meditația de natură existențială cu critica socială și divertismentul; cît de limpede ilustrează ele extraordinara sa mobilitate stilistică și virtuozitate formală. Arta izvodirii de rime – aspect pe care nu l-am ilustrat – este și ea inegalabilă. La fel de necesar de reamintit este abilitatea

autorului de a transpune, în formule simple și clare, experiențe de viață complexe. Umorul și ironia, sublimul și burlescul, gravitatea și ușurința... pe toate le-a adunat, realizînd o sinteză menită a se conecta cu cititorul căruia, și lui, îi adresează perena întrebare: Ce este poezia? Cu aceeași interogație, formulată într-o altă variantă, și în loc de orice alte considerații, cred că este potrivit să rotunjesc și eu acest medalion literar:

<i>Vad är den, poesin?</i>	<i>Ce este ea, poezia?</i>
<i>Parkettgolv under virvelvindar,</i>	<i>vîrtej de vînt pe parchetul podelei,</i>
<i>melodiskt gungfly under lärkan</i>	<i>zbor melodios sub cînt de ciocîrlie</i>
<i>eller – som kärleken – en domkraft?</i>	<i>sau – întocmai ca și dragostea – un cric?</i>

Nicolae MAREȘ

ÎMPĂRAT ȘI PROLETAR DE MIHAI EMINESCU ÎN LIMBA POLONĂ (II)

Rolul jucat de Aron Cotruș

Puțin cunoscut a rămas faptul că diplomatul Aron Cotruș l-a însoțit pe Zegadłowicz în voiajul acestuia în România, inclusiv la mormîntul poetului Mihai Eminescu, de la cimitirul Bellu, lucru pe care scriitorul – de-acum la maturitate – îl va consemna într-un articol publicat în Convorbiri literare, în 1939, la a 50-a aniversare de la moartea marelui său înaintaș și confrate.

Este meritul lui Aron Cotruș că va păstra cu traducătorul din Wadowice relații dintre cele mai cordiale de prietenie pe întreaga și lungă sa ședere în Polonia (cca șapte ani), amicitii pe care le va lărgi, mai mult ca sigur, prin intermediul lui, și cu alți creatori și româniști de seamă: W. Lewik, T. Holender, E. Biedrzycki, cu numeroși exgeți și critici literari, cu personalități influente din Ministerul Culturii și Artei de la Varșovia.¹

În dosarul personal al atașatului Cotruș nu am găsit caracterizări ale muncii sale din perioada varșoviană, făcute de superiorii săi, de cei care îl „coordonau”, cum am spune azi. Cu siguranță, practica „notărilor” personalului diplomatic al misiunilor Regatului României în exterior a fost introdusă ceva mai târziu, în anii '40, de șeful externelor, Mihai Antonescu, urmărind eficientizarea muncii corpului diplomatic românesc, mai ales în perioada în

¹ Nicolae Mares, Aron Cotruș, scriitor și diplomat prea mult dat uitării, Acasă, 2011, ff. 58-63.

care propaganda iredentistă maghiară săpa la temelia statului românesc. Textul primei consemnări (notare de serviciu) l-am găsit, în schimb, la „cazierul” de la externe al consilierul Aron Cotruș, redactat fiind în anul 1942. Este notarea redactată de N. Dimitrescu, ministrul plenipotențiar de la Madrid, cu care poetul a colaborat strâns. Nu cred că miniștri plenipotențiar de la Varșovia: Cădere, Vișoianu sau Zamfirescu n-ar fi subscriș la această apreciere oficială făcută peste ani distinsului lor colaborator:

„Intelectual de rasă, poet național viguros, înfocat luptător naționalist, Dl. Aron Cotruș se bucură de mare prestigiu în lumea intelectual-artistică și de presă spaniolă, precum și față și printre colegii săi străini, printre cari a știut să facă cunoscută dreptatea revenendicărilor românești. Temperamentul său foarte afabil, cordial și îndatoritor, curtenia sa desăvârșită, precum și buna cunoaștere a limbii spaniole i-au cucerit mari și credincioase prietenii în aceleași cercuri. Acțiunea sa puțin sgomotoasă dar foarte abilă și tenace de luminare prin vizite personale dese, strecurarea de articole, trimiterea a numeroase cărți și broșuri, a adus și aduce mari servicii cauzei țării, pentru toate aceste motive i-am dat calificativul foarte bun.

Cu siguranță era același diplomat patriot, același scriitor și publicist talentat, dăruit promovării culturii și spiritualității românești, același Cotruș, care la Sosnowiec a publicat volumul personal, în 1933, intitulat – Printre oameni în mers – iar la Varșovia, în 1935, florilegiul – Horia – care va avea zeci de ediții; la Lwow – tot în 1935 – Culegeri de versuri în limba polonă în traducerea lui Włodzimierz Lewik.

În schimb, istoricii literari polonezi consemnează numai traducerea lui Zegadłowicz Faust de Goethe din germană în polonă. Nu se mai amintește în nici un fel, în zilele noastre, despre travaliul său pentru cunoașterea și răspîndirea literaturii române în limba polonă. Au rămas risipite numai în presa poloneză a vremii cronicile elogioase. Din perspectivă celor peste 80 de ani care au trecut de atunci, autorul florilegiul Vin și sînge se înscrie printre cei mai seamă propagatori ai culturii românești în Polonia deceniului al patrulea al secolului trecut, alături de Wędkiewicz, Łukasik, Kastarska, Lewik, Biedrzycki, Hollender și alții. Fericit a fost prilejul în care cosîngeanul său Papa Ioan Paul al II-lea, acum Sfînt, a amintit despre Eminescu, în chiar una din omiliile rostite de marele Pontif în timpul vizitei făcută în România în mai 1999.

O piatră de hotar

a constituit-o apariția primei antologii de lirică românească tipărită în Polonia, intitulată Teme românești despre care subliniam mai sus, și care va constitui obiectul unei analize separate, aprofundate. Aici menționez numai bună receptare a opusului în presa poloneză din acele timpuri: Tygodniki Ilustrowany, Czas, Myśl Narodowa, Dziennik Ludowy, Ilustrowany Kurier Codzienny, Widomości literackie etc. etc.

În unanimitate recenziții au considerat cartea drept o prezență insolită pe firmamentul literar polonez. În accepțiunea acestora calitatea artistică a transpunerilor a fost realmente la înălțime.

În 1932 poetul, traducătorul, publicistul, omul de cultură, colecționarul Zegadłowicz se mută de la Poznań în Silezia, angajat fiind la Teatrul din Katowice, în același timp predînd istoria artei la Coservatorul din localitate și suținînd o seamă de conferințe despre cultura românească, inclusiv la radio.

În primăvara aceluiași ani a publicat *Împărat și Proletar* (ediție bibliofilă) pe care i-a dedicat-o, la 10 mai 1932, de Ziua Națională a României Mari, istoricului Nicolae Iorga: „Marelui voievod al sufletului neamului românesc, savantului, filozofului, poetului, cîrmuitorului corăbiei Statului”. Se pare că un exemplar a ajuns, prin șeful misiunii diplomatice românești la Varșovia, Victor Cădere, și în mâinile regelui, Carol al II-lea, cunoscut fiind că diplomatul român era un carlist convins, în relații apropiate cu Ernest Urdăreanu, ceea ce l-a ajutat să ajungă șeful misiunii diplomatice la Belgrad și apoi la Lisabona, exact în timpul războiului. Cînd Aron Cotruș era la Madrid.

Poetul și traducătorul Emil Zegadłowicz la biroul său din Gorzen Gorny (azi Muzeul care îi poartă numele), în iunie 1933, cu ocazia marcării a 25 de ani de la debut, la un an de la vizita la Vălenii de Munte

1933 a fost anul în care la Varșovia a apărut primul florilegiu important din creația eminesciană în limba lui Mickiewicz: *Eminescu, Wybór poezji i*

poematów, trad. E. Zegadłowicz, cu o introducere de N. Iorga și cunoscutul eseu biografic Nirvana, semnat de I.L. Caragiale. Culegerea cuprinde poemele: *Ze umrzeć mam* (Odă), *Ponad szczytami* (Peste vîrfuri), *Las* (Ce, te legeni ...), *Diana*, *Do gwiazdy* (La steaua), *Przez fale przez zawieje* (Dintre sute de catarge), *Jutrem życia dzień się zwiększa* (Cu mîine zilele-ți-adaugi), *Północ* (Se bate miezul nopții), *Testament* (Mai am un singur dor), *Kamadewa*, *Wszystie ptaki w borze* (La mijloc de codru des), *Jezioro* (Lacul), *Jaskółki* (De ce nu vii), *Gdy gałęź w okno me uderzy* (Și dacă...), *Uliczka* (Pe aceeași ulicioară), *Jak ? Co ?* (De-or trece anii ...). *Rozłączenie* (Despărțire), *Daleko* (Departo de tine), *Sonet pierwszy* (Sînt ani la mijloc), *Sonet drugi* (Cînd însuși glasul), *Gwiazda wieczorna* (Lucaefărul), *Cesarz i proletariusz* (Împărat și proletar), *List I, II, III* (Scrisoarea I-a, a II-a, a III-a), *Modlitwa Daka* (Rugăciunea unui dac).

Într-un eseu mai aplu (de aproape opt pagini) poetul, antologatorul și traducătorul s-a pronunțat liric, cu patos despre creația eminesciană. Empatia pe care o degajă gîndurile și aprecierile scriitorului polonez din studiul respectiv nu cunoaște să se fi manifestat pînă atunci în alte țări. Rămîne ca eminescologiei români și de pretutindeni să aducă corecțiile necesare, dacă le au.

Primirea cordială din partea criticii poloneze cît și un număr mare de specialiști și exegeți de seamă din diferite centre culturale din Polonia a fost peste așteptări. Astfel, amintim de prezentarea făcută de universitarul cu studii de românistică la București, Stanisław Łukasik, *Nowe przekłady wierszy i poematów M. Eminescu* (Noi traduceri ale versurilor și poemelor semnate de M. Eminescu), exegeză apărută în cea mai cunoscută publicație poloneză, tipărită în cîteva sute de mii de exemplare, în „Tygodnik Ilustrowany” – 1933, nr.7, p.124; recenzia lui J. Birkenmajer, *M. Eminescu, Wybór poezji i poematów*, *przekład E. Zegadłowicza* (M. Eminescu, Culegere de poezii și poeme, traducere E. Zegadłowicz) în „Polonista”, 1933, nr.5, p.90, 1933; A. Galis, *Wśród zagadnień życia umysłowego. Polsko-rumuńska wymiana kulturalna. Rozmowa z poetą rumuńskim A. Cotruszem. Poezje Eminescu i bajki Creangî po polsku* (Printre chestiunile vieții intelectuale. Schimbul cultural polono-român. Convorbire cu poetul român A. Cotruș), în „Tygodnik Ilustrowany”, nr.19, 1933, p.373-374; K. Czachowski, *Poezje Michała Eminescu*, (Poeziile lui Mihai Eminescu), în „Dzień Polski”, nr.63, p.3 1933; St. Napierski, *Wybór poezji Eminescu* (Culegere de poezii din Eminescu), în „Wiadomości literackie”, nr.50, p.4. 1933.; Z. Rabska, St. Szpotański, *Literatura rumuńska w Polsce* (Literatura română în Polonia), în „Kurjer Warszawski”, 5 decembrie 1934.

Mai adăugăm la aceste contribuții și implicarea atașatului de presă Aron Cotruș la apariția primei antologii de proză în limba polonă, cît și propaganda pe care fostul oștean în Legiunea Română din Italia a făcut-o prin carte, de la om la om de la instituție la instituție. Fără îndoială că un rol

important în răspîndirea și cunoașterea lucrării respective a fost jucat și de relațiile cultivate cu pricepere de Aron Cotruș printre literați și în lumea presei poloneze de cele mai diverse orientări. Important a mai fost și climatul politic propice pentru susținerea unei asemenea prezențe, în ciuda faptului că relația Beck-Titulescu începuse deja să se răcească după semnarea unilaterală de Polonia a pactului de neagresiune cu URSS (iulie 1932), fără ca partea polonă să mai aștepte ca pasul respectiv să se facă simultan și de partenerul român cu care la 3 martie 1921 miniștri de externe din cele două țări semnase Convenția militară româno-polonă, prelungită atât în 1926 cît și în 1931. În memoriile sale, istoricului Nicolae Iorga (prezent la cîteva luni de la apariția culegerii, în august 1933, la Congresul internațional al istoricilor de la Varșovia), cu amărăciune a făcut următoarea consemnare în amintirile sale cu privire la relațiile bilaterale româno-polone cît și în chestiunea raporturilor României cu Sovietele. Aceasta relatînd despre întîlnirea avută cu șeful polonez al externelor, în timpul recepției oferită de președintele Poloniei în convorbirea avută cu Beck: „Impresia pe care o am este că acest om nu ne iubește și nu ne stimează. Îi trebuie minciuna păcii, chiar dacă ar fi să rupem din trupul nostru pentru a i-o procura. Vorbește franțuzește cu oarecare greutate și nu pare a fi deosebit de inteligent”¹

Și un alt gînd pertinent printre amintirile istoricului de atunci: „Cădere crede că lucrurile Academiei s-ar putea recăpăta de la ruși; Litvinov i-ar fi dat asigurări. S-ar putea lucra și prin Polonia”. Numai că Polonia a recăpatat mai toate bunurile, România mai nimic, în afara osemintelor lui Dimitrie Cantemir, redobîndite în 1935.

În mai 1936 Zegadłowicz participă la cunoscutul Congres al Culturii de la Lwów. După evenimentul respectiv începe colaborarea cu publicația antifascistă *Dziennik Popularny* în paginile căruia se va întîlni cu Wanda Wasilewska, Wiktor Grosz, Władysław Broniewski, Leon Kruczkowski și Lucjan Szenwald.

În curînd îi apare și romanul *Motoare* în care scriitorul critică din răspunteri ordinea sanataistă din țară, instaurată în mai 1926, pînă 'ntra-acolo încît zețarii chemați să-i culeagă manuscrisul pentru tipar, de teama de a nu fi aruncați în temnița rău famată de la Bereza, au refuzat efectuarea operațiunii.

În momentul izbucnirii celui de al Doilea Război Mondial Zegadłowicz se afla în conacul din Gorzeń-Górne. S-a îmbolnăvit și a trebuit să se interneze la spitalul din Sosnowiec, unde s-a stins din viață, în vîrstă de 52 de ani, la 24 februarie 1941.

Folosindu-se de dispariția scriitorului, nemții i-au confiscat imediat valoroasa bibliotecă conținînd aproape 10 mii de volume, colecția de artă populară, una dintre cele mai bogate din Polonia, constînd în sculpturi în lemn realizate de artistul primitivist, descoperit și promovat de el, Jędrzej Wowra,

---

¹ Nicolae Iorga, *Memorii*, vol. 3, p. 123

cît și pînze realizate de mari pictori polonezi, de mare valoare atunci și azi, cîteva mii de lucrări de grafică semnate de autori francezi, obiecte de artă populară, cu siguranța și românești.

Mormîntul scriitorului, prietenului devotat al culturii și poeziei românești se află în cimitirul din apropierea orașului Sosnowiec, la Będzin.

Împărat și proletar – un novum pentru literatura polonă

De mai multă vreme mi-am pus întrebarea: care a fost mobilul poetului polonez Emil Zegadłowicz, poet dintr-o țară eminentamente catolică, pentru a traduce poemul în întregime și de a-l publica într-o ediție bibliofilă, în anii '30 ai secolului trecut, la Poznań?

Să fi fost doar persuasiunea fostului atașat de presă de la Varșovia, Aron Cotruș, de asemenea autor al unui poem consacrat lui Eminescu, atît de puțin cunoscut în România? E drept editat în 1939. Pentru că, greu aș putea crede că Nicolae Iorga, cel căruia poetul wadowicean i-a dedicată traducerea de care aminteam mai sus, autor al atîtor exegeze conacrate credinței la români să îl fi determinat să se aplece cu destul de mare dăruire pentru a surprinde cît mai exact mesajul poemului, sîmburele social și anticlerical expus. Totul se petrecea în anii în care începuse să se manifeste și printre creatorii polonezi un curent neoiluminist. Pe măsura trecerii timpului, m-am convins că hotărîtoare a fost cu siguranță atitudinea anticlericală a poetului însuși, cel născut în localitatea Wadowice (ca și Papa Ioan Paul al II-lea), despre care există mărturii – așa cum subliniam mai sus – că nu i-a fost străină opera poetică și în proză a concitadinului său din care îi plăcea să recite. Așadar, traducerea a fost făcută din convingerile de sînga ale poetului și romancierului, iar reușita transpunerii o păstrează drept unică și dintre cele mai reușite, apărute în limbi străine. Nici un alt poet polonez nu s-a mai încumetat timp de peste 80 de ani să îl concureze pe Zegadłowicz, n-a încercat să îi depășească măiestria atinsă de el în transpunere, așa cum s-a întîmplat destul de des cu alte poeme, în redarea neștirbită a mesajului și a structurii prozodice și poetice.

În romantismul polonez, traducătorul nu a întîlnit la autorii canonici un poem cu un mesaj atît de puternic anticlerical. Ceva palid se află în publicistica lui Mickiewicz sau unele aluzii din Străbunii (partea III-a – *Ja w imieniu Cesarza każe – Eu în numele Împăratului îți ordon:*). Doar atît în ceea ce privește predecesorii. Printre autorii contemporani, numai Tadeusz Boy-Zeleński, cel care în 1931 tipărise cartea Ocupanții noștri, care compara religia cu o bacterie pe care numai lumina o poate ucide. Concepții cu caracter ateist erau propagate în cercuri științifiste doar de unii oamenii de știință dintre cei mai prestigioși. În perioada postbelică (a celei de a II-a Republici Polone), accente anticlericale de genul celor din creația lui Zegadłowicz sînt uneori întîlnite în creația lui Gombrowicz, Kosidowski, Kotarbiński, Szymborska, Lem și Kuron. Amintesc aceste amănunte pentru a releva că a fost un act de curaj

din partea lui Zegadłowicz de a publica poemul eminescian Împărat și proletar. Cu siguranță a fost copleșit de mesajul puternic al romanticului român și a făcut un efort deosebit pentru a nu pierde nimic din ideatica poemului și nici din valorile prozodice ale originalului. Un lucru mai rar în limba polonă, va folosi strofa cvinarică și o rimă destul de rar întâlnită în poezia romanticilor polonezi de genul celei folosite de Eminescu: a b a a b – pe care a respectat-o cu strictețe pentru a se apropia cât mai mult de original. Ultimele silabe din prima strofă (original) a cuvintelor: mohorîță, murdare, posomorîță, pribegită, proletare le reînflnim în slovele: niskim, pomroczy, koliskiem, błyskiem, roboczy – deci alternanța im (iem), oczu.

Lupta dată de Zegadłowicz ca mesajul social al poemului să fie păstrat cât mai intact

A făcut cu siguranță un efort uriaș traducătorul pentru a reda nealterat mesajul social exprimat de original, deci întreg „crezul” poetic pe care îl emană Împărat și proletar. Era pentru prima dată în Polonia, într-o țară catolică cu vechi tradiții conservatoare puternic înrădăcinate, când se publica o poezie cu o forță atât de virulentă anticlericală. Nu exagerez spunînd: nemaiîntîlnită. Cu siguranță fostul student al Universității din Viena (ca și Cotruș), bun cunoscător al literaturii germane, a înțeles „obîrșiile” ideatice și culturale care l-au inspirat pe Eminescu cât și întregul eșafodaj istoric al poemului, publicat de ultimul mare romantic european, la 1 decembrie 1874, la 24 de ani.

Literatura mare polonă se remarcă prin caracterul național și patriotic de mare anvergură (vezi Pan Tadeusz de Mickiewicz), mai ales în prima parte a secolului al XIX-lea, după înăbușirea de către imperiul țarist a răscoalei de la Varșovia din 1830 și ulterior a celei din ianuarie 1863. În a doua parte a secolului, în momentul în care Eminescu scrie poemul său, revolta era deja stinsă în plan social pe meleagurile poloneze. Polonia intrase în perioada pozitivistă, inspirată filosofic fiind de August Comte, nu de Marx sau Proudom, iar creatorii ei considerau că munca, nu răscoalele populare, ar fi calea pentru păstrarea identității naționale a țării. Principalul ideolog al pozitivismului polonez, scriitorul Aleksander Świętochowski (editorul ziarului Prawda) menționa că toate „marile probleme ascunse în sînul omenirii pot fi rezolvate doar prin educație, iar această educație trebuie să fie obligatorie. (https://ro.wikipedia.org/wiki/Pozitivismul_%C3%AEn_Polonia). Cei doi mari poeți din perioada respectivă: Adam Asnyk și Maria Konopnicka în nici un caz nu și-au propus abordarea tematicii sociale la nivelul și sub forma eminesciană. Ori noi știm că Eminescu, după studiile efectuate în Germania se afla la curent cu liniile de gîndirea socială a timpurilor, inclusiv a celor exprimate de liderii socialiști în ascensiune și la modă. Viitorul lider socialist Jozef Pilsudski l-a citit pe Marx (Capitalul) în exilul siberian, fără a fi copleșit de lectură.

Spuneam că poemul este unic pentru literatura poloneză, deoarece în zadar vom căuta să găsim în lirica poloneză din perioada pozitivistă fraze de genul:

„Spuneți-mi ce-i dreptatea? – Cei tari se îngrădiră
Cu-averea și mărirea în cercul lor de legi;
Prin bunuri ce furară, în veci vezi cum conspiră
Contra celor ce dînșii la lucru-i osîndiră
Și le subjugă munca vieții lor întregi.”

Czymże jest sprawiedliwość? Toć spójrzcie – oto wielmoże
Dla bogactw swoich obrony stworzyli ochronne prawo
I kospirują – dotatni – w złodziejskim ostrożnym zborze
Przeciw tym, których ongi zakuli w podanie obroże,
Którym całego żywota zysk kradną, mordege krwawą.

Și care să indice direct spre exploatatori:
“Unii plini de plăcere petrec a lor viață,
Trec zilele voioase și orele surfid.
În cupe vin de ambră – iarna grădini, verdeață,
Vara petrecheri, Alpii cu frunțile de gheață –
Ei fac din noapte ziuă ș-a zilei ochi închid.”

W ustawicznych hulankach życie swe marne trawią,
Weselem dni wypełniają, godziny głošnymi śmiechami,
W szklenicach ich wino i ambra – zimą w zieleni się pławiają,
W skwar letni w cieniu lodowców w Alpach śnieżnych się bawiają,
Noce zmieniają w dni – dni wypełniają snami.

Nici printre cele mai ascunse gînduri ale Konopnickăi nu-i treceau
concepte precum virtutea sau revoluția, cu încercătura respectivă. Ar fi rămas
blocată să audă definiția atît de abruptă:

Virtutea pentru dînșii ea nu există. Însă
V-o predică, căci trebui să fie brațe tari,
A statelor greoaie care trebuie-mpinse
Și trebuiesc luptate războaiele aprinse,
Căci voi murind în sînge, ei pot să fie mari.

Cnota to dla nich dźwięk pusty – jednakże ją głoșzą,
Bo na niej budują swą moc – potrzebne im męstwo
W państwach, które nad naród – groźne i straszne – wynoszą,
Potrzebne dla wojen zażartych, którą konieczność wam głoșzą,
Gdy w kurzawie krwi mrzecie – im daje potęgę zwycięstwo.

Pot spune că nimeni în Polonia n-a demascat cu atîta tărie propaganda demagogică a claselor suspuse, doar ideologii de profesie revoluționari, cei din cercurile Partidului Socialist Polonez, au arătat – dar spre începutul secolului următor:

Minciuni și fraze-i totul ce statele susține,
Nu-i ordinea firească ce ei a fi susțin;
Averea să le aperi, mărirea ș-a lor bine,
Ei brațul tău înarmă ca să lovești în tine,
Și pe voi contra voastră la luptă ei vă mîn'!

Frazezem przeto i kłamstwem są fundamenty państwa;
Przrode całe są inne – a jakież państwa zmierzenie?
Abyś im ziemię obrobił, mienia przyporzył z poddaństwa,
Abyś broń chwycił do garści i runął w szale zaprzaństwa
W odmęt walk bratobójczych na siebie samego zniszczenie.

De aici concluzia demolatoare eminesciană, exprimată atît de clar în frazele alcătuite de Zegadłowicz:

Religia – o frază de dînșii inventată
Ca cu a ei putere să vă aplece-n jug,
Căci de-ar lipsi din inimi speranța de răsplată,
După ce-amar muncirăți mizeri viața toată,
Ați mai purta osînda ca vita de la plug?

Religia? Czymże jest ona? W ich ustach tylko frazezem,
Aby was wszystkich do jarzma twardego zaprząć pospołu;
Gdybyście zwątpili, że kiedyś za życia waszego kresem
Znajdziecie dobrą nagrodę znojnego tępego mozolu –
Czyżbyście znieśli te męki bitego u pługą wołu?

Povestea-i a ciocanului ce cade pe ilău

Nici așa ceva nu s-a mai scris și exprimat în Polonia sfîrșitului secolului al XIX-lea cu toate că mișcarea muncitorească se afla în plin avînt pe meleagurile ei. La 1874 gîndirea socialistă poloneză era la începuturile cristalizării, dar poetic nimeni n-a avut harul și puterea de-a exprima acest mesajul tranșant: „Istoria umană în veci se desfășoară, / Povestea-i a ciocanului ce cade pe ilău”; singură gloata („cea grupă zdrențuită”, se dovedea a fi apărătoarea Cezarului, pentru că: „Mărirea-i e în taină legată de acești”, de apărători muți ai nebănuite-i forțe, care manevrată e pusă „la jug”).

Exprimările din meditația Cezarului sînt pentru perioada respectivă o sinteză a gîndirii filosofice a Occidentului, care nu atinsese Europa Centrală.

Abia prin anii '30 ai secolului viitor vom întîlni-o la poetul cu o empatie pe măsură de pe meleagurile carpatine poloneze, la fel de rustice ca și cele

românești. Zegadłowicz simte în gândirea lui Eminescu note cunoscute lui din filosofia unor gânditori germani. Înțelegând mai bine decât oricare dintre confracții săi similitudinile existente între cele două culturi. „Al lumii-ntregul sîmbur, dorința-i și mărirea, / în inima oricărui i-ascuns și trăitor”; sau: „...de unde vine și unde merge floarea / Dorințelor obscure sădite în noian”); identitatea omenirii individualizată în ins și a acestuia cu omenirea („în orice om o lume își face încercarea”. Doar în dramele istorice poloneze, într-o anumită măsură la Wyspiański ceva mai tîrziu întrevedem asemenea idei: „În veci aceleași doruri mascate cu-altă haină, / Și-n toată omenirea în veci același om”). Nu se exprimase în polonă atît de meșteșugit faptul că omului este incapabil de a pătrunde, cu simțurile sale, tainele lumii („în multe forme-apare a vieții crudă taină, / Pe toți ea îi înșală, la nime se distaină”).

Finalul poemului nu are corespondent în literatura polonă oricît am căuta:

Cînd știi că visu-acesta cu moarte se sfîrșește,
Că-n urmă-ți rămîn toate astfel cum sînt, de dregi
Oricît ai drege-n lume – atunci te obosește
Eterna alergare... ș-un gînd te-ademenește:
Că vis al morții-eterne e viața lumii-ntregi.”

În limba neoromanticilor polonezi gîndul eminescian, transpus de Zegadłowicz sună:

Człowiek byś począł – wszystko po tobie, jak było zostanie.
Wszak wiesz, że sens życia ze śmiercią w bezkresy ulata,
Człowiek byś pragnął poprawić – odczujesz tylko znużenie,
Znużenie wieczną gonitwą... aż cię przynięci poznanie:
Ze snem wieczystej nicości jest życie całego świata.

Discursul revoluționar al proletarului va fi în poemul eminescian înăbușit de pesimisumul și scepticismul Cezarului; ultima strofă a poemului sună în polonă ca un aforism, încît Zegadłowicz nu pierde nimic din profunda mediație filosofică.

Pentru o mai bună comparație a transpunerii, iată prima strofă a poemului în românește:

Pe bănci de lemn, în scunda tavernă mohorîtă,
Unde pătrunde ziua printre ferești murdare,
Pe lîngă mese lunge, stătea posomorîtă,
Cu fețe-ntunecoase, o ceată pribegită,
Copii săraci și sceptici ai plebei proletare.

Redată sub forma:

Na deskach szerniałych w karczmie – pod stropem niskim –
Przed którym stał dzień w zbłoconych szyb pomroczy,
Obsiadła długi stół ponurym zwartym koliskiem

Gromada włóczęgów z wszech dróg z posępnym w żrenicach błyskiem –
 Nędzarze, bezbożny tłum, dziadowski lud roboczy.

Muzicalitatea, armonia poetică eminesciană cea degajată de versurile strofei de mai sus, poate cea mai grea din tot poemul, și se constată cum muzicalitatea tuturor strofelor în ansamblul lor cu nimic nu suferă. Versurile din fiecare unitate (strofă) sînt redată în succesiunea rimei a b a a b, cum menționam mai sus. Cum limba polonă și limba română operează cu registre sonor diferite, „logodirea” semantică nu poate fi făcută cu ușurință; limba lui Eminescu este una eminentamente melodică datorită vocalității cuvintelor pe cînd cea lui Zegadłowicz este una puternic consonantică, Gorki spunea a fi de șarpe. Atunci, traducătorul polonez pentru a depăși impasul creat în mod natural este obligat să apeleaze la o terminologie mai dură: męstwo, potęga, wojen ząartych, wy w kurzawie krwi mrzecie – pentru a exprima brațe tari, războaie aprinse, murind în sînge etc. etc. Expresionistul școlit la universități austriece și germane alege o prozodie adecvată pe care i-o dă bogata limbă polonă, care s-a dezvoltat din Renaștere de pe vremea lui Kochanowski, în pas cu cultura universală, și o mlădieză de așa manieră să nu piardă ideea pe care Eminescu o transmite. Putem spune că traducătorul (în calitate de receptor și transmițător), în același timp un bun cunoscător al versificației romanticilor polonezi și a liricii poloneze atinge măiestrii nebănuite. Înainte de a traduce din românește își făcuse din plin mîna traducînd din Goethe; nu îi lipsește nici urechea muzicală lirică trecută prin poezia populară poloneză, îndeosebi prin baladele populare din localitățile din sud-estul Poloniei, din Beschizi, încît s-a simțit în elementul său la întîlnirea cu lirica românească, de la Alecsandri la Bacovia și Blaga. La Împărat și proletar traducătorul asigură o teatralitate distinctă pe care poemul tradus o cere. Zegadłowicz găsește sinonime dintre cele mai potrivite sau inventează sintagme fericite. Astfel, pentru ceata proletară a folosit inspirat butada dziadowski lud roboczy (popor muncitor cerșător). Atît rima cît și ritmul, care joacă un rol estetic important în poemul eminescian este fericit pus în valoare de traducător, de la început pînă la sfîrșit, în toate strofele redată știind că acestea trebuie să ajungă la elementul muncitoresc. Atît conținutul cît și mesajul pe care poemul îl degajă nu are nici o lacună. Nu se întîlnesc situații cu strofe sărite sau idei pierdute. Nu și-ar fi permis așa ceva nici Zegadłowicz și nici Cotruș ca poemul, închinat lui Iorga. merit să ajungă și la rege, de Ziua Națională a României Mari, să fie redat trunchiat. Traducătorul l-a meșteșugit pînă în cele mai mici amănunte, încît și peste 60 de ani, în alte condiții istoric-sociale poetul Stanislaw Ryszard Dobrowolski l-a inclus în antologia sa, alcătuită pentru editura PIW, fără nici cea mai mică modificare. Nimic din ceea ce s-a spus în italiană: traduttore – traditore în cazul poeziei Împărat și proletar în traspunerea lui Zegadłowicz.

Iată cum sună în consonantica limbă poloneză strofa:

Cnota to dla nich dźwięk pusty – jednakże ją głoszą,
 Bo na niej budują swą moc, – potrzebne im męstwo

W państwach, które nad naród – groźne i straszne – wynoszą,
 Potrzebne dla wojen zażartych, których konieczność wam głoszą
 Gdy wy w kurzawie krwi mrzecie – im daje potęgę, zwycięstwo.

Virtutea pentru dînșii ea nu există, însă
 V-o predică, căci trebuie să fie brațe tari,
 A statelor greoaie cară trebuie-mpinse
 Și trebuie sc luptate războaiele aprinse,
 Căci voi murind în sînge, ei pot să fie mari.

Fostul polonist Victor Jeglinski, lector la Universitatea din București în '70-'90 ai secolului trecut, în lucrarea de doctorat susținută cu prof. dr. I. C. Chițimia despre relațiile culturale româno-polone în perioada 1900-1945, reține cu acribie că traducerea poemului Împărat și proletar se remarcă „printr-o profundă înțelegere a conținutului de idei prin strădania traducătorului de a transmite mesajul prin imagini cît mai fidele originalului, versiunea poloneză a poemului în realizarea lui Zegadłowicz poate fi considerată ca una dintre cele mai izbutite tălmăciri efectuate de poetul polon din limba română, aceasta fiind reprodușă și în zilele noastre cînd s-au afirmat și alți cîțiva traducători din Eminescu”.

Impărtășesc opinia dascălului bucureștean, care a pregătit multe generații de studenți cît și remarca cu privire la unele particularități ale prozodiei, topice și sintaxei poetice românești, specifice universului poetic eminescian, care rămîne inabordabil, intraductibil, părărea acestuia. Jeglinski mai subliniază că „Zegadłowicz a izbutit printre primii să se apropie adesea cu multă sensibilitate de sfera inefabilului eminescian exprimat în densitatea de sensuri și nuanțe, gășind în numeroase situații modalitățile artistice cele mai adecvate pentru a exprima adîncimile sufletești ale poetului român”.

De consemnat totodată că presa muncitorească poloneză din marile centre industriale – Lodz, Katowice și Varșovia – tradiționale citadele muncitorești, care după criza din 1929-1933, critica din rășputeri „orînduirea” (fiind mai tot timpul în greve), gășește material de prelua din poemul eminescian în transpunerea lui Zegadłowicz. Victor Jeglinski reține aceste aspecte doar din tăieturile din presa poloneză expediate de Aron Cotruș la Ministerul Propagandei, preluate din ziarele „Robotnik” (Muncitorul – organ central al Partidului Socialist Polonez cel condus cîndva de Piłsudski) sau al aripii de stînga al Partidului Popular din Lwow (Ziarul Popular – „Dziennik Ludowy”). Si în acestea s-a subliniat importanța socială a poemului cît și „nuanțele umaniste ale mesajului”. Mai mult, publicistul de la Muncitorul, Jan Miller, cerea ca apropierea dintre poporul român și polonez să se facă nu doar în plan literar. „Nu numai pe tărîmul indicat de diplomați, ci ea (apropierea) să rezulte, în primul rînd, nu din necesitatea internă a guvernelor, ci a

popoarelor”. Mai voalat spus, înfilnim o chemare la internaționalizarea mișcărilor sociale și la oglindirea lor. La o atentă studiere, acest curent de gândire avea rădăcini încă din 1925-1926. Șefii Legației Regale a României la Varșovia, diplomații Iacovaky și mai târziu Grigore Bilciurescu, fără a face nici o aluzie la creația lui Eminescu, raportau la București că asemenea fenomene se petreceau tot mai des.

**TEXTUL INTEGRAL AL TRADUCERII LUI ZEGADLOWICZ
DUPĂ 85 DE ANI PUBLICAT ÎN ROMÂNIA**

Cesarz i proletariusz

Na deskach szcherniałych w karczmie – pod stropem niskim –
Przed którym stał dzień w zbroconych szyb pomroczy,
Obsiadła długi stół ponurym zwartym koliskiem
Gromada włóczęgów z wszech dróg z posępnym w żrenicach błyskiem –
Nędzarze, bezbożny tłum, dziadowski lud roboczy.

“Mówcie – jeden z nich rzekł – że człowiek chadza w jasności
Na tym goryczy i łez, znoju i nędzy padole?
A przecież nie ma w nim skry szczerości i rzetelności
I tak ten ilasty glob żyje w bezpromienności,
Chciwy bezmiernych władz – tyranem uczynił swą wolę.

Czymże jest sprawiedliwość? Toć spójrzcie – oto wielmoże
Dla bogactw swoich obrony stworzyli ochronne prawo
I kospirują – dotatni – w złodziejskim ostrożnym zborze
Przeciw tym, których ongi zakuli w podańcie obroże,
Którym całego żywota zysk kradną, mordęgę krwawą.

W ustawicznych hulankach życie swe marne trawią,
Weselem dni wypełniają, godziny głośnymi śmiechami,
W szklenicach ich wino i ambra – zimą w zieleni się pławią,
W skwar letni w cieniu lodowców w Alpach śnieżnych się bawią,
Noce zmieniają w dni – dni wypełniają snami.

Cnota to dla nich dźwięk pusty – jednakże ją głoszą,
Bo na niej budują swą moc – potrzebne im męstwo
W państwach, które nad naród – groźne i straszne – wynoszą,
Potrzebne dla wojen zażartych, którą konieczność wam głoszą,
Gdy w kurzawie krwi mrzecie – im daje potęgę zwycięstwo.

Wszystkie te amie buńczuczne, te dzielne, żelazne floty,
Owe na głowach królewskich majestatyczne korony,

Miliardy zebrane w bankach, ten przepych barwny i złoty
Otaczający bogaczy – toćże to ciężar biedoty,
To haracz, którym swym potem wypłaca naród okpiony.

Religia? Czymże jest ona? W ich ustach tylko frazesem,
Aby was wszystkich do jarzma twardego zaprząć pospołu;
Gdybyście zwątpili, że kiedyś za życia waszego kresem
Znajdziecie dobrą nagrodę znojnego tępego mozolu –
Czyżbyście znieśli te męki bitego u pługą wołu?

Nieistniejącym mamidłem pozasłaniali wam oczy,
Nadzieję wam jakieś wmówili, nagrodę w was jakąś wparli...
To kłamstwa! Śmierć wszelką świadomość zniszczy i stoczy;
Temu, co tylko tu cierpiał, tam w wiekujstiej pomocrocy
Zadne się szczęścia nie zdarzy! Umarli to tylko umarli...

Frazesem przeto i kłamstwem są fundamenty państwa;
Przode całe są inne – a jakież państwa zmierzenie?
Abyś im ziemię obrobił, mienia przyporzył z poddaństwa,
Abyś broń chwycił do garści i runął w szale zaprzaństwa
W odmęt walk bratobójczych na siebie samego zniszczenie.

Czemuż złowróźbnych milionów jesteście niewolnikami,
Wy, których zyskiem utrudzeń wieczyste jest głodowanie?
Czemuż się stowarzyszacie ze śmiercią i z chorobami,
Podczas gdy oni przeżarci bogactwem i rozpustami
W wiecznych uciechach – czasu nie mają na własne konanie.

A jest w was mnogość i siła! Zapominajcie o tem?
Toć między siebie rozdzielić możecie lasy i pola!
Więc nie budujcież im gmachów, które dziś pełnią złotem,
A w które jutro was zamkną, gdy krzykiem i łoskotem
Zbudzi was z pohańbienia życia wolnego wola!

A oni rozkoszą się poją – bezpieczni – pod prawa obroną
I wysysają zachłannie najśodsze soki ziemi,
W piekielnej, szalonej orgii, gdy chucią pijaną zapłoną,
W nałożne każą wejść łoże i córkom waszym i żonom,
Pastwią się starcy lubieżni nad nimi – pohańbionemi.

W zamian jakież plon dla was? Nic jeno tęksnota,
Trud, który tylko dla nich korzystną potrzebą –
Łzy, czarny okrucz chleba, niewola, robotam
Nędza żon pohańbionychm cór waszych sromota...
Nic dla was – dla nich wszystko, wam męka, im niebo.

Ustawy? – Cóż ich obcodzą? Łatwo ten żyje cnotliwy,
Komu niczego nie trzeba... Dla was są wszystkie ustawy,
Dla nich niewolne prawa i wymiar kary dotkliwej,
A ty, gdy rękę wyciągniesz po jeden moment szczęśliwy,
Szybko, niebacznym, ją cofniesz – lecz jako łachman krwawy.

Ten straszny, niesłuszny porządek, rozwalcie, bracia, raz przecie,
Co przepaść kopie pomiędzy nędzarzem a między bogactwem,
Bo skoro nie ma zapłaty po śmierci – o tym już wiecie –
Walczcie, by każdy dział równy posiadał tutaj na świecie,
Byśmy w sprawiedliwości żyli, jak żyje brat z bratem.

Pokruszcie młotami twardymi goliznę Wenus antycznej,
Popalcie w muzeach płotna nagości nęcące czarem:
One są omamnieniem, majakiem jakiejś prześlicznej
Doskonałości człowieczej, one przyczyną tragicznej
Doli cór waszych – z nich hadel żywym towarem.

Pokruszcie wszystko, co zbrodnią się puszy i chwali,
Zburzcie pałace i tummy, w których się gnieździ się plemie!
Nich gniew wasz ławą wytryska, tyranów pomniki niech zwali,
Ostatnie ślady niewoli niech z ulic i bruków wypali!
Oby się ci, co was gnieźbią, zapadli na wieki pod ziemię.

Pokruszcie wszystko, co tchnie bogactwem, obłudą i butą,
Wyzwólcie życie z niewoli, z tych granitowych obramień,
W które was nędzą i brudem jak w dyby hańbiące zakuto!
Nie dajcie się mamić snom, którymi myśl waszą zasnuto!
Ze to zło ciągle ma trwać jak wbity w ziemię kamień.

Na pobojuwisko i zgłiszczach postawcie obeliski,
Owe memnto mori na zwrotniej karcie historii.
Dopiero w tym wielkim momencie zluźnią się wasze uciski
I już was nie zwiodą cielska, rozśmiane pyski,
Lecz chodzić będziecie w wieczorności i glorii!

Potop! Potop – wołajcie – na wszystko! Świat na tym jeno skorzysta;
Zbyt dużo czekaliście, wiecie czym dobroć jest świata:
Niczym! – Miejsce hyeny zajmuje szantażysta,
Miejsce dawnej tyranii łotr szczwany, aferzysta,
Treść pozostała ta sama, zmieniła się szata.

Wówczas dopiero powróci era przebrzmiała złota,
Która was w wielu powieściach mitologicznych zachwyca.
Porójn dział radości każda mieć będzie istota,

A nawet śmierć zdmuchująca kaganek pełnego żywota
Stanie wśród was jasnowłosa – życzliwa wam anielica.

Tak tedy będzie ci lekka – odejdiesz niezgoryczony.
Takie, jako ty miałeś, i syn mieć będzie przebycie –
Nie będą nad tobą huczeć śmiertelnie, śpiżowe dzwony,
Zaginiesz losom posłuszny, w wieczności niezmierzonej,
Po cóż-bo opłakiwać kogoś, kto spełnił swe życie?!

Ustaną wszelkie choroby i niedza ustanie niegodna.
Zrodzona z krzywdzących bogactw, miną troski, co ludzkość kłopotą;
Każdemu będzie znaczna rozrostu siła pogodna,
Póki się puchar nie straska – pić będziesz z niego do dna –
Dopiero wtedy zgon przyjdzie, gdy żyć już nie będzie po co.”

*

W karocy pozłoczystej nad brzegiem Sekwany
Jedzie Cesarz z ciężarem bladym zamyślenia.
Poszum fal ociążalych, turkot niewstrzmany
Wozów ... Jedzie – nie słucha, myślami owiany
Własny naród pokory żąda odeń i milczenia.

Wzrok jego, które tajne w duszy ludzkiej czyta,
Sprzeczkę wiedzi o uśmiech z wargami drżącymi.
A ręka, losy świata dzierżąca, już wita
Gromadę obszarpańców, co wzdłuż ulic zbita
Stoi. Wszak wielkiego jego związana jest z nimi...

Wszakże dzieli świadomość z tą podwładnych zgrają –
Samotny, nielubiany – że zło ma przewagę,
Ze kłamstwo i bezprawie świat w ryzach trzymają,
Ze się ludzkość dzieje wiecznie powtarzają –
O czym niejedną przecież słuszeliśmy sagę.

I on, głowa satrapów i ciemężycieli,
Schyla czoło przed wami, obrońcy, w ukłonie;
Bo gdyby, was zabrakło, gdybście zginięli
Wy – niemi, coście władze nad sobą dźwignęli –
On, Cesarz, w proch by runął – sam Cesarz na tronie!

Waszym ceniom niewiernym, kpiącym z uczciwości,
Waszym uśmiechom chłodnym wyzbytym współczucia,
Waszym rozumom drwiącym ze sprawiedliwości –
Zawdzięczacie te carskie jarzma i okucia!

*

Paryż płonie! Burza się w nim przewala i gorze!
Zamki jak czarne pochodnie – ognia żywego łup –
Dymy jak wybuch wulkanu, łuny jak sadza zasnute zorze;
Płyną ryki i szczęki jak rzeka w rozgrzane morze –
Stulecia umarły! Paryż stuleci grób!

Bruk ulic krwią pożogi nieustannie broczy.
Barykad wysokie sypie ludzki rój,
Z pieśnią rewolucyjną kroczy lud roboczy,
Kwitną frygijskie czapki, błuszcząca stała oczy,
Dzwony ochryple huczają: ..Na alarm! Na bój!”

Biały zimny, aż martwy, jak głuche marmury,
Lasem czerwonych ogni idzie niewiast krąg
Z bronią w rękę, miast włosów rozwiane wichury
Na głowach, piersiach, plecach – a w oczach ponury
Krzyk grozy, nienawiści, rozpaczy i mąk.

O walczcie, wy okryte węzami warkoczy,
Każde dziecko zdeptane zbliża jutro dni,
Niech się czerwony sztandar nad wami roztoczy,
Niech was rozgrzeszy jutra głos proroczy!
Ci, co was sprzedawali, winni – lecz nie wy!

*

Bruzdami się wygrzewia w łagodnym świetle morze,
Łuszczą się fale ciche w krztałt krzywostalowe płyt.
A tam nad halnym zboczem, przes wyrąb w starym borze
Spogląda duży księżyc – płynie przez nieb przestworze
I srebrzy ciche morze i szumny leśny szczyt.

Na zleniwionych falach okręty się kołyszą,
Drewniane ich szkielety w widmowy płynł szlak.
Jak skrzydła zmordowane u masztów żagle wiszą,
Noc w nie znieruchomiła samotna dyszy ciszą –
W górze księżyc kula śni jak proroczy znak.

Na skalny, mokrym brzegu, ponad zwierciadłem morza,
U pochylonej wierzby mchem brodatego pnia
Samotny Cesar czuwa – wsłuchany w pieśń przestworza,
Co w plusku lśniących fal, z bezbrześnych wód podłoża,
Na drżących strunach wiatru symfonie nocne gra.

I ujrzał w powietrzu pod nocą tą zgwieżdżoną
Idzie przez szczyty borów, przez fal zmierzwionych wir,
On starzec siwobrody – z brwią gęsta, naszożoną,
Chrzęszczący fantastyczne wyschniętych traw koroną: Król Lir.

Zdumiony patrzył Cezar na śródobłoczne zjawinie –
Drżały w przestrzeniach gwiazdy w niogarnionej bezliczy –
I nagle pojawił ten symbol, zrozumiał obrazu znaczenie:
“Ach! Więc to przepych jest życia?” zamglone ludów cienie
Szeptaly głosem wymownym o wszechczłowieczej goryczy.

Każdego człowieka na ziemi życie doświadcza na nowo,
Stary Demiurg się silił, by było inaczej – daremnie!
W każdym umyśle człowieczym tajnia przemawia tą mową:
“Skąd idziesz i dokąd?” Tak oto jawi się słowo
Pełne tajemnych zamierzeń idące przez otchłań i ciemnie.

A cała treść wszechświata, jego moc i pragnienie
W sercu każdego człowieka żyje ukryta i – władza,
Jakoby wieczysty hazard, jakoby owo kwitnienie
Drzewa, co w każdym kwiecie zaklina swoje istnienie –
A jednak ileż to kwiatów, nim się zaziarni – opoda!

Tak też i owoc człowieczy – na drodze swoich uznojeń –
Wyrasta w możnego cesarza lub staje się niewolnikiem
I szuka dla nędzy codziennie jakieś urojeń,
Chociaż dla wszystkich porówno nicość jedynym pewnikiem.

Odwiecznie te same dążenia i tylko forma się zmienia –
Odwiecznie jeden jeste człowiek w całej globowej rodzinie.
Twarda zagadka życia stukrztałtnie się spromienia,
Wszystkich jednak ludzi, przed nikim nie zrzuca odzienia –
Nieprzeliczone pragnienia w najlichszej skupia drobinie.

Człowiek byś począł – wszystko po tobie, jak było zostanie.
Wszak wiesz, że sens życia ze śmiercią w bezkresy ulata,
Człowiek byś pragnął poprawić – odczujesz tylko znękanie,
Znużenie wieczną gonitwą... aż cię przynięci poznanie:
Ze snem wieczystej nicości jest życie całego świata.

CRONICI ȘI RECENZII

Marius CHELARU

Poezia este ca un aparat foto

“Poetry is like camera. A skilled photographer sees things differently. That's the most important thing. Poems always come to you — they're like gifts, but you have to be open to receive them.”

Bill Wollak, “The Times of India”, 2014

De ceva ani încoace Olimpia Iacob lucrează la realizarea unui drum interesant între poezia de limbă română și cea de limbă engleză. Fie că este vorba despre autori din SUA, fie din Marea Britanie sau/ și din alte locuri (de diverse origini dar care scriu și în limba engleză), Olimpia Iacob semnează versiunile în română ale lor pentru diverse cărți fie singuri, fie în „tandem” cu creațiile unor autori români. Pentru transpunerea poeziei române în limba engleză Olimpia Iacob colaborează, uneori, cu autori/ tradlatori americani sau/ și britanici, cum, de pildă, a fost cazul, dacă ar fi să amintim numai cărțile semnalate în rubrica *Autori moldavi edituri moldave*, din „Convorbiri literare”, la Michael Schmidt – *Învierea trupului/ The Resurrection of the Body*¹, George Vulturescu – *Alte poeme din Nord/ Other Poems from the North*², Vasile Tudor – *Sălbatica stafie/ Savage ghost*³ sau antologia *Lumina care cântă/ The light singing*⁴ etc.

De această dată ne propune o carte care a apărut – într-o realizare tipografică îngrijită, cu un design studiat – peste ocean, prin intermediul căreia ni-l prezintă, cale de câteva poeme pe Bill Wolak.

Bill Wolak, poet și fotograf american, anul acesta și-a publicat o altă carte de versuri (*Archeology of Light*), este interesat și de haiku/ de Japonia (am citit și un interesant interviu pe care i l-a luat lui Naoshi Koriyama – n. în 1926, pe insula Kikai, în sudul Japoniei, în prefectura Kagoshima, cu studii de literatură engleză în SUA, după care a fost profesor de engleză – , un japonez

---

¹ Michael Schmidt, *Învierea trupului/ The Resurrection of the Body*, ediție bilingvă: română – engleză, versiunea în limba română de O. Iacob, Editura Fundației Culturale Poezia, Iași, 2008, 154 p.

² George Vulturescu, *Alte poeme din Nord/ Other Poems from the North*, ediție bilingvă română – engleză, traduceri de Adam J. Sorkin și O. Iacob, Editura Fundației Culturale Poezia, Iași, 2011, 126 p.

³ Vasile Tudor, *Sălbatica stafie/ Savage ghost*, versiunea engleză de O. Iacob și Jim Kacian, cuvânt înainte: Sabina Fînar, Editura Timpul, Iași, 2014, 66 p.

⁴ *Lumina care cântă/ The light singing*, mozaic liric, antologie internațională bilingvă realizată de Olimpia Iacob și Jim Kacian, versiunea în limba română: O. Iacob, versiunea în limba engleză: O. Iacob și Jim Kacian, Editura Emia, Deva, 2014, 100 p.

care la 83 de ani cît avea atunci, a publicat prima sa carte de versuri în japoneză, după alte nouă în engleză, și trei de traduceri din japoneză în engleză), și de poezia arabă/ persană¹, a călătorit prin Asia ajungînd în Tibet, Nepal, Tailanda, Japonia și China, Iran². Sau în India, unde a ajuns de mai multe ori, în 2014 pentru a citi din Hafez (despre poezia căruia spune: „tema principală este că dacă n-ai trăit iubirea, pierzi tot sensul vieții”³), de care s-a apropiat prin intermediul fostului său coleg din perioada studiilor universitare (undeva pe atunci și-a dorit să fie și muzician rock⁴), cu care a rămas în contact, translatorul Mahmood Karimi Hakak.

Așa cum se poate vedea din alegerile pentru acest volum, Bill Wolak călătorește și în vers, nu doar în viață, pașii săi, de om care își dorește „să devină fluviu”, ca toți aceia care „iubesc îmbrățișarea/ cu neastîmpărul vîntului, focului”, arzînd clipele „pînă totul se face scrum”, cercînd să străbată dinspre înlăuntru, de la gîndurile și sentimentele sale despre lume, pînă la depărtări, fie ele în timp, de pe vremea lui Arhilocus din Paros, „singurul soldat-poet al grecilor antici”, cum scrie într-un poem, care „a murit în luptă”, fie în spațiile fără istov ale deșertului. Ori de la „cele cinci plăceri”, care încep cu „să ridici o casă” și ajung la „să iubești”, iar asta „înseamnă să înveți să te cumpănești”. Ori de la „lucrurile vremelnice” la mărinimia cerșetorului – „Pînă nu încerci totul,/ lipsit de teamă,/ ca zîmbetul unui îndrăgostit,/ n-ai să înțelegi niciodată/ mărinimia cerșetorilor.”

Bill Wolak spune o poveste îmbrăcată în aceste haine de vers, aceea a sa și a felului în care vede lumea și pe sine ca parte a acesteia, iubind viața, dragostea – care „nu alege;/ e învăț al bunătății”, și să înțeleagă ceea ce vede, ceea ce simte.

Bill Wolak, *Deep into the erasures of night/ Răsăturile nopții*, Romanian version: Olimpia Iacob, cover and title page collages: Joan and John Digby, The Feral Press, New York, SUA

---

¹ În „The Times of India”, 14 aug. 2014, am citit un articol (*Bill Wolak, a US poet who was in the city recently, talks about his passion and why he thinks poetry can change the world*) despre o a treia călătorie la Hyderabad a lui Bill Wolak, de data aceea pentru a citi, acompaniat la sitar de Srinivas Reddy, din gazeturile lui Hafez.

² În Iran – în 2007, în cadrul unei „Friendship Delegation” finanțată de „Fellowship of Reconciliation”

³ „Hafez's main theme is that if you haven't experienced love, you're missing the whole point in life. This is the thought behind peace delegation — this is what we need to concentrate on. How, through love, compassion and tolerance, we can change the environment of violence we see. If we replace ideology with love, how can you argue against that?” – The Time of India, *art cit.*

⁴ „I had great teachers. Of course, I didn't always want to be a poet; like everyone from my generation (the 60s), I wanted to be a rock musician! I used to strum the guitar, and also write songs. But everyone around me — like Leonard Cohen and Judy Collins — was so good” – „The Times of India”, 14 aug. 2014, *art. Cit.*

INTERIORUL LIRICII

O cercetare gnoseologică a poeziei române începînd cu Nichita Stănescu

Cassian Maria Spiridon – *Cumpăna gândului*

După părerea mea, din punct de vedere gnoseologic opera unui poet se poate situa: în aparență (plină de locuri comune), în esență (cu întrebări și răspunsuri privind sensul existenței) sau în imaginar (ludică, implicînd reveria, visul, referințele mitologice, religioase ori fantezia neîngrădită). Poetul poate privi, sau chiar trece de pe un nivel gnoseologic pe altul.

Avînd la îndemînă antologia de versuri *Cumpăna* scrisă de poetul, eseistul și editorul Cassian Maria Spiridon, tipărită în prestigioasa colecție OPERA OMNIA – Poezie contemporană (coordonată de poetul Valeriu Stancu), la Editura Tipo Moldova, Iași, 2011, am constatat că poemele se pretează la o cercetare gnoseologică.

Cunoscîndu-i apetitul pentru metafizică, am încercat să decopăr substratul profund al liricii poetului. Cassian Maria Spiridon, teoretician al *poieticii*, după cum o dovedesc eseurile scrise pe această temă în revista „Poezia”, pe care a fondat-o și o conduce (*Gînduri despre poezie* – Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2010), scrie o poezie modernă, ardentă, deschisă asupra marilor întrebări existențiale, *cumpene* ale gândirii profunde: „mă ocup de trecerea minții printre/ rigorile poeziei filosofiei teologiei/ – cum aş număra pe spinare vergile –/(...) / mă ocup să afl cum poate/ ocupa existența/ pe care întîmplarea/ ți-a aruncat-o în brațe/ cum se poate ocupa fără/sau înainte/ de a începe să url/ mă ocup de pierderea eului/ de perpetuare de creștere/ mă ocup mă ocup„ (*Pornind de la zero*)

E suficient să enumerăm titlurile volumelor antologate pentru a desprinde caracteristica generală a viziunii sale sceptice asupra lumii, de esență cioraniană: *Pornind de la zero* (1985), *Zodia nopții* (1994), *Piatră de încercare* (1995), *De dragoste și moarte* (1996), *Arta nostalgiei* (1997), *Întotdeauna ploaia spală eșafodul* (1997), *Clipa zboară cu un zîmbet ironic* (1999), *Dintr-o haltă părăsită* (2000), *Nimic nu tulbură ca viața* (2004) și *O săgeată îmbrăcată în roșu* (2008).

În *Căderea în timp* (1965), Emil Cioran stabilește trei etape gnoseologice: ignoranța paradisiacă a omului naiv și inconștient (*eternitatea pozitivă*); neliniștea provocată omului matur, conștient, de sentimentul morții, devenit ca atare interesat de mîntuirea promisă de un Demiurg (*temporalitatea istorică*) și scepticismul omului lucid care întrevește în spatele divinului: vidul existențial, nirvana ori nimicul (*eternitatea negativă*).

Poezia lui Cassian Maria Spiridon ilustrează, după părerea mea a treia etapă a gnoseologiei cioraniene, eternitatea negativă. Nemulțumirea sa față de condiția omului

de ființă muritoare, decurge dintr-o luciditate excesivă: „mă locuiesc oarecum cu indiferență/ îmi ocup trupul/ îmi ocup carnea/ trec prin spațiu/ fără adieri sau valuri de frig/ în urma mea/ nici o hîrtie nu se ridică-n picioare/ pipăi golul/ sau trec prin el/ (...) / glonțul turnat pentru inima mea/ umblă rătăcind prin lume/ mă caută fără odihnă/ (...) / mîine voi afla ușa camerei/ smulsă/ hîrtii împrăștiate pe toată cîmpia/ lebede lipsite de zbor/ pete pe fața nevăzută/ poeme sinucigașe” (*Glăsuirea bufonului*)

Existența efemeră îl revoltă pînă în măduva oaselor: “de la zero pornind/ cu gura închisă/ cu încredere/ cu disperare/ pornind și pornind/ într-o mie de sensuri/ - atîtea se pot întîmpla -/(...) / starea de zero/ stare șovăitoare/ cuprinsă în lipsa de sens/ stare din care pornim/ cu picioarele goale” (*Pornind de la zero*) Pe pămînt viața trece fără nici un sens și universul se întunecă apocaliptic: „de jur împrejur era întuneric/ deasupra era întuneric/ mereu era întuneric/ întuneric păstos/ îți intră în gură/ în urechi/ te lovea peste ochi/ nu știai în ce parte mai poți/ să te miști/ un întuneric de fier/ peste inimi și minți” (*Intrarea în apocalipsă*)

Omul este captiv în viața efemeră din care nu există nici o speranță de evadare, trăim ca într-o *Vale a plîngerii*: “un voi scăpa niciodată de mine/ de sîngele meu/ de umbră de suflet de creier/ iată închisoarea/ teribilă în care mă aflu // (...)// faptele/ nu mai au importanță/ e doar aparență/ e doar aparență/ iubirea/ mîinile/ marea/ aparență/ mișcarea/ starea pe loc/ sufletul/ nervii / aparență și goană/ umbră a umbrei/ letargie și vis” (*Prim plan sau alternanța memoriei*)

Pornind din aparență (starea de zero), autorul pătrunde în esența realității, cercetînd-o cu ochi critic. Dar nici aici nu găsește izbăvirea. Amenințat continuu cu extincția, omul se simte anonim, insignifiant: „numele meu nu se strigă/ numele meu este Nimeni/ stig, strig și plîng/ strig și răsucesc în suflet// cuțitele durerii/ de moarte cu totul/ salvîndu-mă moartea/ pre moarte călcînd” (*Groapa comună*)

Dumnezeu pare îndepărat și nu intervine salvator în viața omului: „împărăția cerurilor/ nu-i dată/ omului/ spre mîntuire/ nu-i dată nici spre împăcare” (***) din volumul *Arta nostalgiei*)

Din punct de vedere gnoseologic, la Cassian Maria Spiridon, esențele (credința, iubirea, viața, moartea) țin de domeniul aparenței fiind supuse aceleași curgeri nesfîrșite: „înlăuntru/ la fel ca afară/ unii învață la școală despre viață/ alții își văd de ale lor amare păcate/ între timp (cum era de așteptat)/ nu se întîmplă nimic/ dacă nimicul ar putea să se-ntîmple/ între timp/ țîșnesc lacrimi/ (de unde rezultă:/ glandele funcționează normal)” (*Tristețea și singurătatea lui unu*)

Poetul damnat încearcă să se înalțe spre transcendent, să-l prindă pe Dumnezeu de un picior, dar mereu i se dă peste mîini și degetele i se transformă într-o rană sîngerîndă.

Cassian Maria Spiridon aparține spiritelor hiperlucide, deziluzionate de viața care ne-a fost dată. Trimiterea la unele fapte concrete, amplifică angoasa ontologică.

În concluzie, pentru poet, aparența și esența sînt consubstanțiale și efemere. Numai schimbarea este eternă. Imaginarul un are relevanță.

Limbajul alb, dur, aspru, rece, apropiat uneori de urlat, sînt caracteristicile stilistice specifice. Singurătatea, presimțirea neantului și apocalipsei trăite dramatic, constituie dramele lucidității excesive. Fantezia dictatorială trage cortina.

Ioan HOLBAN

Focul sacru de la poarta Edenului

Marcel Miron scrie cea de-a treia sa carte de poezie, *De la Kogaion la Athos* (Editura Timpul, 2016), în nostalgia Edenului și în orizontul *sacralității*: Edenul, invocat și în inspiratele lucrări grafice care ilustrează poemele („Poarta edenică”, „Foc sacru”, „Fruct edenic”), se regăsește în geografia sacră a Muntelui Athos și numai sacralitatea îl unește, peste timp, cu Kogaion unde se va fi aflat sanctuarul lui Zamolxis sau locuința lui Deceneu, marele preot al dacilor: „păgînitatea” și creștinismul, Zamolxis și Fecioara Maria a cărei hlamidă aduce pacea în chilia monahală, bătrîinii călugări de la Athos și preotul dac de pe Kogaion sînt *căutați* de poetul care își doarme somnul și își sporește visele „pe a cerului prispă”, în viziunea unui decor cu întîmplări de demult, amintind de (post)moderna *temă medievală*: „Kirie eleison/ Kirie eleison/ Kirie eleison./ La sud în Peninsula Calcidică/ scaldat de Marea Egee/ un munte ca un pantof de damă/ cu tocul înalt către cer./ Kirie eleison/ Kirie eleison/ Kirie eleison./ Zeci de cetăți întărite/ cu turnuri și porți de aramă/ creneluri subțiri și ferestre/ pentru săgeți, bombarde și smoolă./ Kirie eleison/ Kirie eleison/ Kirie eleison./ Miile de cavaleri cu bărbi/ cu plete și coifuri de pîslă/ aleargă la semne știute/ vrăjmașul să-l țină departe./ Kirie eleison/ Kirie eleison/ Kirie eleison./ Deasupra covorul de stele/ a Doamnei din ceruri hlamidă/ coboară în tainice locuri/ și pacea aduce pe munte./ Kirie eleison/ Kirie eleison/ Kirie eleison./ Călători obosiți se îndreaptă/ spre porturi și plaje pustii/ încarcă în bărci și descarcă/ vise pentru pururi cei vii./ Kirie eleison/ Kirie eleison/ Kirie eleison./ Mi-e dor de chilia curată/ de pat și de mobila lipsă/ să cînt, să slăvesc veșnicia/ să dorm pe a cerului prispă./ Kirie eleison/ Kirie eleison/ Kirie eleison” (*Cîntec de luptă de la Muntele Athos*).

La Athos și pe Kogaion, cerul coboară în inimi, spune poetul care, de altfel, fixează în cartea sa o geografie filtrată prin conștiința artistică și în lumina mărturisirii credinței sale: portul Vatoped, cu întîmplările de altădată, sfîncă înaltă de pe Muntele Athos – cuibul de vulturi –, cu Mănăstirea Simonos Petra, peștera Sfîntului Athanasie, apoi, străzile Constantinopolului pe care va fi trecut Wulfila, gotul convertit la creștinism, Durău, vadul Siretului de la Nămoloasa constituie reperele unei neîncheiate călătorii în căutarea lumii de

dincolo, a Edenului din cer și din inima pelerinului. Figurile lirice dominante ale poemelor din *De la Kogaion la Athos* nu sînt atît monahii, bătrîni călugări, anahoreții din „republica monahală”, cît *icon*-ul – „maica cu rochie de cer/ unica regină a Athosului” și, mai ales, drumetul, *pelerinul* care merge acolo pentru a primi în suflet cerul însuși și pentru a dobîndi „răgaz să se roage”. Condiția pelerinului este să rostească Liturghia *din mers*, asemenea convertitului Wulfila, preotul got care se alătură, în orizontul sacralității, preotului dac Deceneu și monahilor de la Athos: „Pe străzile Constantinopolului/ noaptea/ o minune se consumă./ Rîuri de lumini/ cele paisprezece biserici gote/ cîntă și se roagă./ Wulfila/ gotul blond și înalt de doi metri/ care a înghițit/ «Ta Biblia/ Ta Agia»/ revărsîndu-se pe pămîntul grecesc./ Arianul vorbitor de limbă romeie/ dăruiește lumii/ cea mai pașnică revoluție:/ Liturghia în mișcare/ și vorbirea cu Dumnezeu/ în limba maternă./Stătea imperatorul Teodosie cel Mic/ și privea/ la miezul nopții/ rîurile de lumină/ mulțimile de goți./ Toată noaptea/ plimbau biserica pe stradă/ cu antimisul pe targă/ ca pomenile de pîine la mort./ Din mers/ săvîrșeau liturghia/ cine se oprea și tăcea/ murea./ Doamne Iisuse/ de atunci/ nu ne mai oprim!/ Practicăm liturghia din mers/ ca respirația/ ca mîncarea/ ca iubirea./ Pe cale trăim/ și ne încununăm martiri/ cum ne-a învățat/ gotul blond și blînd de peste doi metri/ episcopul Wulfila/ sfințitul ierarh/ nesfîntul martir:/ liturghia este mișcare./ Mergi și cînti/ muncești și te rogi/ și-l pui pe Dumnezeu la lucru/ în inima ta” (*Polifonie*).

Ținta călătoriei nu e, așadar, un loc anume, ci însuși lucrarea lui Dumnezeu în inima pelerinului care își începe calea odată cu miezonoptica, visînd la țărnul cel nou al timpului, în colțul de rai, sub poala cea înstelată a lui Dumnezeu. În drumul său („Nu alerg/ merg cătinel/ la fiecare pas/ pun o respirație”), pelerinul reține portrete semnificative, *semne* că poteca aleasă e cea dreaptă, aceea care îl va conduce la colțul de rai: călugărul de la Karloviț care „aleargă după porumbița albă/ pe cărările/ dintre Dunăre/ și Sava” (*Călugărul de la Karloviț*), stareța Raisa care „aleargă pe albiile de piatră/ ale Ceahlăului/ culegînd florile rătăcite/ din grădina ei” (*Călugărița de la flori*) și, mai cu seamă, călugărița Oana, „cea mai frumoasă floare de la Durău”, cea care unește, în paradigma sacralității, „păgînitătea” cu creștinismul, făcînd legătura cu Kogaion: „Cea mai frumoasă floare/ de la Durău!/ Înota ca un vis albastru/ în cristelniță/ zvîrlugă de lumină/ în apele repezi./ După botez/ am întîlnit-o/ în cascada de la Duruitoare./ Se odihnea după o stîncă/ înghițind lacomă/ unda înghetată a rîului înalt./ Ce faci tu Oana/ la poalele izvorului albastru?/ Beau toată apa/ pînă ce voi avea/ puterea unui gheizer/ atunci voi izbucni/ stîlp de apă/ la izvorul tainic al Cogaionului/ și mă voi odihni/ în tinda noii mele case/ iar mama Dochia/ mă va înfia” (*Călugărița Oana*).

Călătoria pelerinului din cartea lui Marcel Miron se încheie pentru a începe cu adevărat în portul Vatoped: „Am ajuns în port/ de aici începe tărîmul celălalt”, exclamă călătorul care cheamă oamenii să vină acolo, să ia „candelile

aprinse". *Aici* a fost rătăcirea în pustie a lui Cain; *dincolo*, în tărîmul care începe în port – poarta Edenului –, se află promisiunea colțului de rai de pe prispa cerului, în lucrarea lui Dumnezeu. *De la Kogaion la Athos* este una dintre cărțile remarcabile ale poeziei sentimentului religios.

*

Ilu(i)zia poetului care respiră valuri

Cartea de debut a lui Doru Mihai Mateiciuc, *Rafee* (2014), a (re)lansat un optzecist întârziat, un poet cu totul remarcabil al cărui „debut editorial” se va fi întâmplat, iată, într-un volum colectiv, *Prier*, apărut la Editura Cartea Românească, în 1988. După mai bine de douăzeci și cinci de ani, Doru Mihai Mateiciuc revine în forță la pasiunea de tinerețe, recuperîndu-și „harul”, limbajul și imaginarul poetic, iar cea mai recentă carte a sa, *Iluizia* (Editura Limes, 2015), confirmă buna primire pe care i-a făcut-o critica de întâmpinare, ca și Premiul pentru Debut, acordat de Filiala din Iași a Uniunii Scriitorilor. Locuitor în Bucovina, în țara mestecenilor și a neguroaselor păduri de brad, cum spune Vasile Tărișeanu, poetul din *Iluizia* e un *om al apelor* și nu un „pădurean” din Hiperboreea: fluviul din „spatele răsăritului”, cascada care „cădea seara pe-o poartă”, ploaia care „fîrîie înainte de a muri”, lacul liniștit unde „se oglindește luna”, iazul înghețat unde se petrece înfîlnirea erotică printre melci calcificați, dar, mai ales, dominante, *marea* reprezintă *universul acvatic* al liricii lui Doru Mihai Mateiciuc.

Asociate adesea în atîtea paradigme poetice vieții, pîntecului matern, marea și marea oceanului constituie, în *Iluizia*, un spațiu al surprării ființei, al morții și retragerii în mineral, imaginarul poetului fiind guvernat de ape și de elementele lor, agenți ai disoluției ființei; meduzele sînt „convulsive” (*La o înmormîntare*), scoicile sînt martore prăbușirii unei stele „în pieptu-mi pînă-n prăsele” (*Singure, scoicile*), marea e de cenușă și catargul prăbușit „în respirația mea” (*În spirit de haikai*), crabul vestește „vremea lui Iuda”, a celui care (ne) vinde la cină (*Questiones*), balenele, chefalii și rechinii sînt (re)modelați în mîlul năvoadelor (*Sisif pescar*), algele și caii de mare sînt striviți, alături de scoici și meduze, de tăcuta „armată de cavaleri teutoni ai oceanelor” (*Cavaleri teutoni ruginind*), șarpele de mare e al furtunii dintr-un ținut pustiu (*Anti-Carmén*): universul acvatic e un spațiu al (pe)trecerii ființei care respiră valuri și al poetului care rătăcește, asemeni valului, pe o mare pustie. În sfîrșit, marea se asociază *iluiziei*, femeii, în poeme precum *Iarba fiarelor* sau *Și-Și*, unei *luize*: „pe peretele de un verde turcoaz/ trei pești din bucăți de icoană/ înoată încet abia respirînd/ se opresc cînd pendulul începe marea/ marea ori dansul/ dansul unor șopîrle străvezii/ subțiri ca fumul de țigară/ și totuși vii și totuși aproape ucigașe/ poate fi doar părerea de rău/ a unei păduri părăsite în grabă/ cu ferestre de metal forjat/ prin care brazii nu vor ieși afară/ poate fi zăpada din părul meu ori sarea/ din bucatele pe care nu

le mîncăm/ mîncăm cîteva mojito și dormim o zi/ cu aroma de mentă între coapse/ coapsele unor cai ce-au nechezat/ înainte de a cădea în marea/ cea marea care înghite toate femeile/ și le adună în sărutul tău, luiza” (*Iluizia*): acolo, în marea iluziei se pierd brazii din pădurile Nordului, se stinge nostalgia Sudului, într-o sugestie spaniolă, printre mauri și se năruie erosul în „graba larvară” a „două sfere de carne cu muguri”.

Dar *Iluizia* e poezia însăși, iubită sălbatic în ape de păcură, printre valuri răsturnate și scoici strivite: „pentru tine iubito/ toate cuvintele sunt scrise înclinate/ într-o reverență cu murirea/ se aud fîntării. papagalii au muțit/ aștept miezul nopții/ cînd va începe/ scamatoria/ îndrăcito/ se face seară în tine/ ape de păcură te cuprind/ părul (ca un năvod) explodează/ deasupra pumnilor mei strînși/ îndrăcito/ nici nu încerc să cînt internaționala/ nici nu respir, doar aștept/ tu fugi pe mese încinse rîzînd/ ca o mireasă de cărbune pe nisipul alb/ răstorni valurile. strivești scoicile/ cu planta ușoară pe nisipul ud/ îmi desenezi punctele cardinale/ și tot ce nu voi putea avea/ atunci cînd te voi avea poezie” (*Certare*): în marea pierderii, erosului și poeziei, Doru Mihai Mateiciuc *adîncește adîncul* și desface vidul ca pentru o nouă geneză, cum scrie în *Într-o singură săgeată*. Nici cocorii din *Sosirea primăverii*, invocați ca pe speranța opririi din moarte, nici albul mestecenilor din *Efigie (I)* și nici explozia *fauve* a unui soare mov din *Eu sunt soarele mov* nu pot întoarce ființa din vremea și spațiul năruirii sale: cocorii care „veneau spre noi înmugurind” nu pot opri instalarea amurgului și trecerea ființei „sub mantia umbrei”, mestecenii, chiar dacă „vor șopti-ntr-un glas/ «viața-i rostogolire a fructelor în flori», cad în genunchi „și va fi toamnă”, iar soarele mov nu sparge carapacea tăcerii și închiderii „sub nisipuri în pendulare”. Pe acest traiect al căderii, poetul explorează mereu extremele pentru a trasa linia care le unește/desparte: dragostea și ura, frig și cald, vremea înmuguririi și aceea a amurgului, vînarea și ratarea victimei, plus și minus infinit, iubirea și moartea: „să te vînez sau să te ratez/ să mă îneci sau să mă iubești/ fii salvamarul fii crocodilul/ ascuns în scrumul trabucului/ stau tine lîngă romul cafea/ paznicul unei coaste sub soarele dur/ din care ai putea să apari/ transpir scarabei. respir valuri/ și mă bucur și dansez și rîd în hohote/ ești atît de aproape ești atît de aproape/ pielea se miră cum stai tăcută sub ea/ timbru pe scrisoare. mojito în plete cîntă o coastă sub soarele dur/ din care ai putea să apari/ și verde și verde/ e umbra ta ascunsă-n umbra mea” (*Lacubalibre*). În același orizont al surprării se constituie figurile în jurul cărora pivotează poezia lui Doru Mihai Mateiciuc: poezia, iluzia, femeia (“trupul tău/ o fîntînă cu apă puțină/ în cășul palmelor/ pruncul nostru. gîngurește încă” – *Despre poezie*) și poezia, femeia, singurătatea („și totuși, sărutul tău/ SINGURĂTATE/ sărutul tău există/ preț de o clipă. preț de o zi” – *Preț de o viață*).

Două proze în felul oniricilor din partea a doua a cărții, *Cocoșul albastru* *Gherman* – *Ariciul* și *Veni vidi vici*, în care e vorba tot despre o poveste a

amurgului – și șase parodii în cea de-a treia, *Trei poeți cucuieți*, unde „cucuieții” sînt Emil Brumaru, Cezar Ivănescu și Marin Sorescu, întregesc sumarul cărții unui poet care se revendică, pe bună dreptate, de 1a generația '80, „ultima generație fără medi(t)atori”, avînd, iată, în istoria și prezentul liricii noastre, *urne particulare*: „ultima generație fără medi(t)atori/ calculează cu maximă exactitate/ capacitatea urnelor particulare” (*Despre generația '80 – „Hic sunt leones...”*) Doru Mihai Mateiciuc își ocupă, în poezia noastră de azi, locul care îl așteaptă de mai bine de un sfert de veac.

*

Lumea ființelor volatile

„omul are încă puterea de a naște zei, cum lumea mai are încă/ plaje însorite și spectrul luminii plutește spre insulele promise,/ reminiscența armoniei celeste/ acolo splendoarea tăcută inundă strălucirea încredințată/ umbrei noastre, pleoapa cu spinii ei zvîcnește sub pielea/ scufundată, presimțire dizolvată în dezghețul de amiază al/ falselor zăpezi/ aerul pur sculptează corpul tău melodic, în timp ce arborele/ nopții pîlpîie în pupile, înaltă bolta aprinsă, porți de intrare și/ de ieșire fără înconjur obositor de oriunde spre oriunde în/ numele tuturor/ cînd universul doarme, vorbește prin somn, prin constelații de/ sînge, cînd universul se trezește, imaginea devine act, se/ întîmplă întocmai, lumea intră în acțiune și-atunci merită să/ vizezi ceea ce vezi/ acolo unde viața e doar o stratagemă, oamenii joacă moartea în/ picioare, iar pămîntul cînd se dezmeticește nu-i decît tresărire de/ gîngăni sub uscate frunze” (*porți de intrare și de ieșire de oriunde spre oriunde*).

Acest poem de la începutul celei mai recente cărți de poezie a lui Ștefan Amariței, *eșarfele somnului* (Editura Timpul, 2015), constituie ceea ce s-a numit o *artă poetică* întrucît, iată, autorul așază, într-o formă concentrată, întreg miezul liricii sale; conectat la mișcarea contemporană a ideilor, Ștefan Amariței crede că omul de azi mai poate încă *să nască zei*, iar una din temele obsesive ale poeziei sale este o altă geneză, reluarea ciclului ființei într-o altă unitate spațiu/timp, imaginînd porți de intrare și de ieșire de oriunde spre oriunde, de aici înspre dincolo. Aici întîlnește poezia din *eșarfele somnului* ceea ce vechii greci numeau *Kairos*, destinul, timpul potrivit cînd, spune Al. Tănase, „părăsim sau depășim timpul circular, repetitiv și pătrundem într-o lume (și un timp) al măsurii și formei, al diversității, unde puțința activă duce la forme creatoare, rezultînd din prelucrarea și modelarea materiei amorse a vieții”. Prin *Kairos*, Ștefan Amariței ajunge la *timpul perpetuu*, locul și durata unde se modelează *amintirile amorse* luate cu sine din lumea de dincoace; acolo se află cartea magică, lăuntru luminii, memoria lumii și tot acolo se face fuziunea corpurilor, a ființei cu sinele, a eului cu „corpul general al luminii”, cum se spune în *privilegiul de a fi*, în-ființînd *făptura succesivă*, aceea modelată, alta

decît *ființa originară*: ființa e în-ființare, făptura e întemeierea într-o mișcare amplă care unește omul cosmic cu dunele de nisip de sub apa mării.

Intens conceptualizată, poezia lui Ștefan Amariței respiră pe spații largi, de oriunde spre oriunde, creînd o *lume a ființelor volatile* (fixată și prin lucrările grafice reproduse în carte), de dinainte de timp, ieșind astfel din vecinătatea sau, mai degrabă, din geneza reciprocă cu coșmarul dinlăuntru, cu alteritatea care radicalizează ființa într-o „ambiguă intimitate”, cum scrie poetul în *dușmanul matur, undeva pe dinăuntru-tău*. Aproape fiecare poem din *eșarfele somnului* are un *scenariu* al trăirii ființei în orizontul unei anume rînduiei a lumii de dincolo, aceea din timpul continuu spre care a condus-o Kairos, spre lumea noii geneze, adică, în punctul de început unde se resoarbe totul: oameni, cărți, orașe se (re)topesc în bezna fierbinte și liniștea solemnă din centrul secret, pentru ca visul să întemeieze, iarăși și iarăși, mitologii și cosmogonii: „focul vede pentru înțîia oară lucrurile prime, uluitoare lumină/ arzătoare interzisă sfîrșitului lumii, ca biblioteca din/ alexandria, cu teorii și versuri în dispută, instrumente de luptă/ la ceasul aurorei, cînd licărește ziua de după ziua de mîine./ deși la colțul străzii prietenii plecați și-au pus ochelari de/ soare să nu vadă conversia timpului într-o lumină mai mare./ cu ecouri și pași, cu femei și bărbați forfotind solidari pînă la/ atingere în centrul secret al lumii, indescifrabilă rădăcină,/ zdrențuită de paginile cu atlase, dicționare, compendii,/ aruncate fără remușcări și fără milă în groapa de cuvinte,/ impregnate de dispreț și de somn/ (înainte ca visul să întemeieze mitologii și cosmogonii, în/ aparenta formă de ceară stabilești divergențele, viitoarea/ încăierare, ultimul cuvînt rostit rămîne ca un rebel fir de păr/ tras spre celălalt, mai viguros, unde o ființă bătrînă roade/ stîlpii pămîntului, cu aceeași uimire față de oameni și timpul/ continuu)/ viața ca o paranteză repetă istoria biblică, ubicuul rîu al/ timpului hașurat ca un tablou spre un sezon întipărit în minte./ tunel precum o reptilă flămîndă, sunet eretic, tărîm al/ arderilor de tot, pentru înălțarea coroanei de spini pe fruntea/ ta senină/ melancolia oscilează între oglinda aburită și memoria-n revenire, ce/ s-a împraștiat, sunt cuvintele tale impregnate de dor. ce s-a spart,/ sunt scheletele de familie risipite în curba spectrului-somn” (*conversia timpului*).

Acolo, în timpul perpetuu, timpul „se despoaie de sine”, ființa poate visa la degustarea nectarului zeilor „din livezile cerului”, la marginea unei planete „cu sunet de maree și forme ale materiei fecunde” și cu arborele vieții „cuibărindu-se între brațele unei cruci”, cum scrie Ștefan Amariței în poemul *în spatele nostru, enorme ființe imponderabile*: ființele volatile sau, altfel, ființele imponderabile sînt protagoniștii unui experiment liric foarte special.

OUSIA (o interpretare)

Un lamento continuu (dincolo de datele tehnico-lingvistice ale diviziunilor poemului), nu mai puțin însă un strigăt de (după) biruință (epinike), de vreme ce „Neîndurător e zeul, fecioarelor,/ Dar numai astfel poate el fi și al nostru.”, ar putea fi, citit fără rememorarea riguroasă a „rădăcinilor” sale antice, poemul (cu inserturi dramatice al) lui Carmen D. Blaga. *Threnos** – în măsura în care nu în trezie se consumă „bucuria întru durere”, ci în „somnia” păzit de sacrificiile repetate nu doar în timp, în anii ritualici, ci mai cu seamă în întreg spațiul perceptibil fie și doar prin numire – din înaltul în adâncul său („Lustri/ Sub bolți (...)/ Sub morți”). Dar „numele” nu poate fi „adevărul” lucrurilor, el poate fi doar un „lustru”, o poleială a lor, captivantă până la „a ochiului orbire”, dînd însă întregului scenariu erotic un dublu înțeles: cel al captivității benevole și iubitor-fericite („Să te lași să îngheți în crevasa/ Dintre lucruri și numele lor”), cel al relevării/ deconspirării fericitei captivități drept (doar cea mai) „dulce”, „devastatoare” minciună. Așa cum, de altfel, se creionează întregul poem, ambiguitatea fiind unul din suporturile sale de fond. Pentru ca „știința”, cunoașterea (despre) cea/ celei „născute” în „nedesăvîrșirea, miracol al ființării” (*partheneios*) să convertească actul erotic în „casă” a „luminii”, în spațiul căreia însă nimic din ceea ce ar fi, deopotrivă, atribute ale „neîndurătorului” zeu și ale fecioarei înseși („oasele trupului”, „volutele minții”) să nu poată „împicli vreodată” razele în sine. Și, în aceeași măsură, să recupereze „cîntecul miresei” (în varianta *Epithalamion*), pe jocul oglinzilor enunțat încă din prima secvență a poemului („Nenumărate straturi oglinzite invers/ și totuși orbitoare-n oglindire”), cu un joc mai adînc, al pre-destinării („Numele tău/ mi s-a întipărit în palmă/ nici nu știu de cînd a apărut”), el însuși supus însă unor capricii divine („nu știu dacă mîine va mai fi acolo”), cu un Dumnezeu „amuzat” și tăcut, martor al împlinirii (exclusiv) în oglindă; natural oarecum, „jocul” mizează, acum, pe diluări/ contorsionări ale comunicării grație minimelor „vocale” interpușe sau absente, eminescianul „vină”, de pildă („*De ce nu vii tu? Vină*”) permițînd (ori chiar inducînd) nuanța actuală a termenului (vinovăție), dacă, în ne-oglinzire, „gîndurile noastre – poduri întinse spre același liman/ ne duc spre un alt țarm pe fiecare”. În „oglinzire” doar (din aceeași predestinată speță, a altui/ sau aceluiași/? joc: „Intrată prin oglindă în mîntuit azur...”) „inima mea bate exact/ în dreptul inimii tale”, prefigurînd „bucuria” din afară, cîntată spre rodire de bucolicele personaje ale secvenței a patra a poemului. Cu un avertisment abia sesizat („Fărîmă-te văz mărgelat, urmează cîntarea!”), revărsarea de bucurie venind numai în măsura recunoașterii „destinului tău” pe care „nu e drept să (-1)

pedepsești cu plînsul”, și drept este doar să-l urmezi precum însuși Asklepios o cere sub ecoul clamării efebilor („Arate-se Pan, de-i e voia, iar noi voii lui ne-om supune”). Și dacă „înzeirea” („el poate fi și al nostru” – sl. m. A. D. C.) ar fi mitemul poemului, producătorul de „comportamente posibile”, atunci *Pastorală*, secvența a cincea, intensifică „posibilul” prin invocarea „noimei” atoatelegătoare, egale între ele fie că se văd, fie că nu, venind de „dincolo de firea firii” și așezînd actul nupțial între ferecat și desferecat, între dăruire și regăsire; nu însă în extaz solar, ci doar „în clopotele umbrei”, cu gestul, reflex aproape în logica textului, estompării văzului, al retragerii ochiului spre zona lui de „ogîndă” în afară („Temători, ochii se-adăpostesc în retine”). Și, în aceeași măsură, prin asumarea esențelor viitoarelor rodiri („Jerbe de *tonuri* adastă în palma lui Pan,/ Gata să rodească pajiști...” – sl. m. A. D. C.) ca un determinant propriu, personal de acum, dar și har al celui/ celei ce poartă „mielul (cărui sacrificiu, cărui ritual, cărei mitologii aparținînd în contemporaneitatea autoarei?) la piept”: „Te dai și regăsești în clopotele umbrei/ Mereu mai mult o floră de *sonuri*” – sl. m. A. D. C.). În numele, desigur (în secvența ultimă, *Epinike*), strigătului de izbîndă al rodului („Darul de viață al zeului viu”) ce, în matca mereu aceeași, transformă esențele, le aprinde și purifică („Hyle se preface, matca rămîne /.../ Fulgerul-aripă ne desfășoare!/ Poteci de aer brăzdează stîncile”). Nu fără aceeași ambiguă așezare a lumii (ce va să se nască), deopotrivă pe „praguri de piatră” și în „șuierul ierbii”, din moment ce Pan (ori numele alintătoare) nu are știință decît că se va naște, nu încotro se va îndrepta. Și, deși numai al lui, al rodului, *fiind*-ul („Ousia!”), odată enunțat, recompune ființa (și proiecția ei feminină din poem) în datele sale maternale, eliberatoare și împărtășindu-se din/ cu același *fiind/ fiire*, înscris simplu în finalul textului („Ousia”), traductibil, poate, într-o iluminare/ acceptare de sine, pentru care și „temători ochi”, și „auzul rotit” au „șesut”, întru iubire, „Inima – boare de lujeri din sfîrcuri cu lapte”.

*Carmen D. Blaga, *Threnos*, Editura Hestia, 2015

AI CISTELECAN

Între reflecție și atitudine

Din cîte văd, Sorin Cerin e un fel de vulcan textual în continuă și maximă erupție, cu o scriitură deopotrivă de frenezie și de vituperanțe. În poezie mizează pe rafalele reflexive și pe elanul sapiențial, cultivînd, cum zice singur în subtitlul *Nonsensului Existenței* de aici, poeziile „de meditație”. O modalitate între toate riscantă – și nu de azi, de ieri, ci dintotdeauna – întrucît tinde a se amesteca unde nu e chiar treaba poeziei, făcînd un fel de filosofare

versificată și, vrînd-nevrînd, tot felul de nacazanii și moralisme. Nu mai e însă cazul să ne reamintim de cele spuse de Maiorescu lui Panait Cerna în legătură cu „poezia filosofică,” întrucît poetul le știe și el prea bine și tocmai asta vrea să înfrunte: riscul de a lucra doar în idee și de a subordona imaginativul conceptualului. Ce-i drept, nu e, pentru Sorin Cerin, nici o primejdie în acest sens, căci el e, de fapt, un pasional și n-atinge niciodată seninătatea cugetării și liniștea apolinică a gîndului; din contră, declamă cu pathos, mai degrabă dinlăuntru unei traume pe care încearcă s-o exorcizeze și s-o sublimeze în radicale decît din interiorul vreunei păci de cuget sau al unei armonii reflexive. Chiar și ce sună a idee nudă, transcrisă adesea aforistic, e, de fapt, o răbufnire de atitudine, o transcriere de afect – nu cu răceală, ci mai curînd cu fierbințeală (i s-a și remarcat, de altfel, maniera mai profetică a enunțurilor). Dar cum metoda decolării lirice constă într-un fel de elevare a tot ce vine pînă la demnitatea articulării lor reflexive (de unde delestarea oricăror referințe la imediat, fie el biografic, fie mai mult decît atîta), poeziile lui Cerin se angajează abrupt în ecuațiile existențiale mari și definitive și nu-și pierd vremea în confesiuni domestice. Ele atacă Principiul realității, nu accidentele ei. Totul e ridicat astfel la o demnitate problematică, dacă nu și de altă natură, și pregătit pentru o procesare densificată. Riscurile formulei răsar, fatal, și aici, întrucît se vede imediat mecanismul acestei promovări a realului la dignitatea Lirei. Unul dintre mecanisme se trage din moștenirea expresionistă (fără ca Sorin Cerin să aibă altceva în comun cu expresioniștii) a majusculei, prin care se instaurează, brusc și împrevizibil, fie smerenia în fața radicalului, fie panica în fața majestății cuvîntului. De regulă majuscula botează stratul „conceptual” (chiar dacă unele concepte sunt metafore), semnalizînd alerta problematică. Ce-i drept, Sorin Cerin face exces și risipă de majuscule, astfel încît de la o vreme ele nu mai creează nici panică, nici evlavie, căci abundența le sedeează efectele de acest gen și le pervertește într-un soi de grandilocvență. Celălalt mecanism de elevare în demnitate se bizuie pe o anumită – poate asumată, poate premeditată – emfatare discursivă, pe o îngroșare lexicală și pe o declamație de profunde și de grave. Se insinuează – de nu cumva se chiar instaurează – și aici o evidentă procedură de rețetă imaginativă, redundantă peste tolerant. Cum e și normal – ba chiar inevitabil – într-o lorică de reflecție ce vrea să se coaguleze în jurul unor nuclee conceptuale, modalitatea imediată de sensibilizare a acestor noduri conceptuale constă în materializarea abstracțiilor; senzualizarea lor e chiar modul lor de epifanizare lorică. Dar la Sorin Cerin mecanica imaginativă se bazează pe o simplă genitivizare materializantă a abstracțiilor (de unde imagini nesfîrșite de genul „spini Adevărului”, „coșarii Împlinirilor”, „periile Amăgirii” etc. etc.), sub care stă cel mai adesea un buton de personificare. Pe scala decantării în metafore stăm, astfel, doar pe primii fuștei, ceea ce produce, simultan, un efect de candoare imaginativă (sau discursivă), dar și unul de uniformizare. Probabil însă că această încredere în procedeele primare se datorează mizei pe decantarea

gîndului, miză care lasă în subsidiar acțiunea imaginativă (iar pe cea simbolizantă cu atît mai mult) ca atare.

Dar nu cîte și nici ce idei bîntuie prin poeziile lui Sorin Cerin sunt, totuși, lucrurile cel mai relevante (ideea, în general, dar și în acest caz particular, are un grad de indiferență la lirism). Dimpotrivă, în mod oarecum paradoxal, decisivă, nu doar definitorie, e atitudinea în care ele se strîng, afectul în care coagulează. Sub aparența unui discurs proiectat pe „gînd”, Sorin Cerin promovează, de fapt, un lirism (cam pus la uscat) de afecte existențiale (nu de afecte intime). Reflexivitatea poemelor nu e, din această perspectivă, decît un fel de penitență atitudinală, o hieratizare a afectelor violente. Stratul pasional e, în realitate, cel care se agită și el se vede în mai toate componentele lui, de la cele de vituperare la cele de evlavie sau tandrețe sublimată (ori, din contră, resentimentalizată). Poetul e, pe fond, un exasperat de starea lumii și de condiția omului și pornind de aici exersează sarcasme (cruente cel puțin ca șuvoi) pe seama „Societății de consum” sau pe cea a deșertăciunii „Iluziilor Existenței”. E o febră imprecativă care dă elan versurilor, dar care, mai ales, pune în vedetă discursivă exasperarea în fața acestei degradări generale. Atît de generale încît ea a cuprins și transcendentele, căci Sorin Cerin e mai mult decît iritat de instrumentalizarea lui Dumnezeu (și a credinței) în lumea de azi. Iritarea în fața coruperii sacrelor ajunge la culme în versuri de maxim tupeu blasfemic („Ticăloșia Diavolului se numește Rău,/ pe cînd a Lui Dumnezeu, Bine.”, dar și altele, nu mai puțin provocatoare și „infamante” la adresa Dumnezeirii); asta nu se întîmplă însă decît din pricina intensității și purității propriei credințe (Ștefan Borbely a evidențiat îndeustul energia fervorii din poezia lui Cerin), dintr-un fel de absolutism devoțional. Căci nu lirică de provocare și de imprecare face, de fapt, Cerin, ci dimpotrivă: lirică de devoțiune disperată și înflăcărată, prin care-l caută „pe Adevăratul Nostru Dumnezeu/ atît de diferit de cel al catedralelor de genunchi roși/ la zidurile reci și inerte ale lăcomiei Iluziei Vieții”. E febra devoțională de pe reversul imprecaviilor și sarcasmelor, dar tocmai ea e cea care contaminează toate poemele. Dintr-un strat de ideale strivit ies, cu vervă pasională, atitudinile lui Cerin, atitudini eruptive oricît ar fi ele de codificate într-o lirică de reflecții.

Vasile DIACON

Constantin Mănuță și toamna poeziei

De la momentul debutului publicistic cu poezia *Dorul meu*, în 1967, la vârsta de nici 20 de ani, la cel editorial, în 1997, și pînă la apariția antologiei

Fragedul contur (Editura All Zenit, 2014), Constantin Mănuță a construit în cuvânt, în timp, durabil, un edificiu liric cu o pregnantă notă de persuasivă personalitate. De la publicarea primei poezii și pînă la momentul apariției întiiului volum de versuri, *Din toate rănile sufletului*, au trecut trei decenii. Trei decenii de tatonări în inițiere, de căutări și iubiri înălțătoare ori decepții devastatoare, frîngătoare de aripi, toate constituind „rănile sufletului” cu care poetul s-a oferit ofrandă pe sine însuși cititorului iubitor de metaforă încifrată în vers, ulterior avînd a se întruchipa în alte 13 ipostaze, părți incitante ale zidirilor sale interioare: *Orele umbrei* (1998), *La răsărit de cuvînt* (1999), *Steaua de cucută* (2001), *Instanță grea* (2003), *Zidit în zbor* (2004), *Înzăpezit sihastru* (2006), *Melancolie de stea* (2007), *Cocor de fum* (2008), *Taina din rană* (2010), *Fior tîrziu* (2011), *Neliniști astrale* (2013), *Privirea înserării* (2013), *Nepoți de dor* (2014) și *Plîngere postumă* (2015).

Din acest consistent material liric, publicistul Vasile Fluturel, el însuși poet de marcă, realizează o masivă antologie. Coleg de breaslă scriitoricească și prieten bun cu Constantin Mănuță, stabilind cronologia, principalul criteriu de antologare, V. Fluturel reușește o inspirată și exigentă selecție din cele mai reprezentative poezii din cărțile menționate (mai puțin *Plîngere postumă*, deoarece nu apăruse încă), înserînd și un consistent grupaj – *Calendar sentimental* – conținînd doar poeme inedite.

Antologia beneficiază de o amplă prezentare a operei poetului Constantin Mănuță, bine documentată și cu exemplificările necesare, semnată de către Nicolae Busuioc, care îi urmărește evoluția „spre registrele liricii romantice, uneori cu accente neoromantice, convins că în acest spațiu își poate contura cel mai bine imaginea poetului trăitor într-un exil lăuntric”. Acesta constată că poetul – cugetător liric și analitic – este traversat de o „abisală tristețe” și revine mereu la „începuturile fervorii onirice cu detașare însă și limpezime”.

În peisajul publicistic din zona liricii, Constantin Mănuță trebuie circumscris unei galerii de poeți incluzînd, printre alții, pe cunoscuții Horia Zilieru, Emilian Marcu, George Popa, Vasile Filip, Mihai Lițu-Munteanu, Vasile Fluturel, Florentin Dumitrache și alții cu care a corezonat, dar și cu unii dintre cei ce deja hălăduiesc în lumea umbrelor din spațiul zăpezilor veșnice, precum Daniel Lascu, Gheorghe Lupu, Ovidiu Hotinceanu, Marinică Popescu, Ion Boroda, apropiați de sufletul său.

Maestru al versului clasic (am putea vorbi chiar despre un dicteu al versului clasic), Constantin Mănuță excelează și în poezia în forma fixă, sonetul și rondelul, tema predominantă fiind iubirea, aparent comună, - de locurile natale, „satul meu de lacrimă și dor...”; „de la nimeni nu am nici o veste/ sînt poetul dorului frumos;/ Ca în tinerețe vreau să urc pe creste/ Și în sat să mă întorc pe jos” (*Satul meu, Mogoșești de Iași*), „Mă cheamă satul înapoi acasă/ Să văd pădurea-n dealuri alergînd”; de părinți: „Ești prea departe, mamă,/ Să te întorci în templu ca Isus,/ Ți-ar trebui poate o năframă/ A stelei care a apus”,

ori „Tatăl meu, îmi bîntui visele/ și mă faci să cred/ într-o perpetuă copilărie” (*Rugă către cei ce nu sînt*); de divinitate, de natură etc. – pînă la cea spiritualizată, de morganatica Fată, întruchipată în Poesie, în ultimă instanță o problematică existențială: „Ce se-ntîmplă, Doamne? Aș dori să fiu/ Înnoptat în stele-n zori pe o terasă?// Dragostea la fel s-a creat tîrzie/ Seara cînd se-primd aștrii sus, pe cer” (*Fragedul contur*).

În cazul versurilor dedicate naturii, se surprinde un panteism sui-generis, aceasta integrîndu-se ființei poetului ca o componentă a universului liric: „Stai lîngă mine. Nu umbri făptura/ Zeului ce doarme noaptea în cîmpii/ Rouă dac-ai fi, te-aș sorbi cu gura/ Grîului, cuprinsă de melancolii” (*Incolor e cerul*) ori „Stau tot la poarta toamnei și aștept/ Să-mi înfloreasc-un fluture pe mîină;/ Să simt cum iar îmi încolțește-n piept/ Iubirea înviind-o din țărînă” (*În trecere*).

Osmoza dintre universal și particular, contemplare și patetica rememorare înglobează metafora încifrată în verb care i se arată în „năluci” de cîmpie, deal, copaci, păsări, rouă, zăpezi, ca elemente telurice, dar și cosmice, precum astre, nori, ori iarnă, vară sau primăvară etc.: „A mai trecut o vară și au devenit cîmpie/ Păsări ascund în mine văzduhul lor curat”.

Spațiul oniric este incitant pentru poet: „Căderea în vis e ultima mea rugă/ Să nu mai fiu de taine reci atins” (*Melancolie de stea*), deși recunoaște dezarmant: „Visez c-aș fi o pasăre măiastră/ [...]// M-ascunde visul într-o grea mirare/ [...]// Triunghi de vis ascuns de veșnicie/ În altă viață parcă m-am născut” (*Triunghi de vis*).

Arderile lăuntrice determină modelarea și metamorfozarea verbului pe cele mai diverse registre, dar în stilu-i propriu; verbul însuși punîndu-și „pecetea pe sufletul poetului”: „Se schimbă vremea-n elixir de nori/ Transfocator e gîndu-n teoreme,/ De n-aș muri răpus de meteori/ Tot ți-aș aprinde cerul în poeme...” (*Fortuna labilis*), dovedindu-se, asemenea marilor poeți, un deosebit creator de limbaj, „unde limba însăși gîndește, deci există ca Operă, creație și totodată valoare...”, confirmînd postulatul cultura e comunicare și comuniune” (Marinică Popescu).

Nu puține sînt versurile ce reprezintă tot atîtea tușe autentice în portretizarea poetului: „Poetul nu-i cer adulînd/ Marea mulțime refugiată-n priviri,/ Poetul e dor frămîntînd/ În genele lumii gingașe, subțiri (*Corabia poetului*) sau „Căutînd noi taine-n univers/ Ziua el scrie după soare;/ Hoinar poetul scrie cîte-un vers/ Și uneori s-așază-n depărtare...” (*Poetul*).

Lecturile tinereții au lăsat urme decelabile în trăirile sale poetice. Criticii care s-au aplecat asupra creației sale au găsit paralelisme în operele lui Esenin și Novalis, dar și la Alecu Russo, Octavian Goga, Nicolae Labiș, Tudor Arghezi, George Bacovia și alții. Spre exemplu, Cassian Maria Spiridon identifică motive din Esenin în versuri precum: „Nu-ți pot spune, cît îmi e de greu/ Crucificat pe lemnu-nsîngerat și sffint;/ Să te privesc prin prisma unui curcubeu/ de răutatea lumii nu mai pot să cînt (*Recunoștință*), din Goga în „Îmi

pare rău că n-am rămas acasă/ Cultivator să fiu de grîne și de flori...// Pregătit eram de fiecare dată/ Să lupt cu morile de vînt din mine;/ În steaua mea, în dragoste curată/ Am crezut mereu în semnele divine...// Stă mărturie vraja din cuvinte/ Că nu-i pe lume soartă mai ciudată;/ Precum a fost a mea, mai înainte/ De ce priviți? Am fața-nlăcrimată?" (*Soartă ciudată*).

Tot Cassian Maria Spiridon subliniază că „în marea lui smerenie”, poetul Constantin Mănuță crede doar „în poezia peste care s-a așezat aripa divină”, așa cum o mărturisește: „Nu-n substituții cred, ci-n poezia/ Scrisă noaptea doar de Dumnezeu” (*Presimțire*), iar bunul simț și viața nobilă a omului crescut „după regulile ancestrale ale mediului rural” îl fac pe Constantin Mănuță să se declare drept „...ultimul poet/ Ce nu le-aduce semenilor ura...” (*Pasărea din cer*).

Criticul Constantin Dram scria despre Constantin Mănuță că face parte „din acea categorie a creatorilor, elitiști prin privilegiere numerică, și care echivalează scrisul cu o mîntuire a vieții, o intersectare fericită a sacralului cu profanul”, discursul poetic fiindu-i pus sub semnul unei „sincerități eclatante”, iar cînd se referea la debutul editorial al acestuia, afirma: „Constantin Mănuță exersează, creează, umblă pe registre diverse, nu uită să strecoare cîte un sonet, se întoarce cu un ochi la modernismul expresiei lirice și în tot timpul acesta nu uită să scrie în stilul său”. Adăugăm noi că amprenta originalității stilului său devine tot mai pregnantă cu fiecare volum în parte.

Considerîndu-l ca fiind „rănit din dragoste de poezie”, Emilian Marcu vede în Constantin Mănuță un romantic incurabil, „purtînd la butonieră medalia metaforei de iarbă și steagul jertfirii, predînd limbă poeticească”, poezia sa „deși melancolică, uneori aproape tristă, este totuși o poezie cu multă lumină, o poezie stenică”, ori, cu ală ocazie, Constantin Mănuță fiind „un incurabil melancolic, care, deși excesiv de modest, a reușit să se impună tot mai mult, să devină o voce lirică sigură, ușor detectabilă și recognoscibilă” și tot el identifică incidente cu spiritul labișian și esenian în poezia *Chemarea brazdei*: „Se dă pămîntul astăzi la țărani/ E mare zarvă-n satele române./ Sentoarce timpul, anii după ani/ Strămoșii curg în unde cristaline...// ...// Se dă pămîntul astăzi la țărani/ M-am dus și eu în sat pe la izvoare./ Fremătau gorunii-n dealuri, din castani/ O lumină blîndă cobora din soare”.

Într-un alt context, Constantin Bihara îl simte pe Constantin Mănuță ca pe un „poet astral care afirmă că s-a născut din stele, el este floarea astralității din poezia românească”, iar Vasile Filip susține că poezia lui Constantin Mănuță „stimulează deopotrivă rațiunea și emoția, reclamînd de urgență profunda stare de meditație”.

Retorica poetului, după afirmația lui Ion Hurjui, „pedalează adesea pe definirea poeziei, a poetului uneori, un discurs interiorizat despre sine și despre ceea ce ne transmite excursul său liric. Poetul, atunci, este în ipostaza cea mai apropiată de propria-i structură, care trimite la biografic! Zonele

inefabile ale credinței, ale crezului său într-o lume mai bună, mai onestă și mai discretă sînt și acelea ce dau măsura unui talent autentic”.

Și Mihai Lițu Munteanu se pronunță asupra creației lui C. Mănuță, afirmînd că acesta se află sub semnul apolinicului. „Găsim, afirmă criticul, în aceasta o atitudine meditativă, dar echilibrată și armonică. Ni se prezintă frînturi din trăirile personale, într-un limbaj poetic autentic, în care metafora are un rol predominant”, iar regretatul Lucian Dumbravă sublinia că poezia lui Constantin Mănuță este „penetrantă, spontană, cu reverberații prelungi, la stadiul problematicului existențial, oficiat cu gesturi grave, rezezi, mărturisit prin metafore surprinzătoare, convocate solemn, din cele mai disparate și contradictorii unghere ale cosmosului”.

Trecut în lumea umbrelor, și Marinică Popescu consemna că poetul Constantin Mănuță scrie cu întrebări: „În poezie, întrebările constituie urcușuri pe creste, marchează vîrfuri. Eul liric se uimește în întrebare, versurile nu glisează în ieftină interjecție. Poetul e străbătut de neliniști astrale. El își găsește-urmează” traiectoria, «linia continuă», de felul cercului, care în orice punct începe și deopotrivă sfîrșește. Pe dimensiunea clasică a închisului cosmic, prin anume cioplire, rotunjire și șlefuire, poetul dă viață poeziei sale...”.

Acest excurs critic (de reținut că unii semnatari sînt nume de marcă în cetatea poezilor contemporani) confirmă pe deplin afirmația conform căreia opera lui Constantin Mănuță și-a asigurat un loc de marcă în orice istorie a literii ieșene și nu numai, de la sfîrșitul anilor '90 ai secolului trecut și primele două decenii ale acestui veac.

Că dicteul divin asupra lui Constantin Mănuță nu poate fi oprit, o demonstrează cu prisosință și apariția volumului *Plîngere postumă*, apărut la Editura All Zenit, în 2015, nu la mult timp după publicarea antologiei. Și această carte este, în ansamblul ei, o incitantă construcție poetică care își are locul în constelația lirică a poetului din Mogoșeștii Ieșilor. Volumul, de aproape 400 de pagini, are o pertinentă prezentare *Armonii inefabile pentru accederea în transcendent în creația poetului Constantin Mănuță*, semnată de Anca Ghiciuc.

Și în acest volum, Constantin Mănuță excelează în poezia cu formă fixă, două din secțiunile acestuia fiind alocate sonetului (*Un crin se roagă*) și rondelului (*Amurg de dor*), poetul declarînd cu sinceritate debordantă că „Am scris rondeluri și-am creat sonete/ Versuri clasice, dragi inimii mele;/ Dar n-am uitat în nopțile cohete/ Să-mi iau lumina numai de la stele” (*Steaua scriitoare*), iar un număr de sonete fiind grupate și dedicate poetului Horia Zilieru, sub titlul *Adorațiile la Manuscrisul de la Învier*.

Construcția zămisliitoare de mesaj liric ușor decelabil nu are nimic din caznele unei înălțări forțate; zborul nu este frînt, magul îi sălășluiește firesc în verb. Temele abordate sînt, în mare parte, cele din volumele anterioare: identificarea cu natura – „Zei mă vor găsi la marginea pădurii/ Ocrotit de

fluturi și de iubire nins..." (*Plîngere postumă*); anii copilăriei – „Din cîte-au fost, copilăria-mi pare/ Sunet închis noaptea-ntr-o pădure" (*Taina florilor de-o noapte*); marea trecere - „Uimitele vieți se-ascund în lilieci/ Vraja adoarme în păsări călătoare?" (*Lumina tainică*) ori întrebîndu-se dacă „Să ne pregătim, Doamne, de ultima plecare!?" (*Ultima plecare*); casa părintească – „Cît aș vrea acum să mă-ntorc acasă/ Grea mi-a fost viața, străvezie soarta" (*Întoarcerea acasă*) sau „Casa părintească în ceruri a plecat" (*Casa părintească-pasăre amară*); elemente de autobiografie – „Fiind bătut de ploii, blesteme/ vremea mea nu a fost vreme" (*Suspin*), „Am iubit femeia aprigă și versul/ La tinerețe cît n-a fost tîrziu" (*O viață întreagă*); contopirea cu universul – „Aș vrea să mor cu stelele pe gură/ [...] Un cîntec dulce-i versul a muri/ Cînd pe ceruri va cădea o stea!" (*Retrospectivă*); dorul de satul natal – „M-aș duce-n sat, dar n-am la ce mă duce/ Nu-s ca altădată, sufletu-i de iască;/ Demult mi-a ars și casa părintească/ Arborii tăiați semne-mi fac de cruce..." (*Iubire controversată*).

Poetul este încrezător în steaua sa: „Inima-mi bătea într-o privighetoare", vers ce amintește de o altă fericită metaforă – „întîrziat în ciocîrlii", dintr-un volum anterior.

Cheia pentru titlul antologiei *Fragedul contur* o regăsim în poemul *Moștenire*: „Ce las în urmă? Cerul de azur/ Mîinile mele ridicate-n zare;/ Ultima clipă, fragedul contur/ Toate vor fi un semn de întrebare..."; de altfel și alte titluri din cărțile anterioare își regăsesc astfel de „chei" în versurile din acest volum.

Trimiterile la creația eminesciană sînt evidente în versuri ca „Vîntul să nu bată, să am cer senin/ Zăpada să cadă-n crinul din cuvînt" (*Geană de mit*) ori „Prag de cîntec, joc de iele/ printre ierburi și ferigi; Luminînd *aceleași stele*/ Oare, astăzi mă mai strigi?" (*Cîntecul pădurii*). Tonul elegiac devine pregnant: „Drumul aurit nu pierde/ Pentru trist destinul meu; Dar aveam putere mare/ Tocmai de la Dumnezeu" (*Destin potrivnic*) sau „Zilele mele-s pe sfîrșite/ Împărat al nopții și al zilei rob/ lacrimi amare, triste otrăvite/ Cad pe cerul verii de pe glob..." (*O frunză*), pe cînd dialogul cu marele Creator prefigurează o viitoare argheziană apropiere de divinitate: „Doamne, mult am mai greșit/ dar nici Tu nu mai iubit" (*Constantine*).

Constantin Mănuță își cunoaște destinul, afirmînd sincer: „Cazna mea nu este pentru mine/ Eu pentru alții scriu, bine se știe;/ Sînt aruncat în foc pentru vecie/ Cînd soarele arde-n zilele senine..." (*Cazna mea*), statutul poetului preocupîndu-l constant: „Nu trist este poetul, ci lumea este tristă/ El o reface noaptea și o cîntă pe tăcute" (*Frunzele verii*).

În versurile acestui volum sînt invocați Petrarca, Esenin, Eminescu, Coșbuc, Labiș, Arghezi, Bacovia, Geo Bogza, Nichita, Ion Boroda, Ion Chiriac – „floare sîngerîndă pe-altarul unui veac", dar și G. Popa, N. Busuioc, Marinică Popescu, E. Marcu, Mihai Lițu Munteanu, Vasile Fluturel, cu toții apropiați sufletului său.

N. Busuioc, în studiul introductiv la antologie, afirmă că opera lirică a lui Constantin Mănuță este „sinceră și pură, lăsînd impresia unei respirații alpine și, în același timp, a unei detașări nete față de ambiguitățile clipei”.

Impresionanta operă lirică semnată de Constantin Mănuță dezvăluie un poet de înaltă spiritualitate, care pune în vers cu o debordantă naturaleză rănile trecutului încă insuficient cicatrizate, un erotism discret, un paseism incitant, o atitudine meditativă așezată sub semnul apolonicului, încercări de răspunsuri la întrebările esențiale, la misterele existenței, la a cosmosului metafizică, imaginarul și realul susținîndu-se reciproc în poezia sa. Este un poet de o complexitate aparte, alăturat elitiștilor non-ostentativi, de o cuceritoare curățenie morală, cultivator de imagini originale, uneori puse sub discretul impuls dionisiac și frizînd adesea romantismul. Esențial este că în opera sa, Constantin Mănuță a putut răspunde afirmativ remarcii lui Goethe cum că „Trebuie să plece de la inimă ceea ce trebuie să ajungă la inimă”, fiecare din versurile sale rezonînd în sufletul cititorului său.

Petruș ANDREI

Dorina Stoica – *Îndrăzneala de a scrie poezii*

Scriitoarea Dorina Stoica a parcurs un drum impresionant *De la poezie la rugăciune* (2008). Primind cîteva *Daruri* (2009), poeta face mărturisiri despre *Raiul în care am fost* (2011) și văzînd că *Bietul om sub vreme* (2012) suferă, merge *De florii în Țara lui Iisus* (2013) spre a-și aduce aminte de vremea *Cînd nu Te iubeam* (2014), pentru ca la *Izvorul îndepărtat* (2011) să-și spele sufletul ca să-i rămîină *Ochiul curat* (2015, Editura, Pim Iași, 143 pagini, grafică și copertă Mihai Cătrună.)

Volumul apărut recent cuprinde poezii grupate în patru cicluri „Sentimente”, „Ce iubire e asta?”, „Exitus”, și „Ochiul curat”.

Poeta strînge în „Geamantanul cu vise”, „Frînturi de gînduri”, depănînd asemenea Șeherezadei, un fel de poveste sentimentală, gîndindu-se că „Urmează o perioadă dificilă”.

„Am unele așteptări”, spune poeta și „Visez în culorile curcubeului” pentru că „Primăvara ai vrea să le ai pe toate”.

Ființei celei mai apropiate de inima sa i se confesează „Te desenam cu raze de soare” și-i cere imperativ „Scrie-mi” sau „Ia-mă cu tine”.

Arta reprezintă în fond, expresia unui regret (Constantin Noica), a unei nîmpliniri, a unei tristeți.

Anotimpurile vieții generatoare de tristeți sînt toamna și îndeosebi iarna.

„Tristețile vor veni odată cu toamna/ da/ trebuie urgent să mă îndrăgostesc/ să nasc din fericirea de azi/ durerea din nopțile lungi de iarnă/ cînd se scriu cele mai triste poezii” (*Urmează o perioadă mai dificilă*)

Într-una dintre cele mai reușite creații ale volumului, chiar susține cu destul curaj că este îndrăgostită: „De păsări, de flori, de ape,/ de oameni,/ de gîze de zori,/ de tot și de toate”, și drept urmare, din „geamantanul cu vise” lasă cîte unul „prin curți și prin case”.

Dorinei Stoica îi stă bine și în ie și-n catrință cînd se prinde-n hora ritmului trohaic: „Vară cu cireșe coapte,/ și parfum de crini în noapte,/ Vară cînd mă-ncearcă dorul/ limpede precum izvorul./ Vară cînd se coace grîul/ și se face rîu pîrîul./ Cerul e pictat cu stele,/ plin cu visurile mele./ Sînt o strună de vioară/ care cîntă vară, vară!” (*Vino vară-mbujorată*)

Epitetele, comparațiile, metaforele împodobesc aceste poezii precum un trandafir roșu coșitele unei fete în zi de sărbătoare „vară fragedă fecioară, vară-mbujorată ca o fată sărutată, vară ca o hoată, sînt o strună de vioară”, ș.a.

Fiindcă „Primăvara ai vrea să le ai pe toate” eu mi-aș dori un alt vers în locul acestuia „dar sînt mînjită de soare pe față”, expresia „mînjită” fiind respinsă în totalitate de „soare”.

„Într-o existență lipsită de emoții firești”, poeta visează în culorile curcubeului un ideal încă neatins și „pe o petală de floare pun sărutul meu fluture de o zi”. Aceste sentimente sînt ale unui suflet adolescentin care încă mai poate să viseze, să aibă „unele așteptări”, să îmbrace „frînturi de gînduri” în veșmîntul sacerdotal al poeziei.

Poeziile din ciclul *Ce iubire e asta?* sînt sensibile, inspirate, îndrăznețe încît poeta însăși spune „roșesc de cîtă îndrăzneală am avut.” O femeie obișnuită nu poate iubi „o boare de vînt cu miros de petunie sau de busuioc, ori o rază de lună strecurată pe fereastra deschisă după miezul nopții”, dar o poetă da.

Iubirea față de creație (*Ce iubire e asta?*) este iubirea care veșnicește „Pentru că eu sînt însuși dorul” (p. 76).

Ciclul „Exitus” este de inspirație biblică, după „Ecleziastul” și este rezultatul (parțial) al impresiei profunde lăsate de moartea unei tinere și talentate artiste, plecată prea devreme la cele veșnice, pe care a cunoscut-o și care i s-a confesat spre sfîrșitul scurtei sale vieți. Autoarea vede viața nu ca o pradă (Marin Preda), nici „ca un peron” (Octavian Paler), ci „ca un balansoar”. „Lăsăm uși deschise spre suflet,/ nimeni nu intră pe ele”, pentru că sîntem despărțiți de ură.

Sentimentele care o animă pe Dorina Stoica sînt „disperare/ însingurare/ gîndurile dor/ florile mor/ orașu-i pustiu/ aproape nimic nu e viu” (*Apocaliptică*).

Poeta simte dureros trecerea timpului, sosirea toamnei, a frigului, a ploilor reci, a iernii... Este obsedată de presentimentul morții „ielele joacă hora fermecată/ în pădurea-ntunecată”, de aceea gândurile sînt zgribulite, cimitirele devin locuri de pelerinaj, „pîna la urmă toți ajungem aici”, fiindcă „moartea stă pitită” peste tot.

Ochiul curat vede între diferitele *Drumuri* calea cea dreaptă a credinței și a mîntuirii.

Ciclul ultim înfățișează astfel de sentimente, de împăcare cu sine și cu lumea. Pacea sufletească este dată de puterea credinței.

„Versul meu să fie apă cristalină,/ zîmbetul deschis, privirea senină/
Fapta înțeleaptă, trupul potolit/ Și cîțiva dușmani să-i am de iubit.” (*Ochiul curat*)

Două simboluri domină aceste creații: 1 – Ochii: ochiul drept (soarele), corespunzînd activității viitorului și ochiul stîng (luna), corespunzînd pasivității și trecutului. Ochiul inimii este omul care îl vede pe Dumnezeu cu sufletul, a principiului cu manifestarea (conform Dicționarului de simboluri, Editura Artemis, București 1994). 2 – Fîntîna cu ciatură (poezia *Du-mă la fîntîna cu ciatură*): din care țîșnește izvorul cu apă vie, conform dicționarului citat, este Fîntîna vieții sau a nemuririi ori a tinereții veșnice, sau fîntîna învățăturii. Izvorul este cel al purificării, al regenerării, al profeției, al poeziei, al cunoașterii, al uitării sau al aducerii aminte.

Ochiul curat este cel care vede *O noapte de vară la munte*, sau faptul că *Limba noastră n-o să piară*.

Poeta Dorina Stoica afirmă pe bună dreptate că „respir poezie” fiindcă „oamenii care scriu poezii sînt atinși de aripi de înger”.

Lucian GRUIA

Vali Orțan – *Glonțul predestinat*

(Ed. Grinta, 2015)

Filosoful Nae Ionescu denumea prin *trăiristă* acea literatură în care trăirea valora mai mult decât gândirea metafizică. Vali Orțan își întitulează o poezie chiar *trăim*: „pictezi cu privirea/ pe zăpadă/ peisaje de vară./ e atât de frig/ că ne simțim sângele cum arde./ palmele noastre/ se dilată în mîngâieri/ și nu trăim decât/ între liniile lor./ le știi!/ linia vieții/ și linia iubirii./ privim printre/ liniile astea/ ca printre zăbrelele/ unei carcere./ trăim!” Cinismul viziunii mă duce cu gândul la altă poezie, în care stările existențiale extreme devin asimptote: „umplutura de clipe/ dintre fericire și agonie./ dintre voluptate și durere./ dintre minciună și adevăr/ s-ar putea numi viață...”

(*târziu*) Banalizarea vieții descinde din existențialismul francez (camusian mai ales) iar *trăirismul* însuși l-aș considera un existențialism autohton.

Poetul se consideră original, și are dreptate: „mă nasc din nou/ atât de original, încât/ nu-mi mai amintesc/ cine sunt.” (*carceră*) Își amintește însă că: „desigur, într-o altă viață/ am fost fluture de noapte.” (*poem nescris, caut autor*) Continuându-ne investigația, să vedem cam ce ar putea fi Vali Orșan, ca poet, în această viață.

Sub plapoma trăirismului, poetul cultivă antinomiile cu iz transmodernist: „era atât de trist/ că lumea întregă putea/ să fie un hohot imens./ (...)// Moș Crăciun/ stătea cu mâna așteptând.” (*reparații imorale*)

În general poetul transcrie o tristețe frustă: „cel mai mare păcat e să-i furi unui om/ singurătatea.” (*singurătatea ca erezie*)

Arta poetică ne conduce spre tăcere. Întâi avem o închidere hermeneutică: „zgârii un cuvânt/ pe spinarea nopții/ ca și când/ l-aș încrusta pe stâlpul/ unei porți/ ce nu se mai deschide.” (*în noapte*) Urmează o ardere de tot pe altarul poeziei. Poetul se identifică dezinvolt cu, desigur, cuvintele sale. Rămâne cenușă și tăcere: „cenușa cuvintelor/ cade acoperindu-mă./ înaintez, împresurat/ de cuvinte./ (...) / cuvintele,/ literă cu literă,/ au pătruns în mine./ eu sunt cuvânt,/ eu sunt flacăra/ ce arde cuvinte./ cenușă/ dogorind a tăcere.” (*jar*) Întrezărim aici necuvântul nichitastănescian.

Altădată, ca și *Ultimul călău* al lui Daniei Corbu (*Piatra de eol*), poetul își construiește ghilolina pe care va cădea lama lirică: „literă cu literă/ îmi zidesc eșafodul./ poemul va cădea/ ca o ghilolină.” (*eșafod - poetului A.C. Mirea*)

Într-adevăr, poezia lui Vali Orșan este lucidă ca o lamă de cuțit.

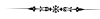
Dar tema principală a volumului *Glonțul predestinat* este dragostea. Poetul inventează chiar o *rețetă de îndrăgosteală*: „se ia o zi oarecare/ și se sparge în bucăți./ (firimituri de timp/ împrăștiate în sânge). / se ia pulsația inimii/ și se pune în pieptul/ unei femei./ dacă nu știe ce i se întâmplă,/ îi șoptești:/ „ești sângele/ timpului meu!”” Această cea mai frumoasă transfuzie este anulată de corozivitatea timpului: „e timpul să te cer de nevastă!/ (...) / spune „da”!/ apoi vom putea muri liniștiți./ nimeni n-o să bage de seamă.” (*logodnă*)

Dragostea reprezintă cea mai dulce interdicție: „Înserarea miroase a/ păcat./ tăcerile gem voluptos./ tu treci, perversă,/ ca un înger./ tăcută,/ mirosind/ a înserare.” Iubita rămâne frumoasă chiar dezbrăcată de vălul mistic: „ți-am sărutat umerii/ pe care n-or să crească/ niciodată aripi” (*seară în doi*). Iar sânii femeii „au gustul împărțășaniei.” (*starea de noi*)

O poezie antologică este a *doua zi* care leagă prin amor grav momentele importante ale existenței de beție. Cităm ultima strofă: „să nu te naști la beție!/ a doua zi vei fi mahmur./ sânul mamei va avea gust d ecenușă/ și n-ai să știi/ dacă te-ai născut să arzi/ sau ea a ars născându-te.” Poemul mă duce cu gândul spre poezia lui Adrian Suci, căruia Vali Orșan îi dedică un poem de *înfrățire*.

Cert este că Vali Orțan s-a născut ca să ardă pe altarul poeziei. Dincolo de filonul tragic al liricii sale, tot de sorginte trăiristă: „car cu mine oasele mortului/ ce voi fi.” (*starea de noi*), Vali Orțan are atingeri neoromantice (în poezia de dragoste) și neomoderniste (transcendența goală, înstrăinarea - *pribegie*).

În poezia care dă titlul volumului, *Glonțul predestinat* poate întâlni uneori orice soldat. Glonțul poate reprezenta orice acțiune a destinului, chiar și scrierea acestei cărți incitante de către Vali Orțan.

Liviu APETROAIE

Destin și predestinare

E o invitare, în volumul lui **Emil Ariton**, spre concept și inadaptare. Zic așa, pentru că felul în care suntem „în adevăr” și ne pune în lume, ne individualizează, ne șterge, totodată, identitatea, aruncând-o lumii, dar ne redă clipa.

Jucăria de versuri a zodiacului, carte apărută la editura Nona (ediție bilingvă română-franceză), concentrează, fie asumat cu firea determinată, într-o „joacă” de a fi sau au nu fi, „când mai negru, și când gri” (*N. Stănescu*) o poveste; un topos, fie de departe, fie dinspre aproape/ moarte stelele/ planete pe care nu le cunoaștem pe nume, dar le zărim.

Toți, cei care citim această „carte”, a uimirii dinspre astre, ne luăm un gând acasă; în acea casă secretă a felului nostru de-a fi. Importantă este, dincolo de subiect, formularea în limbaj poetic. Emil Ariton găsește că acest tip de limbaj, comunică mult mai adecvat; este omenesc, deși preia transcendentul acela pe care de multe ori îl ignorăm.

Prin forța naturii, textul ține de un esoterism intrinsec. A ne ține de un destin, oricum ar fi el, înseamnă a ne ține de întrebări. De unde, de ce, cum am fost dat eu lumii? E lumea mea? Da! Textele, metodic structurate în acest volum, oferă alternative. Chiar în cheie ludică, deși e doar o capcană să te citești doar ludic, când poetul te descrie cu vastă tristețe, pe care, chiar vrând să o ascundă, nu o trece.

Poate că liberul arbitru ne este dat în clipa desprinderii de pântecul matern. Dar, oare, „poziția aștrilor” acelei clipe nu mai are nimic de grăit. Ba da, ne spune Emil Ariton, glosând (cu știința matematicianului-astronom). Constatăm, în poemele din volum, structurate „științific”, că există punți între a observa (milenar) și a comunica... liric. Fiecare se poate găsi/ regăsi cu vârfuri și adâncimi, toate „narate” din depărtări astrale.

Ceea ce dă plus de valoare acestor segmente lirice sunt erudiția autorului, om de cultură, intelectual, dar mai ales, limbajul, uneori criptat, „înțelenit” în concepte-teme pe care trebuie să le „cetească” unii din tagma inițiaților. Ce este „astrologia”, dacă nu o știință a sufletelor înalte!

Volumul, în 9 segmente, structurate „zodiacal”, se bucură de traducerea în limba franceză a lui Vladimir Tescanu (admirabilă, bine cadrată textului... dificil), o traducere care aduce muzică într-o lume a astrelor... luminoase, dar reci. Calistrat Costin îl recenzează admirativ, Constantin Tomșa îi apreciază însumarea mitologică, iar el, autorul, merită bucuria privirii către astre.

Închid, acum, acest volum de liniștire, lăsându-l pe masa unde nu se fală multe cărți. Pentru că sunt cărți care trebuie să-ți fie mereu alături: Emil Ariton, **Jucăria de versuri a zodiacului**. Jucărie de după copilărie...

Mihaela OANCEA

Mihai Doloton – un poet al nihilomelancoliei

Poemele celui de-al doilea volum semnat de Mihai Doloton poartă amprenta lirismului bacovian, lucru certificat încă de la bun început prin titlul *Frământări din morminte* (apărut la editura Pontos, Chișinău, 2015) și întărit ulterior atît prin imaginarul poetic similar, cît și prin existența unui poem dedicat marelui simbolist – *Poetului George Bacovia*.

Se configurează o atmosferă ostilă, în care singurătatea devine personaj ce ia în stăpînire totul. E sesizabilă o dilatare a clipei și, totodată, o persistență în stare, prin fructificarea formelor de gerunziu „curgînd”, „plîngînd” etc. Pe urmele poetului său preferat, Mihai Doloton surprinde materia într-o lentă și interminabilă cădere, disoluție (Iarna suflă-ncet –/ Frunze de omăt/ Cad” – *Poem de martir*).

Chemarea stranie a neantului e acutizată în poemul *De iarnă*, gerunziul făcînd aici pandant cu forma prezentului etern „gem”, „strig”, „scot”. Muzicalitatea sincopată e subliniată de prezența punctelor de suspensie.

Morbul erodează realitatea. Cei vii nu mai știu să guste viața așa cum se cuvine, fapt surprins în poemul *Din toate zilele*. De sabbat știu a se bucura numai cei trecuți în neființă „doar morții se-adună de ziua Sabbatului”, iar la spovedit mai merge, spășit, doar timpul.

Moartea e percepută drept o prezență intra vitam (De moarte cum să-mi fie teamă/ Cînd ea la toți ne este mamă? – *De moarte*), glisarea dinspre viață spre moarte devine imperceptibilă, cele două se confundă adesea și nu

țin cont de vîrstă („Un copil se joacă/ Afară, prin ninsoare./ Altul, sfișiat./ De o boală, moare.” – *Culorile ce dor*).

Un poem precum *La priveghi* capătă accente baudelairiene prin prisma imaginarului ce ține de sfera putridului, a descompunerii, amintind cititorului de antologicul *Un hoit*.

Plînsul „Plîngînd de spaima-nfometată/ Mai stau cu moartea la taifas/ Și, poate, am să rîd vreodată./ Dar iarăși singur am rămas” – *Atît de singur*, reclusiunea, singurătatea, tîrziul, golul, moartea („Nu mai există nimic decît moarte/ Și locul pe cruce nu se mai împarte” – *Nimic, decît moarte*) reprezintă temele recurente ale volumului supus atenției.

Nicăieri nu există șansa redempțiunii („Nu există pace și nicio speranță” – *Ger de singurătate*), ființa neputîndu-se salva nici prin scris, nici prin iubire, iar procesul autoscopic din *Singur* pare sortit eșecului.

Universul surprins în volum amintește extrem de fidel de atmosfera apăsătoare a poemelor bacoviene, de hohotul autumnalului, de tîrziul inoculat pretutindeni („mor bolnav de nedreptate” – *De vorbă cu moartea*). Paleta cromatică, deși ternă, cotopește, ia cu asalt spațiul marcat, așa cum ne-am așteptat, de cavou, cimitir, abator.

În *Explorare* depistăm o veritabilă ars poetica. Lumea în care artistul trăiește are valorile alterate, drept care acesta nu-mi mai găsește locul, rostul. De asemenea, poemul are și sonori soresciene, amintind de *Am zărit lumina*.

Conștient sau nu, Mihai Doloton e influențat pe alocuri de lirica lui William Blake (*The garden of love, A poison tree* ș.a.m.d).

Tot o artă poetică este și poemul *Cv*, în care auditivul este violentat „funerară operă”, „rece umbra mea (...) țipă plină de isterie”, iar viața devine un mizerabil stupefiant.

Poetul găsește uneori forța de a face haz de necaz, luînd tragicul peste picior, în poeme ce au aerul unor epigrame – *Întuneric neconstituțional* „A trăi cu speranță/ E neconstituțional”, *Complici la moarte* „Cuprinși de singurătate/ Am ajuns complici la moarte”, *Licența morții* etc.

Ca tributul pentru autorul simbolist să fie complet, Mihai Doloton inserează la finalul cărții și cîteva pagini de *Firimituri inocente*, cugetări ce trimit la celebrele *Divagări utile* ale lui Bacovia.

Conchid, lansînd către cititori invitația de a se apropia de scrierea dolotoniană, cu ceritudinea că vor întîlni un poet extrem de sensibil, un poet ce știe a surprinde această alchimie a durerii devenite poezie.

CĂRȚILE AUTORILOR IEȘENI

Emanuela ILIE

Triunghiuri captive

Pentru un cititor grăbit, cea de-a doua carte a Gabrielei Chiran, *Triunghiuri captive* (Editura Junimea, Iași, 2015) pare a continua linia tematică inaugurată de *Bruiajul florii de cireș* (Editura Timpul, Iași, 2014), acolo unde „vederea adumbrită” a maturei debutante releva cu precădere melancolicele înfiorări de „răsfăț extaz iubire” ale unei interiorități în fond luminoase. Metaforele vegetale, utilizate și acum cu o anumită frecvență („ori floarea nu-i destul de pură/ – polen, stamine, gineceu/ în rest ispită ori armură” sau „îmi cade lângă pernă/ o frunză-duplicat/ din viitorul ce foșnește sub timpanul/ încurcat/ – sînt presimțire” etc.), primesc totuși o justificare identitară cu totul diferită, avertizînd asupra unei schimbări de fond a relației eu-univers poetic. Metamorfoza este vizibilă și în secvențele, ceva mai numeroase, a căror scenografie are ca punct nodal descrierea unor cunoscute avataruri ale feminității postmoderne: „și-un rece chip impersonal/ mă aținti/ lunecător/ prin/ ochiul aburatic al/ felinei dulci de pe covor” (*arhetip*). Ori: „se-ntorc spre mine fețe de hîrtie/ cu-aceiași vag desen – neînramate/ sar la oglindă ca să văd de-s vie/ adulmec și respir pe săturate” (*identitate*). În mod vizibil, dincolo de aparentul recul într-o lume epurată de formele răului (prezent și aici, în texte precum *miraj*, *identificare*, *creștere* sau *austeritate* – în ciuda aparențelor, sinonime peritextuale ale solitudinii orgolioase), recente *captivități* lirice ale autoarei ieșene se deschid mai ales spre ceea ce s-ar putea numi o o retorică a suferinței intense. Predicația utilizată în cele mai bune texte din volum este aceea a negației, a estropierii, a sfîșierii de sine – ce-i drept, nu o dată întru o recuperare a esențialului, a durabilului: „smulg blonde plete suprim respirarea/ pe ritmuri virale”; „ce-i acru-mi spintecă timpanul”; „e țintuit în mine el/ sau/ eu/ pe roata care/ primind cuțitele/ se învîrtește/ cinic prevăzătoare (țintă vie)”; „dulcele țândări se făcu/ albastrul deveni amar/ aroma-n cinci se dezmembră/ mătasea degustă din jar//...// n-am ochi nici mîini nu am/ papile oase/ li-s rosturile amalgam// cine mă coase?” etc. Finalitatea acestor estropieri voite merită însă cu siguranță orice sacrificiu transpus liric, ne transmit mandatarii Gabrielei Chiran. În cheie ontologică, pare a fi vorba de o purificare avînd ca rezultat descoperirea unei altfel de case a ființei, considerate undeva *un scrin durabil* al absențelor necesare: „să am un panaceu// însingurării adăpost// și casă/ îngerului/ nomad al meu// deșteptător pentru latențe// pentru captiva depărtare geam// triunghi/ părelnicei absențe// scrin durabil pentru tot ce n-am”. În cheie strict

po(i)etică, se mizează în mod clar pe o scuturare de neesențial, pe o voință de cristalizare și definire a propriei voci. Depășind neliniștile de vector liric altminteri firești (neliniști care primesc undeva, *cum grano salis*, un *Ambalaj* metaforic zoomorf: „sintagme-caracatițe/ șarade-căngi/ surîs-rechin”), autoarea traversează, păstrându-și intactă întreaga sensibilitate ușor anacronică, o „mare/ în derivă/ căutînd scăpare” și chiar pare că iese învingătoare. Evident, la singurul liman care de la un punct încolo îi solicită forțele poetice: „de-o smerită literă/ m-agăț/ pe care/ traversez/ noianul dimpotrivă// spre izvoare” (*Semn*). Certitudinea logosului taumaturgic, a vocabulei ce restituie ființei, fie și post-thanatic, echilibrul original – iată centrul de greutate al *Triunghiurilor captive*, desenate cu migală de Gabriela Chiran...

P A R O D I I de **Lucian Perța**

„Poezia”, nr. 1 (75), primăvară 2016

DAN MINOIU

Uimire

Am ieșit, iubito, din negura nopții
Și-ți trimit scrisoare din anonim,
Vei găsi acolo, în cuprinsul cărții,
Explicate toate ce s-au întâmplat.

Te-a uimit, se pare, patul meu de-acasă,
Scârțăitu-i jalnic, știu, te-a enervat,
Dar te rog, iubito, supărarea lasă,
Poți sta și-n fotoliu, nu-i musai în pat!

IOANA DIACONESCU

Mila

Să nu aveți niciodată milă
De poeții ce s-au îmbolnăvit.
Pe fața lor albă, ca o filă,
Sau un perete proaspăt zugrăvit,
Dumnealui, destinul, se joacă
De-a poetica și nemurirea.
Știe el prea bine cum să facă
Ca toată lumea să le vrea însănătoșirea,
Dar în starea aceea, poeții
Au amintiri neverosimil de frumoase
Despre poezie și devin cântăreții
Acelor frumuseți.
Totul e să-i lase
Lumea în vârtejul lor de inspirație,
Și de aceea, dac-o să-i vedeți
Transpirați, bolnavi, milă implorând,
Să știți că în acel moment
Sunt în starea de grație.
Vorbiți-le încet
Și mai ales blând!

GHEORGHE GRIGURCU

Rurală

Am îngrămădit poemele mele, numai eu știu cum,
în peste treizeci de volume

jur împrejurul lor,atunci,ca și acum,
criticii maniaci bârfesc și fac glume

nimic n-ar mai trebui să mă surprindă
în această țară din strâmbă oglindă

mi-e dor doar de mireasma Maramureșului,
de Festivalul de Poezie de la Sighet, anume,
(de flăcăii aceia îngândurați și de parodiile gureșului
L.P., ca să nu-i zic, totuși, pe nume)

spațiul acela, atât de rural și arhaic,
să te tupilezi sub aripa poeziei te-ndeamnă,
acum mai ales, când totul în jur e prozaic...

bine că nu mai e drum lung până în toamnă!

VASILE FILIP

Aripi

Și am mai scris acum, în primăvară,
Un nou volum de versuri, încă unul,
Și criticii pe loc îl laudară,
Dar fără să-l citească, văd, niciunul.

Am dobândit în timp credința clară
Să nu mă-nfoi cu asta, ca păunul,
Și am mai scos acum, în primăvară,
Un nou volum de versuri, încă unul.

Dar cititorii mei mă înștiințară
Că-s vârf cu dor al versului, tribunul,
Mult decorat și mult citit în țară,

Aripi mi-au dat, dar nu fac pe nebunul.
Și am mai scris și-acum, în primăvară.

ION MARIA

cunosc

fiindcă am niște prieteni în redacție,
îndrăznesc să trimit aceste versuri
și la revista „Poezia”
și, în funcție

de ale finanțării mersuri,
(poate) voi primi și drepturi de autor —
așa-i acum în toată România,
totul e în funcție de funcție,
fratele om a dispărut de multșor
(doar în cărțile vechia mai rămas în discuție)
acum, dacă nu cunoști pe cineva
unde trebuie, degeaba speri
doar când vei vedea
balene zburând, o să prosperi —
după cutremurul din '89
am fost și eu până în America,
cum să vă spun acum vouă
(s-ar putea să nu înțelegeți nimica)
ca să-mi dați ascultare veștii
acolo, dincolo de zidul oceanului,
parcă au și venit extraterestrii —
totul funcționează conform programului,
toți poeții scriu conștienți că vor fi răsplătiți,
până și parodiștii (și printre ei cunoștințe am)
sunt foarte cumiști,
stau de veghe în literatură
și nu se iau așa, tam-nisam,
cu poeții în gură!

MARIAN HOTCA

stare

niște poeme bine rumenite,
precum niște pietre încinse la foc,
am tot scris și înainte,
dar prietenii nu mi le-au apreciat deloc,
cică versurile erau cam confuze
și se împiedicau în propriile picioare
metrice, dar asta fără să mă acuze
că eu sunt de vină, ci Euterpe,
muza ce mi-a fost însoțitoare
purtându-mă, cică, spre lumină înainte,
și din vina ei, zic ei, mi-s sterpe
versurile de puțină culoare
și rătăcirile ei, mi-a dat prin minte,
m-au adus în această stare!

MARIN IFRIM

Drumul cuvintelor

Doar dacă ai o colecție de premii
și diplome poți,
în doar câteva decenii,
să-i convingi filozofic pe toți
că ești cel mai bun, o glorie locală,
și că versurile tale nu s-au oprit
la suprafața lucrurilor și e reală
onoarea și stima pe care o ai primit—
doar așa pe drumul cuvintelor vei fi de neoprit!

MIHAELA OANCEA

Zi de ianuarie

În fiecare zi de ianuarie
pe palierul nostru de la bloc,
datorită unor noduri și semne
în cadrul de la electrica rețea,
se întâmplă câte-o avarie,
dar, cu puțin noroc,
nu am avut niciodată pagube demne
de a le consemna.

Oamenii ieșeau în papuci de casă
la început, speriați,
dar acum nu le mai pasă.

Eu am ridicat problema
și la *Radio Tv Unirea*, de vreun an,
fără succes, însă ce mai contează.
Acum stau în cameră în fiecare după-amiază,
scriu și mănânc marțipan.

Și lângă mine, aici,
întruchipând armonia contrariilor,
cine toarce? Cititorule, ghici:
motanul meu, Ioachim!

PRIMA VERBA

Carmelia LEONTE

Simona IANCULOVICI

V-a vizitat Îngerul Singurătății și se pare că v-a luat urechile, dacă e să mă inspir din versurile dumneavoastră. Dar ce-i trebuiau lui urechi? Doar aude totul și fără ele. Desigur, aici e vorba de o ironie fină, atât de fină, încât devine de-a dreptul inefabilă și riscul este să nu se prindă nimeni. Norocul este că aveți un simț al muzicii interioare care nu depinde nici de ironie, nici de urechi. Un și mai mare noroc este acela că aveți pur și simplu talent. În baza acestei calități înnăscute, ne putem exprima speranța că echilibrul stilistic va fi câștigat în timp. Mai aveți și o doză înduioșătoare de nebulie, numai atât cât vă șade bine, dar suficient pentru a fi o persoană unică și imprezvizibilă. Poemul amplu pe care mi l-ați trimis ar pierde mult dacă l-aș decupa aici, pentru a cita câteva versuri. Este exact tipul de poem pe care nu poți să-l decupezi fără să-l ciopârțești. Așa că mă abțin. Dar mai vorbim noi... (E o promisiune, nu o amenințare.)

Cristian CHIRIPUCI

Iată un alt poet vizitat de strigoiul ironiei, dar nu numai vizitat, ci zgâlțit, gândilat și puricat, întors pe față și pe dos, descompus, recompus și terminat. Iar când zici că se poate lua o pauză, ți-ai găsit, strigoiul revine! Cu forțe proaspete. Cea mai reușită este ironia de limbaj, care uneori se depășește pe sine, transformându-se în construcții lingvistice aparent savante, de fapt niște jocuri de cuvinte ingenioase care maschează o absență ontologică. Dar o maschează frumos. Poetul rămîne deocamdată în umbra acestor jocuri, pe care le va surclasa într-o zi. El refuză, din demnitate, să scoată urlete de disperare. Alege să construiască absențe și geometrii ale liniștii, îndărătul cărora urmează să descoperim ceva... Iată un exemplu:

*ai respectul meu/
respectul dedicat de sine devine timp
pe care ți-l oarele mereu
așteaptă tău pînă mă ridic nici
chiar ascuns de cîntecul însufletește-l sirenă*

*parcă instinctul dar nu
ajunsă dragostea moare
dor amintirile care educă jocuri tu iubito
pe floare lîngă floare cuvînt
descriu eu personaje principale
educator sau educat cîte un cînt*

Minodora AVRAM

Înțelepciune, ai aripi de ceară... Ne amintim spusa asta veche datorită tinerei poete Minodora Avram, care cu siguranță se află în căutarea înțelepciunii. Unele pagini de-ale ei par scrise de Descartes, altele, într-un arc peste timp, de Heidegger în persoană. Nu rareori simțim ecouri din lirica Sfîntului Ioan al Crucii, cel care cutreiera adîncurile întunericului luminos al spiritualității creștine, de unde a ieșit victorios, purtînd un nimb de lumină. Mai pe scurt, Minodora Avram este în căutarea identității poetice, dar nu este deloc exclus ca pînă la urmă să aleagă un alt drum. Se pare că îi sînt mai dragi conceptele și maximele sapiențiale decît emoțiile, imaginile și travestiurile de limbaj. Ea dorește să descopere mari adevăruri și să ni le dezvăluie în forma cea mai înțeleaptă cu putință. Mult succes!

Nicolae Lupu

Admirator al frumuseții, în toate ipostazele și sub toate formele, inclusiv cele feminine, Nicolae Lupu este un prestidigitator lingvistic demn de admirație, deși uneori dă impresia că luptă furibund cu propriile lui fantasme, recognoscibile prin repetiție, nicidecum cu femei/frumuseți existente în viața reală. Sigur că așa îi stă bine unui poet, să se piardă printre năluci de o strălucire orbitoare, să alerge după mori de vînt pe care numai el le vede și le prețuiește, dar mai lipsește ceva: să ne convingă și pe noi că merită efortul. Acest sacrificiu de sine, cu o miză impalpabilă și incontrollabilă, devine o trăire fără conținut, ca o bolboroseală care se vrea filozofie.

Mult mai plauzibilă este latura mistică a poetului, acea veșnică rugăciune: „Ia-mă, Doamne, înlăuntrul Tău!”, care se transformă în dreaptă judecată sau în tangou teluric cu îngeri căzuți.

Poate că poezia este o falsă călăuză în viața lui Nicolae Lupu, una care îl poartă pe drumuri străine și-l va lăsa baltă la o cotitură. Nu-i nimic, dacă se va întîmpla asta, căutătorul deocamdată liric se va replia, va trage mult aer în piept, va privi în jur și va începe să caute adevărul cel mai valabil pentru propria lui persoană.

Veneția

S-a stins viața falnicei Veneții,
N-auzi cântări, nu vezi lumini de baluri;
Pe scări de marmură, prin vechi portaluri,
Pătrunde luna, înălbind pereții.

Okeanos se plînge pe canaluri...
El numa-n veci e-n floarea tinereții,
Miresei dulci i-ar da suflarea vieții,
Izbește-n ziduri vechi, sunînd din valuri.

Ca-n țintirim tăcere e-n cetate.
Preot rămas din a vechimii zile,
San Marc sinistru miezul nopții bate.

Cu glas adînc, cu graiul de Sibile,
Rostește lin în clipe cadențate:
„Nu-nvie morții – e-n zadar, copile!”